

Årsredovisning 2018

Årsredovisning 2018

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 39 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se
Omslagsfoto: Maja Kristin Nylander

Innehåll

Generaldirektören har ordet	10
Ett år med Havs- och vattenmyndigheten	12
VÅRA VERKSAMHETSOMRÅDEN	20
Kunskapsuppbyggnad	21
Forskningssamverkan nationellt och internationellt	22
Miljöforskningsanslaget	22
Utvecklingsarbete för inventering av kunskapsbehov och spridning av kunskap	25
Miljöövervakning	26
Övergripande arbete	27
Sjöar och vattendrag	31
Grundvatten	32
Kust- och utsjövatten	32
Fisk	35
Genomförande av Havs- och fiskeriprogrammet	36
Miljömålsuppföljning	36
Årlig uppföljning av miljömål	36
Fördjupad utvärdering	36
Hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 och rapporteringen av indikatorer	37
Officiell statistik	38
Havs- och vattenförvaltning	39
Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön	40
Regeringsuppdrag Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Oskar (2018)	41
EU-arbete enligt havsmiljödirektivet	42
Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar	43
Regional samordning för havsmiljödirektivet	44
Regional samordning kring minskning av belastning på Östersjön	46
EU-rapportering inom havsmiljöförvaltningen	46
Uppdatering av Havsmiljöföreskriften	46
Regeringsuppdrag maritima strategin	46
Regional tillväxtstrategi	46
Samordning av arbetet med vattenmiljön	47
Vägledningsarbete	52
Övrigt arbete med vattenmiljön	53
Miljöprovning	55
Provning av vattenverksamhet	56
Provning miljöfarlig verksamhet	57
Övriga verksamheter (avfallsanläggning, kärnbränsle, gasledning i Östersjön, livsmedelsproduktion)	59
Reglering inom havs- och vattenförvaltning	60
Föreskrifter inom havs och vattenförvaltning under året	60

Tillsynsvägledning	62
Vattenverksamhet.....	62
Små avloppsanläggningar	63
Miljökvalitetsnormer för vatten- och havsmiljö	64
Vattenskyddsområden.....	64
Åtgärdsarbete	65
Åtgärdsprogrammet för havsmiljön	66
Miljömålsrådets åtgärd om genomförandeplaner/SAMHATT	67
Arbete mot internbelastning	67
Regeringsuppdrag om förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning.....	67
Regeringsuppdrag om pilotområden mot övergödning.....	68
Slutrapport om förorenade sediment	68
Skydd av limniska områden	68
Kalkning mot försurning	68
Skydd av marina områden.....	70
Sälförvaltning	70
Hotade arter	71
Invasiva främmande arter	72
Restaurering av marina miljöer	75
Miljöfarliga vrak 2018	76
Vrak – kemiska stridsmedel	78
Internationell samverkan och internationella konventioner	78
Arktis	78
Antarktis.....	78
Konventionen om biologisk mångfald (CBD)	79
UNECE:s gränsvattenkonvention.....	80
Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder.....	81
Brasilien.....	81
Ryssland.....	81
Kina.....	82
Sydafrika.....	83
USA.....	84
Vietnam	84
Havsplanering	85
Havsplaner	85
Mer än 2300 förslag från branscher, myndigheter och ideella organisationer	86
Kommunikation viktig framgångsfaktor	86
Förbereder nästa steg – granskning av havsplaner i mars	87
Symphony	90
KOMPIS-bidraget.....	91
Internationellt samarbete.....	91
Utbyten som utvecklar hållbar användning av världens hav	91
Pan Baltic Scope – för bättre planer i Östersjön	91
Samordning genom Baltic LINes och NorthSEE.....	92
Större räckvidd genom Helcom-Vasab	92
Fiskförvaltning	93
Den gemensamma fiskeripolitiken.....	94

Utkastplaner.....	94
Fleråriga planer	94
Tekniska bevarandeåtgärder.....	95
Regionala processer	95
Brexit.....	95
Den externa dimensionen.....	96
Globala organisationer	96
Fiskepartnerskapsavtal.....	97
Förstärkt arbete med införandet av den gemensamma fiskeripolitiken.....	97
Fiskereglering.....	98
Föreskriftsarbete.....	98
Reglering inom fiskförvaltning	98
Ekosystembaserad fiskförvaltning	99
Riksintresse för yrkesfiske.....	100
Nationell förvaltning	101
Fritidsfiske och fisketillsyn	103
Statistik för fritidsfisket	103
Riktade studier kring fritidsfiskets uttag och omfattning.....	103
Länsstyrelsernas arbete med fisketillsyn.....	103
Tillträdesfrågor	104
Anpassning av flottans kapacitet.....	104
Datainsamling och fiskets ekonomi.....	105
Fiskelicens för yrkesmässigt fiske i havet	108
Personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske	108
Fördelningssystem med individuella fiskemöjligheter inom demersalt fiske från januari 2017 och utvärdering av det första året.....	108
Överlåtelser av demersala årliga fiskemöjligheter	109
Fisketillstånd.....	109
Pelagiska systemet och överlåtelser av pelagiska fiskerättigheter	111
Förbud för visst trålfiske i Skagerrak och Kattegatt.....	111
Utveckling av fiskerinäringen	112
Samråd med intressenter för fiskförvaltningen	112
Fiskerikontroll.....	113
Tillsynsplan och tillsynsvägledning.....	114
Riskbaserad fiskerikontroll	114
Kvotuppföljning.....	115
Landningskontroll	116
Kontroll i försäljningsledet	118
Support, service och övervakningscenter	120
IUU	120
Utveckling av fiskerikontroll	121
Genomförandet av spårbarhetssystemet.....	122
Överträdelsehantering	123
Internationellt utvecklingssamarbete	126
Internationellt utvecklingssamarbete.....	127
Globala programmet	127
Tillträde till fiskeresursen samt hållbara och rättvisa fiskeriavtal med utvecklingsländer	128

Integrerad och gränsöverskridande vattenförvaltning	129
Regionalt stöd – samverkan mellan Sida och Havs- och vattenmyndigheten.....	130
MYNDIGHETENS UTVECKLINGSARBETE	131
Klimat	131
Klimatstrategi	132
Organisation och styrning	132
Organisation och styrning.....	132
Digitalisering	133
Smartare miljöinformation – program Vatten och hav	134
Kommunikation	135
Upplysning och påverkan	135
Konferenser och seminarier	136
Webb och press	136
Internkommunikation	137
Regeringsuppdrag marin pedagogik.....	137
Medarbetare och kompetensutveckling	137
Arbetsmiljö	137
Ledarskap	138
Kompetensförsörjning.....	138
Våra medarbetare.....	138
Redovisning av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet	140
Vår verksamhet	140
Instruktion och regleringsbrev	140
Regeringsuppdrag	143
Prestationer.....	147
Intäkter från avgifter och annan verksamhet.....	149
Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten.....	149
Åtgärder och andra insatser för miljömålen	150
Agenda 2030.....	156
FINANSIELL REDOVISNING	161
Verksamhetens utfall.....	162
Resultaträkning.....	162
Balansräkning.....	162
Anslagsredovisning	164
Tilläggsupplysningar och noter	168
Sammanställning över väsentliga uppgifter	185

General- direktören har ordet

Sverige har, med internationella mått, en mycket god tillgång till sötvattenresurser. Här finns mer än 30 000 mil rinnande vatten, bäckar, åar och älvar och närmare 100 000 sjöar större än en hektar. Faktum är att cirka 9 % av landets yta utgörs av sjöar. Med tillgång till mer än 17 000 kubikmeter vatten per capita och år ligger Sverige långt över gränsen för akut vattenbrist, som är satt till 1 000 kubikmeter vatten per capita per år. Världsgenomsnittet ligger på ca 6 000 kubikmeter. Trots det har vi de senaste tre åren upplevt vattenbrist i betydande delar av Sverige med fallande grundvattennivåer, brist på vatten i jordbruket, nödslakt av boskap, påverkan på vattenintensiv industri, skogsbränder och störningar för hushållen. Sommaren 2018 var den varmaste som landet upplevt sedan mätningarna inleddes i Stockholm 1756.

Sverige har också en av Europas längsta kuster och den längsta Östersjökusten av Östersjöns nio strandstater. Östersjön och Västerhavet är betydande resurser för ekosystemtjänster som fisk, rekreation, sjöfart och energiutvinning. Östersjöns miljöstatus är dessvärre fortsatt långt från god. I Västerhavet samsas många aktiviteter på liten yta, vilket påverkar förutsättningarna för växter och djur utmed hela den attraktiva kusten.

Sverige har en utvecklad ekonomi och en tydlig ambition att genomföra en sammanhållen havs- och vattenpolitik. Vattenbristen och förändringar i våra ekosystem belyser tydligt hur strategiska våra sötvattens- och marina resurser är och att vi måste fortsätta utveckla vår förmåga förvalta dessa, särskilt mot bakgrund av klimatförändringen. Arbetet inom EU och på global nivå genom agenda 2030, visar också hur viktigt det är att det internationella samfundet stärker samarbetet kring kollektiva nyttor som gränsöverskridande vattenresurser, havsresurser, fiske och klimatfrågor.

För att utveckla en koordinerad förvaltning från källa till hav och säkerställa vattnets värde och ekosystemtjänster, har vi under 2018 bland annat fokuserat på:

- att utveckla arbetet med miljö- och samhällsekonomisk konsekvensanalys för den reglering myndigheten utfärdar,
- att arbeta mer systematiskt med maritima strategin, livsmedelsstrategin och regeringens utpekade ansatser kring cirkulär biobaserad ekonomi och regional tillväxt,
- att dra nytta av den digitala teknologins möjligheter och utveckla digitala verktyg och förmågor i vårt interna och externa arbete, och
- att utveckla en strategi för internationellt utvecklingssamarbete som bygger på Politiken för Global utveckling och på den globala agendan för hållbar utveckling, Agenda 2030 främst mål 6: Rent vatten och sanitet och mål 14: Hav och marina resurser.

Med dessa koordinerade arbetssätt har vi under 2018 tagit fram grunden för bland annat en nationell plan för miljöanpassning av vattenkraften och regelförenklingar i enlighet med propositionen Vattenmiljö och vattenkraft. Vi har underlag för havsplaner klara för granskning under våren 2019 och vi har lanserat ett spårbarhetssystem för fiskeriprodukter som ger bättre kontroll av fisket och tydligare konsumentinformation.

Välkommen att läsa om detaljerade resultat av förvaltningen av Sveriges sötvatten, hav och fiskresurser i vår årsredovisning. Vi ser fram emot ett arbetsintensivt 2019. Budgetsatsningarna på genomförandet av en sammanhållen havs- och vattenpolitik är viktiga för arbetet med att nå de svenska miljömålen och de globala vatten- och marina hållbarhetsmålen, samtidigt som vi tillsammans vänder utmaningar till möjligheter.

Jakob Granit
Generaldirektör

ETT ÅR MED HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN

En övergripande beskrivning av våra utmaningar och vad myndighetens arbete innebär inom våra olika ansvarsområden. I det här kapitlet har vi valt att sätta vår verksamhet i ett bredare sammanhang och särskilt belysa några processer från år 2018.

Havs- och vattenförvaltning

Havs- och vattenmiljön följer inte administrativa gränser, utan består av en kombination av lokala förutsättningar och ekosystem som hänger ihop från avrinningsområdets källor, via våra sjöar och vattendrag till kust och hav. Det innebär att vattenresurser, vattenkvaliteter och ekosystemtjänster behöver förvaltas i ett sammanhang. På så sätt kan de utgöra en hållbart utnyttjad resurs för samhällets olika behov. Samhällets utveckling ställer krav på tillgång till vatten av god kvalitet och i tillräcklig kvantitet. En utmaning i vårt arbete är verka för att Sverige uppnår och bibehåller miljökvalitetsnormerna i våra vattenförekomster.

Frågorna om vattenresurser, energi och klimat är sammanlänkade. Vi ser att vattenkraften, som står för cirka 50 procent av Sveriges elproduktion, behöver miljöanpassas. Samtidigt behöver dess reglerförmåga bibehållas och stärkas, för att användas i framtida energislagsmix, i enlighet med den politiska energiöverenskommelsen från 2016. Dessutom behöver viktiga kulturmiljöer bevaras. Detta avspeglas i vårt inledande arbete med den nationella planen för omprövning av vattenkraften och införandet av ny lagstiftning på området. Arbeta pågår med att identifiera och beskriva vilka uppgifter planen ska innehålla och hur detta kan lösas.

En viktig del i arbetet är att skapa samsyn kring vad vi menar med en nationell plan. Detta förutsätter dialog med flera myndigheter, bransch och intresseorganisationer för att tidigt fånga upp frågor och synpunkter på vad planen bör innehålla. Den första delen av arbetet har sammanställts i en förstudie.

De senaste årens vattenbrist i Sverige aktualiserar vikten av förebyggande åtgärder för att skydda dricksvattenförsörjningen och andra nödvändiga ekosystemtjänster inom vattenförvaltningen. Vattenförvaltning innebär också nationella prioriteringar och avvägningar. Det här kräver en utvecklad dialog och samverkan mellan nationella myndigheter, Vattenmyndigheterna, länsstyrelser, kommuner och andra intressenter.

Vattenförvaltningsarbetet i Sverige utgår från ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) som antogs 2000 och dess införande i vår lagstiftning. Direktivet syftar till att skydda och förbättra EU:s alla vatten. Direktivet anger vad EU-länderna minst ska klara av vad gäller vattenkvalitet och tillgång på vatten. Vårt ansvar för genomförandet av havs- och vattenmiljöpolitiken är brett och kräver därför att relevanta insatser samordnas vid länsstyrelserna, Vattenmyndigheterna, SGU och SMHI, andra centrala myndigheter, kommuner och andra berörda intressen.

Som stöd för ett nationellt samordnat genomförande av vattenförvaltningsförordningen utvecklar vi löpande samverkan med tydliga former och mål mellan bland annat HaV, Vattenmyndigheterna, SGU, SMHI och andra nationella och regionala parter. HaV är samlande, pådrivande och sammankallande i detta samverkansarbete. Strategier, tidsplaner och prioriteringar är viktiga verktyg och myndigheterna utvecklar kontinuerligt samverkansformerna tillsammans efter behov. För att stärka arbetet ytterligare har en nationell gemensam planering för genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram tagits fram som en del av Miljömålsrådets åtgärdslista. Ett av de viktigaste instrumenten i detta sammanhang är den årliga fördelningen av anslag 1:11, Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Inom utvalda strategiskt viktiga områden har HaV, tagit ledarskapet för det nationella samarbetet med andra nationella myndigheter och bransch- och intresseorganisationer inom till exempel vattenkraft och markavvattning.

Havspolitiken utgår från att haven utgör en oundgänglig resurs för människan och samhället. Samtidigt har Sverige en utmaning med att uppnå miljö kvalitetsnormerna i våra marina miljöer. Effekterna av övergödningen är fortsatt tydliga och omfattande. Ökad förekomst av marint skräp utgör ett växande hot. Det krävs därför ytterligare åtgärder för att minska tillförseln av skräp från land till hav. Det lokala åtgärdsarbetet behöver utvecklas, liksom arbetet med att minska internbelastningen av främst fosfor i sjöar, kustområden och hav.

För att säkerställa en god havsmiljö behöver vårt nyttjande av havets resurser utvecklas på ett hållbart vis. Många av havens miljöhot kommer från land och behöver åtgärdas vid källan. Utöver åtgärder mot övergödning omfattar havspolitiken en rad åtgärder för att uppnå rena hav. Bland annat ingår att restaurera och skydda havsmiljön och att minimera påverkan av miljögifter i havet. När det gäller det marina områdesskyddet är det areella målet uppnått. Men skyddet behöver bli bättre och starkare när det gäller hur representativa områdena är ur ekologiskt perspektiv och deras förmåga att fungera.

Sveriges havsmiljöförvaltning utgår från havsmiljödirektivet. Syftet med direktivet är att uppnå eller upprätthålla en god miljöstatus i Europas hav senast 2020. Direktivet omfattar marina vatten från kusten till yttersta gränsen för ekonomisk zon.

Havsmiljöförvaltning görs i olika etapper med flera komponenter inom en sexårscykel. En av dessa är vårt nationella åtgärdsprogram för havsmiljön som innehåller 32 åtgärder inom områdena; främmande arter, fiskar och skaldjur som påverkas av fiske, övergödning, bestående förändringar av hydrografiska villkor, farliga ämnen, marint avfall, biologisk mångfald, marina skyddade områden och restaurering.

För att lyckas väl i vårt arbete med havsmiljön krävs ett utvecklat samarbete med våra grannländer kring åtgärder i den gemensamma havsmiljön, bland annat inom de regionala havsmiljökonventionerna Oslo-Pariskonventionen (Ospar) och Helsingforskonventionen (Helcom) samt på EU-nivå. Helcom och Ospar verkar bland annat för samarbete och samordning i ländernas framtagande av åtgärdsprogram under havsmiljödirektivet.

Den pågående havsplaneringsprocessen inom havsförvaltningen skapar goda möjligheter till samsyn för hur vi ska använda våra hav hållbart. På liknande sätt kan processen skapa samsyn för hur vi skyddar ekosystemen från mänsklig påverkan, samt kopplingen till aktiviteter uppströms, på land. Den nationella maritima strategin kopplar till EU:s strategi för blå tillväxt, som ska bidra till långsiktigt hållbar tillväxt i den maritima sektorn. Blå tillväxt relaterar i sin tur till andra strategier som Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla, den nationella innovationsstrategin och miljöteknikstrategin. På regional nivå är liknande mål uttryckta i strategier antagna inom Ospar för Västerhavet och Helcom för Östersjön. Nationellt har det tagit sig uttryck i en strategi för utveckling av de maritima näringarna, antagen 2015, inom ramen för de globala målen (Agenda 2030), att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

Fiskförvaltning

Fisken i haven är en resurs som rör sig fritt över nationella gränser. EU har därför en gemensam fiskeripolitik som ska se till att fiskeverksamheter är både ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbara. En viktig del av vårt arbete är genomförandet av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Detta innebär att myndigheten stöder regeringskansliet i förhandlingsarbetet och svarar för en stor del av det nationella genomförandet. Under året har vi därför bidragit till svenska ståndpunkter till förhandlingar och regionala processer, utkastplaner under landningsskyldigheten, fleråriga planer för förvaltning av bestånd och tekniska regleringar och fiskepartnerskapsavtal.

En prioriterad del i vårt arbete är att genomföra handlingsplanen för marint områdesskydd. Det har bland annat inneburit fortsatt arbetet med en gemensam rekommendation om fiskeregleringar i de marina skyddade områdena Fladen, Lilla Middgrund, Stora Middgrund, Röde bank och Morups bank. I detta sammanhang deltar vi också i regionala processer om fiskeregleringar i marina skyddade områden, som initierats av andra medlemsländer.

Som en integrerad del i att uppfylla målen i havs- och vattenförvaltningen, har HaV haft i regeringsuppdrag att ta fram en strategi för vidareutveckling av ekosystembaserad fiskförvaltning. Vi har klargjort definitioner och principer för ekosystembaserad fiskförvaltning, men också beskrivit ett arbetssätt som är centralt för ekosystembaserad förvaltning..

Som en del i förvaltningen av ålen infördes 2018 ett nationellt förbud för fiske i havet från den 1 november 2018 till och med den 31 januari 2019. Beslutet var en konsekvens av den överenskommelse som träffades vid ministerrådet i december 2017 om att förbjuda fiske efter europeisk ål med en total längd på över 12 cm under en valfri sammanhängande period av tre månader mellan den 1 september 2018 och den 31 januari 2019.

Vad gäller förvaltning av lax har året varit intensivt med årlig fördelning av fiskemöjligheter, förhandlingar med Finland om fisket i Torne älv och förberedelse för Laxens år, "International Year of the Salmon", 2019. Laxens år är ett samarbetsprojekt mellan Konventionen för bevarande av atlantlaxen (NASCO) och North Pacific Anadromous Fish Commission. Syftet är att uppmärksamma laxens situation och behov av åtgärder för att bevara och restaurera bestånden.

Många arter som är viktiga för såväl det yrkesmässiga kust- och insjöfisket som fritidsfisket, regleras inte av för EU. Inom ramen för det nationella handlingsutrymmet har en större översyn genomförts av fiskebestämmelser för delar av Ostkusten. Översynen har resulterat i att länsstyrelserna i Västernorrlands-, Gävleborgs- och Uppsala län har enats om ett gemensamt förslag till ändrade fiskebestämmelser, som framför allt syftar till att stärka bestånden av gädda, gös, sik och havsöring på kusten.

Genom regeringsuppdraget om utformning av rapporteringsskyldighet och fördelning av den tillgängliga fiskeresursen för andra fiskare än yrkesfiskare har vi bland annat redogjort för gällande rätt och förarbeten samt lämnat ett författningsförslag

om rapporteringsskyldighet och fördelning av fiskeresurs för andra fiskare än yrkesfiskare. Redovisningen innehåller också bedömning av administrativa och ekonomiska konsekvenser.

Genom vårt ansvar för att reglera tillträdet till fisket har vi hanterat ett stort antal ärenden avseende fiskelicenser, personliga fiskelicenser och särskilda tillstånd. Generellt sett har antalet fartyg i den svenska fiskeflottan, liksom kapaciteten mätt i bruttodräktighet och maskinstyrka, minskat under 2018. Vad gäller Östersjön har åtgärder vidtagits för att underlätta nyetablering. I östra Östersjön har nio nya tillstånd beviljats för fiske med passiva torskfångande redskap.

Införandet av landningsskyldigheten i EU:s gemensamma fiskeripolitik medförde att systemet för att fördela fiskemöjligheterna i det svenska demersala fisket behövde ändras. Ett nytt system infördes den 1 januari 2017. En utvärdering av systemet pekar bland annat på att det under 2017 skett en ökad användning av mindre selektiva redskap, att det varit ett lågt nyttjande av flera demersala kvoter och att överlåtelser inte förekommit i önskad omfattning. Ytterligare utvärdering av 2018 kommer att göras.

Inom fiskerikontrollen fortsätter utvecklingen av ett riskbaserat arbetssätt, som innebär att kontrollen fokuserar på de delar av fisket där vi bedömer att risken för överträdelser är störst. Inom sju av åtta utpekade riskområden har regelefterlevnaden ökat, vilket kan tolkas som en effekt av den riskbaserade kontrollen i kombination med informationsåtgärder.

För att uppfylla kraven i EU:s kontrollförfordning på fiskets område bedrivs ett omfattande utvecklingsarbete av såväl verksamhetsprocesser som IT-stöd. Inom flera delar har digitaliseringen medfört en påtaglig verkssamhetsnytta. Under 2018 arbetade HaV vidare med infasning av spårbarhetssystemet för fiskeri- och vattenbruksprodukter. Under året har en omfattande dialog genomförts för att skapa förutsättningar för livsmedelsbranschen att införa systemet.

Den officiella statistiken som vi tagit fram visar att förädlingsvärdet per heltidsekvivalent och fartyg ses som låga för de små passiva fartygen men förhållandevis goda eller höga för övriga segment. Utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig markant för olika typer av fiske och för olika storlekar på fartyg. Det pelagiska fisket har bättre lönsamhet än det småskaliga fisket. Förädlingsvärdet per heltidsekvivalent är ett standardiserat mått på bidraget till Sveriges ekonomi.

Kunskapsuppbyggnad

För att åstadkomma en hållbar förvaltning av sjöar, vattendrag, kustvatten och hav krävs att vi har en förståelse för hur de sociala och ekologiska systemen fungerar och hänger ihop. Vi behöver även mer specifik kunskap om exempelvis hur effektiva olika styrmedel och åtgärder är. När vi tar oss an frågor på nya sätt, som inom området vattenmiljö och vattenkraft eller ekosystembaserad fiskförvaltning, krävs nya kompetenser, verktyg och modeller. Här strävar vi efter att etablera mer långsiktiga partnerskap med andra myndigheter och forskarvärlden. Vi har även behov av vetenskaplig rådgivning i det dagliga arbetet i förvaltningen. Detta sker framförallt genom uppdrag till expertmyndigheter, universitet och högskolor.

Efter den senaste forskningspropositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft – initierades ett antal långsiktiga forskningsprogram. Vår bedömning är att det skulle behövas en motsvarande nationell satsning på ett långsiktigt forskningsprogram med fokus på de stora samhällsutmaningarna relaterat till havs- och vattenfrågor. Vi har därför under året inlett en dialog med Formas och andra intressenter kring vilka mer specifika behov som finns.

Sverige är ett litet land och det är också viktigt att vi samarbetar med våra nordiska grannländer och andra länder inom EU för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. För att dra nytta av den samlade expertisen har vi engagemang inom organisationer och organ som Internationella havsforskningsrådet (ICES), JPI Ocean och JPI Water, de regionala havskonventionerna Helcom och Ospar liksom olika CIS-arbetsgrupper inom EU.

Det regionala forskningsprogrammet Bonus har under en rad år bidragit med värdefull kunskap i syfte att förbättra havsmiljön, samtidigt som det främjat samverkan mellan forskarvärlden, myndigheter och näringslivet i Östersjöregionen. HaV deltar i programets styrgrupp som under 2018 på allvar har börjat förbereda för ett nytt forskningsprogram som omfattar både Östersjön och Nordsjön med arbetsnamnet Banos. Vi har tillsammans med Formas och ett flertal länder beviljats stöd av EU-kommisionen för att ta fram en forskningsagenda för nästa programperiod.

Vi har goda erfarenheter från vårt arbete med marin pedagogik där vi under året genomförde en nationell utlysning med fokus på målgruppen barn och unga, där en handfull lokala projekt finansierades. Vi ser att detta är ett viktigt arbete att fortsätta med såväl nationellt som internationellt.

Sverige har mycket kunskap och erfarenhet att bidra med inom havs- och vattenförvaltning, men har minst lika mycket att lära själva genom utbyte och samarbete med andra länder. Myndighetens bilaterala samarbete med nordiska grannländer, EU och BRICS-länderna är därför en viktig del av arbetet för att vi ska kunna nå såväl de svenska miljömålen som de globala hållbarhetsmålen.

Myndigheten har ambitionen att basera sitt förvaltningsarbete på bästa tillgängliga kunskap. Frågeställningarna vi ansvarar för är i många fall komplexa, där olika fakta ska beaktas för väl avvägda beslut. Detta är en utmanande uppgift som vi ständigt arbetar med. Myndigheten är därför beroende av att ta del av information från många olika källor, samtidigt som det är en del av vårt uppdrag är att se till att denna information även sprids och finns tillgänglig för andra intressenter i samhället.

Vår vision är att data och information som samlas in ska kvalitetssäkras, uppdateras, analyseras och tillgängliggöras digitalt. Inom initiativet Smartare miljöinformation har det blivit tydligt att användarnas behov behöver vara mer styrande i vilken information vi tar fram. Vi konstaterar också att det krävs en bättre koordinering av miljöinformationsförsörjningen inom det akvatiska området i Sverige. Under årens lopp har en väldigt komplex struktur vuxit fram med en mängd olika system för förvaltning och tillgängliggörande av information. Under 2018 har vi tillsammans med ett antal myndigheter kartlagt relevant information inom det akvatiska området med målsättningen att få en bättre överblick över befintlig information.

Den nationella och regionala miljöövervakningen med tillhörande datavärdskap kräver vår koordinering. Under 2018 har vi därför intensifierat arbetet inom den akvatiska miljö- och resursövervakningen för att effektivisera arbetet och bättre leva upp till kraven i relevanta direktiv och förordningar. Samtidigt har de löpande miljöövervakningsprogrammen resulterat i att förvaltningen av grund- och ytvatten, kuster, hav och fiskbestånd fått ett uppdaterat och pålitligt kunskapsunderlag till klassificeringar, bedömning och beslut till stöd för åtgärdsprogram.

Arbetet med att utveckla metoder för DNA-baserad övervakning av främmande arter har fortsatt varit viktigt. Vi har också samlat in data om exempelvis buller, marint skräp och marina livsmiljöer i svenska kust- och havsområden. Arbetet har aktualiserat behovet av nya typer av datavärdskap som ställer krav på säkerhetsklassning och sekretessprövning. För information om arter, habitat och ekosystem under ytan finns det även stora tekniska utmaningar för att kunna lagra bilder och videofilmer på ett pålitligt sätt.

Viktiga initiativ inom digitaliseringsarbete är bland annat utvecklingen av badplatsen.se, vår webbsida för information enligt EU:s badvattendirektiv, och pilotprojektet Sveriges vattenmiljö som har till syfte att digitalisera rapporterna om tillståndet i miljön inklusive sjöar, vattendrag, kustvatten och hav. Badplatsen.se är förövrigt vår mest besökta del av vår hemsida.

För att skapa övervakningsprogram som uppfyller vattenförvaltningens behov och tydligare utgår från lagkrav och samhällsnytta arbetar vi efter handlingsplanen ”Full koll på våra vatten!”. Under 2018 har detta resulterat i ett övervakningsprogram för tolv nya, prioriterade ämnen införda genom EU-direktivet 2013/39/EU.

Inom området biogeografisk uppföljning har fokus under året legat på att ta fram bedömningar enligt EU:s art- och habitatdirektiv, artikel 17 som ska rapporteras i april 2019. Här finns dock ett stort behov av att få på plats ett långsiktigt löpande uppföljningsprogram för att uppfylla de fyra akvatiska miljödirektivens krav på uppföljning av ekosystemens status.

HaV är ansvarig myndighet för att samordna Sveriges nationella datainsamlingsprogram för fisk och fiske. Insamlad data är underlag för EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP). Sverige har en god måluppfyllnad när det gäller denna datainsamling, men under den senaste programperioden har det krävts ett större tillskott av nationella medel jämfört med tidigare programperiod. Under 2018 påbörjades planeringen inför nästa sjuåriga programperiod, där frågan om medfinansiering via Havs- och fiskefonden (EHFF) kommer att aktualiseras.

En viktig del i miljömålsarbetet är Naturvårdsverkets lansering av den nya portalen sverigesmiljomal.se där vi, som en del av den årliga uppföljningen, publicerade 15 nya indikatorer för de tre miljömålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Vi ser behov av att utveckla fler etappmål för att visa vägen.

Den fördjupade målsvisa utvärderingen av miljömålen har slutförts under året. Den visar att inget av de tre vattenrelaterade målen kommer att nås med nuvarande takt i åtgärdsarbetet. Vår slutsats är att det kommer att krävas stora insatser för att verkligen åstadkomma resultat. Tillsammans med andra miljömålsmyndigheter föreslår vi bland annat att kunskapen om kostnadseffektiv sanering av förorenade sediment bör stärkas. Vi ser även behov av att mer resurser avsätts för att stödja ett kostnadseffektivt arbete med restaurering av vattenmiljöer med hänsyn tagen till kulturmiljöer. Vi bedömer även att rådgivning för ökad hänsyn till vattenmiljöer vid skogsbruksåtgärder skulle göra stor nytta.

Vi följer den pågående utredningen om havet inom miljömålsberedningen om en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. För att vi ska kunna åtgärda problem med havsförurning, övergödning, marint skräp, miljöföroreningar och fragmenterade ekosystem behövs krafttag både uppströms och nedströms. Vi behöver arbeta systematiskt med frågorna i hela kedjan från den globala, regionala till den lokala nivån. Detta är särskilt viktigt för att åstadkomma resultat när det gäller havsfrågorna.

Internationellt utvecklingssamarbete

En viktig del i vårt arbete var att under året anta en strategi för internationellt utvecklingssamarbete. Vårt internationella utvecklingssamarbete bygger på Politiken för Global utveckling, PGU, och på den globala agendan för hållbar utveckling, Agenda 2030. Vi har fortsatt arbetet för att öka kunskapen om Agenda 2030 inom myndigheten och integrera målen i vårt arbete. HaV:s förvaltningsområden berörs främst av mål 6: Rent vatten och sanitet, samt Mål 14: Hav och marina resurser. För att nå dessa mål är det viktigt att myndigheten engagerar sig både nationellt och internationellt.

Under våren har vi sammanställt och följt upp de svenska frivilliga åtaganden som gjordes vid FN:s havskonferens i New York 2017. Underlaget har vi använt för att stärka dialogen och hitta synergier för det fortsatta genomförandet.

Myndigheten bedriver internationellt utvecklingssamarbete i samverkan med Sida genom ett så kallat Globalt program. Arbetet inom programmet knyter nära an till vårt uppdrag, roll och kompetens. Programmet som avslutas 2018 har syftat till förbättrad förvaltning för att säkerställa akvatiska ekosystemtjänster och mer rättvis fördelning av akvatiska resurser, som gynnar och möjliggör utveckling för fattiga människor och samhällen. En plan för ett nytt program har tagits fram under året med förhoppningen att det ska ta vid under våren 2019 och pågå i fyra år.

Våra verksamhets- områden

KUNSKAPSUPPBYGGNAD

Det grundläggande syftet med vår kunskapsuppbyggnad är att förse myndigheten och samhället i övrigt med uppdaterad och kvalitetssäkrad kunskap om tillståndet i miljön och effekterna av vårt arbete. Vi genomför behovsbaserade forskningsutlysningar tillsammans med Naturvårdsverket och vi samverkar med internationella forskningsfinansiärer för att främja samfinansiering av forskningsprogram. Vi bedriver miljöövervakning och datainsamling till stöd för förvaltningen och ser till att den data vi beställer är tillgänglig och kommer till nytta, inte bara i myndighetens arbete utan också för samhället i övrigt. Vi genomför årliga uppföljningar av de tre miljökvalitetsmål som HaV ansvarar för och bidrar också med underlag till uppföljningen av övriga mål.

Vårt uppdrag med kunskapsuppbyggnad organiserar vi i tre processer:

1. Forskning, utredning och analys
2. Miljöövervakning och datainsamling
3. Miljömålsuppföljningen

För perioden 2018 till 2020 har vi identifierat ett antal strategiska mål för kunskapsuppbyggnaden. Övergripande ska vi alltid ha tillgång till god kunskap om tillståndet i miljön och effekterna av vårt arbete. Miljöövervakningen ska vara kostnadseffektiv och till största möjliga nytta för förvaltningsarbetet. Den data vi samlar in ska vara öppen och tillgänglig.

Miljömålsuppföljningen ska bidra till en anpassningsbar förvaltning och ett effektivare åtgärdsarbete.

Vi ska under perioden fortsätta vårt arbete med att utveckla samhällsekonomiska analysmetoder till stöd för förvaltningen.

Forskningssamverkan nationellt och internationellt

Under året har vi arbetat för att relevant forskning ska göras, till stöd för myndighetens arbete med nationella miljökvalitetsmål, generationsmålet, internationella hållbarhetsmål, direktiv och strategier.

Miljöforskningsanslaget

Nationell forskningssamverkan har framför allt skett med Naturvårdsverket genom utlysningar av miljöforskningsanslaget (MFA). I utlysningarna är HaV en aktiv part där vi lyfter fram forskningsbehov, skriver utlysningstexter, granskar ansökningar och ser till att resultat av utvalda projekt blir använda i HaV:s förvaltningsarbete. Resultaten kommuniceras genom distribution av rapporter och seminarier till olika intressentgrupper, med särskilt fokus på anställda inom myndigheten. 2018 avslutades följande projekt, relevanta för HaV och finansierade av MFA:

PRINCE

Resultaten från Princeprojektet visar att den största miljöpåverkan av konsumtionen i Sverige sker utomlands. Detta har en signifikant betydelse för generationsmålet och kan kräva politiska insatser. Resultaten har kommunicerats genom slutseminarium med medarbetare på HaV och Naturvårdsverket. Slutrapporten är publicerad och granskad och projektet uppmärksammades dessutom i media, där både radio och tidningar intervjuade forskare och myndigheternas följare om resultaten och dess betydelse.

BONUS

Regional forskningssamverkan för att förbättra havsmiljön och samtidigt utöka handelsutbytet i Östersjöregionen sker inom ramen för Bonusprogrammet. HaV deltar i BONUS styrgrupp och representerar då även Naturvårdsverket och samarbetar med Formas. HaV säkerställer att programmets fokus är relevant för Sverige och att projekt som är relevanta för att nå de svenska miljökvalitetsmålen och regionala målen i miljöarbetet får finansiellt stöd. Under året har följande BONUS-projekt, av relevans för HaV, avslutats:

- INSPIRE (INtegrating SPAtial pRocesses into Ecosystem models for sustainable utilization of fish resources)
- GO4BALTIC Coherent policies and governance of the Baltic Sea ecosystems
- BALTCOAST (A systems approach framework for coastal research and management in the Baltic)
- BALTICAPP (Wellbeing from the Baltic Sea - applications combining natural science and economics)
- GOHERR (Integrated governance of Baltic herring and salmon stocks)
- MIRACLE (Mediating integrated actions for sustainable ecosystem services in a changing climate)
- SHEBA (Sustainable shipping and environment in the Baltic Sea)

För en del projekt har slutseminarier genomförts på HaV, för att säkra att projektens resultat används i förvaltningsarbetet.

BANOS CSA

HaV har i samarbete med Formas bidragit till en projektansökan med målet att bygga upp en fortsättning på BONUS-programmet som ska, förutom Östersjön, också omfatta Nordsjön. Projektet har beviljats stöd av EU-kommissionen och arbetet har inletts med ett möte i Köpenhamn i början av november. HaV kommer att ta ansvar för ett arbetspaket för att optimera det framtida BANOS-projektets inverkan på förvaltningsarbetet. I arbetspaketet ingår också att utveckla en metod för kunskaps-synteser inom specifika förvaltningsområden.

COPERNICUS

HaV har deltagit inom den svenska myndighetssamverkan för EU:s miljödataprogam Copernicus och gett ekonomiskt stöd till nätverkets samordningsfunktion vid Rymdstyrelsen. HaV har även deltagit i EU:s arbetsgrupp Copernicus användarforum och angränsande tematiska workshops.

JPI OCEANS

I samarbete med Formas har vi representerat Sverige i JPI Oceans.

Fyra projekt inom mikroplaster som vi följt har avrapporterats. Projekten har lett till en ökad samverkan mellan forskningsgrupper inom EU och en ökad samsyn på problemen kring hur mikroplaster ska provtas och analyseras.

WATER JPI

HaV har under första halvan av 2018 deltagit i styrelsen för Water JPI, samt tillsammans med Formas bidragit i förarbetet av utlysningen Water JPI 2018 Joint Call on Closing the Water Cycle Gap.

HaV deltog också utvecklingen av kunskapscentret "Emerging Pollutants in Freshwater Systems" och anslutande konferens med samma tema i Helsingfors 6-7 juni.

NORDISKA MINISTERRÅDET

HaV har deltagit i arbetet i Nordiska Ministerrådets arbetsgrupp HAV, på uppdrag av regeringskansliet. Vi har bidragit till att identifiera intressanta utlysningssområden, granskat ansökningar och kommunicerat resultaten från avslutade projekt.

Avslutade projekt har medverkat till vidareutveckling av indikatorer för marin förorening, ökad förståelse för hur sjöfågelbestånden kan påverkas av nätfiske samt en sammanställning över förekomst av mikroplast bland marina organismer i nordiska havsområden.

ICES

Vi har deltagit i ICES arbets- och expertgrupper. HaV har ett regeringsuppdrag att genomföra Sveriges värdskap för ICES Annual Science Conference, som arrangeras i Göteborg i 2019. På konferensen deltar representanter från forskning, politik och civilsamhället inom det marina området. Under Sveriges värdskap ska vi särskilt visa upp Svensk forskning och innovation.

Tabell 1: HaV:s medverkan i utlysningar inom nationella och internationella forskningsprogram och projekt

Forsknings-program/projekt	Beskrivning av HaV:s medverkan i utlysningar/projekt
Hydropower and Environment (HopE)	HaV har under året beslutat att ge bidrag till Energiforsk för deras forskningsprogram HopE. HaV finansierar ett delprogram som tar fram och utvecklar åtgärder för att öka biologisk mångfald i reglerade vatten. Programmet pågår 2018 – 2021 och följs av utredare från HaV.
BONUS-programmet – Science for a better future of the Baltic Sea Region	Under 2018 har en ansökan (BANOS CSA) skickats in till Horizon 2020 call. BG-01-2018 (Towards the joint Baltic Sea and the North Sea research and innovation programme). Projektet blev beviljat och startade i november 2018
Miljöforskningsanslaget	Under 2018 har HaV deltagit i arbetet med två utlysningar: eDNA samt mikroplaster. Ett stort antal ansökningar inkom varav ett antal har bedömts ha hög förvaltningsrelevans samt en hög vetenskaplig kvalitet och kommer att tilldelas medel. Projekten kommer pågå 2019 – 2021.
Nordiska ministerrådet	HaV har medverkat med sak-kompetens i Nordiska ministerrådet vid beslut kring nya projekt.

Tabell 2. Prestation forskning

Forskning	2018	2017	2016
HaV:s arbete med miljöforskningsanslaget och övriga forskningsfinansiärer.			
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	8 248	10 679	7 408
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	5 391	6 980	4 545

Kommentar till prestation forskning

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Kostnaden innefattar HaV:s arbete med miljöforsknings-anslaget (1:5) och arbete inom JPI Ocean och JPI Water, där HaV är aktiv tillsammans med Formas. Kostnaden innefattar även HaV:s arbete inom BONUS och Copernicus. Kostnaden innefattar deltagande i styrgrupper och referensgrupper. Den minskade kostnaden för 2018 jämfört med 2017 beror på att vi under året haft vakanser i funktionen som ansvarar för forskningsfrågorna. På grund av vakanserna har vi lagt mindre tid på JPI Ocean, JPI Water och BONUS jämfört med föregående år.

Utvecklingsarbete för inventering av kunskapsbehov och spridning av kunskap

Vi har både förbättrat verktyget för den interna insamlingen av kunskaps- och forskningsbehov, och överblicken över de projekt som finansieras och/eller bevakas. Verket ligger framöver under bibliotekets hemsida för att förbättra dess synlighet. Myndighetens forskningsbehov har använts i kommunikation med forskningsfinansiärer.

Syftet med en katalog över forskningsprojekt är att öka kunskapen inom HaV om pågående forskningsprojekt och säkerställa att resultat används inom förvaltningen.

Vi har en aktiv omvärldsbevakning och sammanställer nyhetsbrev med de senaste rapporterna och vetenskapliga publikationerna för myndighetens medarbetare. Omvärldsbevakningen omfattar HaV:s kärnområden som havs- och vattenförvaltning, biologisk mångfald och fiskförvaltning samt klimat och samhällsekonomi.

Under året har vi fokuserat på forskningskommunikation och hur vi bättre kan nå ut med de resultat som forskningen producerar. Enheten för forskning och miljömål har tillsammans med kommunikationsenheten identifierat lämpliga kommunikationsverktyg för olika målgrupper.

Under året arrangerades ett seminarium kring provtagning och analysmetodik för mikropåsar. Syftet var att identifiera metoder som kan användas inom miljöövervakningen.

Miljöövervakning

Det statligt finansierade systemet för miljöövervakning visar miljötillståndet i Sverige. I systemet samordnas både nationell och regional miljöövervakning och kvalitets-säkrad data görs tillgänglig.

Arbetet med att utveckla den akvatiska miljöövervakningen och datainsamlingen har intensifierats under 2018. Utvecklingen syftar till att effektivisera arbetet och bättre leva upp till kraven i relevanta direktiv och förordningar. I de löpande programmen för övervakning och datainsamling har parallellt de planerade datamängderna beställts, samlats in och omhändertagits av datavärddar. Det innebär att förvaltningen av grundvatten, sjöar, vattendrag, kuster, hav och fiskbestånd har fått ett uppdaterat och pålitligt kunskapsunderlag till sina klassificeringar, bedömningar och beslut om eventuella åtgärdsprogram.

Myndigheten har aktivt deltagit i utredningen om översyn av miljöövervakningen (direktiv 2017:58), och både bidragit till att utredningens arbete förenklats och att de slutsatser och rekommendationer som så småningom kommer från utredningen, vilar på en solid kunskapsgrund.

Tabell 3. Prestation Miljöövervakning

	2018			2017			2016		
Miljöövervaknings-anslaget	Hanterings-kostnad inkl OH, tkr	Avtal, tkr	%	Hanterings-kostnad inkl OH, tkr	Avtal, tkr	%	Hanterings-kostnad inkl OH, tkr	Avtal, tkr	%
Miljöövervakning (Nationell miljö-övervakning, regional miljö-övervakning och emissionsdata)	16 724	115 393	9%	14 342	118 421	12%	12 269	111 901	11%
Datavärddskap	635	7 291	6%	376	6 210	6%	218	5 619	4%
HaV:s totala kostnad inklusive OH, tkr	17 359	122 684	9%	14 717	124 631	12%	12 487	117 520	11%
HaV:s totala kostnad exklusive OH, tkr	11 345			9 619			7 661		

Kommentar till prestation miljöövervakning

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH. För miljöövervakning jämför vi bara den totala hanteringskostnaden exklusive OH. Prestationen för miljöövervakningsanslaget visar hur hanteringskostnaden har varit i förhållande till anslagets omfattning per programområde. Över tid ger prestationen ett mått på hur effektivt vi arbetar med anslaget.

Beräkningarna visar att HaV:s kostnader för att hantera anslagen, inom såväl miljöövervakning som inom datavärddskap, har sjunkit något jämfört med föregående år. Under året har vi haft en till stora delar fulltalig personalstyrka, men också arbetat med att effektivisera arbetet med hantering av anslagen. Arbetet med att vidareutveckla miljöövervakningen och beställa övervakning av utvecklingskaraktär, något som normalt kräver mer resurser än pågående och löpande program, har ändå kunnat fullföljas under året.

Övergripande arbete

PÅVERKANSTRYCK OCH BELASTNING PÅ MILJÖN

Konsortiet Svenska EmissionsData (SMED) har på vårt uppdrag sammanställt och beräknat 2017 års emissioner av näringsämnen och metaller från Sveriges kust till Östersjön och Västerhavet. Belastning från punktkällor baseras på emissionsdata från verksamhetsutövarnas årliga miljörapporter samt övervakningsdata från flodmynningsprogrammet.

SMED har även beräknat de vattenburna föroreningar som människan orsakade Östersjön 2017, fördelat på källa. Föroreningar, Beräkningarna är underlag till Helcoms periodiska rapportering, Pollution Load Compilation 7. Föregående periodiska rapportering, PLC6, har slutrapporterats och utgör underlag i revideringen av Baltic Sea Action Plan till år 2021.

SMED har genomfört flera förbättringar, bland annat i koordinatsättning. Naturvårdsverket och HaV har även med SMEDs hjälp granskat och höjt kvaliteten på verksamhetsutövarnas rapportering av utsläpp (emissioner) i Svenska Miljörapporteringsportalen, SMP.

Emissions- och belastningsberäkningar har använts både för uppföljning av näringsbelastning till Östersjön, för uppföljning av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning och för exempelvis statusbedömningar inom vatten- och havsmiljöförvaltningen.

Myndigheten har rapporterat emissions-, belastnings- och påverkansdata (närings- och föroreningsbelastning, muddring, dumpning, påträffad ammunition, vindkraft med mera) till flera konventioner, till bland annat Helcom (Helsingforskommissionen) och Oskar (konventionen för skydd av den marina miljön i nordöstra Atlanten) samt till Europeiska miljöbyrån (EEA) och Organisationen för europeiskt samarbete och utveckling (OECD). Syftet är att kunna göra korrekta bedömningar av miljötillståndet och följa upp att lagstiftning och andra styrmedel har effekt. Sverige ska leverera uppgifterna enligt Havsmiljödirektivet, Vattendirektivet, Badvattendirektivet, Baltic Sea Action Plan, Londonkonventionen med flera. HaV har säkrat avtal med utförare för de obligatoriska dataleveranserna av State of Environment; WISE-1 Emissions, WISE-3 Water Quantity, WISE-4 Water Quality och WISE-6 Marine till EEA. Vi har även, genom avtal med utförare, säkrat leveranser av flera typer av miljöövervaknings- och emissionsdata till Oskar, Helcom och IMO (International maritime organization).

Vi har under året fortsatt arbetet i Gränsvattenkonventionen (FN:s ekonomiska konvention för Europa; UNECE:s vattenkonvention). Sverige följer konventionens krav tämligen väl tack vare EU:s vattendirektiv. Under året har vi kompletterat med ytterligare data till indikator 6.5.2 inom Agenda 2030 som rapporterades 2017 till UNECE samt UNESCO (FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur).

INFORMATION OM SVERIGES VATTENMILJÖ

Information om de badplatser som klassificeras som EU-bad ska finnas tillgänglig på en webbsida enligt Badvattendirektivet. Webbsidan har förbättrats under året. Bland annat har väderutsikter och vattentemperatur lagts till. Sidan genererade 442 000 besök under badsäsongen maj-augusti, mer än en tredubbling jämfört med 2017.

HaV har fortsatt produktion och utveckling av en ny webbplats, sverigesvattenmiljo.se, som ska redovisa resultat och beskriva tillståndet i svenska vatten baserat på miljöövervakningsdata. Webbplatsen ersätter de tryckta rapporterna Havet och Sötvatten och byggs enligt konceptet ”från källa till hav”. HaV har under året även bidragit till ”Vattenmiljöseminariet”, som Havsmiljöinstitutet (HMI) genomfört på vårt uppdrag.

FÖRVALTNING AV ÖVERVAKNINGSDATA

Den långsiktiga förvaltningen av mätdata över miljötillståndet har säkrats genom datavärdskap som HaV beställer. Nytt är att tvååriga överenskommelser har skrivits med samtliga datavärddar för det löpande arbetet. Det minskar den administrativa bördan och ger mer tid till verksamhetsarbete och långsiktig planering. Informationsansvaret (arkivering, informationsklassning samt dataskyddsförordningens krav) har förtydligats. Datavärdarna har fått en utökad roll att ta emot data från kommuner, recipientkontroll och andra aktörer.

- Datavärden Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), med ansvar för sjöar och vattendrag, har under 2018 anpassat informationen med nya indexberäkningar och mallar för att bättre stödja vattenförvaltningens statusklassning. Datavärdskapet på SLU för provfiske har utökats med information om kräftor, som bland annat behövs för förvaltningsarbete om främmande arter.
- Datavärden Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), med ansvar för oceanografi och marinbiologi, har utvecklat sina rutiner och system för att hantera de högupplösta sensordata över temperatur och salthalt som havskonventionerna behöver. Ett nytt datavärdskap för video och bild kommer att etableras hos SMHI, och förberedande arbete har pågått under året.

Vi har, i dialog med utförare, datavärddar och intressenter, sett ett tydligt behov av att utreda användbarheten av data. En extern utvärdering av användarperspektivet och användbarheten av datavärdskapens data och datahantering har beställts.

Ett utvecklingsprojekt för att ta fram nationella valideringstjänster för miljöövervakningens data, drivs av Naturvårdsverket med ekonomiskt bidrag från HaV. 2018 preciserade HaV önskemål om personoberoende drift samt förbättrat användargränsnitt.

Utvecklingen av ett nationellt register över miljöövervakningens provtagningsstationer har fortsatt i samarbete med myndigheter med ett utpekat ansvar för den EU-gemensamma infrastrukturen för geodata (Inspire). Under året har datavärdskapen kvalitetsgranskat och korrigerat informationen om ett stort antal provplatser och kopplat dessa till övervakningsstationer.

UTVECKLING OCH ANPASSNING TILL

NYA KRAV OCH BEHOV AV DATA

Under året fortsatte myndigheten arbetet med att anpassa dagens övervakning till kraven i vattenförvaltningsförordningen. Arbetet utgår från handlingsplanen ”Full koll på våra vatten!”. Handlingsplanen ska resultera i övervakningsprogram som uppfyller vattenförvaltningens behov. Målet är en övervakning som tydligare utgår ifrån lagkrav och samhällsnytta och är riskbaserad. Övervakningen samordnas med vattenmyndigheterna i Sverige.

Inom ”Full koll på våra vatten!” har vi under året tagit fram ett övervakningsprogram för tolv nya prioriterade ämnen, införda genom direktiv 2013/39/EU. Det kompletterande övervakningsprogrammet rapporterades till EU-kommissionen i december 2018, och ska genomföras under perioden 2019 till 2021.

Anpassning av övervakningen till vattenförvaltningens behov innebär ett system med kontrollerande, operativ och undersökande övervakning.

- Den kontrollerande övervakningen ger information om det allmänna tillståndet samt långsiktiga förändringar och utformning av övervakningsprogram.
- Den operativa övervakningen fastställer statusen för de vattenförekomster som ligger i riskzonen för att inte uppfylla miljömålen och den följer förändringar av statusen efter åtgärdsprogram.
- Den undersökande övervakningen fastställer orsakerna till att en eller flera vattenförekomster inte uppnår uppsatta mål eller konsekvenserna av olyckor.

Övervakning som följer kraven i vattenförvaltningsförordningen ger en ökad tillförlitlighet i statusklassningen. Vi får även bättre underbyggda underlag och ökad rättssäkerhet i vattenförvaltningen. Korrekt underlag leder till kostnadseffektivt åtgärdsarbete och i förlängningen förbättrade ekosystemtjänster och ökade möjligheter att uppfylla de svenska miljömålen.

Arbetet inom det område som benämns biogeografisk uppföljning har under året fokuserat på att ta fram bedömningar enligt art- och habitatdirektivets artikel 17. Den 29 april 2019 ska Sverige leverera bedömningar av gynnsam bevarandestatus för arter och naturtyper listade i direktivets bilagor, och HaV är ansvarig myndighet för de akvatiska delarna. Bedömningar tas fram av ArtDatabanken på uppdrag av HaV.

För naturtypen ”mindre vattendrag” har en pilotdrift genomförts, med fokus på strukturer och funktioner, liksom inledande studier för övervakning av marin underskottsvegetation med hjälp av drönare. Vi har beslutat att inte jobba vidare med förslag på undersökningstyp för ”blottade ler- och sandbottnar”, då flera naturtyper istället ska samlas i en enda undersökningstyp.

Inom övervakning av främmande arter har utvecklingsarbetet fortsatt. Metoder för övervakning av främmande arter med hjälp av vattenprov med miljö-dna, e-dna och dna-metabarkodning (sedimentprov eller filtrering) har ytterligare testats och utvärderats som komplement till traditionella metoder. Resultaten, som publicerats i HaV-rapport 2018:24, visar främst att fler arter identifieras med säkrare klassificering och att fler främmande arter kan upptäckas främst från provtagning av plankton. Resultaten är intressanta för vidareutveckling av övervakning av främmande arter men även inom biologisk mångfald och uppföljning av hotade arter. I Kungsbacka kommun har vattenprover med e-dna och målartspecifika genetiska markörer samt el-provfiske blivit utvärderade som metoder för att följa upp förekomst av arten solabborre före och efter en bekämpningsåtgärd.

En kartläggning av rapporteringsvägar och dataflöden har gjorts tillsammans med Naturvårdsverket för att öka mängden och förbättra kvaliteten av inrapporteringsdata från såväl allmänheten som miljöövervakare, forskare och inventerare. I kartlägg-

ningen ingår också att få säkrare och snabbare validering av rapporter för snabbare hantering för eventuell åtgärd i fält, samt inrapportering till EU-kommissionen. Förutom inrapporteringslösningen för arter inom medborgarforskningsprojektet ”Rappen” (HaV, Länsstyrelsen i Värmland och Göteborgs universitet) har en ny inrapporteringslösning ”Rapportera invasiva främmande arter” (ArtDatabanken SLU) utvecklats. Den är inriktad på de invasiva främmande arter som är upptagna på EU:s förteckning. Lösningen håller på att utvärderas för att se hur den på bästa sätt kan samverka med HaV:s Rappen under kommande år och andra behov för övervakning med hjälp av medborgarforskning.

Den regionala miljöövervakningen, som drivs enligt ett sexårigt program (2015-2021) i samarbete med Naturvårdsverket, har utförts enligt plan och genererade data har rapporterats vidare till datavärddar. Under året har förberedelser inför revideringen av programmet för nästa sexårscykel startat.

Tabell 4. Prestation datainsamling

	2018	2017	2016
Sveriges totala kostnad för genomförandet av det nationella datainsamlingsprogrammet, tkr	75 787	73 241*	69 050*
HaV:s kostnad för samordning av det nationella datainsamlingsprogrammet för fisk och fiske, inklusive OH, tkr	6 664	5 030	3 961
Samordningskostnad/total genomförandekostnad (%)	9	7	6
HaV:s kostnad för samordning av det nationella datainsamlingsprogrammet för fisk och fiske, exklusive OH, tkr	4 355	3 288	2 430

* I årsredovisningen 2016 och 2017 rapporterades preliminära siffror, som efter årsredovisningens tryck har uppdaterats. Siffran som redovisas i denna årsredovisning är det faktiska utfallet.

Kommentar till prestation datainsamling fisk

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Prestationen för datainsamling fisk visar HaV:s kostnad för att samordna datainsamlingsarbetet jämfört med Sveriges totala kostnad för att genomföra det. Procentsatsen anger samordningskostnad dividerat med total genomförandekostnad.

HaV:s kostnad för samordningen har stigit något jämfört med tidigare år. Under 2018 har mycket extra tid framför allt lagts på att i samarbete med Jordbruksverket hantera ansökningar för medel från EHFF-fonden, med tillhörande anmodningar om utbetalning. Arbetet har varit intensivt med hanterande av ett stort antal ansökningar under året. På grund av framför allt viss omsättning i personalen, med tillhörande upplärning av ny personal, har det gått åt mer tid än planerat.

MILJÖÖVERVAKNING I HANÖBUKTEN

HaV redovisade det treåriga regeringsuppdraget ”Hanöbukten” till regeringskansliet den 26 februari 2018. Syftet var att undersöka eventuella samband mellan miljöfarliga ämnen och fiskhälsa samt orsakerna till att fisk sårskadas. Uppdraget utfördes i nära samverkan med Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), efter samråd med Göteborgs universitet, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Kemikalieinspektionen, Naturhistoriska riksmuseet samt länsstyrelserna i Skåne, Blekinge och Kalmar län.

Som ett komplement till regeringsuppdraget kring Hanöbukten fick Havsmiljöinstitutet i uppdrag att genomföra en vetenskaplig syntes för bättre förståelse av hur de observerade miljöproblemen i Hanöbukten är kopplade till mänskliga aktiviteter på land och i hav. Syntesen slutrapporterades till HaV under våren 2018, och innehöll flera förslag på frågor som bör utredas grundligare för en bättre förståelse av problematiken. Bland dessa märks brunifieringens påverkan på ekosystemen.

Sjöar och vattendrag

Programområde Sötvatten består till stor del av löpande delprogram som under 2018 har fortsatt enligt samma rutiner som infördes 2007.

Det löpande nationella delprogrammet Stormusslor är nära samordnat med det regionala gemensamma delprogrammet för flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla. Musselportalen, där alla musseldata förvaras, ligger hos ArtDatabanken SLU. En tvåårig uppdatering av portalen har påbörjats, ett uppdrag som gått till Jönköpings länsstyrelse.

Särskilda insatsmedel har också räckt till att utvärdera länsstyrelsernas gemensamma delprogram Vattenväxter (Makrofyter) i sjöar under 2018, med fortsättning under 2019. Uppdraget har gått till Stockholms länsstyrelse. Det är nödvändigt att använda även nationella data för att få så bra utvärdering som möjligt.

Ett annat utvecklingsprojekt som utförs vid SLU är en test om täta djupprofiler av ett stort antal vattenkvalitetsparametrar som kan ge värdefull information om framtida förändringar i vattenkvaliteten, och där man även försöker fånga in snabba förändringar. Automatiserade mätningar (sensorer) testas för att få fram underlag om det är praktiskt genomförbart och ekonomiskt försvarbart att övervaka Mälaren med sensorer.

I Väneren har ett första steg tagits för att jämföra provtagning av bottenfauna utförd med limniska respektive marina metoder, i ett utvecklingsprojekt inom det nationella delprogrammet Stora sjöar.

Då Sverige har många sjöar och vattendrag behöver de grupperas för att uppnå en kontrollerande och operativ övervakning som omfattar alla vatten. Under året har arbetet med att ta fram en metodik för gruppering rapporterats inom ett flerårigt uppdrag till SLU: ”Full koll på våra vatten! Metodik för design av övervakningsprogram för sjöar och vattendrag, samt framtagande av övervakningsprogram”. Under 2018 har metodiken testats i två pilotområden, Emån och Torneälven. Arbeta har

påbörjats för att föreslå metodik för utformning av övervakningsprogram. Målsättningen är att gruppering av sjöar och vattendrag ska vara klart till sommaren 2019 och att förslag på kontrollerande övervakningsprogram finns 2019.

Arbetet med att utveckla modellsystem för vattenförvaltningens behov har fortsatt. Idag är vi med och delfinansierar två olika system för att modellera närsaltsbelastningar och källfördelning till sjöar och vattendrag samt ut till kusten, Tekniskt Beräkningssystem Vatten (TBV) och Swedish-Hydrological Predictions for the Environment (S-HYPE). Konsortiet Svenska miljöemissionsdata, SMED, har fått i uppdrag att jämföra de olika systemen. Under 2018 presenterades resultaten, som visar på små skillnader i totalbelastning av kväve och fosfor mellan systemen men större skillnader i fördelningen av belastning för olika källor. Vissa skillnader bör kunna åtgärdas genom bättre samordning. Fortsatt analys och utvecklingsarbete kommer att behövas innan vi kan dra slutsatser om vilket system som är bäst lämpat.

HaV:s program för integrerad uppföljning av kalkningseffekter (IKEU-programmet) arbetar mot fyra mål inom övervakning, forskning, vägledning och kommunikation. Programmet ska med hjälp av referenser följa kalkningens miljöeffekter på ekosystemen. Resultaten förmedlas i rapporter samt vid ett årligt möte med berörda handläggare på länsstyrelser. Forskarna, som arbetar vid SLU:s institutioner Akvatiska resurser respektive Vatten och miljö, samt Stockholms universitets institution ACES, bidrar också med rådgivning till HaV:s kalkning och NV:s miljömålsuppföljning av *Bara naturlig försurning*.

Grundvatten

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har genomfört uppdraget Utökad miljöövervakning av grundvatten för anpassning till vattenförvaltningens behov. Syftet med projektet är att alla grundvattenförekomster ska ha ett tillräckligt antal representativa provtagningsplatser för övervakning av vattenkvalitet och kvantitet samt övervakas med lämplig frekvens för att uppfylla kraven i vattenförvaltningsförordningen. Nya provtagningsplatser har inventerats och etablerats där det funnits behov. Extra medel har skjutits till för att utöka grundvattenövervakningen. Den undersökningstyp som vägleder de utförare som tar prover på grundvatten, har setts över och till stora delar skrivits om.

Grundvattenberoende ekosystem har inventerats, med fokus på koppling till grundvattenförekomster. En informationskampanj för utökade analyser från grundvattentäkter pågår i samverkan med projekten ”Dricksvattenrisker” (Livsmedelsverket) och ”Vattentäktsarkivet” (SGU).

Kust- och utsjövatten

Programområdet Kust och hav omfattar flera delprogram och har utökats med flera andra typer av övervakning under 2018, vilket krävs enligt Havsmiljödirektivet (infört i svensk lagstiftning genom Havsmiljöförordningen). Miljöövervakningen i kustvatten och utsjöområden ger dataunderlag för att följa upp miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning samt Ett rikt växt och djurliv*. Övervakningen ger också underlag vid statusklassning och tillståndsbedömning inom Vattenförvaltningsförordningen och Havsmiljöförordningen.

HaV har under året slutfört flera revisioner och påbörjat justeringar av program, metoder och undersökningstyper i samtliga delprogram. Inom delprogram Fria vattenmassan har Stockholms universitet anordnat en interkalibrering (jämförelse av resultat från olika laboratorier) för ökad kvalitet på mätningar och vattenanalyser för att kvantifiera mängd syre och svavelväte.

Delprogram Sedimentlevande makrofauna har nytt provtagningsprogram och samtliga utförare använder en undersökningstyp där formalin inte längre behövs för konservering av proverna. Programmet är samordnat mellan nationell och regional miljöövervakning och genomförs för att komplettera verksamhetens recipientkontrollprogram. Det nya delprogrammet uppfyller i högre grad de krav som ställs på miljöövervakningens geografiska täckning, samtidigt har de flesta långa tidsserier bevarats. Göteborgs universitet har, på vårt uppdrag, anordnat workshops för artbestämningar av sedimentlevande makrofauna.

Inom delprogram Säl och havsörn har en revisionsrapport från extern expertgrupp av sälövervakningen slutförs under 2018. HaV arbetar med sammanfattning av rapporten och ska inkludera förslag på nya program och metoder för respektive sälart.

Inom delprogram Vegetationsklädda bottenar pågår arbetet med att ge förslag på nya undersökningstyper och program. HaV har beställt tester av nya undersökningstyper som ska vara anpassade för övervakning av vegetation.

Insamlade data förvaltas främst inom datavärdskapet oceanografi och marinbiologi och inom datavärdskapet fisk. Denna dataförvaltning beställer HaV från SMHI respektive SLU.

HaV deltar i styrgruppen för byggnationen av det nya svenska fiskeri- och undersökningsfartyget Svea. Fartyget har sjösatts och byggnationen fortskrider enligt den tidsplan som drogs upp när kontraktet tecknades. Under året har stor vikt lagts vid kommunikation med och mellan de större utförarna, SLU och SMHI, för att säkerställa ett optimalt framtida nyttjande av fartyget.

Under 2018 har utvecklingen av övervakning av geléplankton (maneter) fortsatt och målet är att ta fram en undersökningstyp under 2019 och driftsätta övervakningen under 2020. Övervakningsprogrammet för tumlare i Östersjön, som sattes i pilotdrift under 2017, har fortsatt under 2018.

Övervakning av makroskräp på stränder och havsbotten samt av kontinuerligt och impulsivt undervattensbuller har fortsatt, enligt kraven från havsmiljöförordningen. Det saknas fortfarande ett nationellt datavärdskap för undervattensbuller, men inom EU-Lifeprojektet Bias (Baltic Sea Information on the Acoustic Soundscape, 2012–2016) togs det fram ett datasystem och modellverktyg för bedömning av bullernivåer. Utveckling av nya metoder för mätning och modellering av både impulsivt och kontinuerligt undervattensbuller har utförts i flera olika projekt. Mycket av arbetet utförs i internationellt samarbete genom exempelvis JOMOPANS-projektet (Joint Monitoring Programme for Ambient Noise North Sea).

Projektet ”Full koll på våra vatten!” har fortsatt utveckla övervakning i kustvatten, för att anpassa den till vattenförvaltningens behov. Myndigheten har bland annat diskuterat och utvärderat förslag till metodik för gruppering av kustvattenförekomster, som tagits fram av SMHI.

Utveckling och validering av metodik för satellitbaserad statusklassificering av Sveriges samtliga kustvattenförekomster samt statusklassificering av klorofyll och siktdjup har pågått under 2018 på uppdrag av HaV.

HaV driver sedan 2016, inom ramen för det utökade 1:2-anslaget, projektet Nationell Marin Kartering, med målet att år 2020 ha kartlagt hela Sveriges bentiska marina livsmiljö (havsbotten). Modellerade utbredningskartor för marina arter och livsmiljöer för hela Bottniska viken har levererats och används nu inom bland annat områdesskydd, grön infrastruktur och havsplanering. En detaljerad kartering för Hoburgs bank är levererad och en liknande kartering över Norra Midsjöbanken har påbörjats i samarbete med SGU. Omfattande kartering har gjorts inom havsplaneringsområdet Östersjön och inom fem prioriterade områden i Västerhavet. Kontakter med finska karteringsprojektet Velmu när det gäller användning av djupinformation, har lett till ökat samarbete med svenska Sjöfartsverket.

HaV deltar i regional samverkan inom Helcom (Helsingforskonventionen) och Oskar (Konventionen för skydd av den marina miljön i nordöstra Atlanten), där vi medverkat i planering, granskning och publicering av regionala statusbedömningar. Myndigheten har sammanställt svenska remisskommentarer på publicerade regionala bedömningar (HOLAS II och IA 2017) vilka har vidarebefordrats till Helcom och Oskar under 2018.

HaV har deltagit i färdigställandet av de regionala statusbedömningarna i både Östersjön (State of the Baltic Sea) och Nordostatlanten (Oskar Intermediate Assessment 2017) genom att bidra med data, externa experter och finansiering av svenska myndigheters personal. Vi har även deltagit i planering av kommande regionala statusbedömningar inom Helcom ”State of the Baltic Sea” och Oskar ”QSR 2023”.

Inom både Helcom och Oskar har vi medverkat i styrgrupp för planering, granskning och publicering. HaV har rapporterat data och annan information till ICES (Internationella havsforskningsrådet) eller direkt till Helcom och Oskar, samt har verkat för samordning mellan de regionala bedömningarna.

HaV har under året deltagit i Nationell samordning av miljöövervakningen tillsammans med Naturvårdsverket samt bidragit till samverkansträff med samtliga län och relevanta myndigheter. Kust och hav har genomfört årliga dialogmöten med Länsstyrelserna i tre kustgrupper med syfte att öka samarbetet mellan HaV, Länsstyrelserna, Vattenmyndigheterna och Naturvårdsverket. Vi bidrog med resurser till de tre marina informationscentralerna vid länsstyrelserna i Västerbotten, Stockholm och Västra Götaland. Revision av deras arbete har startats under 2018.

HaV och Naturvårdsverket skriver tillsammans riktlinjer inför kommande revision för att få till så bra regional miljöövervakning möjligt under perioden 2012-2026.

Fisk

HaV är ansvarig myndighet för att samordna Sveriges nationella datainsamlingsprogram för fisk och fiske, EU-lagstiftning (EU) 2017/1004 och (EU) 2016/1251. Insamlad data utgör underlag för EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP). Informationen används i Internationella havsforskningsrådets (ICES) arbete med att analysera bestånden och utgör underlag i EU:s vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté för fiskerinäringen (STECF), som ger vetenskapliga råd till EU-kommissionen. Datainsamlingen bidrar till att följa upp de nationella miljömålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och *Ett rikt växt och djurliv*.

HaV samlar in och analyserar ekonomiska variabler för fiskeflottan samt fritidsfiske. Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för akvatiska resurser, SLU Aqua, är ansvarig för utförandet av den biologiska datainsamlingen, vilket innebär att de provfiskar, samlar in information ombord på fiskefartyg, på landad fångst i hamnar och från fritidsfisket samt analyserar och bearbetar data. Jordbruksverket ansvarar för att utvärdera den ekonomiska situationen för vattenbruk och beredningsindustri. Sverige har, liksom tidigare år, haft en väldigt god måluppfyllnad när det gäller den datainsamling som krävs enligt EU:s lagstiftning. Vi har levererat efterfrågad data samt tagit en aktiv roll i allt det arbete som förordningen föreskriver. Under våren tog HaV också fram Sveriges nationella redovisning för 2017 enligt den datainsamling som krävs inom EU:s gemensamma fiskeripolitik, DCF (Data collection framework). Rapporten lämnades till EU-kommissionen i maj och har godkänts.

Övervakningen av fisk syftar till att kartlägga tillståndet hos fisksamhällen i kustvatten, sjöar och vattendrag. Övervakningen speglar naturliga variationer på bestånds- och individnivå och utgör ett viktigt underlag till bland annat miljö- och fiskförvaltning, och fångar upp förändringar som indikerar storskalig påverkan av miljöhot som övergödning, fiske, miljögifter och klimatförändringar. Den följer också upp miljö kvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ingen övergödning*, *Ett rikt växt- och djurliv*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Bara naturlig försurning*.

HaV ger i uppdrag åt utförare att kartlägga tillståndet genom provfisken och att lagra data hos datavärdar. Under året tecknades överenskommelser med SLU som utförde provfiske. Den nationella miljöövervakningen kompletteras av den regionala miljöövervakningen.

I den nationella kustfiskövervakningen ingår ett integrerat program som övervakar både fiskbestånd, miljögifter och fiskhälsa, och som rapporteras årligen via faktablad. Ett pilotprojekt som inkluderar undersökningar av fisksjukdomar i dessa provfisken har pågått under året. HaV har uppdragit åt SLU att ta fram ett förslag till nytt övervakningsprogram. Vi har dessutom låtit SLU uppdatera och utveckla nya undersökningstyper för miljöövervakning av fisk. Under året har arbete utförts med att ta fram en ny undersökningstyp för provfiske med elfiskebåt.

HaV beställer en årlig rapport ”Fisk- och skaldjursbestånd i hav och sötvatten” där status för de viktigaste kommersiellt nyttjade fiskarterna presenteras. Rapporten används bland annat som underlag för beslut om fisketillstånd, förvaltningsunderlag och som information till allmänheten.

Genomförande av Havs- och fiskeriprogrammet

Den datainsamling som styrs av EU-lagstiftning (EU) 2017/1004 och (EU) 2016/1251 är en stödberättigad åtgärd inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). HaV är stödmyndighet till Jordbruksverket, vilket innebär att vi granskar och beslutar ansökningar om stöd och granskar ansökningar om utbetalning. Under året har HaV handlagt och fattat beslut om elva ärenden gällande ansökan om stöd samt handlagt åtta ärenden gällande ansökan om utbetalning, som lämnats till Jordbruksverket för beslut.

Miljömålsuppföljning

HaV ansvarar för uppföljning av tre av Sveriges 16 miljökvalitetsmål:

- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård

Årlig uppföljning av miljömål

I mars 2018 redovisade vi vår årliga uppföljning av de tre miljökvalitetsmål HaV ansvarar för. I samband med den årliga uppföljningen publicerade vi 15 nya indikatorer på www.sverigesmiljomal.se. Under hösten inledde vi arbetet med den årliga uppföljningen av miljömålen 2019. Uppföljningen bidrar med underlag som stödjer genomförandearbetet för en god status i havs- och vattenmiljön.

Tabell 5. Prestation miljömålsuppföljning

	2018	2017	2016
Beslut med leverans till Naturvårdsverket (årlig uppföljning, fördjupad utvärdering)	6	3	3
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	3 369	2 825	3 145
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	2 202	1 846	1 930

Kommentar till prestation miljömålsuppföljning

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Kostnaden för 2018 är högre än föregående år. Detta beror på det arbete med fördjupad utvärdering som genomförts under året.

Fördjupad utvärdering

Den fördjupade utvärderingen av de tre miljö kvalitetsmålen redovisas till regeringen i januari 2019. Utvärderingen utreder möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen genom att beskriva miljö tillståndet och identifiera brister i förvaltningen. Den bidrar också med en analys av hur effektiva olika styrmedel och åtgärder är för att nå målen. Utvärderingen är underlag till regeringen, HaV, andra myndigheter och övriga aktörer i samhället i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen.

Under 2018 har de myndigheter som har ett utpekat ansvar för miljö kvalitetsmålen, tillsammans tagit fram 18 konsekvensutredda förslag på styrmedel och åtgärder för att nå miljö målen. Arbetet skedde i sex temaområden, där HaV ledde arbetet inom temaområde Hav och vatten. HaV deltog även i temaområdena Hållbar konsumtion och produktion, Näringsliv, innovation och infrastruktur samt Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Varje temaområde hade möjlighet att ta fram tre konsekvensutredda förslag, som bedöms vara effektiva, genomförbara och som det råder samsyn om bland de myndigheter som deltog i temaområdet. Temaområde Hav och vatten lyfter tre förslag:

- Ökad kunskap för kostnadseffektiv sanering av förorenade sediment
- Ökat anslag för ett kostnadseffektivt arbete med restaurering av vattenmiljöer och resurser för inventering av kulturmiljöer inför planerade restaureringsinsatser.
- Rådgivning för ökad hänsyn till vattenmiljöer vid skogsbruksåtgärder

Utöver de tre styrmedels- och åtgärdsförslagen så utredde temaområdet även konsekvenserna av ett nytt förslag till etappmål om förorenande ämnen.

I temaområde Hav och vatten deltog vattenmyndigheterna samt miljö målsmyndigheterna Försvarmakten, Havs- och vattenmyndigheten Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Länsstyrelserna, Naturvårdsverket Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Statens geologiska undersökning, Trafikverket samt Transportstyrelsen.

Under 2018 genomförde vi projekt finansierade med miljö målsmedel som utgör underlag till den fördjupade utvärderingen:

- Åtgärdsprogrammet God havsmiljö 2020: Utvärdering av uppfyllelse av miljö målspreciseringar
- Konsekvensutredningar för de tre styrmedelsförslag som togs fram i temaområdet Hav och vatten

Hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 och rapporteringen av indikatorer

Det är främst hållbarhetsmål 6 Rent vatten och sanitet, och hållbarhetsmål 14 Hav och marina resurser, som berör HaV:s förvaltningsområden. Myndigheten har under 2018 kompletterat rapporteringen för en indikator inom ett av delmålen för hållbarhetsmål 6:

- Senast 2030 genomföra en integrerad förvaltning av vattenresurser på alla nivåer, när så är lämpligt genom gränsöverskridande samarbete.

Vi deltog även i en teknisk workshop som syftade till att förbättra uppföljningen av en av indikatorerna för delmål 6.3:

- Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

Hav deltog i Statistiska centralbyråns (SCB) seminarium under december där de kommande rapporteringarna av indikatorerna inom Agenda 2030 diskuterades. SCB har ett koordineringsansvar men det är fortfarande oklart vilka myndigheter som har ansvar och resurser för att sammanställa och rapportera underlaget för olika indikatorer från svensk sida.

Officiell statistik

HaV ansvarar för fem statistikprodukter inom Sveriges officiella statistik. Under året tog vi fram officiell statistik för svenskt yrkes- och fritidsfiske samt miljötillstånd i kust och hav.

Vi uppdaterade även officiell statistik för havs- och vattenmiljön om tillförsel av fosfor och kväve till kust så att den omfattar en tidsserie från 1995-2016 samt kvalitetssäkrade med en kvalitetsdeklaration för SCBs officiella statistik.

HAVS- OCH VATTENFÖRVALTNING

Havs- och vattenförvaltningen handlar om HaV:s arbete med vattenresurser och havs- och vattenmiljökvalitet. Arbetet utgår från EU:s ramdirektiv för vatten, EU:s havsmiljödirektiv, EU:s art- och habitatdirektiv, miljöbalken och de nationella miljö-kvalitetsmålen som omsätts i planering, föreskrifter, vägledning, miljöprövning, åtgärder och tillsynsvägledning. Internationellt, och särskilt europeiskt samarbete är en viktig del för att genomföra målen, liksom att samverka med myndigheter, kommuner, branschorganisationer och intresseorganisationer.

I Havs- och vattenförvaltningen ingår myndighetens arbetsuppgifter om havs- och vattenresurser och havs- och vattenmiljökvalitet. Förvaltningen utgår från riksdagens miljökvalitetsmål och den nationella lagstiftningen för att uppnå god havs- och vattenmiljökvalitet. Centrala regleringar är EU:s vattendirektiv, havsmiljödirektiv, havsplaneringsdirektiv, art- och habitatdirektiv, miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen, havsplaneringsförordningen, havsmiljöförordningen, de nationella miljökvalitetsmålen och miljökvalitetsnormerna. Dessa omsätts i planering, föreskrifter, vägledning, miljöprövning, åtgärder och tillsynsvägledning. Internationellt, och särskilt europeiskt samarbete, är en viktig del för att genomföra målen, likväl som att samverka med myndigheter, kommuner, branschorganisationer och intresseorganisationer inom de olika arbetsuppgifterna.

Vi har samverkat inom EU för att få gemensamma tolkningar, riktlinjer och underlag, kopplade till EU:s direktiv. Inom ramen för Helcom och Oskar genomförs en stor del av arbetet med konventionernas mål och rekommendationer. Vårt uppdrag är också att omsätta direktiven i Sverige, genom vägledningar och kunskapsunderlag, i samverkan med myndigheter och organisationer.

HaV medverkar och driver på för att uppnå miljömålen och ett hållbart nyttjande, till exempel genom uppföljning av den maritima strategin och genom havsplanering. Vi utvecklar föreskrifterna med indikatorer för god miljöstatus och ger vägledning för områdesskydd, hotade arter och restaurering. Vi arbetar för minskad belastning och ökad miljöhänsyn, för både havsmiljön och sötvattenresurserna, genom att genomföra åtgärdsprogrammen, medverka i miljöprövningar, tillsynsvägledningar och genom att stödja projekt som bidrar till minskad övergödning och minskad förorening av havet. Sötvattenresurserna var ansträngda under första halvan av 2018 på grund av torka.

Genom anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (havs- och vattenmiljöanslaget) kan vi stödja genomförandet av ett stort antal åtgärder för havs- och vattenmiljön, och även bidra till att ta fram kunskapsunderlag och stödja förvaltningen.

Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön

REGERINGSUPPDRAG - FÖRESLÅ FÖRESKRIFTER FÖR ATT UNDER ALLVARLIGA OCH AKUTA FÖRHÅLLANDEN UNDVIKA VATTENBRIST

Den 29 juni 2017 fattade regeringen beslut om att uppdraga till Havs- och vattenmyndigheten att utreda möjligheter, förutsättningar och behov av att införa föreskrifter om rätt att under allvarliga och akuta förhållanden begränsa tillstånd att bortleda vatten, alternativt hindra ett sådant bortledande, för att undvika allvarlig vattenbrist.

Om förutsättningar och behov föreligger ska myndigheten utarbeta ett förslag till föreskrifter och utreda dess konsekvenser.

Ett förslag till föreskrifter ska särskilt beakta proportionalitetsprincipen som återfinns i 14 kap. 3 § regeringsformen, som handlar om att värna det kommunala självstyret. Myndigheten ska också analysera hur sådana föreskrifter ska förhålla sig till den bestämmelse som redan finns i 2 kap. 10 § Lagen (1998:812) om särskilda bestämmelser

Regeringsuppdrag

Föreslå föreskrifter för att under allvarliga och akuta förhållanden undvika vattenbrist

om vattenverksamhet (LSV) som ger vissa möjligheter att begränsa uttag av vatten till förmån för dricksvattenintresset eller något annat allmänt intresse.

Arbetet skulle genomföras i samråd med SMHI, SGU, VM och berörda myndigheter med sektorsansvar och slutredovisades till regeringskansliet den 31 januari 2018. Myndighetens slutsats är att det i nuläget finns alltför stora kunskapsluckor kring uttagen av vatten för att det ska vara meningsfullt att konstruera föreskrifter om uttagsbegränsningar. Kunskapsbristen gäller uttagens lokalisering, uttagna mängder och uttagsmönster. Eftersom många vattenuttag är undantagna krav på tillstånd eller anmälan i lagstiftningen, så registreras och journalförs heller inte uttagna vattenmängder. Detta innebär att det är svårt att uppskatta hur mycket vatten som är möjligt att spara med hjälp av begränsningsregler. Det är heller inte möjligt att kontrollera efterlevnaden av eventuella begränsningsregler. Sammantaget innebär detta att det saknas praktiska förutsättningar att idag ransonera vatten mellan olika nyttjare på ett trovärdigt sätt.

Om kunskapen kring uttagen förbättras så skulle begränsningsregler kunna övervägas, men det är inte givet att sådana regler löser de problem som kan uppstå i samhället under nederbördsfattiga perioder. Tvärtom finns en risk för att denna typ av föreskrifter kan riskera att ställa till ytterligare svårigheter i en redan ansträngd situation. Myndigheten tror därför att det finns mer effektiva sätt att förbättra samhällets förmåga att hantera torka. Detta handlar om ett systematiskt arbetet med planering och klimatanpassning. I planering bör åtgärder som gäller effektivisering av vattenanvändningen ingå.

En närmare beskrivning av hur utredningen genomförts och myndighetens slutsatser finns att läsa i HaV:s rapport 2018:03 – Fördelning av vatten i torkans spår

Regeringsuppdrag Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Ospar (2018)

Havs- och vattenmyndigheten fick 2018 i uppdrag att ta fram underlag för nationella prioriteringar för arbetet inom de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Ospar. Underlaget beaktar kraven på regionalt samarbete i genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. Det ska även bidra till regionalt genomförande av Agenda 2030 och därmed vara del av Sveriges uppföljning efter FN:s havskonferens 2017, där Sverige var en av värdnationerna. Underlaget togs fram i samarbete med berörda myndigheter. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) 21 maj 2018.

Detta regeringsuppdrag kan ses i ett sammanhang där arbetet startar med att ta fram nya strategiska mål för det regionala samarbetet kring Östersjön och Nordostatlanten 2020-2030.

I rapporten föreslogs nationella prioriteringar för Sveriges arbete inom Helcom och Ospar för år (2018-2021) samt på längre sikt (till 2030) gällande 1) biologisk mångfald och ekosystem; 2) belastningar, 3) processer och arbetssätt inom Helcom och Ospar.

Regeringsuppdrag

Underlag till nationella
prioriteringar för Helcom
och Ospar

EU-arbete enligt havsmiljödirektivet

För samarbete med genomförandet av havsmiljödirektivet inom EU finns den gemensamma genomförandestrategin (CIS-MSFD). Det informella samarbetet leds av EU-kommissionen och medlemsländerna, olika organisationer samt de fyra havsmiljökonventionerna, olika frivilligorganisationer inom miljöområdet och ett antal branschorganisationer ingår. HaV är aktiva i arbetet och är delegationsledare för Sverige i de flesta grupper, i två tekniska grupper deltar dock experter från andra organisationer på HaV:s uppdrag. HaV tar fram underlag till instruktion som gemensambereads i regeringskansliet för både koordineringsgruppen (MSCG) och marina direktörmöten.

HaV deltog tillsammans med regeringskansliet vid det marina direktörmötet i Sofia, Bulgarien, i juni 2018.

Arbetet inom genomförandestrategin samordnas av den strategiska koordineringsgruppen (MSCG) som också är en expertgrupp under kommissionen. Gruppen tar beslut om arbetsprogram och gemensamma dokument, exempelvis vägledningar, innan de skrivs under av de marina direktörerna. Dessutom diskuteras strategiska frågor som en förberedelse inför de marina direktörernas möten. Under denna grupp finns tre arbetsgrupper med olika inriktningar, och tre tekniska grupper som hanterar specifika frågor. För den arbetsgrupp som ansvarar för arbetet med ekonomisk analys och åtgärder (WG POMESA) delar Sverige ordförandeskapet tillsammans med kommissionen och Finland.

Det formella samarbetet mellan kommissionen och medlemsländerna sker i den föreskrivande kommittén för havsmiljödirektivet, där Sverige representeras av HaV. Arbetet inom genomförandestrategin har med vissa förseningar följt arbetsprogrammet för perioden 2016-2019.

Vägledning för rapportering av artiklarna 8, 9 och 10 arbetades huvudsakligen fram av WG DIKE och beslutades under våren 2018. Vägledningen för delrapporteringen av åtgärdsprogrammet enligt artikel 18 beslutades under sommaren efter arbete av framför allt WG POMESA. I samband med att vägledningen för rapportering och tillhörande rapporteringsverktyg togs fram har det också gjorts ett stort arbete med att samordna rapportering av andra direktiv samt att samordna dataflöden med havsmiljökonventionerna.

För uppföljning av kommissionsbeslutets krav på tröskelvärden sker en stor del av samarbetet inom havsmiljökonventionerna, det sker också en regelbunden avstämning av detta arbete på EU-nivå inom WG GES. För att slutresultatet med att definiera god miljöstatus ska bli bra är flödet mellan arbetsgrupper på EU-nivå och inom de regionala konventionerna viktigt.

När det gäller delar i kommissionsbeslutet som tas fram inom EU-arbetet (bottnarnas livsmiljöer, skräp och undervattensbuller) har en teknisk grupp inrättats för arbetet med livsmiljöer på bottenarna (TG Seafloor). Gruppen startar sitt arbete

under 2019. De två tekniska grupperna TG Noise och TG Litter arbetade vidare med att ta fram råd om hur tröskelvärden ska sättas och TG Litter presenterade ett förslag till metod under hösten 2018. Arbetet inom TG Litter har också på ett betydande sätt bidragit med underlag till EU:s plaststrategi som presenterades under 2018.

Den tekniska gruppen TG Data har tagit fram en vägledning för den publicering av dataset som ska göras enligt artikel 19 (3) i direktivet och WG POMESA har uppdaterat vägledning för social och ekonomisk analys från 2011.

Kommissionens granskning av ländernas åtgärdsprogram, färdig i augusti 2018, i oktober skickades rekommendationer till länderna om vilka förbättringar som behövs göras, att besvara i slutet av 2018. HaV har på Miljö- och energidepartementets begäran tagit fram ett underlag till svar från Sverige på dessa rekommendationer.

Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar

Länder som delar ett havsområde behöver ha en gemensam syn på miljötillståndet och åtgärdsbehovet för att förbättringsarbetet ska vara framgångsrikt. I Nordsjön och Östersjön samarbetar vi med våra grannländer genom regionala havskonventionerna Oskar respektive Helcom. Samarbetet täcker hela förvaltningscykeln med samordning av övervakning, statusbedömning, formulering av policy och framttagande av förslag till åtgärder och uppföljning. Inom Helcom och Oskar samordnas arbetet med EU:s havsmiljödirektiv som ökar möjligheten att påverka beslut på EU nivå. Samordning sker också med åtaganden i relevanta globala konventioner och stödjer genomförandet av FN:s hållbarhetsmål (främst SDG mål 14).

Arbetet inom Oskar och Helcom är viktigt för att nå de nationella miljökvalitetsmålen "Hav i balans" samt "Levande kust och skärgård", "Ingen övergödning", "giftfri miljö" och "Ett rikt växt- och djurliv". Helcom:s aktionsplan för Östersjön samt Oskar:s miljöstrategi för Nordostatlanten är relaterat till miljömålen.

I samband med Helcom ministermöte 2018 stödde Sverige officiella uttalanden från Helcom och Oskar att verka för samarbeten och samordning, med andra organisationer eller processer, särskilt mellan Helcom och Oskar, på ett antal identifierade områden. Det har följts upp inom arbetsgrupper i de respektive konventionerna genom att möjligt samarbete specificerats.

Sveriges representant i Oskar har varit kommissionens ordförande under delar av 2018 medan Sveriges representanter i både Oskar:s miljögifts- och övergödningskommitté (HASEC) samt Helcom:s bedömning- och miljöskyddskommitté valdes till kommittéordföranden under 2018, vilket öppnar för nya möjligheter att påverka det framtida arbetet. Sverige, genom en expert vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som HaV anlitat, fortsätter att leda Helcom:s belastningskommitté PRESSURE.

Regional samordning för havsmiljödirektivet

Sverige är aktivt inom konventionerna Helcom och Oskar som en del i genomförandet av havsmiljöförordning (2010:1341) som införlivar EU:s havsmiljödirektiv

i svensk lagstiftning. Konventionsarbetet kopplas till havsmiljödirektivet genom kommissionsbeslut 2017/848 som anger att bland annat tröskelvärden ska beslutas gemensamt av länderna per havsregion. Helcom och Oskar utgör också en viktig plattform för diskussion och tolkning av havsmiljödirektivet.

Den uppsättning indikatorer som tagits fram inom de regionala konventionerna, framför allt inom Helcom State & Conservation, samt inom Oskar Cobam, är en viktig bas för utvecklingen av nationella indikatorer för den bedömning av havsmiljöns status som gjordes under 2017 och 2018 under havsmiljödirektivet.

Under 2018 färdigställde Helcom en statusbedömning för Östersjön (State of the Baltic Sea Report, Hølas II), och Oskar publicerade en motsvarande för Nordostatlanten (Intermediate Assessment 2017). Rapporterna är grund för Sveriges ”Inledande Bedömning av havsmiljöns tillstånd enligt havsmiljöförordningen” som har rapporterats till EU-kommissionen under 2018.

HaV ingår i Helcom:s och Oskar:s nyetablerade grupper som arbetar med utveckling av samhällsekonomiska analysmetoder. De tillser att det föreslagna åtgärdsarbetet blir kostnadseffektivt.

HaV deltog under hösten i den expertgrupp inom ICES som på uppdrag av GD Miljö tar fram underlag för att utveckla gemensamma indikatorer för fysisk störning av havsbotten (WKBEDPRES). Denna ICES grupp för vidare information till en ny teknisk grupp inom CIS arbetet med namn TG SEAFLOOR. HaV har medverkat i Oskar:s strategiska grupp som bistår i framtagandet av mål i Oskar:s strategi för miljön i Nordostatlanten som gäller mellan 2020 och 2030 (NEAES) vad gäller belastningar på havsmiljön. Det för att försäkra oss om att belastningsfrågor med koppling till HMD får en framträdande roll i Oskar:s strategiska arbete.

I åtgärdsarbetet via regionala åtgärdsplaner och program inom Helcom och Oskar ingår hantering av bidragsmedel, metodutveckling, utredningar och underlag för åtgärder. Uppföljningen av åtgärderna sker inom Helcom via det webbaserade verktyget Helcom Explorer, som vidareutvecklats under året. Tillsammans med Tyskland har Sverige varit ledande i att skapa ett motsvarande webbaserade uppföljningsinstrument inom ramen för Oskar.

HaV har stöttat regeringskansliet med underlag inför möten av strategiskt viktig karaktär inom konventionerna. HaV har även samordnat Sveriges medverkan i flera grupper och undergrupper till Helcom och Oskar, och flera utredare från myndigheten har arbetat inom grupperna. HaV har varit värd för vissa arbetsgruppsmöten under 2018 och arrangerat relaterade workshops. HaV har även deltagit vid Helcom:s ministermöte 2018 och förberedelserna inför det.

Regional samordning kring minskning av belastning på Östersjön

Det pågår ett omfattande arbete inom Helcom för att minska belastningen på Östersjön. HaV ett samordningsansvar för Helcom:s grupp Pressure som arbetar för att kartlägga och föreslå åtgärder för att reducera belastningen från samhällets aktiviteter

i och runt Östersjön. Fokusområden under året har varit näringsämnen, under-vattensbuller, marint skräp och farliga ämnen. Ländernas åtaganden när det gäller belastning av näringsämnen rapporterades till ministermötet i mars; närsaltsbelastning har minskat kraftigt sedan 1997 – 2003 och enligt Helcom:s bedömning ligger kväve-belastning 12 % lägre än för 15 år sedan och fosforbelastning hela 25 % lägre. HaV driver frågan om hållbara åtgärder mot internbelastning. Förutom vetenskapliga kunskapsluckor som identifierades finns juridiska aspekter för att hantera miljökonsekvensbeskrivningar, tillstånd, ansvar och kraven kopplade till icke-försämring av miljöstatus. För att lösa de har Sverige, Finland och Tyskland utvecklat en arbetsbeskrivning för en ny expertgrupp (Helcom Minuts). HaV är fortsatt aktiv inom Helcom:s jordbruksgrupp Agri, där arbetet under 2018 har fokuserat på Manure Standards, Helcom:s Nutrient Recycling strategy samt revideringen av Helcom konventionens Annex III del II: alla dessa syftar till att minska näringsförluster från jordbruk.

I juni kom Helcom-länderna överens att Sveriges åtgärdsarbete runt Falun var tillräckligt för att kunna släcka vår sista industriellförorenings ”Hotspot”. Det återstår 18 industriella hotspots runt Östersjön, koncentrerade i avrinningsområdets sydöstra delar. Helcom:s arbete med närsalts- och miljögiftsbelastning fokuseras i PLC – Pollution Load Compilation projekt, där Sverige är aktiv med expertdeltagande från HaV, SLU, SMHI, SCB, SU och IVL. PLC projektet har under 2018 publicerade tre rapporter i Helcom:s rapportserie, som beskriver belastning från miljögifter och näringsämnen, samt en med särskilt fokus på Östersjöns största floder.

I förberedelse för ett förnyat fokus på åtgärdsarbete har Helcom koordinerat en ansökan till EHFF för projektet ”Helcom Action”. Projektansökan, som innehåller flera arbetspaket som HaV koordinerar, har klarat ett första granskningssteg hos EU-kommissionen och har bra chans att få finansiering. Detta skulle leda till ännu bättre samordning av åtgärdsarbete mellan havs- och vattenförvaltning runt Östersjön.

Vid Helcom:s ministermöte 2018 enades länderna om nya åtaganden för miljön i Östersjön, bland annat om att senast 2021 uppdatera Baltic Sea Action Plan (BSAP), ett fortsatt stärkt arbete mot belastningar som övergödning och farliga ämnen, och satsningar inom nyare områden som marint skräp, påverkan på botten, undervattensbuller, liksom påverkan av klimatförändringar. Uppdatering av aktionsplanen börjar med en granskning av hur väl länderna har tillämpat Helcom:s rekommendationer, samt om rekommendationerna fortsätter bidra till miljöförbättringar. Rekommendationen som handlar om båtbottnfärger är i behov av uppdatering: Finland kom med ett revideringsförslag under 2018 där HaV samordnade svar från berörda myndigheter i Sverige, med resultat att Transportstyrelsen kommer att bistå med revisionen under 2019.

Under hösten 2018 anordnade Helcom Pressure en workshop om marint skräp där man bland annat diskuterade Eco design men huvudpunkterna var diskussioner kring åtgärder för landbaserade och havsbaserade källor som att förbättrade åtgärder för att:

- förebygga och hantera avfall,
- ta itu med vanligt förekommande produkter
- återtagande och avlägsnande av marint skräp

EU-rapportering inom havsmiljöförvaltningen

HaV är enligt havsmiljöförordningen ansvarig myndighet för all rapportering till EU-kommissionen enligt havsmiljödirektivet. Rapporteringen sker elektroniskt till EEA, Eionet, HaV skickar kvitto på att rapporteringen är genomförd till Sveriges ständiga representation inför EU i Bryssel som överlämnar dessa till EU-kommissionen. Uppgifter som rapporteras kommer också att läggas in i den europeiska portalen WISE-Marine som blev färdig under 2018 och är en parallell till WISE Freshwater som fanns innan.

Under året gjordes rapportering av innehållet under artiklarna 8, 9 och 10 i direktivet den 27 december med en försening på cirka 2 månader. Det rapporterades en bedömning av miljötillstånd och de faktorer som påverkar miljötillståndet, en ekonomisk och social analys, definitioner av god miljöstatus och miljökvalitetsnormer (miljömål enligt direktivet) med indikatorer. Dessutom rapporterades en uppdatering av den geografiska indelningen enligt direktivet.

Delrapportering av hur genomförandet av åtgärdsprogrammet gått, enligt artikel 18 i direktivet har förberetts genom inhämtande och sammanställning av underlag från de myndigheten som är ansvariga för respektive åtgärd.

Uppdatering av Havsmiljöföreskriften

En omfattande uppdatering av föreskrifterna (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer i Nordsjön och Östersjön genomfördes. De nya föreskrifterna innebär att antalet indikatorer för att beskriva god miljöstatus (GES) ökar från 23 till 46 stycken och att de nya föreskrifterna är anpassade till EU-kommissionens beslut 2017/848 om kriterier och metodstandarder för god miljöstatus i marina vatten. Föreskriften innebär att flera miljökvalitetsnormer formuleras om och att en ny miljökvalitetsnorm för impulsivt buller tillkommer. Under året har 14 nya tillhörande indikatorer till miljökvalitetsnormerna tagits fram, bland annat för fysisk störning från trålning och tillförsel av farliga ämnen via atmosfärisk deposition. Miljökvalitetsnormer med tillhörande indikatorer i de reviderade föreskrifterna relaterar tydligare till relevanta belastningar för Havsmiljön. Det innebär en bättre tillämpning av normerna och att dessa utgör mer konkreta mål för nästa åtgärdsprogram för havsmiljön samt möjliggör en bättre uppföljning av åtgärdernas effekt.

Regeringsuppdrag maritima strategin

I februari slutredovisades regeringsuppdraget om uppföljning av den maritima strategin. Uppdraget genomfördes i bred myndighetssamverkan och resulterade i ett förslag till uppföljning omfattande 26 indikatorer med årlig uppföljning. Dessa kommer, vart tredje år, kompletteras med analys av utvecklingen för indikatorn. Flera indikatorer har under året, som en första användning, integrerats i myndighetens arbete med konsekvensbedömning havsplanerna.

Regional tillväxtstrategi

I slutet av april redovisade HaV regeringsuppdraget "Genomförda insatser för regional tillväxt". Redovisningen byggde på vägledande frågor från Tillväxtverket. Efter

genomgång av arbetet med strategin upptäcktes behov av att revidera den och det har påbörjats under året. Under året har vi bidragit och deltagit i analysgruppen för regional tillväxt. HaV har i samband med den regionala tillväxtstrategin och deltagande i flaggskeppsprojektet "submariner network" initierat regional samverkan inom HaV:s verksamhetsområden. Detta för att skapa nya forum att lyfta regionernas arbeten med frågor som berör vårt verksamhetsområde och samtidigt bidra med energi till redan befintliga nätverk.

ÖSTERSJÖPROGRAMMET

Ett bedömningsunderlag togs fram i samverkande inom Subkommitté-grupp för Östersjöprogrammet. Underlaget sammanställde Sveriges syn vilken presenterades av näringsdepartementen för beslutande sekretariat. Samverkan har under året genomförts i nationella nätverksmöten i syfte att genomföra Östersjöstrategin.

INNOVATION

HaV var aktiv i att bygga kunskap och underlag om hur innovation kan bidra i myndighetens arbete. Vi deltar i ett innovationsnätverk tillsammans med andra myndigheter. Gruppens arbete presenterades vid ett seminarium i Almedalen där HaV deltog i panelen. För att skapa en bild av hur vi ska kunna ta del av det redan befintliga innovationssystemet i Sverige har vi ålagt Lund universitet att skapa ett förslag på ett innovationsekosystem.

BLÅ TILLVÄXT

EU:s Maritima politik har inflytande på flera av myndighetens ansvarsområden. Sveriges linje är att även detta politikområde ska ha en stark koppling till ekosystemansatsen. HaV bidrar i detta påverkansarbete genom att bevaka och medverka i utvalda strategiska möten och sammankomster samt bistå regeringskansliet i utvalda aktiviteter. Som exempel kan deltagande vid European Maritime Day nämnas, via arbetet Pan Baltic Scope. Vi har även via internationella enheten deltagit i blå tillväxtaktiviteter utanför EU.

Samordning av arbetet med vattenmiljön

FÖRSLAG TILL NATIONELL PLAN FÖR

MILJÖPRÖVNING AV VATTENKRAFTEN

Regeringen har gett HaV, Energimyndigheten (STEM) och Svenska Kraftnät (SvK) uppdraget att ta fram ett förslag till nationell plan för att förse vattenverksamheter som producerar vattenkraftsel med moderna miljövillkor. Vi har, i dialog med såväl andra myndigheter som olika organisationer, påbörjat arbetet och gjort en analys av upplägg och innehåll av planen.

VATTENDIREKTIVSARBETE INOM EU

Inom EU samordnas genomförandet av ramdirektivet för vatten främst genom den så kallade gemensamma genomförandestrategin (CIS, Common Implementation Strategy), ett samarbete mellan medlemsländerna och EU-kommissionen. Samordningen sker genom gemensamma riktlinjer och vägledningar som bereds av olika arbetsgrupper samt i workshops och konferenser.

HaV tar fram underlag till instruktion för den strategiska koordineringsgruppen (SCG) och vattendirektörmöten som bereds gemensamt i regeringskansliet.

HaV samordnade Sveriges arbete inom EU:s gemensamma genomförandestrategi, bland annat genom aktivt deltagande i SCG. Vi har regelbundna avstämningar med SGU, NV och MSB. Viktiga frågor för SCG under 2018 har varit granskning av rapportering av förvaltningsplanerna för andra förvaltningscykeln, vägledning av rapportering av genomförande av åtgärdsprogram enligt vattendirektivet och nya ämnen enligt EQS-direktivet, nytt arbetsprogram för CIS-arbetet 2019-2021, bevakningslista för prioriterade ämnen, arbete med god ekologisk potential samt status enligt av vattendirektivet och dess dotterdirektiv samt översvämningsdirektivet.

Inom arbetet med CIS, har vi deltagit och bidragit i arbetsgrupper för ekologisk och kemisk status, datainformation, hydromorfologi och återanvändning av vatten. HaV var drivande och ledde en aktivitet om effektbaserade övervakningsmetoder och bedömningsgrunder för miljögifter. Arbetet fick gehör hos EU-kommissionen som ser fördelar med att till exempel mäta östrogenicitet istället för att sätta värden på enskilda substanser vilka kan bidra till en sådan effekt. HaV var ordförande i en undergrupp till CIS Chemicals som tagit fram en europeisk EQS dossier för silver vilken är en av tio kandidater till direktivet om prioriterade ämnen.

Vi ledde arbetet inom gruppen för hydromorfologi, det utgör ett viktigt underlag i arbetet inför Sveriges nya lagstiftning för Vattenmiljö och vattenkraft.

Vi medverkade i "WD Consultation Group" där flera EU-länder tog fram ett diskussions-PM "The Future of the Water Framework Directive" kring översynen av ramdirektivet för vatten. Erfarenheter diskuterades liksom behov av ändringar i ramdirektivet respektive CIS-arbetet. Detta PM är inte ett positionspapper men kommissionen har visat intresse och har deltagit vid ett flertal möten i rådgivningsgruppen. Dokumentet är nu tillgängligt på EU-kommissionens hemsida och innehållet presenterades på en vattenkonferens i Wien i september.

Vi bidrog aktivt i arbetsgruppen ECOSTAT under året. Arbetsgruppen ansvarar för internkalibrering av biologiska bedömningsgrunder. Gruppen samordnar också arbetet med att harmonisera medlemsstaternas bedömningssystem för klassificering av fysikalisk kemi och hydromorfologi samt god ekologisk potential. Delar av resultaten från denna harmonisering kommer att publiceras i CIS best practices eller guidance documents.

HaV hade under året administrativt och ekonomiskt värdskap för "37th Meeting of the WFD CIS Working Group on Ecological Status" (ECOSTAT), 23-24 Oktober 2018 (Börshuset, Malmö).

Vi bistod regeringskansliet med granskning av faktaunderlag inför möte om EU-kommissionens förslag till nya regler för återanvändning av vatten till jordbruksbevattning i juni. Underlaget arbetades delvis fram inom ATG Water Reuse där Vi deltar. Vi yttrade oss sedan med anledning av regeringens remiss i frågan i september.

VATTENDIREKTIVSARBETE

– SAMVERKAN MED NORDISKA LÄNDER

I mars tecknades ett avtal om strategiskt samarbete 2018–2020 mellan HaV (Sverige) och Miljödirektoratet (Norge) om vattenförvaltning enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Det utvidgade samarbetet fokuserar på hållbar vattenkraft, hydromorfologi samt övervakning och kartläggning. Under 2018 har övervakning, gruppering och vattenförekomstindelning diskuterats mellan myndigheterna som har kontinuerlig kontakt i olika frågor. Representanter från HaV har under året tillsammans med Norges Miljödirektorat och forskare deltagit i en workshop om test och utveckling av hydromorfologiska bedömningsgrunder i Norge. Nästa steg i arbetet är tester av svenska och norska bedömningsgrunder i svenska och norska vatten.

HaV deltar i planering av nästa nordiska möte inom Vattenförvaltning i Finland 21-23:e maj 2019.

NATIONELLT ARBETE MED VATTENFÖRVALTNING

Myndigheter, kommuner, verksamheter och intressen berörs av vattenförvaltningen. HaV är pådrivande, stödjande och samlande i arbetet och har ett särskilt ansvar för att samordna vattenmyndigheterna.

SAMORDNING AV VATTENMYNDIGHETERNA

Samverkan inom vattenförvaltningen organiseras genom Vattenförvaltningens styrgrupp som leds av HaV och där SGU, SMHI och de fem vattenvårdsdirektörerna ingår. Gruppen har tagit fram en gemensam, samordnad, långsiktig strategisk plan och uppföljningsplan för genomförande av vattenförvaltningen med täta möten för avstämning av aktuella frågor. Ett av de myndighetsgemensamma projekt som genomförts på styrgruppens initiativ är dataförsörjningsprojektet, ett viktigt underlag för beställningar inom området. Ytterligare områden att arbeta vidare inom har också identifierats. Styrgruppen har även kvalitetsgranskat och beslutat om arbetsplan för SMHI:s arbete 2019 avseende bidraget för vattenförvaltning på 15M SEK från HaV:s anslag för åtgärder för havs- och vattenmiljö. Förslaget togs fram av den myndighetsöverskridande operativa gruppen. Styrgruppen har också följt arbetet under 2018 och gjort vissa omprioriteringar i planen under året.

HaV leder även Vattenförvaltningens koordineringsgrupp som följer upp pågående verksamhet för respektive myndighet, säkerställer informationsutbyte kring det EU-gemensamma arbetet samt identifierar behov av vägledning. Utöver förberedande arbete med påverkansanalys och statusklassificering utgjorde kommissionens granskningsrapporter en ansevärd uppgift i somras. HaV koordinerade arbetet med faktagranskningen av kommissionens granskningsrapporter och skickade in svar till kommissionen i fyra olika omgångar.

HaV:s uppdateringar av föreskrifter och vägledningar är viktiga verktyg för samordning av vattenförvaltningen. De kompletteras med utbildning och workshops, skype-möten och med frågor och svar på vår webbsida.

Inom vattenförvaltningen har vi samverkat kring övervakning genom ”Strategisk grupp för övervakning enligt vattenförvaltningens behov” via Länsrådsgrupp 6

och vattenstrategiska chefsgruppen, genom samverkan i samordningsgruppen för Havs- och miljöfrågor (SamHav) samt i ett antal forum med olika intressenter som exempelvis Havs- och vattenmiljörådet och Nationell samverkan med Näringslivet. Syftet med dessa forum är dels informationsutbyte, men framförallt att få förståelse för varandras ståndpunkter i vattenfrågorna och föra dialog kring viktiga frågor. HaV kan också få bidrag i arbetet genom kunskap, data och konkreta inspel till exempelvis konsekvensanalyser vid revidering av föreskrifter. Specifik samverkan genomfördes för framtagande av nya särskilda förorenande ämnen (SFÄ). Dessa ingår i de ekologiska bedömningsgrunderna där andra myndigheter och branschorganisationer involverats i strukturerade former i ett tidigt skede i processen.

HaV leder en bred samverkan kring genomförandet av åtgärder inom Havs- och vattenförvaltningen, bland annat genom att leda gruppen SAMHATT (Samordning havs- och vattenförvaltning för genomförande av åtgärdsprogram), som hanterar två av Miljömålsrådets åtgärdsplaner om gemensam planering för genomförandet av åtgärdsprogrammen. Under 2018 har två möten genomförts inom SAMHATT, det sista med fokus på interimsrapportering av åtgärdsprogram för både Havs- och vattenmiljöförvaltningen.

HaV:s GD har vid två tillfällen under året samlat GD från SGU samt landshövdingar som är ordförande i vattendelationerna till diskussionen på strategisk nivå kring vattenförvaltningens genomförande tillsammans med nyckelmedarbetare. Fokus var på det förberedande arbetet med den nationella prövningsplanen för vattenkraft samt samverkansformer och koordinering. Vattenförvaltningens styrgrupp fick förfrågan att utvärdera nuvarande samarbetsformer samt behoven av gemensam kommunikation inom vattenförvaltningen vilket sedan har utförts och rapporterats. Resultatet visade att samarbetsformerna fungerar bra och att behoven av samverkan täcks på ett bra sätt med nuvarande grupperingar. Förslag på mindre justeringar och förbättringar kring arbetsflödet mellan grupperna togs fram och kommer att genomföras under 2019. Vad gäller gemensam kommunikation tog styrgruppen fram förslag på viktiga gemensamma frågor och forum 2019 samt koordinering i arbetssätt vad gäller kommunikation mellan HaV, SGU, SMHI och vattenmyndigheterna.

HaV arbetar kontinuerligt med att harmonisera vattenförvaltningsarbetet med havsmiljöförvaltningen, översvämningsdirektivet och andra relevanta direktiv.

INTERRIMSRAPPORTERING TILL EU-KOMMISSIONEN AV GENOMFÖRANDET AV VATTENDIREKTIVETS ÅTGÄRDS-PROGRAM, 22 DECEMBER 2018.

HaV sände den 1 februari en skrivelse till vattenmyndigheterna samt de myndigheter som är berörda av vattenförvaltningens åtgärdsprogram (åtgärdsmyndigheter), i syfte att informera om vilka uppgifter som är obligatoriska att lämna till EU-kommissionen vid interimsrapportering av åtgärdsprogram enligt vattendirektivet.

HaV har uppmärksammat vattenmyndigheterna och åtgärdsmyndigheterna på att Sverige behöver lämna relevanta och aktuella uppgifter om genomförande av åtgärder som också är hållbara för uppföljning. För att utföra detta behöver åtgärdsmyndigheterna bistå vattenmyndigheten med kvalitetsgranskade uppgifter för rapporteringen.

Skrivelsen i februari baserades på preliminära rapporteringskrav, de slutliga beslutades av i juni. Den 18 juni sände HaV uppgifter om genomförande av åtgärder till vattenmyndigheterna enligt de beslutade rapporteringskraven. Kopior sändes även till de myndigheter som är berörda av vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Vattenmyndigheterna inkom med de slutliga kompletterande uppgifterna den 12 december. HaV slutförde granskningen av uppgifterna inför rapportering till EU-kommissionen den 22 december.

Enligt rapporteringskrav är det obligatoriskt att lämna kvantitativa uppgifter om genomförandet av fysiska åtgärder. Havs- och vattenmyndigheten kan konstatera att de uppgifter vi fick in till interimsrapporteringen i december från vattenmyndigheterna innehöll siffror som brast i sammanhang och saknade transparenta underlag. Det var därför svårt att kvalitetsgranska informationen och på den korta tiden bedöma om och hur felaktiga siffror skulle justeras. Det riskerar att nu leda till att Sverige redovisar en högre takt i genomförandet än vad som i praktiken är möjligt.

För att få underlag att följa upp genomförandet av åtgärder i vattenförvaltningens åtgärdsprogram kontakter vattenmyndigheterna genom den årliga återrapporteringen de myndigheter och kommuner som omfattas av åtgärdsprogrammen. HaV har på olika sätt försökt verka för att vattenmyndigheterna ska justera den årliga återrapporteringen så att den även innehåller de indikatorer som krävs för rapportering till EU-kommissionen. Detta skulle öka möjligheterna att granska informationen och redogöra för om målen/miljökvalitetsnormerna följs eller inte.

HaV och vattenmyndigheterna ska diskutera och komma överens om en strategi för hur arbetet med redovisning och uppföljning av åtgärder för nästa åtgärdsprogram ska hanteras. Detta för att säkerställa högre grad av överensstämmelse med bestämmelser i miljöbalken och rapporteringskraven. Det behövs för att kunna utveckla bättre förutsättningar att följa genomförandet av såväl administrativa som fysiska åtgärder.

RAPPORTERING AV KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR 12 NYA PRIORITERADE ÄMNEN ENLIGT EQS-DIREKTIVET.

HaV rapporterade kompletterande åtgärdsprogram till EU-kommissionen den 22 december efter granskning. Vattenmyndigheten inkom med uppgifter till HaV den 7 november.

HaV lämnade ett yttrande på vattenmyndigheternas samråd av de kompletterande åtgärdsprogrammen för 12 nya prioriterade ämnen i april 2018. Vi framförde att åtgärder, (enligt vattenförvaltningsförordningen) ska baseras på påverkansanalys och på riskbedömning av att mål/miljökvalitetsnormerna inte kan nås på grund av den kartlagda påverkan. HaV:s syn är att de åtgärder som vattenmyndigheterna rapporterat till oss i huvudsak baserats på statusklassificering. Därmed följer de inte vattenförvaltningsförordningen och rapporteringskraven. Vattenmyndigheternas arbetsprocess bör därför justeras för att undvika detta framöver.

Vägledningsarbete

SEX NYA VÄGLEDNINGAR OM BIOLOGISKA BEDÖMNINGSGRUNDER

Under året har föreskriften med bedömningsgrunderna som används av vattenmyndigheten för statusklassificering reviderats med utgångspunkt i forskningsprojektet WATERS. Till ändringarna har sex stycken vägledningar tagits fram för att mer ingående beskriva bedömningsgrunderna och därmed minska risken för felaktiga klassificeringar, vilket ska leda till mer precisa åtgärdsprogram.

VÄGLEDNING OM NY TYPOLOGI FÖR SJÖAR OCH VATTENDRAG

Indelningskriterier för typer av svenska sjöar och vattendrag reviderades under 2017. Vägledningen är en metodbeskrivning för hur typologi enligt 6 § HMFVS 2017:20 bör genomföras nationellt. Metodiken har tagits fram av SLU, på uppdrag av HaV.

VÄGLEDNING OM OSÄKERHETSBEDÖMNING

VID STATUSKLASSIFICERINGAR

En generell vägledning för hantering av osäkerhet vid statusklassificering togs fram och remitterades men har ännu inte beslutats under året. Vägledningen förtydligar den arbetsgång som beskrivs i vattendirektivet där statusklassificering är ett verktyg för att undersöka miljökonsekvensen av mänsklig påverkan. Genom att förtydliga detta förväntas åtgärdsprogrammen få en tydligare koppling till den påverkan som behöver åtgärdas. Vidare kommer det tydligare att framgå var åtgärder är tydligt motiverade, och var ytterligare underlag behövs för att säkerställa statusen för vattenförekomsten.

VÄGLEDNING SARBETE KRING MILJÖGIFTER

Ett omfattande arbete med att revidera vägledningen ”Miljögifter i vatten – klassificering av ytvattenstatus” har genomförts under året. Den har utvecklats i nära samarbete med andra nationella myndigheter samt vattenmyndigheterna och länsstyrelserna. Den är uppdelad i två delar, i den första delen beskrivs arbetsgång, de olika delmomenten i klassificeringen och vissa begrepp på en övergripande nivå. Där beskrivs vilka bedömningsgrunder att utgå ifrån och hur resultat ska vägas samman vid klassificering av ekologisk status.

Den andra delen är mer teknisk och indelad utifrån vilken matris (vatten, sediment eller biota) som ska bedömas. Fokus ligger på att vägleda om hur biotillgänglig koncentration beräknas med hjälp av ett förenklat modellverktyg. Vägledningen ger stöd när uppmätta koncentrationer i sediment och biota utvärderas. Vägledningen har inte gått ut på remiss men har kommunicerats till vattenmyndigheterna som arbetsmaterial för att kunna styra arbetet under kommande statusklassificering. Arbete med vägledning för ”Riskbedömning och identifiering av betydande påverkan från miljögifter i ytvatten” har utförts under året. Även denna har distribuerats som arbetsmaterial till vattenmyndigheterna.

GENERELL VÄGLEDNING FÖR KRAFTIGT MODIFIERADE VATTEN (KMV) SAMT SPECIFIK VÄGLEDNING OM VATTENKRAFT.

Arbete har med att utveckla dessa vägledningar har genomförts under året men har inte kunnat slutföras på grund av ny lagstiftning om Vattenmiljö och vattenkraft och nya vägledningar som är på gång inom CIS-arbetet.

VÄGLEDNING FÖR INTERNBELASTNING

Vägledningsunderlag för åtgärder mot internbelastning av fosfor i sjöar, kustvatten och hav har vidareutvecklats och bearbetats under 2018. Arbetet är en del i genomförandet av åtgärdsprogrammen för havsmiljön respektive vattenförvaltningen samt en leverans inom projektet "LIFE IP Rich Waters".

VÄGLEDNING OM KLIMAT OCH ÖVERSVÄMNING

HaV och MSB har under 2018 påbörjat plan att ta fram gemensam vägledning för att få in åtgärder för klimatanpassning i åtgärdsprogrammen. Enligt rådslutsats från EU-möte den 17 oktober 2016 är vattendirektivet och översvänningsdirektivet de viktigaste verktygen för att ta itu med konsekvenserna av klimatförändringar när det gäller vattnets kvantitet och kvalitet samt för klimatanpassning.

Övrigt arbete med vattenmiljön

FYSISK PÅVERKAN PÅ JORDBRUKSVATTEN

– ETT DIALOGPROJEKT MED JORDBRUKSVERKET

HaV driver tillsammans med Jordbruksverket ett dialogprojekt kring åtgärder mot fysisk påverkan med målet att leverera vägledningsunderlag för tillämpning av kraftigt modifierade vatten samt undantag i jordbruksvatten. Arbetet innefattar även att ta fram principer för bedömning av betydande påverkan på jordbruksverksamhet. Projektet är en fortsättning på samarbetet som mynnade ut i rapporten "Nationell strategi för prioritering av vattenåtgärder inom jordbruket". Baserat på resultaten av det förra projektet har vi under 2018 arbetat med att ta fram en lista över åtgärder mot fysisk påverkan beskrivna utifrån såväl miljöeffekter samt konsekvenser för jordbruket. Inom ramen för arbetet med åtgärdslistan har vi även analyserat möjligheterna att ha träd och buskar i kantzoner längs jordbruksvatten. Projektet har tagit fram en metod för att bedöma när jordbrukets markavvattningsanläggningar kan anses vara negativt påverkade - på ett betydande sätt. Under maj månad hölls ett seminarium med syfte att kommunicera vårt arbete externt samt att få in synpunkter inför rapportskrivandet.

FRAMSTEG I REGERINGSUPPDRAG CAP:S MILJÖEFFEKTER

HaV har tillsammans med Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet haft uppdraget att utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken. Arbetet har lett fram till nytt kunskapsunderlag som möjliggör en förändring och genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken på ett sätt som gynnar uppfyllandet av de nationella miljökvalitetsmålen. En förstudie om resultat- och värdebaserade ersättningar för minskad övergödning samt en rapport om hur jordbrukarstöd och värdefulla gräsmarker fungerar för arbetet med gynnsam bevarandestatus är två goda exempel där vi har varit med och tagit fram ny kunskap på området. Förstudien blev klar och beslutades i december men har inte hunnit publiceras.

VATTENINFORMATIONSSYSTEM SVERIGE (VISS)

Under året har förvaltningen säkerställt att VISS uppfyller kraven på rapportering av vatten- och havsmiljödirektiven. Nya kartor, oberoende av plattform, har vidareutvecklats och fler enkla och skräddarsydda temakartor skapades. Strukturen i syste-

met har anpassats för att få en sammanhängande kedja av information för först och främst risk- och miljöproblems bedömningar. Fokus har varit på beskrivning och kvalitetssäkring av informationen. Dessutom har VISS förberetts för vattenförvaltningens åtgärdsplaneringsperiod 2019-20.

Under året har HaV påbörjat en verksamhets- och teknisk översyn av VISS i syfte att ta fram en plan för framtida VISS. Översynen fortsätter 2019 och är del av ett större uppdrag att ta fram en nationell plattform för hantering av information för havs- och vattenmiljö. Under året har två personer anställts för att arbeta med dessa frågor.

VISS - VattenInformationSystem Sverige är vatten- och havsmiljöförvaltningens informationssystem. Ett verktyg för att kunna genomföra den rapportering som krävs av EU-kommissionen avseende både vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Det innehåller statusklassningar, miljökvalitetsnormer, miljöövervakningsprogram och åtgärder kopplade till Sveriges yt-, grund- och kustvatten. VISS fungerar också som ett handläggarstöd och samverkansverktyg. VISS förvaltas av länsstyrelsen i Jönköping och finansieras av HaV och länsstyrelserna. Prioriteringar av förvaltningsaktiviteter görs av HaV tillsammans med länsstyrelsen och vattenmyndigheterna.

BADVATTEN

Badvatten är ett ämne som engagerar allmänheten och som drar uppmärksamhet till HaV under vår och sommar. Webbplatsen är en av de mest besökta och besöken ökade under 2018. Webbplatsen används för kommunikation med allmänheten och för kommunernas inrapportering av analysresultat. På webbsidan finns information om alla EU-bad och ett antal mindre bad, totalt cirka 2 500 badplatser. Under året har HaV publicerat en rapport om svensk badvattenkvalitet, avsedd att underlätta kommunikation med media och allmänhet, särskilt under vår och sommar, då intresset för badvattenförvaltningen är stort. Under perioden svarar HaV på åtskilliga frågor om regelverk, klassificeringar och badvattenkvalitetsproblem såsom algblomning och förhöjda bakteriehalter.

Under året har HaV representerat Sverige i EU-grupper som arbetar för utveckling av analysmetoder. Arbetet utförs i nära samarbete med Folkhälsomyndigheten.

HaV tar fram vägledning till kommunerna för att mätningar av badvattenkvaliteten ska ske på korrekt sätt och med korrekt periodicitet så att kommunerna kan informera badande. Rapportering till EU av svenska badvattenkvalitetsdata enligt EU:s badvattendirektiv och Badvattenförordning (2008:218) sker årligen, och omfattar de cirka 440 så kallade EU-baden.

LIFE IP RICH WATERS

HaV ansvarar för ett projekt inom LIFE IP Rich Waters, delprojektet C1 Nationell samverkan för effektivare genomförande av åtgärder. Inom projektet har HaV hållit två workshops den 26 januari samt den 2-3 oktober där vattenmyndigheterna (partners inom delprojektet) samt Jordbruksverket deltog.

Enligt LIFE IP RW:s plan för leveranser gjordes den första leveransen i slutet på 2018. Inom C1 har ett verktyg för att bedöma risken att finna rester av bekämpningsmedel i yt- och grundvatten (MACRO-SE) utformats av Centrum för Kemiska bekämpningsmedel vid SLU. I projektet testades verktyget under våren av vattenmyndigheten i Norra Östersjön och länsstyrelsen i Skåne. Efter några justeringar användes sedan verktyget för att utföra analys av påverkan från jordbrukets användning av bekämpningsmedel. Vägledning om detta har inkluderats i HaV:s Vägledning för påverkansanalys och riskbedömning och skickas på remiss under våren 2019.

C1 har under året haft utbyte med delprojekt C5 Policy instruments to decrease eutrophication from agriculture. Utbytet syftar till att bidra till att de föreslagna styrmedel, som är mål för delprojekt C5, följer bestämmelser i vattenförvaltningsförordningen och vattendirektivet.

HaV ska inom C1 leverera nationell vägledning avseende åtgärder mot internbelastning. Arbete har utförts under 2018 och en första del av vägledningen ska slutföras och sändas ut på remiss under 2019 för planerat beslut vid årets slut. Detta arbete samordnas med delprojekt C11 "Tools to combat internal phosphorus loading in lakes and coastal waters" genom regelbundna avstämningar, möten och workshops.

INTERREG PROJEKTET WATER CO GOVERNANCE FOR SUSTAINABLE ECOSYSTEMS

HaV deltar i Interreg-projektet Water Co-Governance for Sustainable Ecosystems. Det övergripande målet är att stärka samarbetet mellan lokala, regionala och nationella aktörer inom vattenförvaltningen, så att EU:s vattendirektiv kan genomföras på ett bra sätt i medlemsländerna. I projektet deltar organisationer från Storbritannien, Nederländerna, Danmark, Tyskland och Sverige (HaV och Länsstyrelsen i Västra Götaland). Projektet pågår mellan 2016–2019.

Sverige deltar i projektet med fyra pilotvattenråd: Mölndalsån, Himleån, Högvasån och Vartofta. HaV har finansierat en så kallad åtgärdssamordnare för att stödja utvecklingsarbetet inom vattenråden. Fokus varierar mellan projekten och består av olika kommunikationsinsatser samt att driva på vattenfrågor så att undersökningar och åtgärder i avrinningsområdet genomförs. Erfarenheter från projektet används i HaV:s arbete med regeringsuppdraget att bygga upp en stödfunktion för lokal åtgärdssamordning inom övergödning.

Miljöprövning

HaV deltar i ett stort antal miljöprövningsprocesser, som är ett viktigt verktyg för att nå miljömålen och målen i EU-direktiven, se tabell 6. När det gäller miljöpåverkande verksamheter prioriterar HaV särskilt ärenden som rör stora muddringar och utfyllnader i vatten, nya hamnar, havs- eller sjöbaserad vindkraft, vattenkraftverk, vattenreglering, stora miljöfarliga verksamheter som pappersbruk, metallindustrier och gruvor med utsläpp till vatten samt vattenbruk. I flertalet ärenden samverkar vi med andra nationella myndigheter och länsstyrelserna i miljöprövningsprocessen.

Tabell 6. Prestation yttranden i tillståndsärenden

Typ av yttrande	2018	2017	2016
Yttranden till mark och miljödomstol, mark- och miljööverdomstol, antal	54	74	114
Remissyttranden till andra myndigheter, antal	12	25	42
Samrådsyttranden (kommuner, enskilda, konsulter med flera), antal	10	13	30
Summa	76	112	186
Totalt antal inkomna ärenden	1 104	1 010	1 025
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	2 963	3 484	4 572
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	1 936	2 277	2 805

Kommentar till prestation yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Under 2018 har det varit färre personer som arbetat med uppgiften att handlägga remisser i miljöbalksärenden. Orsaken är personalbrist på grund av att det varit svårt att rekrytera rätt kompetens och att befintliga resurser också arbetat med programområde vattenmiljö och vattenkraft i stor utsträckning.

Prestationen visar antalet inkomna ärenden från domstolar, andra myndigheter och övriga intressenter, hur många av dessa remisser som HaV yttrat sig över och vad detta kostat.

Förutom att yttra sig över mål i domstol deltar HaV i ett antal huvudförhandlingar i miljöbalksprövningsmål varje år. Arbetet inför och medverkan vid dessa förhandlingar visas endast som kostnad i tabellen ovan.

Myndigheten har under året prioriterat extra hårt bland ärenden och lagt mycket tid på komplicerade och principiellt viktiga mål.

Prövning av vattenverksamhet**MUDDRING, DUMPNING**

HaV deltog i prövningen av den så kallade Malmporten, utbyggnaden av farleden in till Luleå hamn, som innebär omfattande muddrings- och dumpningsarbeten. HaV överklagade tillståndet till Svea Hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen (MÖD), eftersom sediment med höga halter av det giftiga ämnet tributyltenn (TBT) skulle komma att dumpas i havet. I den överklagade domen saknades en övre gräns för vilken föroreningsnivå massorna fick innehålla. HaV ansåg att massorna istället borde återanvändas inom Luleå hamn på ett säkert sätt. I domen från MÖD framgår det att förorenade sediment får dumpas i djuphålan men bara om halten TBT understiger 200 mikrogram per kg. Sediment som är förorenat, får dumpas genom rör och täckas över med tre meter lager rena massor. De massorna som inte får dumpas ska istället nyttjas för utfyllnad av vattenområde innanför invallning eller omhändertas av verksamhetsutövare med relevanta tillstånd och dispenser.

HaV har deltagit i prövningen av Göteborgs Hamns ansökan om tillstånd för breddning och fördjupning av inseglingstrännan till Älvsborgshamnen. I nära anslutning till muddringsområdet, som innehåller en del förorenade sediment, finns ålgräsängar som är skyddsvärda. För att begränsa sedimentspridning från muddringen, ansåg HaV att det var motiverat med fler skyddsåtgärder än vad sökande hade yrkat på. Vi fick dock inte gehör för detta i domen. Med anledning av ålgrässets höga skyddsvärde har domen överklagats till Mark- och miljööverdomstolen.

VINDKRAFT TILL HAVS

Under året har flera vindkraftsparker i södra Östersjön prövats enligt miljöbalken, lagen om kontinentalsockeln samt lagen om Sveriges ekonomiska zon. HaV har särskilt påpekat den akut hotade Östersjöpopulationen av tumlare. Varje störning för en enskild individ kan få negativa effekter på hela populationen. Ny kunskap visar att vissa av de ekolod som används vid geofysiska och geotekniska undersökningar ger höga bullernivåer som kan medföra både tillfälliga och permanenta hörselskador samt flykt och beteendepåverkan. Vissa ekolod använder frekvenser inom tumlarnas hörselområden vilket stör tumlarna som är starkt beroende av akustisk kommunikation för sin överlevnad. Beteendepåverkan på tumlarna kan uppfattas som mildare än fysiologisk påverkan, men den kan leda till att individer dör eller att hela populationen påverkas. När tumlare skräms bort från sina primära habitat innebär det risk för skada genom bland annat minskat energiintag och ökad stress.

VATTENKRAFTSÄRENDEN

HaV engagerar sig i ärenden som berör vattendrag och sjöar med höga naturvärden. Under 2018 har vi yttrat oss i ärenden som gäller Bösmöllan, Kvarnviks Valskvarn och Lilla Harrie Valskvarn där vi drivit frågor om fiskpassager. Vi har under året haft ett fortsatt engagemang i ärenden gällande Bergfors Övre och Nedre kraftverk i Röstean/Galvån samt Ejforsen i Fulan avseende bland annat påverkan på Natura 2000-områden samt skyddade arter enligt art- och habitatdirektivet. HaV överklagade ett beslut av MÖD som avsåg Untra kraftverk. Detta beslut ändrades i MÖD genom att verksamhetsutövarens ansökan avslogs. Våra yttranden utgår från miljökonsekvensutredningens Levande sjöar och vattendrag.

Prövning av miljöfarlig verksamhet

Under året har vi medverkat i prövningar inom flera miljöfarliga verksamheter och branscher som har eller kan få stor påverkan på hav, sjöar och vattendrag. Nedan följer några exempel.

KEMISK INDUSTRI

Inovyn har lämnat flera provotidsredovisningar avseende utsläpp från den nya klorfabriken till havet. I yttrandet har HaV framfört att provotidsutredningarna om utsläpp, kylvattenkemikalier och lagring av storvolymkemikalier måste fortsätta och att provisoriska villkor ska gälla. Redovisningarna behöver omfatta miljöeffekter i havet och skyddsåtgärder för uppsamling av läckage av storvolymkemikalier. HaV uppmärksammade risken för att stora utsläpp vid läckage skulle kunna åstadkomma lokala skador men också risk för påverkan på ekologisk status för den aktuella vattenförekomsten.

SKOGSINDUSTRI

Från skogsindustrin sker utsläpp av kväve, fosfor, organiska ämnen, suspenderade ämnen, klorater, klororganiska föreningar och metaller. EU:s branschvisa krav på bästa tillgängliga teknik, BAT, uppfyllda senast september 2018 när det gäller rening, kontroller och utsläppsnivåer inom massa-, papper-, och kartongindustrin. Detta har orsakat nya ansökningar men också dispenser till prövningsmyndigheterna från EU-kraven.

Under året har HaV deltagit i prövningen av Iggesunds bruk, genom flera yttranden och deltagande i huvudförhandling. I mark- och miljödomstolens dom som kom i slutet av året fick vi gehör för HaV:s krav. Det blev fortsatt utredning av renings-tekniska åtgärder för minskning av belastningen av fosfor till en fjärd med otillfredsställd status, orsakat av övergödning. Utredningen ska omfatta att leda processavlopps-vattenströmmar men också att rena vattenflöden på sådant sätt att befintlig rening optimeras, med reducerade utsläpp totalt sett. HaV fick gehör för att utredning behövdes av lagringen av stora kemikalietankar där risk finns för att stora volymer av till exempel lut skulle kunna hamna i mottagande vatten.

METALLINDUSTRI

Vi har under året yttrat oss ett flertal gånger och deltagit i två huvudförhandlingar om Rönnskär, ett metallsmältverk. Prövotidsutredningarna har omfattat utsläpp från olika delprocesser samt om totala utsläppen av dioxiner och metaller (kvikksilver, kadmium, zink, koppar med mera) till flera vattenförekomster som inte har varken god kemisk eller ekologisk status. Två av prövotidsutredningarna avslutades med en dom i mars, bolaget ska utreda en sedimentationsanläggning för avskiljning av dioxiner och kvikksilver. HaV hade i yttrande påtalat att uppgifter behövdes om avskiljning av partiklar innehållande föroreningar. Beträffande de två andra prövotids-utredningarna anförde HaV i yttranden och under förhandlingen att bolaget behövde fortsätta dessa och att provisoriska villkor skulle gälla enligt HaV:s förslag. Frågan avsåg förorening av metaller via kylvattenssystemet till havet. Ytterligare prövotids-utredningar kommer redovisas nästa år 2019 som också handlar om föroreningar och spridning i havsvatten och sediment i havet.

GRUVINDUSTRI

Vi har deltagit i tre tillståndsärenden för gruvverksamheter. I ett av dessa har vi yttrat oss om reningstekniken för vatten (Lovisagruvan). För den andra gruvan (Brickagruvan) hade vi synpunkter på innehållet i ansökningen, att komplettering behövdes vad gällde påverkan på vattenmiljön. För båda ärendena fanns risk för att miljö-kvalitetsnormerna i vattenförekomsten inte skulle kunna följas. Av resursskäl kunde vi inte fortsätta i tillståndsprocessen för Brickagruvan.

Den tredje tillståndsprocessen gällde Boliden med anrikningsverk och dammar. HaV deltog genom två yttranden och i huvudförhandlingen. Miljökvalitetsnormen riskerar att inte nås och det gäller både under drifttiden, men också under efterbehandlings-tiden. HaV ansåg att ansökan behövde kompletteras med åtgärder för att minska utsläppen till vattenförekomsten. Åtgärderna skulle inte bara vara rimliga åtgärder utan alla möjliga åtgärder i enlighet med 2 kap. 7 § 2: a st. Förslag på slutliga villkor behövs som innebär att miljökvalitetsnormen inte riskerar att äventyras senast 2027.

HaV har också yttrat sig beträffande Naturvårdsverkets begäran till Mark- och Miljööverdomstolen om återkallelse av Gränsälvscommissionens tillstånd för gruvverksamheten i Tapuli och anrikningsverket i Kaunisvaara. Ärendet är principiellt viktigt eftersom återkallelse är en ovanlig företeelse. Verksamheten med nuvarande tillstånd innebär stor risk för miljöpåverkan i de aktuella vattenförekomsterna. Tillståndet motsvarar inte krav som normalt ställs i miljöbalken, vidare saknas villkor om utsläpp till vatten. Vattenförekomsterna har ingen god ekologisk status. HaV instämde med NV:s begäran om att tillståndet skulle återkallas.

VATTENBRUK

HaV har medverkat i prövningar av ärenden som gäller tillstånd till fiskodling i recirkulerande landbaserade odlingssystem. Även denna typ av fiskodlingar medför utsläpp av näringsämnen och organiskt material som kan ge negativa effekter på vattenmiljön. En viktig uppgift för HaV är att bevaka att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs och att minimera miljöpåverkan i vattenmiljön.

SMÅ AVLOPP

Vi har yttrat oss till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) i två överklagade ärenden som rör små avloppsanläggningar. I det ena ärendet förelades en fastighetsägare av en kommunal nämnd att årligen lämna in egenkontrolldokumentation för ett minireningsverk på fastigheten. Mark- och miljööverdomstolen beaktade HaV:s yttrande och avlog kommunens överklagan. MÖD menade att det var inte var rätt att begära in egenkontrolldokumentation löpande utan att det finns ett behov av granskning i det enskilda fallet.

Det andra ärendet avsåg ett tillstånd till vattentoalett med sluten tank där HaV ansåg att det i enlighet med hushållningsprincipen i 2 kap. 5 § miljöbalken är skäligt att kräva att nya toaletter som ansluts till slutna tankar är extremt snålspolande. Motiveringen till det är att det medför färre transporter, underlättar hanteringen av avloppsfractioner samt minskar vattenförbrukningen utan anmärkningsvärt högre kostnad jämfört med en vanlig snålspolande toalett.

Övriga verksamheter (avfallsanläggning, kärnbränsle, gasledning i Östersjön, livsmedelsproduktion)

AVFALLSANLÄGGNING

HaV deltog i ett överklagat ärende till MÖD, avseende Solör Bioeneri Recycling AB genom yttrande och i huvudförhandling. Frågor avsåg påverkan på Göta älv av utsläppen från avfallsanläggningen och behovet av begränsningar. I utsläppet finns polyaromatiska kolväten och metaller som koppar, krom och arsenik. I domen fick vi gehör för våra ställningstagande att Göta älv är en särskilt känslig recipient för dricksvattenproduktionen, att utsläppet innebar extra tillskott av persistenta, toxiska och bioackumulerbara ämnen samt att bolaget inte hade vidtagit nödvändiga och rimliga miljöskyddsåtgärder.

KÄRNBÄNSLEANLÄGGNING

HaV har yttrat sig till MÖD gällande ansökan om tillstånd till utökad verksamhet för Svensk Kärnbränslehantering AB, vid anläggningen för slutförvaring av låg- och

medelaktivt avfall med mera i Forsmark, Uppsala län. Under byggnation av förvaret kommer kväve från sprängmedelsrester tillföras havsområdet utanför Forsmark. HaV har lämnat synpunkter på hur detta kan undvikas och lyft frågan om kompensationsåtgärder för de utsläpp som inte kan åtgärdas.

NATURGASLEDNING

HaV har lämnat yttrande gällande Nord Stream 2:s ansökan om tillstånd enligt kontinentalsockellagen för anläggandet av naturgasledning. HaV har också yttrat sig i Esbo-samrådet (Danmark) i samma fråga. Vi har deltagit i möte med bolaget vid framtagande av kontrollprogram. HaV bevakade att nödvändiga skyddsåtgärder vidtogs för att undvika påverkan inom Natura 2000-områdena Hoburgs bank och Midsjöbankarna på tumlare som är akut hotade i Östersjön. Skyddsåtgärder behövs också för att minska störningarna på torsken i Bornholmsbassängen. HaV har påpekat att anläggningsarbeten inte bör utföras under den mest känsliga tiden för arterna.

LIVSMEDELSINDUSTRI

HaV har valt att yttra sig i en tillståndsprövning som avser en fabrik för kycklingslakt med stora utsläpp av kväve, fosfor och organiskt material i en känslig vattenmiljö vilken inte uppnådde god ekologisk status. HaV ansåg att bolaget inte har visat att verksamheten kunde bedrivas på den aktuella platsen utan att vattenmiljön försämrades på ett otillåtet sätt. HaV ansåg också att det fanns risk för att möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen för vatten äventyrades och att ansökan borde avslås.

VÄGLEDNING FÖR ATT PRÖVA GRUVVERKSAMHET

HaV medverkar till en förbättrad och mer förutsägbar prövning av miljöbalken när det gäller gruvor, genom att medverka i den så kallade Gruvdialogen. Här möts gruvnäringen tillsammans med Naturvårdsverket, HaV och SGU och har under 2018 publicerat en handbok. Den ska ge verksamhetsutövare vägledning i hur de ska beskriva utsläppen till ytvatten från gruvverksamheten i samband med att verksamheten tillståndsprövas.

Reglering inom havs- och vattenförvaltning

FÖRESKRIFTER INOM HAVS OCH VATTENFÖRVALTNING UNDER ÅRET

Under 2018 har myndigheten fattat beslut om två föreskrifter inom havs- och vattenförvaltningsområdet:

1. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om ändring i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.

Ändringarna i föreskrifterna motiveras bland annat av den granskning enligt artikel 12 i havsmiljödirektivet som Europeiska Kommissionen genomfört och som publicerades i februari 2014. I denna granskning riktas kritik mot Sverige på några punkter som åtgärdas genom revideringen av föreskrifterna.

Ett annat skäl för revideringen är ett nytt kommissionsbeslut (EU) 2017/848 om som fastställer kriterier och metodstandarder för god miljöstatus och ett nytt direktiv (EU) 2017/845 om en ny bilaga III till havsmiljödirektivet som båda utfärdades den 17 maj 2017.

2. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om ändring i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö-kvalitetsnormer avseende ytvatten.

Föreskrifterna har huvudsakligen uppdaterats gällande bedömningsgrunderna som ligger till grund för statusklassificering av ytvattnet. Uppdateringen har genomförts utifrån nya kunskapsunderlag för att så väl som möjligt spegla en korrekt bild av miljötillståndet i våra ytvatten. I uppdateringen ingår justeringar av gräns- och referensvärden av biologiska bedömningsgrunder som interkalibrerats med andra EU-länder. Till listan på särskilda förorenande ämnen, SFÄ, har även lagts ett antal ämnen eller ämnesgrupper samt bedömningsgrunder för koppar i sediment.

Tabell 7. Prestation föreskrifter inom miljöområden

	2018	2017	2016
Föreskrifter inom miljöområdet	2	1	4
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	4 775	1 921	2 862
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	3 121	1 255	1 756

Kommentar till prestation föreskrifter inom miljöområdet

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Från och med 2016 redovisar vi kostnaden för samtliga steg i föreskriftsprocessen, från idé till föreskrift vilket även omfattar bland annat konsekvensanalyser och remissarbete. Tidigare redovisades endast själva utformningen av föreskriften.

Under året har två omfattande föreskrifter tagits fram inom miljöområdet. Kostnaden för föreskriftsarbetet är relativt hög. Det beror på att antalet föreskrifter som har tagits fram under året motsvarar ett normalår och att bemanningen är konstant. Under året har dessutom ett mer omfattande föreskriftsarbete påbörjats som involverar flertalet personer vilket har inneburit mer nerlagt arbete på denna post. Detta föreskriftsarbete har dock ännu inte resulterat i något slutligt beslut.

STRATEGISK ÖVERSYN AV HVMFS 2013:19

HaV planerar att genomföra en mer omfattande översyn avseende pedagogisk utformning, struktur och innehåll av föreskrifterna och vägledningar som omfattar de regelverk som styr bedömningen av status och fastställande av miljökvalitetsnormer och undantag. I detta ingår anpassning till ny lagstiftning (träder i kraft den 1 januari 2019) och som kommer att innehålla avgörande principiella förändringar med avsikt att åstadkomma en smidig, rättssäker och fungerande vattenförvaltning. Under 2018 har det inledningsvis beslutats om en detaljerad projektplan och ett flertal interna utredningar har inom ramen för denna plan producerats som styrande för 2019 års arbete.

Tillsynsvägledning

HaV ska ge tillsynsvägledning i frågor om miljö kvalitetsnormer för vatten och havsmiljön, vattenverksamhet, enskilda avlopp (små avloppsanläggningar), vatten-skyddsområden, skydd av grundvatten, dumpning av avfall samt fiske och vatten-bruk. Under året har myndigheten tagit fram och publicerat en plan för tillsyns-vägledning (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:30). Här tydliggörs för kommuner och länsstyrelser vilken tillsynsvägledning vi kommer att genomföra under perioden 2019-2021.

Vi samverkar med de centrala tillsynsvägledande myndigheterna inom Tillsyns- och föreskriftsrådet för att samordna gemensamma tillsynsvägledande aktiviteter. Tillsynsvägledning ges på flera olika sätt, i form av handläggarträffar, väglednings-rapporter, webbsidor, telefonsamtal och e-post. Tabell 8 visar HaV:s kostnad för tillsyns-vägledning.

Tabell 8. Prestation tillsynsvägledning

	2018	2017	2016
Tillsynsvägledning genom skrivna vägledningsdokument i rapportform, via HaV:s webbplats, telefonsamtal och mejl.			
Handläggarträffar, antal	5	10	10
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	3 808	4 934	5 249
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	2 489	3 225	3 220

Kommentar till prestation tillsynsvägledning

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

HaV:s tillsynsvägledning, samt den totala kostnaden för tillsynsvägledningsarbetet. Omfattningen av vår tillsynsvägledning är betydligt lägre jämfört med de två senaste åren. Vi har anpassat antalet handläggarträffar efter uttalade behov ifrån tillsynsmyndigheterna och ytterligare utvecklat vår webbplats för att där svara på en större andel av informationsbehovet. Under 2018 har det varit färre personer som arbetat med uppgiften att ge vägledning. Befintliga resurser har i stor utsträckning också arbetat med programområde vattenmiljö och vattenkraft.

Vattenverksamhet

I samverkan med länsstyrelsen anordnades i april en konferens om vattenkraft och dammar för länsstyrelser och särskilt berörda nationella myndigheter. Konferensens första dag hade ett övergripande fokus på vad som är på gång hos centrala myndigheter, ny lagstiftning och nationell plan för omprövningar av vattenkraften samt åtgärds-prioritering. Andra dagen bestod av föredrag och diskussioner om egenkontroll och hur medlen från HaV används på länen inom tillsynen. HaV fick återkoppling under konferensen när det gäller behov av vägledning, viktigt är bland annat vägledning om egenkontroll och om rimliga krav.

HaV stödjer länsstyrelsens fiskeutredningsgrupp med medel för framtagande av underlagsmaterial som kan användas i provning och tillsyn. Under 2018 har arbetet omfattat till exempel expertstöd för miljöanpassningen, fortsatt uppföljning av fiskvägar, fördjupade funktionskontroller av fiskvägar och metoder för uppföljning av fiskvägar.

De ekonomiska tillskott som regeringen avsatt till miljöåtgärder vid dammar och kraftverk också varit föremål för samverkan. Denna samverkan kommer att fortsätta de kommande åren.

HaV ansvarar för att ta fram en handbok i processen för att utreda nyttan av att förbättra för upp- och nedströms vandring vilken utförs av SLU. I arbetet har samverkan breddats till att förutom länsstyrelsen också omfatta kraftbolag, centrala myndigheter, universitet och konsulter för att få ett väl förankrat verktyg.

Vi har under året publicerat en rapport om muddring och hantering av muddermassor. Syftet med vägledningen är att underlätta myndigheternas arbete med provning och tillsyn enligt miljöbalken.

Små avloppsanläggningar

Genom en enkät har vi följt upp länsstyrelsens tillsynsvägledning till kommunerna för år 2017 avseende små avlopp och länsstyrelsernas tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Via enkäten konstaterar vi att alla länsstyrelser arbetar aktivt med tillsynsvägledning inom området ”små avloppsanläggningar”. Tiden som läggs på denna tillsynsvägledning har dock minskat med 30 % sedan 2016. Länsstyrelsens arbete med att stödja kommunerna i deras strategiska arbete med va-frågor i arbetet med att utveckla va-planer och hur de bedriver tillsyn över kommunens skyldighet att ordna vattentjänster (§ 6 LAV) varierar stort. De flesta länsstyrelser saknar en sammanställning på vilka områden som kan vara aktuella för kommunens skyldighet att ordna vattentjänster. I takt med att kommunerna tar fram va-planer ökar dock kunskapen.

Under året publicerade vi fyra nyhetsbrev om små avlopp. Idag har vi drygt 700 prenumeranter av nyhetsbrevet. HaV:s webbplats utvecklades med fler och uppdaterade frågor och svar för att ge snabb och konkret tillsynsvägledning. Besöksstatistiken visar att våra avloppssidor är välbesökta av kommuner och av privatpersoner.

Genom att anordna en träff för länsstyrelsen har vi stärkt nätverket mellan handläggare och underlättat utbytet av kunskap och erfarenheter mellan myndigheterna. Vi medverkade vid tillsynsvägledningsträffar som Länsstyrelsen i Kalmar, Västra Götaland och Hallands län ordnade för sina kommuner. Träffarna gav, förutom möjlighet att sprida vår tillsynsvägledning, konkreta uppslag till hur tillsynsvägledningen kan förbättras.

PROJEKT FÖR ATT MINSKA UTSLÄPPEN

Under våren 2017 utlyste HaV medel till utvecklingsprojekt för små avloppsanläggningar. Målet med utlysningen var att hämta in och sprida kunskap samt bidra till att utveckla metoder för att minska utsläpp av övergödande ämnen och smittämnen

från små avloppsanläggningar. Sex projekt tilldelades sammanlagt cirka 2,7 miljoner kronor. Projekten slutredovisas under 2018 eller senast i mars 2019. Projekt som fick medel 2017 omfattar:

- Mikroflora i markbaserade reningsanläggningar
- Funktion hos markbaserade reningsanläggningar i fält
- Långsiktig rening i anläggningar med impregnerad biokol
- Reduktion av organiska substanser i avloppsvatten vid infiltrationsanläggningar
- Läkemedel i källsorterade avloppsfractioner
- Kvalitetssäkring av bergkross och naturgrus som filtermaterial i markbäddar

Miljökvalitetsnormer för vatten- och havsmiljö

HaV deltar i Miljösamverkan Sveriges projekt om miljökvalitetsnormer för vatten vid tillsyn av miljöfarliga verksamheter. Det är viktigt att Miljösamverkan Sveriges projekt genomförs i samverkan med HaV för att optimera arbetet och undvika dubbelarbete.

Vattenskyddsområden

HaV vägleder kommuner och länsstyrelsen i arbetet med att inrätta och omarbeta vattenskyddsområden. Syftet är att öka förutsägbarheten i vattenskyddsarbetet och bidra till en effektiv och enhetlig rättstillämpning. Vi agerar på både egna och andras arenor och är delaktiga i relevanta nätverk och projekt med målsättningen att sammanställa och förmedla ny kunskap som har betydelse för olika aktörers arbete inom området.

Under året arrangerade vi en handläggarträff för länsstyrelsen. Träffen stärker nätverket mellan handläggare och förmedlar kunskap och erfarenhet mellan myndigheterna som underlättar det vardagliga arbetet.

Vi har också tagit fram en konkret vägledning med checklista för den myndighet som ska fatta beslut om att inrätta vattenskyddsområden. Vägledningen är webbaserad och tänkt att uppdateras löpande. Fokus ligger på frågor av handläggningsteknisk karaktär och är tänkt som en konkret hjälp för nya handläggare inom området.

På webben publicerar vi regelbundet olika avgöranden av betydelse för myndigheternas rättstillämpning inom området.

Skydd av grundvatten

Under året har vi bevakat och skyddat grundvatten. Genom att inom vår tillsynsvägledning, exempelvis med kunskaper om bästa möjliga teknik, bidra till att åtgärder som utförs inte skadar grundvattnets kvalitet och kvantitet. Vi har också bevakat grundvattenfrågor i tillståndsprövningar så att inga överruttat riskeras och uppdaterat vår webbplats med information om grundvatten.

Åtgärdsarbete

Åtgärdsarbete avser många av de insatser som HaV genomför inom havs- och vattenförvaltningen i syfte att miljöförbättrande åtgärder genomförs. Det inkluderar hantering av bidragsmedel, metodutveckling, utredningar och att ta fram underlag för fysiska åtgärder. Kostnaden redovisas i tabell 9. HaV:s huvudinriktning är att arbeta fram de nationella underlag och prioriteringar som behövs för olika miljöutmaningar och därmed skapa en användbar bas för framför allt myndigheter och kommuner att genomföra arbetet, men även att stimulera andra aktörers åtgärdsarbete. Detta gör HaV för att bredda åtgärdsarbetet inom havs- och vattenmiljöområdet. Det avser åtgärder för vattenkvalitet och biologisk mångfald genom exempelvis områdesskydd, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter, salförvaltning, restaurering, kalkning och utveckling av grön infrastruktur. Det innebär också åtgärder mot övergödning från små avlopp och jordbruk, att minska den fysiska påverkan från vattenkraft och andra ingrepp i vattenmiljön, förhindra introduktion och spridning av främmande arter samt minimera påverkan av skräp och farliga ämnen från samhället från avloppsrening och vrak.

Tabell 9. Prestation åtgärdsarbete

Åtgärdsarbete	2018	2017	2016
Arbete med vägledning, metodstöd och bidrag inom havs- och vattenförvaltning			
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	18 856	17 584	17 993
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	12 324	11 493	11 039

Kommentar till prestation åtgärdsarbete

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Prestationen visar övergripande omfattningen av aktiviteterna inom HaV:s åtgärdsarbete, i form av den totala kostnaden för arbetet.

Tabell 10. Prestation Bidragsbeslut

Bidragsbeslut havs- och vattenmiljöanslaget 1:11	2018	2017	2016
Antal avtal	205	240	224
Antal beslut om bidrag	253	198	180
Antal beslut om återkrav	71	34	35
Antal beslut om avslag	57	48	38
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	3 913	2 248	2 699
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	2 558	1 469	1 656

Kommentar till prestation bidragsbeslut

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Prestationen ger en översikt över antal fattade beslut, antalet avtal och överenskommelser samt hanteringskostnaden för den samlade anslagshanteringen.

Antal bidragsbeslut har ökat, vilket återspeglar ett utökat anslag som exempelvis genererat ett flertal utlysningar av medel under året. Att antalet beslut om återkrav har ökat kan förklaras med att ett flertal större fleråriga projekt avslutats vid årsskiftet, vilket har genererat ett flertal återbetalningar där projekten haft oförbrukade medel kvar.

HaV:s kostnad för hanteringen av anslaget har ökat då HaV har tillsatt ökade resurser för den samlade anslagshanteringen. Detta för att bland annat effektivisera och förenkla hanteringen av anslaget genom att utveckla rutiner och processer.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön (ÅPH) innehåller 32 åtgärder som myndigheter och kommuner behöver utföra för en bättre havsmiljö. Programmet är en del av genomförandet av havsmiljöförordningen och samlar strategiskt åtgärdsarbete för att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön ska kunna följas. HaV ansvarar för att genomföra ungefär hälften av åtgärderna.

Under 2018 gjordes en uppföljning av genomförandet av åtgärdsprogrammet nationellt. Uppföljningen fokuserar på genomförandet av åtgärder och kostnader för åtgärderna. Av HaV:s 20 åtgärder är alla påbörjade: fem åtgärder är slutförda, för nio åtgärder har arbetet kommit mer än halvvägs och sex åtgärder är påbörjade men har ännu inte kommit halvvägs. Åtgärdsprogrammet sträcker sig till 2021.

Åtgärdsprogrammet räcker inte för att vi ska nå god status 2020, bland annat beroende på den långa återhämtningstid som haven har och den internationella påverkan. En utvärdering av havsmiljöstatus görs i den inledande bedömningen 2018. Interimsrapport till EU-kommissionen genomfördes i vårt arbete av ÅPH i slutet på 2018.

Miljömålsrådets åtgärd om genomförandeplaner/SAMHATT

HaV har arbetat med att ta fram en gemensam planering för genomförandet av åtgärdsprogrammen för vattenförvaltningen respektive havsmiljöförvaltningen, två av HaV:s ansvarsuppdrag i miljömålsrådets åtgärdslista. Följande sex (av 17) temaoområden har valts ut att fortsätta arbetet med: Drickvattenskydd och dricksvattenhantering, Övergödning och farliga ämnen- avloppsreningsverk och dagvatten, Övergödning och farliga ämnen- minskad påverkan från lantbruket, skogsbruket och vattenbruket, Farliga ämnen- tillsyn och provning samt förorenade områden, Fysisk påverkan-vandringsvägar, Fysisk påverkan-markavvattning. HaV kommer under 2019 följa upp hur arbetet går.

VÄGLEDNING INTERNBELASTNING FOSFOR I SJÖAR

Vägledningsunderlag för åtgärder mot internbelastning av fosfor i sjöar, kustvatten och hav har bearbetats och vidareutvecklats under 2018 för att som planerat resultera i en färdigställd vägledning 2019.

Arbete mot internbelastning

Många insjöar och havsvikar misstänks ha problem med internbelastning av fosfor men kunskapsunderlaget är fortfarande bristfälligt. ÄFörståelsen för processerna behöver förbättras och åtgärder utvecklas. Vi genomförde därför en utlysning för kunskapshöjande insatser inom internbelastning och näringsåterförsel. Totalt 21 M SEK fördelas mellan elva projekt under 2018–2020. De beviljade projekten kommer bidra till ökad kunskap om bland annat internbelastningens omfattning i insjöar och kustvatten, fosforflöden i kust och hav, näringsupptag genom odling av blå fånggrödor och återcirkulering av näringsämnen från sjöbottnar och våtmarker.

Regeringsuppdrag om avancerad rening av avloppsvatten

HaV publicerade under året en rapport ”Reningstekniker för läkemedel och mikro-föroreningar i avloppsvatten”. Rapporten utgör en populärvetenskaplig redovisning av de viktigaste slutsatserna från de åtta projekt som myndigheten finansierat i en fyraårig satsning av regeringen på totalt 32 miljoner kronor. Rapporten finns även tillgänglig på engelska. HaV har också deltagit i Naturvårdsverkets utlysning av investeringsbidrag till läkemedelsrening vid avloppsreningsverk, där kommuner har kunnat söka medel för förstudier och investeringsprojekt för att öka avskiljningen av läkemedelsrester.

Regeringsuppdrag

Avancerad rening
av avloppsvatten

Regeringsuppdrag om förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning

Vi bygger upp en nationell stödfunktion med syfte att stödja och stärka åtgärds-samordnares arbete. Stödfunktionen ska svara mot åtgärdssamordnares behov och fungera som en lärandeplattform för övergödningståtgärder och erfarenhetsutbyte. Den ska även innehålla en databas över planerade och genomförda åtgärder. I samverkan med berörda myndigheter och intresseorganisationer har vi utsett 19 pilotområden (avrinningsområden) som tilldelats medel för att anställa åtgärdssamordnare mot övergödning. Mottagare av medel ska stärka det lokala åtgärdsarbetet och delta aktivt i erfarenhetsutbytet i denna stödfunktion och därmed i utvecklingen av ett nytt kostnadseffektivt arbetssätt mot övergödning med stark lokal förankring.

Regeringsuppdrag

Förstärkt lokalt åtgärds-
arbete mot övergödning

Regeringsuppdrag om pilotområden mot övergödning

Inom regeringsuppdraget identifieras, planeras och genomförs kostnadseffektiva åtgärder i 20 pilotområden (avrinningsområden). Särskild vikt läggs vid att identifiera vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska genomföras. Vi har tillsammans med ledande forskare inlett utveckling av metodik för effektiv uppföljning av enskilda åtgärders effekt. Detta syftar till att stärka åtgärdsplaneringen i pilotområdena genom att identifiera de lokalt mest kostnadseffektiva åtgärder som krävs för att nå god status.

Slutrapport om förorenade sediment

HaV har aktivt deltagit i arbetet med SGU:s rapport "Förorenade sediment – behov och färdplan för en renare vattenmiljö" som under året har tagits fram som en av flera åtgärder för att nå miljömålen. Syftet med rapporten är att beskriva nuläget, samt att identifiera kunskapsluckor och behov inom arbetet med förorenade sediment.

Skydd av limniska områden

HaV har väglett länsstyrelserna i deras arbete med områdesskydd av värdefulla sjöar och vattendrag. Vi har deltagit i arbetet med bildande av nationalparker tillsammans med Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Gotlands län och Region Gotland och vi har även deltagit i arbetet med en fördjupad förstudie inför en nationalpark i området runt Bästeträsk på Gotland.

HaV har arbetat med att utveckla en indikator för miljömålsuppföljningen som specifikt kan följa naturreservat med limnisk inriktning. Indikatorn är viktig för att kunna följa upp och förbättra arbetet med områdesskydd av sjöar och vattendrag och ska vara i drift under våren 2019.

VÄRDEFULLA SJÖAR OCH VATTENDRAG

HaV har i samarbete med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna fortsatt arbetet med att revidera den nationella strategin för skydd av värdefulla sjöar och vattendrag. Arbetet drivs som ett projekt lett av HaV och en reviderad strategi ska antas gemensamt av de fyra myndigheterna under 2019.

BEVARANDE OCH SKYDD AV KÄLLMILJÖER

Uppdraget om bevarande och skydd av källmiljöer är en av åtgärderna i Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista under perioden 2016–2019. Uppdraget leds av Sveriges geologiska undersökning i samverkan med HaV, Jordbruksverket, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Artdatabanken vid SLU. Inom åtgärden sammanställs aktuell lagstiftning som berör källor, inventeringsmetodik anges för källor utifrån olika syften, parameterlistor för informationsinsamling tas fram, databasstruktur och lagring diskuteras och frågor kring information och kommunikation kring källor utvecklas.

Kalkning mot försurning

Sedan 1970-talet kalkas sjöar och vattendrag för att motverka effekterna av surt nedfall. För närvarande omfattas ca 2700 sjöar och 9 000 km vattendrag av kalkning för att motverka försurningsskador på djurlivet. Årligen sprids ungefär 100 000 ton kalk till en kostnad av cirka 150 miljoner kronor.

NATIONELL HANDLÄGGARTRÄFF

I mars genomfördes en tvådagars handläggartäff med 17 länsstyrelser om aktuella frågor inom verksamheten. Bland annat redovisades utvärderingen Effekter av kalkning på bottenfaunan i rinnande vatten (HaV:s rapport 2018:4), samt Målvattendragundersökningen och Fisk i kalksjöar i kommande HaV-rapporter.

UPPFÖLJNING AV DEN REGIONALA KALKNINGSVERKSAMHETEN

Åtgärder, måluppfyllelse och kostnader följs upp genom utvärdering av länsstyrelsernas årliga redovisning av nyckeltal och verksamhetsberättelse. Resultat och slutsatser för år 2017 kommer att delges länsstyrelserna genom rapporten Kalkningsåret 2017. Rapporten redovisar hur kalkningen bedrivs, vilka resultat som uppnås och vad som kan förbättras.

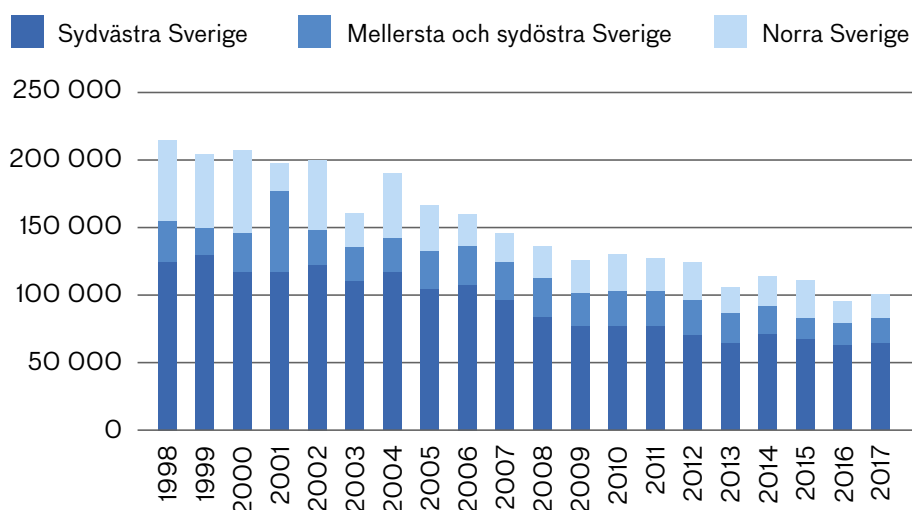
PRIORITERAD LEVERANS ENLIGT DEN STRATEGISKA PLANEN

Underlag för en ny nationell kalkningsplan inleddes under 2017 och pågick 2018. Arbetet med att slutföra rapporter för utvärdering av försurningsbedömning av målvattendrag, Fisk i kalksjöar, samt utvärdering av flodpärlmusslan i kalkade vatten fortskrider.

UPPDRAGSVERKSAMHETEN

Uppdragen syftar till att kartlägga behov, effektivisera åtgärder och administration, förbättra verksamhetens måluppfyllelse och effektuppföljning samt ta fram underlag för nationell vägledning och planering. Bland uppdragen 2018 finns:

- Riktlinjer för hur länen arbetar fram de regionala åtgärdsplanerna.
- Förslag till ny fördelningsnyckel för 1:11 medel till kalkningsverksamheten budgetår 2019.
- Nationell utvärdering av effekter på fiskfaunan i sjöar efter 35 år av kalkning.
- Nationell utvärdering av målvattendragundersökningen, ett underlag för att bedöma försurningsgraden i landets samtliga kalkade målvattendrag.
- Nationell utvärdering av flodpärlmusslan. Hur och i vilken omfattning har 35 år av kalkning påverkat flodpärlmusslans status i kalkade vattendrag?

Figur 1. Kalkanvändningen representerad i ton, från 1998 till 2017 för sydvästra Sverige (F, G, M, N, O och S län), mellersta/sydöstra Sverige (AB, D, E, H, K, T, U och W län) samt norra Sverige (X, Y, Z och AC län). Källa: Länsstyrelsernas redovisning av nyckeltal.

Skydd av marina områden

Baserat på handlingsplan för marint områdesskydd (redovisades till regeringen 2016) att nå etappmålet om tio procent skydd av havsmiljön till år 2020 genom ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden, har HaV fortsatt arbetet med konkreta åtgärder som identifierats för att nå etappmålet. Etablering av ett ramverk för att inrätta och förvalta marina skyddade områden pågår tillsammans med berörda länsstyrelser. I det ingår att upprätta mål för ekologisk representativitet och funktionalitet för var och en av de tre havsområdena; Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet.

HaV har i ett regeringsuppdrag identifierat fem områden som kan utgöra marina skyddade områden med ett starkt skydd utan lokal mänsklig påverkan samt tagit fram förslag till process för det fortsatta arbetet med sådana områden. Genom ökade resurser till marint områdesskydd har samtliga länsstyrelser med havskust kunnat arbeta aktivt med detta, vilket medfört att samtliga dessa län har inrättat marina naturreservat.

HaV arbetar också aktivt inom de regionala Havskonventionerna Oskar och Helcom med marint områdesskydd. Vi har inom ett regeringsuppdrag arbetat med att förslå ytterligare områden inom MPA samt Oskar MPA.

BEVARANDEÅTGÄRDER I MARINA SKYDDADE OMRÅDEN

Arbetet med att införa fiskeregleringar i de marina skyddade områdena Fladen, Lilla Middelgrund, Stora Middelgrund och Röde bank, Morups bank samt Nidingen pågår genom förhandlingar med berörda medlemsländer i enlighet med Artikel 11 i den gemensamma fiskeripolitiken.

SÄLFÖRVALTNING

HaV arbetar med en sälförvaltning som är ekosystembaserad och anpassningsbar. Målet enligt förvaltningsplanerna är att arterna ska ha gynnsam bevarandestatus och att påverkan på människans intressen ska vara neutral eller positiv. Förvaltningsinstrumenten som används är framförallt utveckling av skonsamma redskap och fiskemetoder inom Program Säl och Fiske (PSF), ersättning för skador, stöd till förebyggande åtgärder, skydds jakt och stöd till forskning för vetenskapligt baserade underlag.

Förvaltningen av gråsäl i Östersjön är en gemensam angelägenhet för samtliga nio Östersjöländer och 2006 antogs ett förslag till riktlinjer för förvaltning av gråsälsbeståndet (Helcom rekommendation 27-28/2). HaV deltog i det årliga mötet "Helcom seal ad hoc expert group" den 10-12 oktober i Tallinn, där det föreslogs att gruppen skulle bli en fast grupp och att den döptes om till EG MAMA (Expert Group on Marine Mammals). Under mötet diskuterades bland annat harmonisering av sälförvaltningen och utveckling av havsmiljödirektivets indikatorer för marina däggdjur.

HaV medverkade i en workshop gällande ett forskningsprojekt med titeln "Att samexistera med rovdjur – fallet säl och fiske" i Simrishamn den 15 november och i konferensen Östersjöfiske 2020 där första dagen fokuserade på hur den ökande sälpopulationen påverkar Östersjöområdet ur ett ekosystemperspektiv och i förhållande till människans intresse.

HaV bidrog med 3 miljoner kronor till länsstyrelsernas Program Sälar och Fiske, i vilket en stor del av samrådet med yrkesfisket och andra myndigheter sker, tillsammans med rådgivning och uppföljning av åtgärdsarbetet. SLU Aqua är utförare av en stor del av åtgärderna inom programmet, där det bland annat bedrivs projekt för att ta fram och implementera sälsäkra redskap. Programmets mål är ett livskraftigt kustfiske parallellt med ett starkt sälbestånd.

Som en del av förvaltningen har HaV bidragit med 15 miljoner till ersättning för skador orsakade av säl och 5 miljoner för förebyggande åtgärder mot sälskador som nationell medfinansiering inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet som förvaltas av Jordbruksverket.

Hotade arter

Åtgärdsprogrammen för hotade arter (ÅGP) är ett viktigt verktyg i arbetet för att klara uppsatta miljömål och internationella åtaganden. HaV tog beslut om en ÅGP-lista över nya program för marina och limniska arter och habitat i december förra året. Vi har fördelat ut alla program på koordinerande län och bidragit med skrivarmedel för hälften av dessa program i år. Programmen tas fram av experter utifrån HaV:s standardiserade mall. HaV och NV publicerade sitt första gemensamma ÅGP – för Jämtlandsmaskros. HaV har tagit fram en ny programtyp, så kallade kunskapsuppbyggande program, som syftar till att ta fram mer information och relevanta bevarandeåtgärder, särskilt för hotade arter som lever i sjöar och marina miljöer då kunskapen för dessa idag är bristfällig. HaV har tillsammans med ArtDatabanken SLU startat upp en samverkansgrupp för hotade limniska arter, där även Naturvårdsverket, Trafikverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och representanter från länsstyrelsen ingår. Samverkansgruppen ska stärka det nationella åtgärdsarbetet för limniska hotade arter genom att identifiera samordningsvinster och utreda möjligheterna hos respektive myndighet att jobba med åtgärder för hotade limniska arter.

HaV och ArtDatabanken tog fram en bestämningsguide som gör det möjligt att identifiera de arter av broskfiskar som är kända från svenska vatten. Guiden är framtagen för att få fler att rapportera in fynd av broskfiskar och riktar sig främst till yrkes- och sportfiskare.

HaV har tillsammans med NV deltagit i EU:s Scientific Review Group (SRG) för CITES, internationell handel med hotade arter av vilda djur och växter. SRG bedömer bland annat om handeln minskar artens möjlighet att överleva. SRG ger råd till de administrativa myndigheterna, i Sveriges fall Jordbruksverket, som fattar beslut och som utfärdar tillstånd för aktiviteter med djur, växter med mera som är skyddade enligt CITES. Under 2018 har diskussionerna främst rört handel med ål, där DG Miljö bad ICES tagit fram kriterier för en bedömning om handeln är hållbar, en så kallad icke-skadlighetsrekvisit. En NDF bedöms inte vara möjlig att göra. HaV har även deltagit i miljösamverkan Sveriges projekt om ål. Myndigheten har även deltagit i Jordbruksverkets referensgrupp i regeringsuppdraget om åtgärder om att förebygga artskyddsbrott.

Invasiva främmande arter

En ny EU-förordning (1143/2014) om att förebygga och hantera introduktion och spridning av invasiva främmande arter trädde i kraft 2015. Den 22 november 2018 tog regeringen beslut om en nationell förordning (SFS 2018:1939) om invasiva främmande arter som en komplettering till EU-förordningen. Den nationella förordningen trädde i kraft 1 januari 2019. HaV utses som ansvarig myndighet i fråga om arter som lever i vatten och ska tillsammans med NV bland annat arbeta med att ta fram ett förslag på arter som bör ingå i en nationell förteckning av invasiva främmande arter.

HaV har representerat Sverige i EU:s genomförandekommitté och biträtt Naturvårdsverket i det vetenskapliga forumet. EU-kommissionen gjorde uppehåll i listningen av nya invasiva främmande arter till unionsförteckningen under 2018 för att medlemsstaterna ska få tid att prioritera genomförandet av förordningen. Unionsförteckningen omfattas nu av 49 arter, varav tolv av arterna finns i svensk natur, bland annat smal vattenpest, signalkräfta och ullhandskrabba. Ytterligare 20 arter, varav fem akvatiska, är föreslagna att ingå i den andra uppdaterade förteckningen.

HaV och Naturvårdsverket förbereder föreskrifter, rutiner och hanteringsåtgärder till följd av EU-förordningen. Ett förslag till hanteringsprogram för signalkräfta är remitterat och en hemställan med behov av regleringsändringar är inskickad till regeringskansliet. ArtDatabanken SLU har på uppdrag av HaV och Naturvårdsverket riskklassificerat drygt 1000 invasiva främmande arter. Klassificeringen bygger på en uppskattning av hur stor risk en främmande art utgör för inhemsk biologisk mångfald, utifrån kunskap om arternas biologi i kombination med antaganden om framtida klimat. Den klassificerade listan kommer utgöra en grund för myndigheternas prioriteringar och ett underlag för nationella bedömningar.

SLU aqua har på uppdrag av HaV tagit fram en riskbedömning för puckellax med förslag på relevanta åtgärder. Ett stort antal puckellaxar vandrade upp i vattendragen på västkusten under 2017. En ny massvandring förväntas 2019.

HaV har tillsammans med Naturvårdsverket tagit fram en kostnadsnyttoanalys för tio invasiva främmande arter. Kostnadsnyttoanalysen är framtagen för att hjälpa ansvariga myndigheter i prioriteringen av hanteringsåtgärder för några av de arter som omfattas av unionsförteckningen och ett litet urval av arter med stor nationell påverkan.

INFORMATION OM INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

Satsningar för att öka kunskapen och informera om riskerna med främmande arter är betydelsefullt i att förebygga introduktion och spridning. HaV och Naturvårdsverket har tagit fram informationsmaterial och riktat informationsspridningen till särskilda grupper som Sportfiskarna. HaV har deltagit på en rad informationsmöten och har tillsammans med Naturvårdsverket under november månad även arrangerat träffar med länsstyrelserna på tre orter, Malmö, Örebro och Umeå. Syftet har varit att informera om det kommande arbetet med den nationella förordningen och i samråd diskutera det behov som länsstyrelserna har i arbetet med invasiva främmande arter, vilken stöttning de behöver av de ansvariga myndigheterna.

För övervakning av främmande arter se under ”Kunskapsuppbyggnad, Miljöövervakning”.

Grön infrastruktur i akvatiska miljöer

Naturvårdsverket koordinerar länsstyrelsernas arbete med att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i samverkan med andra centrala myndigheter, bland annat Havs- och vattenmyndigheten. Det samlade resultatet av arbetet redovisades till regeringen av Naturvårdsverket respektive länsstyrelserna i oktober 2018.

HaV har under året medverkat i Naturvårdsverkets nationella samordning av grön infrastruktur genom att delta i samverkan med nationella myndigheter, länsstyrelser och IT-nätverk. Vi har också ordnat sammankomster med länsstyrelser för samverkan kring både limniska och marina miljöer.

Inom arbetet har ett antal filmer om grön infrastruktur tagits fram i nära samarbete mellan Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Två filmer har fokus på åtgärder i vattenmiljön, en om storskalig restaurering av älvar i norra Sverige och en om restaurering i jordbruksvattendrag i södra Sverige. På slutkonferens den 7-8 november arrangerade HaV en session med temat Grön infrastruktur från källa till hav.

Till stöd för länsstyrelsernas arbete med förvaltning i den marina miljön tar HaV fram ett förslag till ramverk för naturvärdesbedömning (MOSAIC) där ekosystemkomponenter ingår. Omfattande arbete har utförts under året utifrån en bred remiss hösten 2017. Två större vetenskapliga workshops har genomförts om ekosystemkomponenter för Östersjön respektive Västerhavet. Ambitionen är att få fram en publik version av systemet under första halvåret 2019.

HaV stödjer även länen genom att ta fram geografiska kartunderlag för bottenhabitat genom det nationella marina karteringsprojektet (2016-2020).

LIFE-IP GRIP ON LIFE

Under året startade LIFE IP-projektet Grip on life. GRIP står för "Using functional water & wetland ecosystems and their services as a model for improving green infrastructure and implementing PAF in Sweden". PAF, "Prioritized Action Framework" är en nationell handlingsplan för prioriterade insatser som hjälper till att skydda och bevara känslig/värdefull natur i och vid Natura 2000-områden.

I Grip on life arbetar såväl myndigheter som intressenter tillsammans för att bevara och utveckla värdefulla vattendrag och våtmarker i skogslandskapet. Sammanlagt 17 parter deltar och målet är en fortsatt hållbar användning av våra naturresurser så att dessa värdefulla miljöer även finns i framtiden. Projektet pågår från år 2018 fram till år 2024 och har en budget på närmare 17 miljoner euro.

Projektet fokuserar på fyra huvudteman:

- genomföra PAF
- kapacitetsbyggande och ny kunskap
- förbättrad samverkan
- bättre och effektivare nyttjande av befintliga resurser samt använda ny kunskap

Havs- och vattenmyndigheten leder temat som handlar om att genomföra ramverket för prioriterade åtgärder (PAF) för Natura 2000-nätverket i Sverige.

Restaurering av marina miljöer

Det finns ett stort behov av att återställa och restaurera akvatiska miljöer. Det är viktigt för att bevara biologisk mångfald, upprätthålla av naturliga ekosystemtjänster och för en fungerande grön infrastruktur.

I den fördjupade utvärderingen av miljömålet ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” framgår att kust- och havsmiljön är starkt påverkad av tillförsel av näringsämnen, fiske, miljögifter, marint skräp, samt exploatering av känsliga miljöer. Exploateringsstrycket med fysisk påverkan på grunda kustnära miljöer är generellt högt. Belastningarna ger negativa konsekvenser för såväl växter, djur och livsmiljöer, som för de ekosystemtjänster som människan nyttjar. Många marina arter och naturtyper i habitatdirektivet har en otillfredsställande eller dålig status.

HaV har tidigare tagit fram underlag kring förvaltning och restaurering av ålgräsängar (HaV-rapporterna 2016:8 och 2016:9). Arbetet har även kompletterats med ett åtgärdsprogram för ålgräsängar (HaV-rapport 2017:24). Under 2018 har två informationsfilmer tagits fram om ålgräs, dels en om varför ålgräs som miljö är viktig, dels en som beskriver hot mot och åtgärder kopplade till ålgräs.

Under 2018 har arbetet fortsatt med att utveckla metoderna i Handboken för restaurering av ålgräs för förhållandena i Östersjön. Ambitionen är att arbetet ska färdigställas under första halvåret 2019. HaV har också beviljat länsstyrelsen i Västra Götalands län medfinansiering av EU-medel i ett femårigt projekt om storskalig förvaltning och återställning av ålgräs i Bohuslän (2018-2022).

HaV arbetar tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, med två kunskaps-sammanställningar kring restaureringsmetoder och påverkanstryck på kustvattenmiljöer: Erfarenheter av ekologisk restaurering i kust och hav, samt Fysisk påverkan och biologiska effekter i kustvattenmiljön. Rapporterna, som i det närmaste är klara för publicering, utgör underlag till en kommande verktygslåda om marin miljö. De är också underlag för en kommande samordnad åtgärdsstrategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön.

Projektet ”Fysisk påverkan i svenska kustvatten” (2017-2018) är en grund för det fortsatta arbetet med en nationell strategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning. Projektet har genererat ett stort antal nationellt heltäckande kartor över fysisk påverkan från anläggningar och verksamheter, både i nutid (2016) och historiskt (1960-talet). Underlag har även tagits fram för fem större geografiska delområden för mellanåren 1994 och 2008, för att få en bättre bild över förändringstakten i samband med förändringar inom lagstiftningen för strandskyddet.

Under 2018 har länsstyrelsen i Kalmar reviderat broschyren ”Skydda och värna våra grunda vikar” i samverkan med bland annat Havs- och vattenmyndigheten. Broschyren informerar om status och åtgärder för dessa habitat, främst i samband med kommunal och regional planering.

HaV har även i samverkan med länsstyrelserna, SLU och Havsmiljöinstitutet, HMI, i Göteborg arrangerat Sveriges tredje konferens kring marin restaurering 14-15 mars

2018. Intresset för dessa konferenser är stort och 2018 deltog cirka 100 personer. Representanter från bland annat myndigheter, kommuner, forskare och intresseföreningar möttes för att utbyta erfarenheter och inspirera varandra till fortsatt arbete för bättre havsmiljö. Konferensen återkommer vartannat år med alternerande ansvar mellan de 14 kustlänsstyrelserna.

DATABASERNA ÅTGÄRDER I VATTEN OCH BIOTOPKARTERING

HaV finansierar databaserna för "Åtgärder i Vatten" och "Biotopkartering". Båda förvaltas av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Databasen "Åtgärder i Vatten" är Sveriges nationella databas för att registrera utförda akvatiska restaureringar. Databasen är viktig eftersom vi samlar information om all akvatisk restaurering, inklusive detaljbekrivningar, media, ekonomi och funktionsuppföljningar. Under året har en helt ny databasstruktur utvecklats för att förenkla och effektivisera nyttjandet av databaserna. Utvecklingen av ett nytt modernt responsivt gränssnitt har fortsatt.

Biotopkarteringsdatabasen samlar data från biotopkarteringar av vattendrag. Vid biotopkartering noteras fysiska och biologiska förhållanden i och i anslutning till vattendraget. Underlaget kan användas för exempelvis naturvärdesbedömning, vattenförvaltningens statusklassning och planering och prioritering av åtgärder. Under 2018 har möjligheten att Databasen anpassats för inläggning av geografier för biotopkarterade sträckor, vilket ger förutsättningar för nationella GIS-skikt över biotopkartering.

Ett utvecklingsarbete för att koppla båda databaserna till den nätverksbildade informationsmängden Hydrografi i nätverk (HiN) har påbörjats.

REGIONAL LANDSKAPSANALYS

Havs- och vattenmyndigheten genomför i samverkan med Trafikverket, Riksantikvarieämbetet, Boverket, och länsstyrelserna en åtgärd inom ramen för Miljömålsrådet. Myndigheterna testar och utvärderar ett framtaget verktyg för landskapsanalys i ett skarpt läge och initierar förbättringar. Under 2018 har Västmanland och Skånes län utvärderats och resultat och rekommendationer redovisades på ett kunskapsseminarium 6 september 2018.

Slutsatsen är att metodiken ILKA har ett tydligt utvecklingsperspektiv som ger möjlighet att planera för en hållbar resursanvändning på ett sätt som kompletterar befintliga sektorsunderlag.

Projektet föreslår att metodiken ILKA med föreslagna förbättringar testas vidare i pilotlänet Kronoberg och att miljömålsåtgärden förlängs 2019 inom ramen för den myndighetssamverkan som etablerats under perioden.

Restaurering av akvatiska miljöer

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att det finns ett stort behov av att återställa och restaurera akvatiska miljöer. Det är viktigt för bevarande av biologisk mångfald, upprätthållande av naturliga ekosystemtjänster och för en fungerande grön infrastruktur. Fysisk påverkan är den helt dominerande påverkansfaktorn i Sveriges vattenmiljö och praktiska åtgärder för att restaurera akvatiska miljöer är centralt för att uppnå såväl miljö kvalitetsmålen som målen i vattenförvaltningen.

LIMNISK RESTAURERING

Under 2018 har arbetet med restaurering av limniska vattenmiljöer accelererat. Arbetet initieras och drivs till stor del av länsstyrelser med finansiering och samordningsstöd från Havs- och vattenmyndigheten, men även intresseorganisationer och vattenråd är aktiva i restaureringsarbetet. Ett flertal större Life-projekt med inriktning på restaurering pågår också.

Under 2018 har ett länsstyrelsenätverk för limnisk restaurering skapats och ett utökat samarbete har initierats. Två större utlysningar med inriktning på restaurering inom 1:11 anslaget har genomförts och möjligheter att ge bidrag inom LOVA-systemet för restaurering av fysisk påverkan har öppnats upp. Möjligheten till bidrag inom LOVA är särskilt värdefull då det ger möjlighet för kommuner och ideella organisationer att genomföra mindre men prioriterade åtgärder lokalt och på så sätt stödja ett lokalt engagemang.

Under 2018 har även arbetet med en uppdaterad restaureringshandbok initierats. En projektplan har utarbetats och ett förslag på teknisk plattform har tagits fram. I ett läge där flera stora projekt tar fram ny kunskap, samtidigt som utförandet är brett och varierande, är en samlad lösning för att förmedla kunskap och strategi för restaureringsåtgärder viktigt.

Under Havs- och vattenforum maj 2018 hölls en workshop på temat ”Restaurering av vattendrag, sjöar och kustvatten – vad ska en handbok innehålla?” Workshopen var välbesökt och genererade värdefull kunskap inför en ny handbok.

Inom arbetet med en fördjupad utvärdering av miljömålen har en utvärdering av framtida behov av vattendragsrestaurering genomförts. Detta arbete visar på stora fördelar med ett långsiktigt restaureringsarbete i fas med bland annat kommande åtgärder inom vattenkraften.

Parallellt med arbetet med restaurering av vattenmiljöer har databasen Åtgärder i vatten strukturerats om för att underlätta uppföljning och utvärdering av åtgärder.

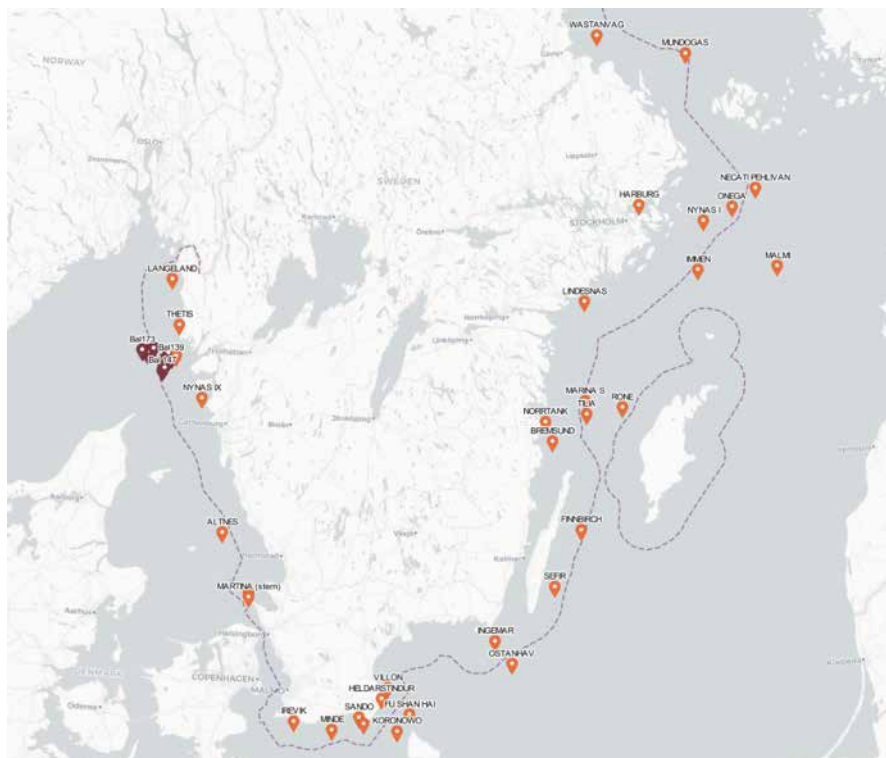
Miljöfarliga vrak 2018

Sedan år 2016 har HaV ansvar för att koordinera hanteringen av miljöfarliga vrak. Regeringen avsatte 2018 25 miljoner kr per år de kommande tio åren för undersökning och bärgning av olja och spökgarn från miljöfarliga vrak. I projektet samarbetar HaV med Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens maritima museer, Försvarsmakten, Chalmers Tekniska Högskola med flera.

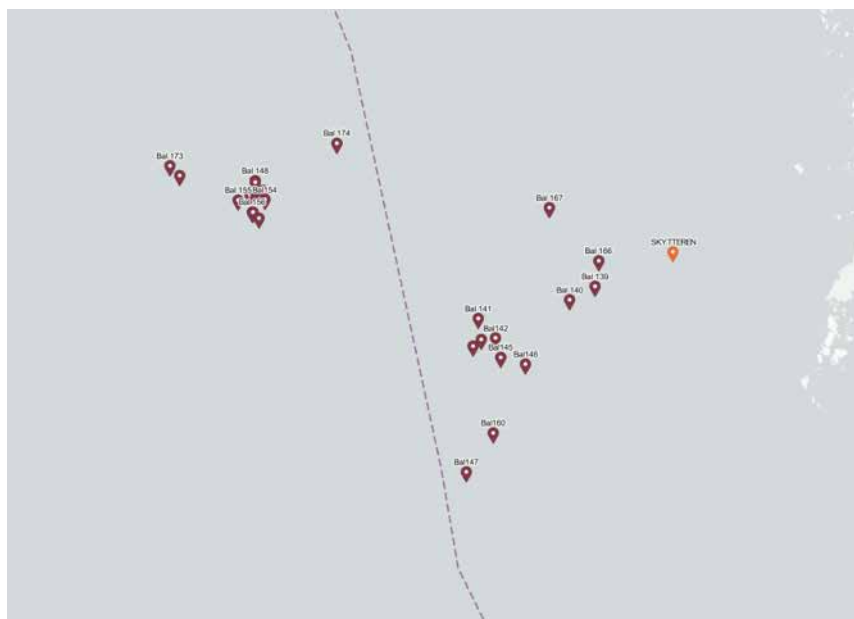
I projektet ingår ca 300 vrak som kan innehålla olja och där ett 30-tal vrak är i klassade som akut miljöfarliga. Dessa återfinns från Strömstad på västkusten till Gävle på ostkusten (figur 2).

HaV gör även undersökningar i ett område ca 23- 38 nautiska mil väster om Måseskär på västkusten (figur 2). Detta är ett dumpningsområde från slutet av andra världskriget där det finns 28 vrak med kemiska stridsmedel återfinns (figur 3). Undersökningar har visat att området är kontaminerat av kemiska stridsmedel: senapsgas i sediment

och Clark I och II i fisk och havskräfta. Hur utspridd kontaminationen är och om alla vrak innehåller dumpade kemiska stridsmedel är idag inte fullt utrett. Vidare provtagningar och undersökningar är av stort intresse.

Figur 2. Bilden visar de miljöfarliga vrak som Havs- och vattenmyndighet arbetar med. Vrak markerade med orange etikett är vrak som innehåller olja och de som är markerade med lila etikett är vrak som innehåller kemiska stridsmedel.

Figur 3. Figuren visar de 28 vrak (lila etikett) som ingår i dumpningsområdet väster om Måseskär, på västkusten. Till höger i bilden syns fastlandet, Måseskär, och ett av vraken som innehåller olja: Skytteren (orange etikett).

VRAK – OLJA

HaV har under året tecknat ramavtal för bärgning av olja och spökgarn från miljöfarliga vrak. HaV har fortsatt samla in detaljerad teknisk och juridisk information om de cirka 30-akut miljöfarliga vraken och om den miljö de ligger i. Informationen används för att utvärdera risker och göra en prioriteringslista för sanering.

2018 har bland annat:

- vraket Thetis rensats från spökgarn, en snörpvad på 400x100 m, 12-15 ton som lämnat till återvinning
- olja och spökgarn bärgats från vraken Sandön och Hoheneichen utanför Ystad
- undersökningar gjorts av vraket Skytteren i samarbete med Försvarsmakten och marinen för att få detaljerat underlag inför framtida oljetömning
- metoder och verktyg utvecklats för arbetet med bärgning av olja och riskbedömning av vrak och oljeläckage
- underlag samlats in för planering av kommande oljetömning av akut miljöfarliga vrak
- medarbetare deltagit i och presenterat vrakprojektet vid flera nationella och internationella konferenser, och berättat om HaV:s vrakprojekt i flera radio- och TV-program
- det myndighetsövergripande samarbetet fortsatt utvecklas inom projektet, för ett fortsatt effektivt utnyttjande av statens resurser

Vrak – kemiska stridsmedel

HaV har under året sammanfattat en rapport om de provfiske som gjordes 2016 och 2017 i dumpningsområdet vid Måseskär. Rester av kemiska stridsmedel återfanns i havskräfta, plattfisk och nordhavsräka. I dumpningsområdet bedrivs dagligen ett aktivt trålfiske, trots att området är markerat som olämpligt för fiske, ankring och dykning. HaV har satt ut mätutrustning för att mäta bottenströmmar och vattenparametrar i området i samarbete med Chalmers och det ryska forskningsinstitutet Shirshov Institute of Oceanology, inom ramen för Interreg projektet DAIMON.

Internationell samverkan och internationella konventioner

Arktis

Havs- och vattenmyndigheten är svensk delegationsledare i Arktiska rådets arbetsgrupp Protection of the Arctic Marine Environment, PAME, som träffas två gånger per år.

Under 2018 har vi samordnat arbetet med övriga myndigheter som jobbar med Arktiska frågor; Kustbevakningen, Naturvårdsverket, Transportstyrelsen, Sjöfartsverket och Sveriges Geologiska Undersökning. Samarbetet stärker myndighetssamverkan samt förståelsen för de komplexa processer som sker inom Arktiska rådet, och hur Sverige bäst kan vara med i projekt för en bättre Arktisk miljö. Inför varje möte skriver HaV förslag på en instruktion, inklusive Sveriges positioner, baserat på agendan. Denna instruktion sambereds av utrikes-, miljö och energi-, samt näringsdepartementet.

Expertgrupper

Inför PAME-mötena träffas expertgrupper i olika förberedande möten där HaV medverkar och/eller leder:

- marint områdesskydd med fokus på att etablera ett nätverk för marina skyddade områden i Arktis, där HaV delar ordförandeskap med USA
- marint skräp, där HaV är ordförande
- sjöfart, där HaV medverkar i frågor som har en miljöanknytning, som tjockolja
- ekosystembaserad förvaltning, där HaV, inom PAME, deltar tillsammans med Internationella Havsforskningsrådet (ICES) och North Pacific Marine Science Organization (PICES) i en utvärdering över ekosystemet i Centrala Arktiska Oceanen där det idag inte bedrivs något fiske eller finns något miljöskydd

HaV arbetar för att stärka samarbetet med både medlemmar och observatörer i Arktiska rådet genom aktivt deltagande i expertgrupperna.

POLARFORSKNINGSSEKRETARIATET

HaV och Polarforskningssekretariatet har kontinuerlig kontakt för att stärka banden mellan myndigheterna och på så vis kunna tillämpa svensk polarforskning inom PAME.

PROJEKT

HaV leder projektet "Marine litter in the Arctic" tillsammans med Island, Norge, Aleut International Association och Ospar. En litteraturstudie har skrivits under 2018 och kommer att presenteras 2019. Sverige vill öka sitt regionala engagemang och stärka sin närvaro inom Arktiska rådet. Projektet ger möjlighet att visa Sveriges och HaV:s delaktighet.

Vi har gått in i fas två av projektet "Arctic Shipping Traffic Data", ett webbaserat verktyg som ger stöd för arbete med marint områdesskydd, marint skräp och ekosystembaserad förvaltning. HaV deltar bland annat med finansiering och möten, tillsammans med Sjöfartsverket, för att driva projektet framåt. Projektet lanseras i februari 2019.

HaV bidrar med expertkunskap till projektet Havsförsurning i Arktis, genom en forskare vid Göteborgs Universitet. Projektet drivs av arbetsgruppen Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP). HaV bidrar även till ett projekt om sötvattensövervakning, genom Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala, som drivs inom arbetsgruppen Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF).

Antarktis

Konventionen (CAMLRL) förvaltar marina resurser och marin miljö i Antarktis som en del av Antarktisfördraget. Konventionen har utvecklat och använder en ekosystembaserad integrerad havsmiljöförvaltning. Sveriges medverkan är viktig för att föra fram svenska synpunkter på ekosystembaserad integrerad havsförvaltning. Vid årets kommissionsmöte lades tre nya förslag fram om marina skyddade områden. Inget av förslagen antogs. Kommissionen beslutade om sju nya områden med känsliga marina ekosystem; fyra platser i västra Antarctic Peninsula och tre platser i South Orkney Islands. Kommissionen beslutade även om ett ettårigt satellitövervakningsprojekt för att övervaka olagligt, orapporterat och oreglerat fiske i området.

Konventionen om biologisk mångfald (CBD)

Den marina agendan inom konventionen om biologisk mångfald (CBD) har under året främst handlat om ekologiskt och biologiskt signifikanta områden (EBSA:s). Nio

områden i Östersjön, inklusive Kattegatt pekades ut som särskilt viktiga för biologisk mångfald vid COP14-mötet i Sharm El Sheikh, Egypten 17-29 november 2018, och inkluderas i den globala databasen för EBSA:s. Fem av dessa områden ligger på svenskt vatten, varav tre delas med Finland. Tillsammans utgör de beskrivna områdena 23 procent av Östersjöns yta. EBSA-områden medför inget krav på skydd eller förvaltning av områden, men informationen kan användas som underlag i arbete med havsplanering och skydd av marina områden.

Mötet kunde inte fatta beslut om nya tillvägagångssätt för att modifiera befintliga och beskriva nya EBSA:s, främst på grund av olika positioner och tolkningar av havsrätten. Därför beslutade man att fortsätta arbetet utifrån resultaten från expertworkshopen som hölls i Berlin 2017 och diskussionerna vid COPEN. Den exekutiva sekreteraren fick i uppdrag att lägga fram förslag till SBSTTA och COP i syfte att stärka och utveckla EBSA-processen.

HaV deltog på CBD expertarbetsmöte om OECM (Other Effective area based Conservation Measures) i Montreal 6-9 februari 2018 och bidrog med underlag om nationella erfarenheter i arbetet med att utveckla och förvalta marina skyddade områden och andra områdesspecifika bevarandeåtgärder i marin miljö. HaV deltog även på den regionala workshopen som beskrev EBSA:s i Östersjön, som hölls i Helsingfors 19-24 februari och som delvis finansierades av Sverige.

KONVENTION OM HANDEL MED HOTADE ARTER

Havs- och vattenmyndigheten tog fram underlag och deltog, tillsammans med Naturvårdsverket, i EU:s vetenskapliga grupp (SRG) för konventionen. Den vetenskapliga gruppen träffas fyra gånger årligen och bedömer bland annat om risken för att handeln minskar vilda arters möjlighet att överleva. Gruppen ger råd till de administrativa myndigheterna, i Sveriges fall Jordbruksverket, som fattar beslut och som utfärdar tillstånd för aktiviteter med djur, växter med mera som är skyddade enligt konventionen (CITES).

BONNKONVENTIONEN OM SKYDD FÖR FLYTTANDE DJUR

HaV representerade Sverige i det tredje mötet med signatärer (MOS3) under samförståndsavtalet om bevarande av hajar (Memorandum of understanding of Sharks), ett underavtal till CMS. Mötet ägde rum i Monaco 10-14 december, resultatet blev bland annat beslut om att lägga till åtta nya hajarter på avtalets bilaga och att bilda av en arbetsgrupp för bevarandeåtgärder för aktuella arter. HaV har också deltagit i ett möte om ål (2nd meeting of Range States for the European Eel) anordnat av CMS och Sargasso Sea Commission i Malmö 15-16 maj där mötet försökte identifiera luckor, lämpliga forum, framkomliga vägar och åtgärder för bevarande av ål internationellt.

UNECE:s gränsvattenkonvention

Havs- och vattenmyndigheten har bevakat Gränsvattenkonventionen (FN:s ekonomiska kommission Europa, UNECE, och FN:s konvention för hållbart nyttjande av gränsoverskridande vattenförekomster) för Miljö- och energidepartementets räkning.

Sverige har under året bidragit med 800 000 kronor, som disponerats av konventionssekretariatet vid FN:s europahögkvarter i Geneve och har använts bland annat

till att ge bidrag till delegater från utvecklingsländer för att kunna åka på möten och workshops. Under året har HaV deltagit i ett möte med Working Group for Integrated Water Resource Management för att färdigställa dokument inför konventionens partsmöte. Vid själva partsmötet i Astana, Kazakstan, den 9-11 oktober deltog Sverige med en representant från vardera Miljö- och energidepartementet, Utrikesdepartementet och HaV. Några viktiga frågor var rapporteringen av Hållbarhetsmål 6 indikator 6.5.2 och rapporten om mål 6 från UN Water, samt finansiering och genomförande av pilotprojekt för anpassning till förändrat klimat, fördelning av vattenresurser samt vattenförvaltning enligt WFEE-nexus (Water, Food, Energy, Ecosystems).

Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder

Brasilien

HaV genomförde bilaterala möten och aktiviteter med Brasiliens miljöministerium (Ministerio do Meio Ambiente, MMA) samt Intersectoral Commission under marinen (SeCIRM) i samband med 8:e World Water Forum som arrangerades i Brasília 17-22 mars 2018. I mötena deltog från svensk sida HaV, Miljö- och energidepartementet samt den svenska ambassaden. Mötena generade förslag på prioriterade samarbetsområden som ska utgöra grund för kommande arbetsplan.

I samband med besöket skapades ett fördjupat samarbete mellan HaV och Brasiliens myndighet med ansvar för artskydd (Department of Conservation of Species) med fokus på förvaltning av marina däggdjur.

Vid mötet med MMA och SeCIRM, som ansvarar för havsplanering i Brasilien, presenterade HaV den svenska havsplaneringsprocessen och de förslag på havsplaner som har tagits fram. Mötet genererade en förståelse för Brasiliens havsplaneringsprocess. Under hösten 2018 förstärktes kontakten med MMA om havsplaneringsfrågor, där parterna kom överens om att påbörja arbetet med att ta fram en aktivitetsplan för området under första halvan av 2019.

HaV följde även upp kontakten med Brasiliens vattenmyndighet (ANA) samt deras myndighet med ansvar för biologisk mångfald (ICMbio). HaV kommer upprätthålla kontakten med dessa.

Ryssland

HaV medverkade i den 19:e Baltic Sea Days-konferensen i Sankt Petersburg och presenterade den svenska havsplaneringsprocessen samt deltog på möte med Rysslands naturresursministerium och miljöministerium. Mötet bidrog till fördjupad diskussion om havsplanering, förvaltning från källa till hav och andra möjliga samarbetsområden som kan ingå i det nya arbetsprogrammet för perioden 2019-2021, inom ramen för det strategiska bilaterala miljösamarbetet som Naturvårdsverket har med Ryssland och som ska beslutas i mitten på februari av 2019.

HaV hade uppföljande möten och aktiviteter med berörda ryska samarbetspartners i samband med Världsvattenveckan samt vid ett seminarium i Moskva under oktober

2018. Besöket resulterade i en god relation och förtroende för Rysslands Utvecklingscenter för vattenförvaltning (FBGU). Mötena gav också en bra grund och gemensam förståelse för verktyget Symphony som kan användas för kumulativa miljöbedömningar i floder och hav samt för den studie om förvaltning från källa till hav som HaV planerar att genomföra i floden Luga 2019.

Mötena har också genererat ett närmare samarbete med Ryssland inom ramen för det EU-finansierade Pan Baltic Scope-projektet om havsplanering i Östersjön.

Kina

HaV:s bilaterala samarbete med Kina under 2018 skedde framförallt genom deltagande inom den kinesiska-europeiska vattenplattformen (China Europe Water Platform, CEWP) som ska främja forskningssamarbete, policydialog och affärssamarbete mellan Kina och EU inom en rad vatten-relaterade områden. HaV:s arbete inom CEWP handlar om att leda ett fyraårigt projekt om vatten och energi, och att leda ett arbetspaket om integrerad vatten- och havsmiljöförvaltning (från källa till hav) i ett annat fyraårigt projekt (Horizontal Activities) inom plattformen.

Årets arbete inleddes med att HaV, som konsortieledare, tillsammans med andra europeiska partners, lanserade projektet "Sustainable Hydropower Use and Integration in China and EU (SHUI-ChE)". HaV:s huvuduppgifter i projektet är projektadministration och koordinering samt att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan Kina och EU utifrån erfarenheter från vattenkraftsdialogen i Sverige. Till exempel erfarenheter av att involvera intressenter och om vattenkraft som balanskraft för ett mer hållbart energisystem.

Inom ramen för SHUI-ChE har HaV även lanserat ett så kallat "EU-China Sustainable Hydropower Innovation Network (ECSHIN)" i anslutning till årets Nordic Clean Energy Week. Syftet med ECSHIN-nätverket är att skapa en långsiktig plattform för att kommunicera och generera ytterligare effekter från resultaten från SHUI-ChE projektet, inte minst nya forsknings- och affärssamarbeten, efter att projektet har avslutats. Arbetet under 2018 har fokuserat på att involvera de redan etablerade parterna i SHUI-ChE projektet och att ta fram ett koncept för vidareutveckling av nätverket 2019.

HaV:s arbete med integrerad vatten- och havsmiljöförvaltning (från källa till hav) kom igång ordentligt i juni 2018. HaV har sedan dess tagit fram en uppdragsbeskrivning och upphandlat en konsult för en jämförande studie om integrerad vatten- och havsmiljöförvaltning med fokus på östersjöregionen och Bohai havet i Kina. Genomförandet av studien påbörjades i oktober och ska levereras i juni 2019.

En HaV-delegation, tillsammans med representanter från Svenska miljöinstitutet, IVL, Naturvårdsverket och Sveriges lantbruksuniversitet SLU/ Helsingforskonventionen HELCOM, besökte Kina i början av november. I samband med det besöket anordnade HaV ett arbetsmöte med temat "från källa till hav" där vatten och havsmiljöförvaltning från östersjöregionen och Bohai-havet presenterades och diskuterades. Representanter från olika kinesiska myndigheter och forskningsinstitut deltog i arbetsmötet.

Under besöket deltog HaV-delegationen i den årliga högnivåkonferensen för China Europe Water Platform (CEWP) 7-8 november. Under konferensen presenterade HaV konceptet "från källa till hav" för vattenresursförvaltning. HaV anordnade och deltog även i ett antal andra aktiviteter, inklusive bilaterala möten, workshopar och fältbesök.

Under året har HaV vidareutvecklat arbetet med den affärsfrämjande delen inom CEWP, bland annat genom möten med svenska/europeiska främjandeaktörer samt genom att ta fram en arbetsplan för affärsfrämjande arbete 2019. I anslutning till Världsvattenveckan i augusti deltog en högnivådelegation från det kinesiska vattenministeriet. HaV anordnade ett studiebesök för delegationen med fokus på naturbaserade lösningar för skydd av vattenmiljö. HaV deltog även i ett bilateralt möte mellan delegationen och svenska miljö- och energidepartementet där arbetet inom CEWP presenterades.

HaV har under 2018 fortsatt fördjupa samarbetet med de kinesiska partnererna inom ramen för CEWP, som kinesiska vattenresursministeriet och Nanjing Hydraulic Research Institute (NHRI). På CEWP:s styrgruppsmöte i Qingdao i juni utsågs HaV att ha delat ledarskap för det tematiska området "Water and Energy Nexus". På samma möte utsågs också NHRI som den officiella kinesiska samarbetspartnern för SHUI-ChE projektet. I samband med samma resa i Kina tecknade också HaV och NHRI en avsiktsförklaring om ett fördjupat samarbete på "Water and Energy Nexus" området, inte minst genom att tillsammans koordinera SHUI-ChE projektet.

HaV har även under året etablerat kontakter med institutioner som Chinese Research Academy of Environmental Sciences (CRAES) och National Marine Environmental Monitoring Center som tillhör andra viktiga ministerier. HaV deltog också på CCI-CEDs (China Council for International Cooperation on Environment and Development) årskonferens 2018.

Utöver kontakterna med olika kinesiska parter, har HaV också anordnat och deltagit på ett antal gemensamma aktiviteter, som samordningsmöte, arbetsmöten och fältresor med andra relevanta svenska aktörer inklusive IVL, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, svenska ambassaden i Peking, SLU, SIWI och Team Sweden (China).

Sydafrika

Vi har stärkt vårt samarbete inom området miljöövervakning med Sydafrikas motsvarande havsmyndighet, Ocean and Coast Branch. I maj 2018 fick HaV besök av Department of Environmental Affairs (DEA) och National Pollution Laboratory (NPL) med ansvar för miljöövervakning i Sydafrika. SMHI, SLU, Bohuskustens vattenvårdsförbund samt Göta Älv:s vattenvårdsförbund deltog i programmet. Samarbetet ska särskilt inriktas på kvalitetssäkring av laboratorium samt utbildning av ett antal provtagare framöver.

HaV har också haft ett möte med Ocean and Coast Branch inom området förvaltning från källa till hav. Vid mötet skapades en gemensam förståelse och ägarskap för den gemensamma studie om förvaltning från källa till hav som ska genomföras i ett utpekad flod- och kustområde i Sydafrika under 2019.

USA

HaV:s deltagande på den årliga konferensen GEOHAB i Santa Barbara genererade ökad kunskap om habitatmodellering som är av vikt i framtagandet av HaV:s långsiktiga strategi för nationell marin kartering. I samband med konferensen träffade HaV National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) i syfte att följa upp det pågående samarbetet om havsplanering genom Symphony och etablera nya kontaktytor inom marin kartering. Dessutom etablerade HaV värdefulla kontakter med norska MAREANO.

HaV träffade även NOAA för att diskutera möjliga samarbetsytor inom marina skyddade områden. Mötet bidrog till fördjupad förståelse för konnektivitet samt utveckling av förvaltning och uppföljning kopplat till marina skyddade områden samt reglering av fiske i skyddade områden. En uppföljande workshop med en representant från NOAA hölls på HaV under hösten.

Vietnam

På inbjudan från ambassaden i Hanoi deltog HaV på Vietnams internationella vattenvecka i Hanoi den 4-8 mars 2018 samt ett studiebesök till kustområdet i Nha Trang där en kraftig tyfon slog ut infrastrukturen för turistnäring och marina skyddsområden 2017. Besöket resulterade i att havsplanering, marina skyddsområden, hållbar vattenkraft och klimat pekades ut som möjliga framtida samarbetsområden. Besöket gav förutsättningar för att ta fram ett förslag på tekniskt avtal och en förstudie om förvaltning från källa till hav under 2019 i ett av Vietnams mest drabbade flod- och kustområden diskuterades. Vu Gia – Thu Bon floden som rinner genom Hoi An och Da Nang föreslogs som ett lämpligt avrinningsområde att kunna genomföra studien i under 2019.

På sju av mötena träffade vi både politiker och tjänstemän från kommuner och regioner. På åtta av mötena deltog branschföreträdare och nationella intresseorganisationer, liksom nationella myndigheter, universitet och högskolor och representanter från grannländer.

HAVSPLANERING

Havsplaner

Många ska samsas om havet. Havsplanering är till för att havet ska användas hållbart och effektivt, nu och i framtiden.

Enligt havsplaneringsförordningen (2015:400) tar Havs- och vattenmyndigheten fram förslag till havsplaner för Sverige. Slutliga förslag överlämnas till regeringen i december 2019. Det är sedan regeringen som beslutar om havsplanerna.

För att få bra och förankrade havsplaner ordnades samråd från den 15 februari till 15 augusti. HaV ordnade 15 möten från Luleå i norr till Malmö i söder. Det var högt och aktivt deltagande vid mötena.

Samrådet omfattade förslag till havsplaner, miljökonsekvensbedömningar och hållbarhetsbedömningar. För att stödja samrådet publicerades även förslagen digitalt, med bland annat klickbar plankarta på HaV:s webbplats.

Mer än 2300 förslag från branscher, myndigheter och ideella organisationer

Över 160 aktörer har yttrat sig. Natur, energi och attraktiva livsmiljöer är de tre teman som fått mest kommentarer. Mest motstående synpunkter finns det om vindkraft respektive naturvård i planförslagen. En generell och övergripande samsyn finns i svar från kommuner och deras medlemsorganisation SKL i att det är bra och positivt att staten samlar och avväger sina intressen enligt havsplaneringsmodellen. I det så kallade överlappsområdet, där både kommun och stat har planeringsansvar så finns det självklart några frågor där inte samsynen är total, men generellt så är responsen bra gällande dialog och förståelse. Samtidigt så efterfrågas fortsatt stöd och support för den viktiga delen av haven som har enbart kommunal planering.

Sammanlagt kom det in över 2300 synpunkter och förslag.

Samrådet samlade synpunkter från såväl offentliga organ som ideella organisationer och privata näringslivet:

- kommuner, regioner, nationella myndigheter
- kustlänsstyrelser
- branschorganisationer, intresseorganisationer
- enskilda företag
- universitet och högskolor
- privatpersoner
- grannländer

74 procent av kommunerna på kusten, samt 64 procent av regionerna och landstingen på kusten deltog i samrådet.

Kommunikation viktig framgångsfaktor

Planerad kommunikation har varit viktigt i havsplaneringsprocessen för att nå processens syften. Förtroende och tillit är avgörande för framgång. Material och budskap har utformats för att göra det möjligt för intressenter att delta, och möten har utformats för att de ska kunna få svar på sina frågor. Samrådet och processen och har fått gott betyg i allmänhet. Engagemanget har ökat.

Kommunikationen med kommuner och regioner planerade de tre samordnande länsstyrelserna tillsammans med HaV. Kustlänsstyrelserna ordnade mötena med kommuner och regioner.

Förbereder nästa steg

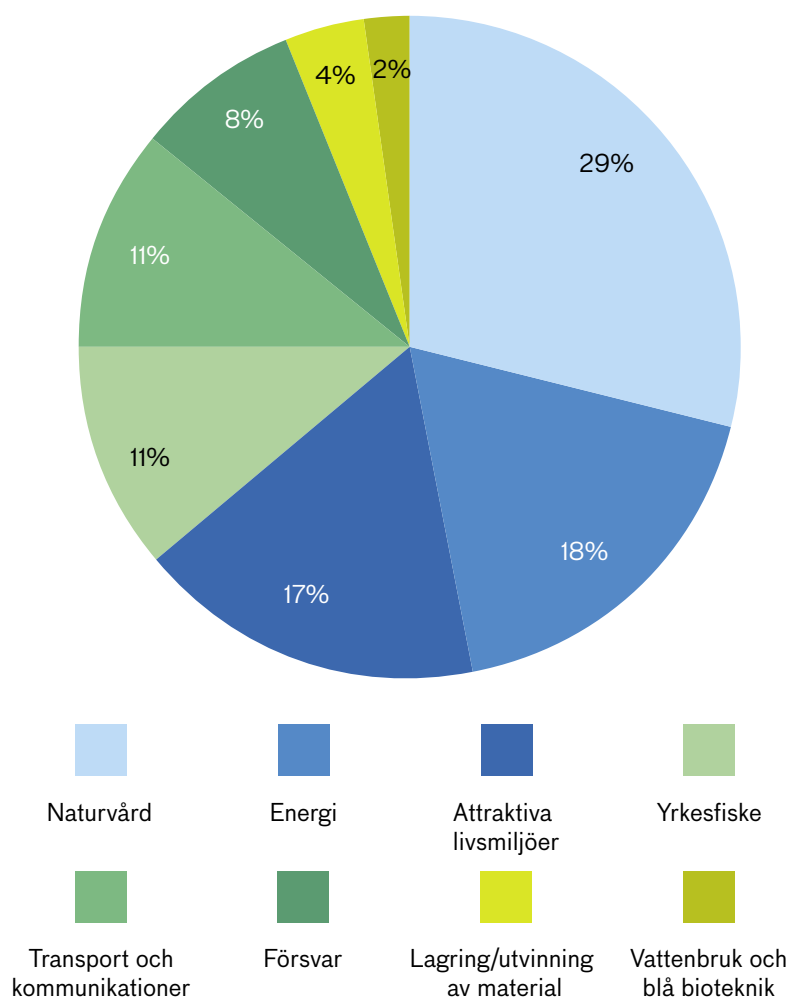
– granskning av havsplaner i mars

Efter samrådet har HaV arbetat med nya versioner av förslag till havsplaner. Allt som intressenterna har skickat in har behandlats. Några uppföljningsmöten med intressenter har genomförts för att få förtydligande och förklaringar kring samrådssyn-

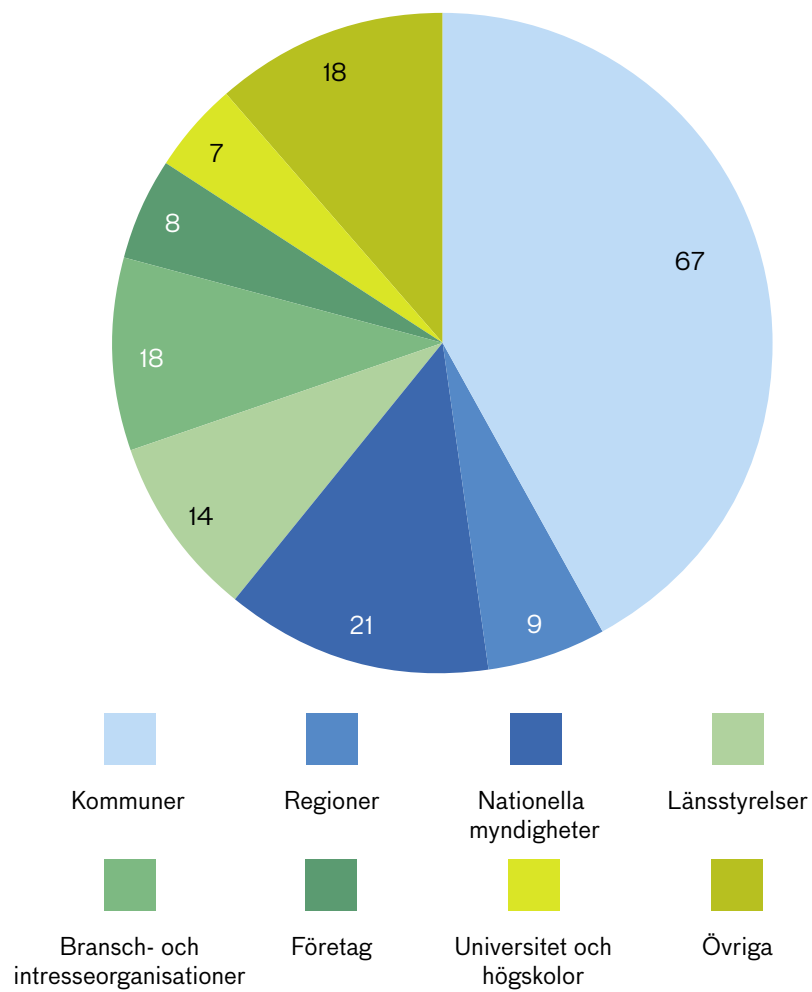
punkter. Alla synpunkter har noga gått igenom och nu kommer en helhetsbedömning av dem göras för att sedan vidareutveckla förslagen till havsplaner.

I samband med granskningen publicerar HaV en samrådsredogörelse där man beskriver vår hantering av samrådssynpunkterna, våra bedömningar och ställningstaganden.

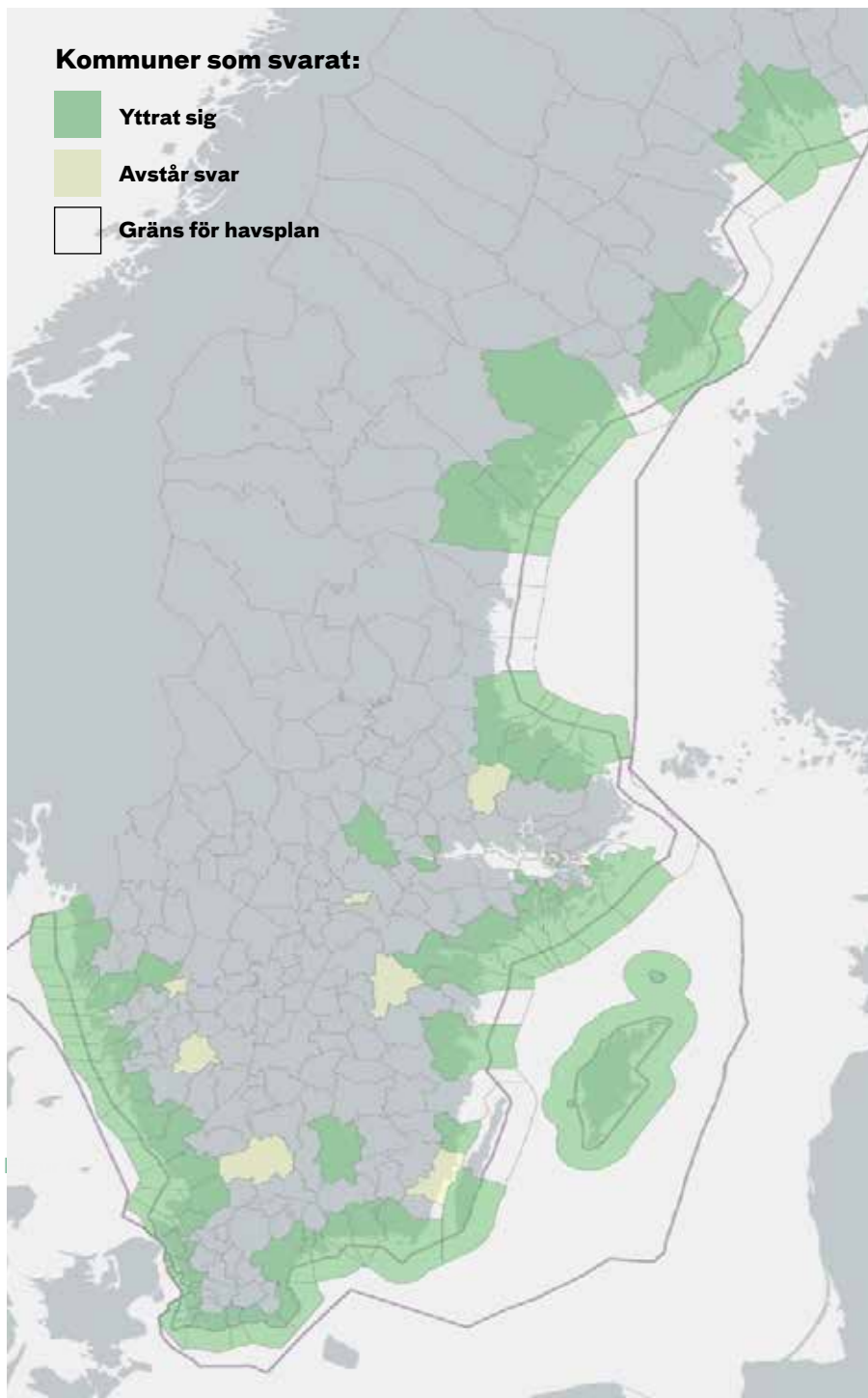
Figur 4. Samrådssynpunkter per tema

Figur 5. Aktörer som svarat per kategori

Figur 6. Kartan visar kommuner som har svarat i samrådet om förslag till havsplaner 2018*

Kartan visar vilka kommuner som har svarat i samrådet om förslag till havsplaner för Sverige under 2018. Havs- och vattenmyndigheter, 2018-09-28

* Kommunerna Lysekil, Sotenäs, Tanum och Strömstad har inte svarat enskilt, däremot har Tillväxt Bohuslän svarat, där de är representerade. På samma sätt har de tre kommunerna Varberg, Halmstad och Laholm har inte svarat enskilt, men Kattegatts Kustvattenråd, där de är representerade, har svarat.

Symphony – ett planeringsverktyg för havsplanering

Under 2018 färdigställdes och användes planeringsstödet Symphony inom havsplaneringen. Symphony är ett analytiskt verktyg som utvecklats av HaV, baserat på en vetenskaplig metod som även används av Helcom. Genom att analysera en stor mängd kartor över naturvärden och mänskliga aktiviteter ger resultatet en rumslig översikt av kumulativ, sammanlagd, miljöpåverkan. Resultaten visar till exempel var den påverkan är som högst och som lägst, vilka naturvärden som drabbas mest och vilka sektorer som bidrar till miljöpåverkan. Framförallt kan olika framtidsscenarier analyseras, och därigenom ger Symphony en uppskattning av kumulativ miljöpåverkan från olika utformning av havsplaner.

Under våren och hösten 2018 gjordes en stor mängd analyser både till stöd för havsplaneringens strategiska miljökonsekvensbedömning och direkt till planeringsgruppen för att löpande svara på konsekvenserna av olika planeringsalternativ. De första resultaten publicerades i HaV-rapporten 2018:1 och indikerar bland annat att miljöpåverkan skiljer sig stort mellan Västerhavet och Östersjön. Bottentrålfiske är ett dominerande problem i Västerhavet, medan övergödningen är den absolut största påverkanskällan i Östersjön, sett till nuvarande situation. Resultaten indikerade också att havsplaneringens samrådsversion, trots betydande utrymmen för havsbaserad vindkraft och sandutvinning, varken ökade eller minskade miljöpåverkan totalt sett, även om en omfördelning av miljöpåverkan kunde påvisas i resultaten. Under hösten 2018 gjordes en uppdatering av Symphonys parametersättning och några nya kartor togs fram eller bearbetades.

Symphony har lett till fortsatt internationellt intresse och nya samarbeten har diskuterats med flera samarbetsländer. HaV:s kompetens inom kumulativ miljöbedömning och Symphony utgör en viktig del av den internationella enhetens arbete. Symphony, som länge varit en samarbetsnod mellan HaV och USA har under 2018 även efterfrågats i det bilaterala samarbetet med Ryssland. Under hösten 2018 hölls en förberedande Symphony-workshop i Moskva. I detta samarbete planerar Ryssland och HaV att använda Symphony i ett flodsystem, Volga, vilket innebär en ny applicering och utveckling av metoden. Därtill har IOC-UNESCO ordnat ett seminarium för genomgång av metoden i samband med havsplanering i Indiska Oceanen.

Under 2018 påbörjades det Formas-finansierade forskningsprojektet ClimeMarine, där HaV tillsammans med SGU och Göteborgs universitet under ledning av SMHI arbetar med att ta fram nya klimatförändringsprojektioner för Östersjön. Resultatet förs in i Symphony för att på sikt ge en bättre förståelse för hur klimatförändringarna bidrar till den samlade miljöpåverkan i Sveriges hav. I sammanhanget kan nämnas att enheten för havsplanering och strategi 2018 även tog fram en rapport om klimatförändringarnas betydelse för havsplaneringen, baserat på SMHI:s klimatdata. Rapporten som pekar på dramatiska förändringar av Östersjöns ekosystem väckte stort medialt intresse och ledde till att så kallade klimatrefugier eller klimattillflykter kunde tas hänsyn till i havsplaneringen, det vill säga områden som kan bli de sista livskraftiga utposterna för flera av Östersjöns nyckelarter i ett förändrat klimat.

KOMPIS-bidraget

KOMPIS-bidraget För att stödja och förstärka förberedelser och genomförande av kommunal översiktsplanering i havet, beslutade HaV om ett särskilt bidrag, KOMPIS-bidraget för kommunal planering i havet i statlig samverkan. Bidraget har getts till kustlänsstyrelserna för att i sin tur sökas av kustkommunerna i länet. Länsstyrelsen var ansvarig för utlysning och prövning av ansökningar från kommunerna. 26 miljoner kronor gick till projekt under åren 2016-2018. Bidraget har finansierats från havs- och vattenmiljöanslaget. Under 2017 beslutade länsstyrelserna om bidrag till 21 projekt med 37 deltagande kommuner, med flera projekt som pågick in i 2018. Projekten har bidragit till en större kunskap och medvetenhet kring havsplanering i de deltagande kommunerna, liksom skapat beredskap kring det kommande samrådet om havsplanerna. Projekten har även genererat nya planeringsunderlag till nytta både för kommunal och statlig planering. Projektformen har utöver kommunal verksamhet även syftat till att stödja kustlänsstyrelsernas samordning av kommunernas arbete, så att den statliga havsplaneringen kan samverka med den kommunala översiktsplaneringen i havet. Projektformen för KOMPIS-bidraget avslutades 2018.

Internationellt samarbete

De kommande svenska havsplanerna kommer att angränsa till nio grannländers havsplaner. Därför är det viktigt för HaV att verka för samarbete med grannländer, och samordning med de grannländer som också är EU-länder, i enlighet med havsplaneringsförordningen.

Utbyten som utvecklar hållbar användning av världens hav

HaV är aktiv i Helcom:s och Vasab:s gemensamma arbetsgrupp för havsplanering i Östersjön. HaV deltar också i EU-kommissionens expertgrupp för havsplanering. HaV medverkade i viss utsträckning i kommissionens och IOC-Unescos arbete med MSPglobal för att bidra med Sveriges perspektiv, metoder och erfarenheter. Arbetet med havsplanering i Sverige och Östersjöområdet röner stort intresse och lyfts ofta fram som ett intressant exempel på transnationellt samarbete. Arbetet har presenterats vid en rad internationella konferenser, exempelvis på World Bank Staff retreat, Unesco-DG Mare event i Marrakesh och Blue Economy- konferensen i Nairobi, för att nämna några.

Pan Baltic Scope – för bättre planer i Östersjön

Pan Baltic Scope är ett samarbete med alla EU-länder runt Östersjön. Även Åland är representerat eftersom regionen gör egna havsplaner.

Pan Baltic Scope tar fram Östersjögemensamma angreppssätt och verktyg

- Bättre ekonomiska och sociala analyser
- En sammanhängande bild av grön infrastruktur i Östersjön
- Gemensam bedömning av kumulativ miljöpåverkan
- Ett planeringsforum som bearbetar planeringsfrågor och utbyter kunskap, exempelvis om strategiskt utpekande av områden för vindkraft och digitala havsplaner
- Enhetlig uppfattning om ekosystemansatsen och strategisk miljöbedömning
- Tre skärgårdar Finland-Åland-Sverige om blå tillväxt och intressenter

Samarbetet har gett ökad och gemensam kunskap, och vårdat kontakten med grannländer. HaV leder samarbetet som pågår 2018 och 2019.

Samarbeten likt detta ger effekt. I november slöt Polen och Danmark en överenskommelse om gränsen i Östersjön sydöst om Bornholm. Det innebär att den grå zonen som funnits där försvinner. Den grå zonen var ett av ämnena i projektet Baltic SCOPE som HaV ledde. Havspaneringen aktualiserade frågan, och samarbetet i SCOPE erbjöd en arena för samtal. Effekten för svensk havspanering innebär att vi på ett rationellt sätt uppnår det som havspaneringsförordningen fastställer, samordning med grannländers planer så långt som möjligt.

Samordning genom Baltic LINES och NorthSEE

HaV har under 2019 varit aktiv partner i de Interreg-finansierade projekten Baltic Lines och NorthSEE. Projektledare i bägge dessa projekt är våra tyska kollegor, BSH, och målet med projekten är främst att skapa samstämmighet gällande linjära strukturer som fartygsleder, energiöverföring med mera mellan Östersjö och Nordsjöregionen.

Större räckvidd genom Helcom-Vasab

Inom Helcom-Vasab:s gemensamma arbetsgrupp för havspanering har Sverige genom HaV varit drivande i det fortsatta arbetet med tillämpning av ekosystemansatsen i havspaneringen. Sverige har även aktivt stött arbetet med att få med havspaneringsperspektivet i andra Helcom-gruppers arbete när det gäller till exempel fisk och fiske, sjöfart och biologisk mångfald. En del av det tekniska arbetet sker med hjälp av Pan Baltic Scope-projektet. Exempelvis anordnade Helcom och Pan Baltic Scope flera workshoppar tillsammans i december 2018: en om viktiga fiskhabitat, en om grön infrastruktur och en om samhällsekonomisk analys i havspanering. Genom Helcom-Vasab:s arbetsgrupp skapas gemensamma utgångspunkter och förståelse för varandras havspanering, vilket i förlängningen förväntas bidra till bättre och samordnade havspaner runt Östersjön.

Tabell 11. Prestation havspanering

Havspanering	2018	2017	2016
Samordning av myndighetens arbete inom området havspanering genom att införa, genomföra och utveckla svensk havspanering i samverkan med myndigheter i berörda grannländer.			
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	20 984	22 818	21 328
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	13 715	14 914	13 085

Kommentar till prestation havspanering

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Prestationen visar övergripande omfattningen av aktiviteterna inom HaV:s havspaneringsarbete, i form av den totala arbetskostnaden för arbetet.

Minskningen av totala kostnaden med 1,9 milj förklaras främst av att aktiviteterna i externfinansierade projekt var lägre 2018 jämfört med 2017. Projekten Baltic Lines och NorthSEE i slutfasen av sin programperiod, och projektet Pan Baltic Scope startade sin verkliga arbetsperiod först efter sommaren. Vidare så har beställningar och avrop gällande underlag minskat under 2018.

Noteras kan att kostnaden för havspanering stämmer väl överens med det som planerades vid myndighetens bildande och tilldelning av havspaneringsuppdraget. För det nationella arbete allokerades då 10 mkr per år. Denna summa plus internationell projektfinansiering med ca 3 mkr för 2018 stämmer väl med totalkostnaden 2018.

FISKFÖRVALTNING

Havs- och vattenmyndigheten har regeringens uppdrag att verka för att fisk- och skaldjursresurserna förvaltas på ett hållbart sätt. För oss innebär detta att fiskbestånden håller sig över de nivåer som ger maximal hållbar avkastning (MSY) och har en storleks- och åldersstruktur som upprätthåller ekosystemfunktionerna.

Ett hållbart fiske innebär också att de näringar som är beroende av fiskbestånden är bärkraftiga inom ramen för ett långsiktigt hållbart nyttjande av dessa. Vårt arbete med fiskförvaltning ska också bidra till att ekosystemtjänster i och i anslutning till hav, sjöar och vattendrag ger förutsättningar för ett rikt och hållbart friluftsliv.

Fiskförvaltningen är central för att uppnå miljömålsättningarna inom havs- och vattenpolitiken. Bland mycket annat ska fisken och haven skyddas genom att inrätta fler marina skyddade områden där fisket regleras.

Den gemensamma fiskeripolitiken

En utgångspunkt för HaV:s arbete med fiskeripolitiken har varit att uttag av fisk ska grundas på maximal hållbar avkastning (MSY) baserat på vetenskaplig rådgivning. För att nå målen i den gemensamma fiskeripolitiken om bland annat MSY har vi tagit fram förslag till svenska ståndpunkter inför förhandlingarna om totala fångstmängder (TAC) och kvoter för bestånd i Östersjön och Västerhavet. För flera viktiga bestånd sattes kvoterna enligt målen för MSY. Det gäller exempelvis för kolja i Nordsjön och Skagerrak samt för havskräfta i Skagerrak och Kattegatt. I Östersjön har kvoter för 2019 beslutats för torsk, sill, skarpsill, lax och rödspätta. Besluten har varit i linje med målen om MSY och den fleråriga planen för Östersjön.

Vid ministerrådet för jordbruk och fiske i december fattades även beslut om en begränsning i fiskeperiod för ål. Begränsningen gäller i alla EU:s vatten i Nordostatlanten, inklusive Östersjön, Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Medlemsstaterna ska nationellt fastställa en sammanhängande period om tre månader under perioden september 2018 till och med januari 2019 då det är förbjudet att fiska efter ål som är större än tolv centimeter. Medlemsstaterna och EU-kommissionen antog även ett uttalande som innebär att man ska arbeta vidare med åtgärder under kommande år i syfte att förbättra den allvarliga beståndssituationen för arten. Vi har bistått Regeringskansliet under beredningen och bidragit med underlag bland annat gällande förslagets effekter, nationell förvaltningsplan för ål och kompletterande föreskrifter, samt kunskapsunderlag gällande nuvarande fiske efter ål.

Utkastplaner

Skyldighet att landa alla fångster av marina resurser som regleras genom en total tillåten fångstmängd (TAC) införs stegvis från 2015 till 2019 i EU:s fiske på EU-vatten och internationella vatten. Detaljerade regler för genomförande och vissa undantag från landningsskyldighet kan fastställas i så kallade utkastplaner som antas av EU-kommissionen i form av delegerade förordningar. Vi har tagit fram underlag som bidragit till ett samlat förslag, från EU:s medlemsstater runt Nordsjön (Scheveningen-gruppen), till en utkastplan för fiske efter bottenlevande arter i Nordsjön. Från och med 2019 omfattas alla arter som har en kvot av landningsskyldighet i allt yrkesmässigt fiske. I utkastplanen finns vissa undantag baserade på vetenskapliga undantag. Exempelvis får havskräfta kastas överbord då den bedöms ha hög överlevnad. För selektivt fiske efter räka och kräfta är det fortsatt tillåtet att kasta ut mindre bifångster av fiskarter.

Fleråriga planer

Fleråriga planer syftar till att sätta ramar för en långsiktig hållbar förvaltning av bestånden, samt tydliggöra vilka åtgärder som kan vidtas om beståndssituationen kräver det.

I augusti 2018 trädde en flerårig plan i kraft för bottenlevande arter i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Planen omfattar bland annat bestånd för torsk, kolja, rödspätta, havskräfta och räka. Utifrån EU-kommissionens förslag som lades i augusti 2016 har EU:s medlemsländer och Europaparlamentet under året förhandlat om planen.

Vi har tagit fram yttranden och förslag till svensk ståndpunkt och deltagit i möten i rådsarbetsgruppen för fiske när förslaget har behandlats. Europaparlamentet och ministerrådet antog planen i juli 2018.

Inom den regionala gruppen för Östersjön, BALTFISH, har arbetet med kommissionens förslag till en flerårig plan för lax i Östersjön fortsatt under 2018. Vi har tagit fram förslag till underlag och deltagit vid möten inom BALTFISH.

Även arbetet med EU-kommissionens förslag om fleråriga planer för bottenlevande arter i EU:s västliga vatten respektive för västra medelhavet har fortsatt under 2018. I detta arbete har HaV bidragit med underlag vad gäller beröringspunkter med planer för andra områden som direkt berör svenska intressen rörande fleråriga planer.

Tekniska bevarandeåtgärder

Tekniska bevarandeåtgärder anger när, var och hur fiske får bedrivas, till exempel genom att ange redskapens utformning och maskstorlek eller ange skyddade områden. EU-kommissionen lämnade i mars 2016 förslag till en ny förordning för tekniska åtgärder i alla EU:s vattenområden och arbetet inom EU:s institutioner har fortsatt under 2018, utan att en uppgörelse har kunnat nås mellan rådet och Europaparlamentet. Vi har under året lämnat underlag och förslag till svensk ståndpunkt till förslaget. Vi har även deltagit i möten när förslaget behandlats i bland annat rådsarbetsgruppen för fiske.

Regionala processer

Under 2018 har vi deltagit i det regionala samarbetet i Nordsjöregionen (Scheveningen), där sju av EU:s medlemsstater ingår. Arbetet har koncentrerats till genomförande av landningsskyldighet för fiske efter bottenlevande marina fisk- och skaldjursbestånd. Vi har bidragit genom att ta fram underlag och lämna förslag som bland annat utmynnat i gemensamma rekommendationer till utkastplaner för fiske efter bottenlevande arter i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt.

Vi har också varit aktiva i det regionala arbetet för Östersjön (Baltfish). Under andra halvåret 2018 har Sverige varit ordförande för Baltfish och HaV har bidragit i detta arbete med fokus på att lämna underlag rörande bland annat genomförande av landningsskyldighet och selektiva redskap samt inför förhandlingar om fiskemöjligheter.

Under året har vi fortsatt arbetet med att utarbeta en gemensam rekommendation om bevarandeåtgärder i de marina skyddade områdena Fladen, Lilla Middelgrund, Stora Middelgrund och Röde bank samt Morups bank.

HaV har också deltagit i regionala processer om bevarandeåtgärder som inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken initierats av andra medlemsländer genom att ta fram underlag och förslag till svensk ståndpunkt.

Brexit

Vi har under 2018 fortsatt deltagit i analyser av hur Storbritanniens stundande utträde ur EU, Brexit, kan komma att påverka fiskefrågor. På EU-nivå har det främst skett inom den så kallade EU-8 kretsen, där kommissionen har tillsatt en arbetsgrupp

med de åtta medlemsländer som främst bedömts beröras av Brexit. Nationellt har vi deltagit i de samrådsmöten som Näringsdepartementet har hållit om konsekvenser för fisket till följd av Brexit.

Den externa dimensionen

Den gemensamma fiskeripolitiken innehåller ett specifikt avsnitt om EU:s externa relationer, den så kallade externa dimensionen. Arbetet avser såväl EU:s agerande inom ramen för globala organisationer som ett antal regionala fiskerierorganisationer med olika förvaltningsmandat. EU:s långdistansfiske innefattas inom ramen för bilaterala avtal, så kallade fiskepartnerskapsavtal om hållbart fiske. Grundläggande är att EU:s fiske och agerande i övrigt utanför unionens vatten ska baseras på samma principer och standarder som de som gäller inom EU.

För de havsområden där Sverige inte bedriver något fiske följs arbetet extensivt inom ramen för HaV:s ordinarie myndighetsarbete. Genom SIDA:s Globala program ges dock HaV möjlighet att aktivt delta i arbetet med ett antal utvalda processer, organisationer och avtal.

Globala organisationer

Under 2018 har HaV:s arbete inriktats på FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), Världshandelsorganisationen (WTO) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

För att skapa möjligheter för förbättrade villkor för utvecklingsländerna och det småskaliga fisket bland annat inom ramen för fiskeriavtal är frågan om definitionen av fiskeritjänster av stor betydelse. HaV har drivit frågan inom ramen för Globala programmet 2014-2018 och som ett resultat av detta arbete arrangerade HaV tillsammans med FAO i mars 2018 en expertkonsultation om handel med fiskeritjänster. Vid denna konsultation deltog 16 experter från olika delar av världen, med kompletterande kompetenser och fem resurspersoner samt ett sekretariat från FAO.

Vid konsultationen fördes ingående diskussioner om fiskeriavtal kan anses vara en fiskeritjänst som det bedrivs handel med internationellt. Konsultationens slutsats var att det framförallt är två viktiga förutsättningar som behöver uppfyllas för att fiskeriavtal ska anses vara en internationellt handlad tjänst: (i) att kuststaten råder över fiskresursen som fiskas och (ii) att fisken landas i kuststaten eller på annan plats angiven av den kuststat som säljer tillträdet till sina fiskevatten. I tillägg till detta så konstaterades även att fiskeriavtal ger upphov, eller har potential att ge upphov till, en ökad handel med andra fiskeritjänster.

Vid den 33:e sessionen av COFI, i juli 2018, fick FAO stöd för att fördjupa sitt arbete med handeln med fiskeritjänster. EU, genom Sveriges förslag, uppmuntrade till en översyn av bra exempel gällande handel med fiskeritjänster som kommer att presenteras vid nästa möte med underkommittén för handel.

Inom WTO har förhandlingarna om fiskesubventioner varit intensiva under 2018 även om inga konkreta förhandlingsresultat har nåtts. HaV har hjälpt jordbruksverket med att ta fram underlag till de förhandlingar som bedrivits inom EU och i Geneve.

HaV har under 2018 följt arbetet inom OECD:s fiskerikommitté och har tagit fram underlag och deltagit i det två möten som hållits under året. En av de analyser som OECD just nu arbetar med handlar om reformer i fiskesektorn. Här har HaV besvarat en ganska omfattande enkät där vi bland annat fördjupade oss i införande av ett kvot-system i det pelagiska fisket 2009.

Fiskepartnerskapsavtal

Enligt Havsrättskonventionen har kuststater som inte fiskar den mängd fisk som hållbart kan tas ut inom deras ekonomiska zon en skyldighet att ställa överskottet till förfogande för andra länder. Enligt denna princip har EU för närvarande aktiva avtal om tillträde till ett dussintal länders ekonomiska zoner. HaV tog under året fram förslag till svensk ståndpunkt för att förhandla om och genomföra ett antal fiskepartnerskapsavtal med tillhörande protokoll. Avtalen lägger fast de övergripande ramarna och protokollen fastställer EU:s fiskemöjligheter och den ekonomiska ersättningen till kuststaten för ett visst antal år. HaV:s underlag belyste bland annat beståndssituationen och huruvida något överskott kunde anses föreligga liksom utvecklingskuststaternas perspektiv enligt den svenska Politiken för Global Utveckling. Underlagen nyttjades bland annat för svensk position om förhandlingar om nya avtal och förnyade protokoll med Elfenbenskusten, Gambia, Kap Verde, Madagaskar, Marocko och Sao Tomé e Príncipe.

Avseende Marocko var Sverige det enda EU-MS att rösta nej till att ge kommissionen ett mandat för att inleda förhandlingar om ett nytt protokoll till EU:s fiskepartnerskapsavtal med Marocko. Sverige har varit tydlig med att enligt folkrätten bör eventuell exploatering av naturresurser tillgodose behoven och intressena hos det västsahariska folket, inklusive att eventuella intäkter ska komma denna till del samt att det ska ske i enlighet med dess vilja.

Den 27 februari 2018 slog EU-domstolen fast i mål C-266/16 att avtalet och protokollet på folkrättslig grund inte är tillämpligt på angränsande vatten till Västsaharas territorium. Domstolen anser att EU:s fiskepartnerskapsavtal med Marocko är giltigt, men att det inte kan omfatta angränsande vatten till Västsahara.

Förstärkt arbete med införandet av den gemensamma fiskeripolitiken

I budgetpropositionen för 2016 (2015/16:1) tillförde regeringen medel för att förstärka arbetet med införandet av den gemensamma fiskeripolitiken, särskilt landningsskyldigheten. En stor del av de nationella anpassningarna till landningsskyldigheten handlar om nationell reglering, fördelning och uppföljning av kvoter. IT-systemen inom fiskerikontrollen område är också en viktig del. Förstärkningen har inneburit att HaV har kunnat öka bemanningen inom dessa områden.

Återrapportering

Genomförande av den
gemensamma fiskeripolitiken

Fiskereglering

Föreskriftsarbete

Samtliga föreskrifter publiceras i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling på myndighetens webb. HaV särredovisar dels nya författningar för året, dels bestående grundförfattningar. Konsekvensutredningar upprättas inom föreskriftsarbetet i enlighet med förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar kontinuerligt med regelförenkling och uppföljning av föreskriftsarbetet. För tillfället pågår en översyn av myndighetens äldre föreskrifter, för att anpassa dessa till ett enklare språk och skapa en bättre överblick av innehållet i föreskrifterna. Bland annat har ”Fiskeriverkets föreskrifter om resurstillträde och kontroll på fiskets område” (FIFS 2004:25) till stora delar upphävts och ersatts av nya, modernare föreskrifter inom området med beteckningen ”Befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet”.

Reglering inom fiskförvaltning

Föreskrifterna är framtagna för att tydliggöra regelverket inom fiskets område för dem som berörs, i huvudsak fiskare och förstahandsmottagare av fisk. Föreskrifterna är i förekommande fall kompletterande till EU:s bindande rättsakter inom fisket.

Tabell 12. Prestation föreskrifter inom fiskets område

	2018	2017	2016
Föreskrifter inom fiskets område	16	18	30
Verksamhetsrelaterade föreskrifter	1	1	1
Totalt antal föreskrifter	17	19	31
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	6 097	5 095	5 679
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	3 985	3 330	3 484

Kommentar till prestation föreskrifter inom fiskets område

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Antalet föreskrifter inom fiskets område har minskat något. Det beror bl.a. på att de flesta demersala fiskemöjligheterna numera fördelas på annat sätt än genom föreskrifter. Större delen av de för Sverige tillgängliga fångstmängderna fördelas individuellt och därför har det inte varit nödvändigt att på samma sätt som tidigare fastställa tillgängliga fångstmängder genom föreskriftsändringar. Två större föreskriftsarbeten har genomförts under året, föreskriften om rapportering- och anmälningsskyldighet för befälhavare och föreskriften om fisketillsynsförordnanden. Dessa har färdigställts under första halvan av året. Föreskrifterna har involverat flera verksamhetsjurister och flera medarbetare från fiskförvaltningsavdelningen.

Kostnaden för föreskriftsarbetet har ändå ökat, vilket förklaras av att de föreskrifter som tagits fram inom fiskets område i år har varit mer omfattande till sin karaktär. Exempelvis har föreskrifterna om rapporterings- och anmälningsskyldighet respektive fisketillsynsförordnanden utgjort större projekt.

Under 2018 har HaV fattat beslut om 16 föreskrifter inom fiskets område. Två föreskrifter är helt nya. Den ena gäller befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet (2018:11), den andra gäller föreskriften om fisketillsynsförordnanden (2018:1). Det har också meddelats en föreskrift om fiskeförbud av svenskt fiske av lax i område 31 genom en så kallad stoppföreskrift.

Tolv föreskrifter har avsett ändringar av tidigare meddelade föreskrifter inom fiskets område. Föreskrifterna har till exempel avsett begränsningar av fiske efter ål, begränsning av tillgängliga fångstmängder av lax, fångstbegränsningar för torsk och fångstbegränsningar för makrill samt förbud av svenskt fiske av lax.

Föreskrifterna har även avsett ändringar av föreskrifter om fiskefartygs tillträde till hamnar, krav på utförsel av fiskekapacitet samt föreskrifter om sötvattensjournal och fångstrapporter för inlandsfiske. Föreskrifter har även meddelats gällande förbud av trålfiske under viss tidsperiod och visst område.

En föreskrift har meddelats som gäller HaV:s avgifter vid tjänsteexport.

BEFÄLHAVARES SKYLDIGHETER ATT RAPPORTERA OCH ANMÄLA YRKESMÄSSIGT FISKE I HAVET

Arbetet med en ny rapporterings- och anmälningsföreskrift har slutförts och publicerats i myndighetens författningssamling, vilket innebär att dessa bestämmelser har förtydligats och koncentrerats till en egen föreskrift. Tillhörande information och vägledning om föreskriftens innehåll har publicerats på webben.

Ekosystembaserad fiskförvaltning

Under 2018 har HaV genomfört en intern och extern dialog för att ta fram en strategi för vidareutvecklingen av en ekosystembaserad fiskförvaltning som en integrerad del i att uppfylla målen i havs- och vattenförvaltningen.

Dialogen har involverat Statens Jordbruksverk, Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, berörda intresseorganisationer, experter och medarbetare på Havs- och vattenmyndigheten. Den har fokuserat på vad vi menar, vad vi vill uppnå och vilka arbetssätt, regelverk och kunskapsunderlag som kan behöva vidareutvecklas för att genomföra en ekosystembaserad fiskförvaltning.

Förslag har framförts på alltifrån övergripande principer till specifika förslag på prioriterade frågor och åtgärder, samt metod-, process- och kunskapsutveckling för att utveckla ekosystembaserad fiskförvaltning i Sverige. Dialogen har betonat behov av att bredda och lyfta fram samband i kunskapsunderlag, utveckla social och samhällsekonomisk analys, samordna olika förvaltningsprocesser runt gemensamma mål, tydliggöra avvägningar mellan olika mål och intressen vid beslut, utveckla och samordna deltagandeprocesser, samt att genom uppföljning och utvärdering skapa förutsättningar för en mer adaptiv förvaltning.

Utifrån dialogen har HaV arbetat fram en rapport som klargör definition och principer för ekosystembaserad fiskförvaltning. Myndigheten har även beskrivit arbetssätt som är central för ekosystembaserad förvaltning. Detta arbetssätt kommer

Återrapportering

Ekosystembaserad
fiskförvaltning

att formuleras i HaV:s strategi för ekosystembaserad förvaltning, där fiskförvaltning ingår. Strategin kommer att beslutas i början av 2019. Strategin kommer också att i en handlingsplan identifiera ett antal områden inom vilka myndigheten i första hand kommer att tillämpa ekosystembaserad fiskförvaltning 2019-20.

Genomförandet av ekosystembaserad fiskförvaltning utvecklas konstant världen över och det finns mycket vi kan lära av andra. Under 2018 har SLU Aqua med finansiellt stöd från HaV tagit fram en litteraturoversikt av utvecklingen av ekosystembaserad fiskförvaltning internationellt under de senaste tre åren, Aqua reports 2018:20.

HaV har i samarbete med SLU Aqua och andra forskare under 2018 arbetat vidare med att skapa en bild av vilken kunskap som behövs och hur rådgivningen kan vidareutvecklas för att ge stöd till en ekosystembaserad fiskförvaltning. I september 2018 höll HaV och SLU Aqua en gemensam workshop med forskare från olika institutioner för att få inspel om satsningar på kunskapsprojekt och samarbeten som skulle kunna bidra till vidareutvecklingen av en ekosystembaserad fiskförvaltning. SLU Aqua har också sin rapport (SLU Aqua reports 2018:1) beskrivit hur de bidrar till detta inom sin verksamhet.

En ekosystembaserad förvaltning bygger även på att vi har en god förståelse av sociala och samhällsekonomiska mål för och effekter av förvaltningen. Havsmiljöinstitutet (HMI) publicerade 2018, med finansiellt stöd av HaV, en rapport om den sociala dimensionen i en ekosystembaserad fiskförvaltning. HaV har även påbörjat ett samarbete med HMI och forskare från olika institutioner att ta fram en rapport om hur samhällsvetenskaplig analys. Resultatet kommer att publiceras som en HMI rapport 2019.

Riksintresse för yrkesfiske

Nuvarande områden av riksintresse för yrkesfiske bestämdes 2006 efter en översyn av de som pekades ut 1991. Riksintresset omfattar områden i havet, sötvattensområden och ett antal hamnar. Den pågående havsplaneringen har aktualiserat behovet av att göra en ny översyn. Översynen av riksintressena planeras i nära samverkan med och i förhållande till havsplaneringens tidslinje.

Riksintressemyndigheterna har var och en inom sina områden ansvar för att konkretisera och precisera riksintressen enligt 3 kap. 5–9 §§ MB och ska lämna sådana uppgifter om områdena som behövs för den fysiska planeringen. Riksintressena ska relatera till nationella mål, planer och program och vad som är nationellt viktiga områden och strukturer för sektorn. Grundläggande och aktuell information om svenskt yrkesfiske sammanfattas bland annat i "Svenskt yrkesfiske 2020" (HaV tillsammans med Jordbruksverket), "Atlas över svenskt kust- och havsfiske 2003-2015" (SLU, Aqua reports 2018:3) och den officiella statistiken över svenskt fiske.

Översynen genomförs enligt anvisningar i Boverkets vägledning till riksintressemyndigheterna. Den påbörjades under hösten 2018 och handlingar och underlag med översiktliga beskrivningar av yrkesfiskets rumsliga fördelning skickades för ett första samråd till länsstyrelserna i november. Målsättningen är att remittera förslag om riksintresse till berörda myndigheter i mars 2019 för att därefter kunna fatta beslut under hösten 2019.

RIKSINTRESSE YRKESFISKE I HAVSPLANERINGEN

Som del av samrådsprocessen för havsplanerna under 2018 har HaV granskat och spelat in synpunkter gällande representationen av riksintressen för yrkesfisket i havsplanerna.

Nationell förvaltning

Utöver arbetet med EU:s gemensamma fiskeripolitik finns även ett nationellt utrymme att förvalta fisk- och skaldjursbestånd och reglera svenskt yrkesfiske och fritidsfiske. Det nationella handlingsutrymmet omfattar, med vissa begränsningar, kustområdet i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön samt de fem stora sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön med tillrinnande vattendrag upp till först mötande vandringshinder.

ÖVERSYN AV FISKEREGLER PÅ OSTKUSTEN

Havs- och vattenmyndigheten har under året genomfört en större översyn av fiskebestämmelserna på kuststräckan från och med Västernorrlands län ner till Kalmar län. Arbetet bygger bland annat på ett underlag som tagits fram av länsstyrelserna på berörd kuststräcka inom ett projekt finansierat av HaV. Syftet med projektet är att stärka åtgärdsarbetet gällande kustvatten, vikar och skär genom kunskapsbaserad förvaltning avseende kustfiskbestånden. I detta omfattas fredningsområden för fisk som en del av marint områdesskydd samt revidering av fiskereglerna längs ostkusten för att stärka bestånden. HaV har dessutom beställt ett biologiskt underlag från SLU Aqua som stöd i arbetet. Under året har en rad samrådsmöten hållits med den regionala fiskeexpertisen på länsstyrelsen och forskarna på SLU. Översynen har resulterat i att länsstyrelserna i Västernorrlands-, Gävleborgs- och Uppsala län har enats kring ett gemensamt förslag till ändrade fiskebestämmelser som framför allt syftar till att stärka bestånden av gädda, gös, sik och havsöring på kusten. Förslaget bereds för närvarande på HaV och bedöms kunna remitteras under första kvartalet 2019.

REGLERING AV FISKE EFTER ÅL

Under året införde Sverige ett nationellt förbud för fiske efter ål i havet från den 1 november 2018 till och med den 31 januari 2019. Beslutet var en konsekvens av den överenskommelse som träffades vid ministerrådet i december 2017 där beslut fattades om att förbjuda fiske efter europeisk ål med en total längd på över 12 cm under en valfri sammanhängande period av tre månader mellan den 1 september 2018 och den 31 januari 2019.

Havs- och vattenmyndighet gjorde en sammanvägd bedömning av effekter på bestånd och möjlighet till utvandring. Den beslutade stopperperioden påverkade främst fisket efter ål i Öresund. Längs Västkusten råder sedan 2012 ett fiskeförbud. Ett förbud mot att fiska ål under den beslutade perioden bedömdes därmed ge större möjlighet för blankål att vandra ut, vilket förstärktes av att Danmark valde motsvarande period. Förvaltningen av ål sker i övrigt i enlighet med Sveriges förvaltningsplan som godkändes av kommissionen 2009.

FÖRVALTNING AV LAX OCH ÖRING

År 2015 redovisade vi regeringsuppdraget hur förvaltningen av lax och öring bör utformas och utvecklas. Vi har under 2018 fortsatt genomförandet av förslagen i rapporten genom att beställa undersökningar, biologiskt underlag och rådgivning

från SLU Aqua. Av Sveriges tillgängliga kvot för lax i Östersjön 2018 beslutade HaV efter remissförfarande att fördela kvoten i Östersjön till fisket med främst fasta redskap i område 22-29, 30 och 31. Fördelningen av kvoten baserades på produktionen av vild- och odlad lax i tillrinnande älvar med hänsyn till beståndens status och fiskets bedrivande. Beslutet innebar att område 22-29 tilldelades 250 laxar, område 30 tilldelades 7 500 laxar och område 31 tilldelades 19 000 laxar. Resterande 1 610 laxar reserverades för eventuellt överfiske och för fångst i andra redskap.

Som en del i förberedelserna för genomförandet av International Year of the Salmon – Laxens År 2019 har myndigheten utlyst och beslutat om bidrag till organisationer för planering av aktiviteter som vänder sig till allmänhet och skolor. Totalt beviljades 7 organisationer 250 000 kronor för planering av aktiviteter vid 20 laxvattendrag som vattendragsvandringar, Laxens dag och föredragskvällar.

KONVENTIONEN FÖR BEVARANDE AV ATLANTLAXEN, NASCO

HaV företrädde Sverige vid årets möte i NASCO som hölls i Portland USA den 12-15 juni 2018. Totalt deltog närmare 120 delegater från EU, Norge, Ryssland, Danmark som företrädare för Grönland och Färöarna, USA och Kanada samt ackrediterade NGO. Mötet behandlade och utvärderade bland annat medlemmarnas rapportering av utförda åtgärder relativt medlemmarnas antagna implementeringsplaner 2013-2018 för bevarande och restaurering av laxbestånden. Mötet beslutade om en ny implementeringscykel för perioden 2019-2024 samt en genomförandeplan för International Year of the Salmon 2019 vilket är ett samarbetsprojekt med North Pacific Anadromous Fish Commission. Syftet är att uppmärksamma laxens situation och behov av åtgärder för att bevara och restaurera bestånden.

REGERINGSUPPDRAG I ANLEDNING AV GRÄNSÄLVSÖVERENSKOMMELSEN MED FINLAND OM FISKEFRÅGOR I TORNE ÄLV

På regeringens uppdrag har vi förhandlat med Finland och lämnat förslag på ändring av bestämmelserna för fiske under 2018 i enlighet med 2 a kap. förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Inför förhandlingen med Finland har beställts ett biologiskt underlag från SLU Aqua och tillsammans med länsstyrelsen i Norrbotten har vi genomfört möten med referensgruppen för fiskefrågor i Torne älv samt Finsk-Svenska Gränsälvscommissionen. Vi redovisade resultatet av förhandlingarna den 27 mars genom ett gemensamt med Finland undertecknat protokoll.

Under 2018 har vi haft möte med finska Närings- Trafik- och Miljöcentralen i Lappland samt förvaltningsstyrelsen för det gemensamma fiskekortet om avtal om upplåtelse genom fiskekortförsäljning av svenska statens fiskerätt på lax och öring i Torneälven. Vi har också ingått avtal med Matkakoski fiskeförening om fiske i Torne älv. Svenska och finska statens intäkter från försäljning av gemensamma fisketillstånd disponeras gemensamt av oss och Närings-, Trafik- och Miljöcentralen, NTM, i finska Lappland. Intäkterna har, i enlighet med gränsälvsöverenskommelsen, använts för gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i fiskeområdet.

REGERINGSUPPDRAG ATT FÖRESLÅ UTFORMNING AV RAPPORTERINGSSKYLDIGHET OCH FÖRDELNING AV DEN TILLGÄNGLIGA FISKERESURSEN FÖR ANDRA FISKARE ÄN YRKESFISKARE

Havs- och vattenmyndigheten fick genom regeringsbeslut den 12 oktober 2017 i uppdrag att föreslå utformning av bestämmelser om rapporteringsskyldighet för andra fiskare än yrkesfiskare. Uppdraget redovisades den 8 maj 2018. Redovisningen innehåller en redogörelse för nu gällande rätt och förarbeten samt ett författningsförslag om rapporteringsskyldighet och fördelning av fiskeresurs för andra fiskare än yrkesfiskare. Redovisningen innehåller också bedömning av administrativa och ekonomiska konsekvenser.

Fritidsfiske och fisketillsyn

Statistik för fritidsfisket

Officiell statistik för fritidsfisket tas fram av Statistiska Centralbyrån, SCB, på uppdrag av HaV. Undersökningen är en nationell enkätundersökning av personer i åldern 16 till 80 år som är folkbokförda i Sverige.

Enligt undersökningen som avser fisket under 2017, ägnar sig 1,4 miljoner svenskar i åldrarna 16 till 80 år åt fritidsfiske varje år. Vanligast är fiske i sjöar och vattendrag och då med handredskap som spinn- eller metspö. Fritidsfisket är dominerat av män som utgör cirka två tredjedelar av alla utövare. Fritidsfisket engagerar dock personer i alla åldrar, där flest utövare återfinns i den äldsta åldersgruppen 51-80 år. Dessa 1,4 miljoner fritidsfiskare stod tillsammans för cirka 12 miljoner fiskedagar, vilket är i genomsnitt cirka 8,5 fiskedagar per fritidsfiskare. Tillsammans fångade fritidsfiskarna sammanlagt cirka 18 000 ton fisk, vilket även inkluderar återutsatt fisk. De vanligaste fångsterna var abborre, gädda och öring.

Totala utgifter för fritidsfiskarna vid fiske uppgick till mellan 4,9 och 12,7 miljarder kronor. Ytterligare statistik finns att läsa i statistiska meddelanden på HaV:s hemsida.

Riktade studier kring fritidsfiskets uttag och omfattning

HaV har tillsammans med SLU under 2017 arbetat med att ta fram en nationell plan för kunskapsförsörjning om fritidsfiske. Fritidsfisket är en viktig påverkansfaktor på de akvatiska systemen och är en viktig pusselbit för hur vi ska tolka storleksstrukturer och mängden fisk och kräftdjur i våra sjöar och hav. Det finns en ambition från myndigheter, intresseorganisationer, och inte minst från enskilda fritidsfiskare, att utveckla och utöka fritidsfisket. Detta ställer höga krav på att fiskbestånden nyttjas hållbart. Projektet bidrar därmed med kunskapsunderlag till uppföljning och rådgivning för fiskereglering i svenska sjöar, kust och hav.

Länsstyrelsernas arbete med fisketillsyn

Länsstyrelserna förordnar fisketillsynsmän och HaV ger ut föreskrifter. Den 2 april började den nya Havs- och vattenmyndighetens föreskrift om fisketillsynsförordnanden gälla (HVFMS 2018:1). Föreskriften ersätter den gamla föreskriften om fisketillsynsmän (FIFS 1985:3) och har fått vissa materiella ändringar vad gäller exempelvis tjänstetecken, utbildning och ansökningsförfarandet. Föreskriften har också fått

en språklig och strukturell översyn. Havs- och vattenmyndigheten har startat upp arbetet med att ta fram nytt presentations- och utbildningsmaterial för den nya föreskriften. Det ska vara färdigt till dess att övergångsreglerna i föreskriften slutar gälla i slutet av 2019.

Tillträdesfrågor

HaV reglerar tillträdet till fisket genom handläggning och beslut om fiskelicenser, personliga fiskelicenser och särskilda tillstånd (se översikt av antal beslut i tabell 20).

Tabell 13. Prestation tillstånd inom fisket

Tillstånd	2018	2017	2016
Antal beslut avseende - Fiskelicenser - Personliga fiskelicenser - Särskilda tillstånd	2 799	3 083	2 389
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	4 244	4 968	5 131
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	2 774	3 247	3 148

Kommentar till prestation tillstånd inom fisket

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Ett nytt system för fördelning av demersala fiskemöjligheter infördes den 1 januari 2017. Fördelningen är, med vissa undantag, baserad på tillstånd med årsvisa individuellt fördelade fiskemöjligheter. Fiskemöjligheter kan även överlätas mellan fiskare. Detta har inneburit en ökning av antalet ärenden över tid.

Anpassning av flottans kapacitet

Antalet fartyg i den svenska fiskeflottan har, liksom kapaciteten mätt i bruttodräktighet och maskinstyrka, minskat under 2018. För de fisken som utöver fisketillstånd kräver tillståndet "Demersala fiskemöjligheter" finns möjlighet att ansöka om ny-etablering för det kommande fiskeåret. Inför 2018 beviljades nyetableringar för fyra fiskefartyg med tillståndet "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Västerhavet" samt fyra fiskefartyg med tillstånd att fiska havskräfta med bur.

För att motverka en kapacitetsökning inom flottan tillämpas regler för ut- och införsel. Reglerna medför att inträde av ny kapacitet endast är möjlig om minst motsvarande kapacitet förs ut.

Kapacitetstaken för Sverige, som framgår av bilaga II i EU:s grundförordning, är 43 386 bruttoton och 210 829 kW. Som framgår av tabell 21 ligger Sverige långt under dessa.

Tabell 14. Utvecklingen i den svenska fiskeflottan

per 31 dec	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
kW	144 963	148 268	157 972	160 227	166 680	166 056	172 528
bt	22 823	25 369	27 920	28 384	30 412	29 169	30 564
Antal fartyg	1 163	1 230	1 269	1 314	1 350	1 362	1 377

På grund av ett databasfel har uppgifterna om kW, bt och antal fartyg korrigerats för 2015 och 2016.

Datainsamling och fiskets ekonomi

Datainsamling av ekonomiska data på fiskets område genomförts enligt den plan som framgår av Sveriges nationella datainsamlingsprogram som styrs av rådsförordningen (EU) 2017/1004. HaV är ansvarig myndighet för officiell statistik och EU-reglerad statistik inom yrkesfisket och fritidsfisket. HaV uppfyller de krav som ställs på Sverige på EU-nivå med goda resultat. Ekonomiska data samlas in året efter verksamhetsåret. Eftersom företagets bokslut inte är tillgängliga förrän ett halvår efter verksamhetsårets slut, dröjer det ett år innan det finns ekonomiska data. Nedanstående analys omfattar åren 2013-2017. Indelningen i fartygssegment styrs av datainsamlingsprogrammet.

Intäkterna i det svenska fisket styrs huvudsakligen av kvoter, som bestämmer den mängd som får fiskas, priset på den landade fångsten och valutan. Priset på den svenska landade fångsten sätts huvudsakligen utifrån priset på världsmarknaden gällande pelagiska arter. Arter som fiskas på mer lokala kustnära bestånd har inte lika stor korrelation med prisnivån på världsmarknaden. Utöver världsmarknadspriset påverkas fiskpriserna av inhemska marknadskrafter och då exempelvis av konsumentbeteende baserat på uppfattningar om bestånds- och miljösituationer, dessa effekter är mer påtagliga för de arter som fiskas av de lokala fiskarna, det vill säga det småskaliga fisket. Även kvalitetsskillnader kan påverka priserna samt certifiering och beredningsformen (exempelvis kok- eller råäta).

De ekonomiskt viktigaste arterna för svenskt fiske baserat på landningsvärde är i nämnd ordning sill, kräfta, räka, skarpsill och torsk. Genomsnittspriset på räka och skarpsill har minskat under tidsperioden 2013-2017 medan priset på sill och kräfta har ökat. Priset på skarpsill har minskat mest med en minskning på cirka 30 procent, dock från låga nivåer, i absoluta tal en minskning med 0,8 kr per kilo fisk.

Energikostnaden har sedan 2013 fram till 2016 minskat kraftigt för flottan. Detta gäller framför allt de stora fartygen över 18 meters längd. Till följd av det pelagiska systemet (individuella rättigheter) ges förutsättningar att mer effektivt kunna planera sitt fiske och härigenom minska energikostnader. Man bör dock tillägga att samtliga längdsegment har minskade energikostnader under tidsperioden.

De fasta kostnaderna för fisket i sin helhet har minskat under tidsperioden medan övriga rörliga kostnaderna har ökat. De totala direkta kostnaderna över tidsperioden har minskat med cirka 16 procent. Den generella trenden är att alla kostnader sjunker i och med att flottan och minskar. Men denna trend motverkas av att priserna för vissa produktionskostnader stiger, bland annat kostnad för arbetskraft.

Förädlingsvärdet definieras som den del av rörelseöverskottet som återstår när alla direkta kostnader har betalats. Från förädlingsvärdet ska betalas löner, kapitalkostnader och tas eventuell vinst. Förädlingsvärdet visar på värdet som fisket bidrar med till Sveriges bruttonationalprodukt (BNP). Värden som överstiger noll visar på att fisket har ett värde för samhället. Förädlingsvärdet visar tydligt att samtliga segment bidrar ekonomiskt till samhället. Förädlingsvärde per heltidsekvivalent är ett standardiserat mått som avser hur mycket varje heltidsekvivalent bidrar med till Sveriges ekonomi. Förädlingsvärdet per heltidsekvivalent och fartyg ses som låga för de små passiva fartygen men förhållandevis goda eller höga för övriga segment (Tabell 15). Sett över tid ökar det totala förädlingsvärdet och värdet per heltidsekvivalent.

Utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig markant för olika typer av fisken och för olika storlekar på fartyg. Det pelagiska fisket har bättre lönsamhet än det småskaliga fisket.

Det så kallade småskaliga fisket med passiva redskap och fartyg mindre än 10 meter har låga förädlingsvärden. Här måste dock beaktas att en stor del av detta fiske sker som en deltidssysselsättning där fartygen (kapitalet) sedan lång tid tillbaka ofta är betalda och där kanske avkastning inte är det centrala målet med verksamheten. Det bör påpekas att för detta fiske täcker inte förädlingsvärdet per heltidsekvivalent en normal lön, kostnader för kapital och framtida investeringar. Inte heller fisket med passiva redskap och fartyg över 12 meter har tillräckligt höga förädlingsvärden per heltidsekvivalent för att täcka en normal lön. De fartyg som fiskar med aktiva redskap (främst trål) har förhållandevis höga förädlingsvärden. Vilka för segmenten med större fartyg har ökat under perioden 2013-2017.

Tabell 15. Förädlingsvärdets utveckling för fartyg i olika segment

	Förädlingsvärde mkr					Förädlingsvärde per heltidsekvivalent Tkr				
Fartygssegment	2017	2016	2015	2014	2013	2017	2016	2015	2014	2013
Passiva <10m	33	40	40	36	34	159	176	166	139	142
Passiva 10-12m	27	30	27	23	20	461	443	415	299	256
Passiva >12m	1	3	3	3	6	210	298	314	296	363
Aktiva 10-12m	32	37	36	28	29	648	740	746	510	550
Aktiva 12-18m	87	81	78	63	58	946	776	905	581	507
Aktiva 18-24 m	78	78	77	64	67	678	626	650	491	461
Aktiva >24m	384	338	296	255	313	1696	1483	1329	1082	1221
Totalt	643	608	557	472	527	852	747	705	537	582

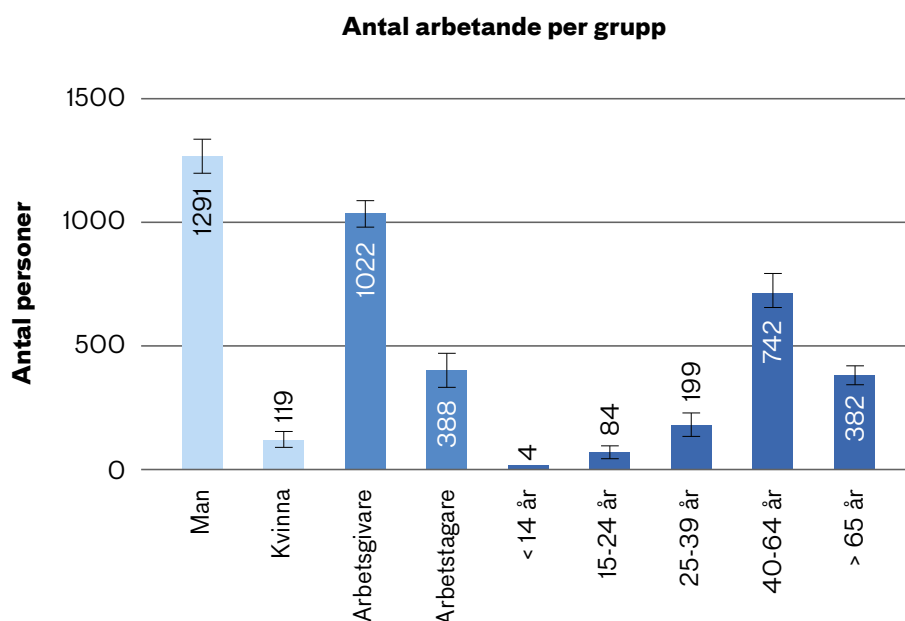
En övergång från segmentsindeldad data till individspecifika data har genomförts och datahanteringsmetoden har förbättrats, vilket gör att siffror bakåt i tiden har reviderats för att en obruten tidsserie ska erhållas.

För de mindre fartygen som fiskar med passiva redskap och de minsta trålarna är utfallet 2017 i stort oförändrat jämfört med föregående år. Den stora ökningen i förädlingsvärde har främst skett för de större trålarna som inkluderar det pelagiska fisket, det vill säga aktiva fartyg över 24 meter. Det pelagiska systemet är en av de bidragande orsakerna till förbättringen av lönsamheten inom den svenska fiskeflottan i stort. Det pelagiska systemet har gett möjlighet till rationaliseringar, anpassning av kapaciteten, effektivisering samt investeringar i ny teknik.

Det bör betonas att vid en uppdelning av den svenska fiskeflottan i sju olika segment så är variationen inom segmenten väldigt stor. Vissa typer av fisken kan ge hög avkastning medan andra inte är lönsamma alls.

SOCIALA INDIKATORER

Från och med år 2018 är det även krav på insamling av data för sociala indikatorer vart tredje år inom ramen för EU-MAP. För fisket innebär det information om demografin inom yrkesfisket med referensår 2017. Under 2018 har data samlats in gällande köns- och åldersfördelning, anställningstyp, utbildningsnivå samt nationalitet. När årsredovisningen skrivs är dock dessa siffror fortfarande preliminära och kan komma att ändras.

Figur 7. Antal arbetande per grupp. Felmarginal anges som 95-procentigt konfidensintervall.

Totalt arbetar det 1410 personer inom yrkesfisket, vilket omfattar samtliga anställda som kan kopplas till fiskeaktiviteten. Till exempel ingår arbete på land med administration och ekonomi i det totala antalet anställda.

Yrkesfisket är dominerat av män, cirka 92 procent av samtliga anställda inom fisket (Figur 7). Yrkesfisket karaktäriseras också av hög ålder, 80 procent av samtliga anställda är 40 år eller äldre och en fjärdedel är i pensionsåldern, 64+ år. De flesta yrkesfiskare i Sverige har endast en grundskoleutbildning som högsta avklarade utbildning, härfter följer gymnasial utbildning. Cirka 20 procent har en avklarad eftergymnasial utbildning. Nationalitetsfördelningen inom yrkesfisket är ensidigt, där 95 procent är svenskar och endast 3 procent kommer ifrån ett annat EU-land.

Fiskelicens för yrkesmässigt fiske i havet

För yrkesmässigt fiske i havet krävs fiskelicens. Licenser kan beviljas juridiska eller fysiska personer och kräver att fisket bedrivs i näringsverksamhet. Första gången frågan om fiskelicens prövas ska tillgången på fisk beaktas. Fiskelicenser ersatte den 1 oktober 2014 de tidigare yrkesfiskelicenserna och fartygstillstånden. Antalet fiskelicenser redovisas i tabell 16. Det totala antalet fiskelicenser har minskat över tid.

Tabell 16 Antal fiskelicenser fördelat på kön och juridisk person 2016 - 2018

	2018	2017	2016
Män	1108	1186	1230
Kvinnor	8	9	8
Juridiska personer	47	35	31
Totalt	1163	1230	1269

Personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske

Vid yrkesmässigt fiske på allmänt vatten i de fem stora sjöarna (Vänern, Vättern, Hjälmarén, Mälaren och Storsjön) krävs personlig fiskelicens. När en fråga om personlig fiskelicens prövas första gången ska tillgången på fisk beaktas. Ett villkor för att beviljas personlig fiskelicens är också att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet. Antalet personliga fiskelicenser visas i tabell 17.

Tabell 17 Antal personliga fiskelicenser fördelat på kön

	2018	2017	2016
Män	160	164	163
Kvinnor	8	8	7
Personliga fiskelicenser, totalt	168	172	170

Återrapportering

Genomförandet av den
gemensamma fiskeripolitiken

Fördelningssystem med individuella fiskemöjligheter inom demersalt fiske från januari 2017 och utvärdering av det första året

Den nu gällande grundförordningen för EU:s gemensamma fiskeripolitik trädde i kraft den 1 januari 2014. En grundläggande förändring i förvaltningen är skyldigheten att landa fångsterna av alla kvoterade arter som införs gradvis fram till 2019 då den ska vara fullt införd.

Införandet av landningsskyldigheten medförde att system för att fördela fiskemöjligheterna i det svenska demersala fisket behövde ändras. Ett nytt system för fördelning av fiskemöjligheter infördes den 1 januari 2017. Som, med vissa undantag, bygger på årsvisa individuellt fördelade fiskemöjligheter baserade på fiskelicensinnehavarens tidigare fiske. Fiskemöjligheterna kan, med vissa begränsningar, överlåtas mellan fiskelicensinnehavare under året. Vid utformningen av systemet har särskild hänsyn tagits till det småskaliga fisket med passiva redskap som fiskar inom kustkvoter och som inte är fördelade på individuell nivå.

Inför år 2018 gjordes vissa justeringar i det fördelningssystemet varav en av de mer betydande var införandet en regional extratilldelning inom trålfisket efter torsk i Östersjön. Syftet var att främja det östersjöbaserade trålfisket efter torsk där de som bedriver detta fiske inte har några andra särskilda tillstånd.

HaV har under 2018 genomfört en utvärdering av det första året med det nya fördelningssystemet. Utvärderingen pekar bland annat på att det under 2017 skett en ökad användning av mindre selektiva redskap, att det varit ett lågt nyttjande av flera demersala kvoter och att överlåtelser inte förekommit i önskad omfattning. Under hösten 2018 remitterade HaV ett förslag med förslag till mindre anpassningar i regelverket för de demersala fiskemöjligheterna inför år 2019. Förslaget är att det dels införs en möjlighet att tillfälligt ändra koncentrationsnivåerna om det finns särskilda skäl, dels förtydligas infiskningskraven per fisketillstånd.

Under 2019 kommer HaV att fortsätta utreda och följa upp frågor som är relaterade till det demersala fördelningssystemet.

Överlåtelser av fiskemöjligheter

Årliga demersala fiskemöjligheter ska underlätta genomförandet av landningsskyldigheten genom att fiskelicensinnehavare ska kunna matcha sina fiskemöjligheter med fartygets fångster. Under året kan individuella fiskemöjligheterna överlåtas mellan fiskelicensinnehavare med demersala årliga fiskemöjligheter. Överlåtelserna måste dock godkännas av HaV. Antalet tillfälliga överlåtelser under året uppgår till 587.

Under 2017 började e-tjänsten Fiskerätt att användas av svenska yrkesfiskare med pelagiska och/eller demersala tillstånd för att överlåta fiskemöjligheter. Syftet med e-tjänsten är att underlätta överlåtelser och därmed genomförandet av landningsskyldigheten. Under 2018 har 1100 antal elektroniska ansökningar kommit in till systemet.

Fisketillstånd

Utöver fiskelicensen krävs ofta särskilda fisketillstånd. Syftet med dessa tillstånd är att fördela fiskemöjligheter mellan fiskelicensinnehavare och styra användningen av redskap. Antal tillstånd av olika typer under perioden 2011–2018 presenteras i tabell 18. Inför 2018 infördes separata fisketillstånd för fiske med torskfångande redskap i västra respektive östra Östersjön. Dessa tillstånd ersatte ”Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Östersjön” som tidigare omfattade hela Östersjön.

Tabell 18. Antal särskilda tillstånd av olika typer 2012-2018

Särskilt tillstånd	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Fiske efter nordhavsräka	62	62	62	62	62	62	62
Fiske efter havskräfta med bur	92	89	97	101	96	97	102
Fiske med trål i Gullmarsfjorden	4	4	4	4	5	4	5
Fiske efter ål	250	265	273	278	236	251	251
Fiske efter siklöja med partrål i kustvattenområdet	35	35	35	35	35	35	35
Fiske inom trålfiskeområden i Östersjön	9	8	10	9	10	9	9
Fiske efter snäckor med bur	2	2	2	1	1	4	3
Fiske med torskfångande redskap i Östersjön**	-	175	191	198	224	238	251
Fiske med torskfångande redskap i västra Östersjön	158						
Fiske med torskfångande redskap i östra Östersjön	168						
Pelagiska tillstånd*	32	41	40	31	34	34	36
Fiske efter konsumfisk inom Norges ekonomiska zon i Nordsjön söder om 62° N	8	7	6	6	6	6	8
Trålfiske efter nordhavsräka inom Norges ekonomiska zon i Nordsjön söder om 62° N	17	19	19	19	18	19	23
Fiske med vissa redskap i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt (effort) (upphörde 2017)	-	-	88	90	93	94	100
"Fiske efter havskräfta med botten-trål försedd med artsortande rist (upphörde 2017)"	-	-	89	89	93	95	94
Fiske med torskfångande redskap i Västerhavet*** (nytt från 2017)	129	127	-	-	-	-	-
Trålfiske efter nordhavsräka innanför trålgränsen norr om latituden 58 31,50 N	60	61	62	64	-	-	-
Demersala fiskemöjligheter (nytt från 2017)	332	343	-	-	-	-	-

*HaV införde under år 2016 krav på tillstånd för fiske efter pelagiska arter för fartyg med en längd av minst 15 meter för fiske i Östersjöns delområde 30-31

** De nya tillstånden "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i västra Östersjön" och "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i östra Östersjön" ersatte den 1 januari 2018 det tidigare tillståndet "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Östersjön"

*** Det nya tillståndet "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Västerhavet" ersatte den 1 januari 2017 de tidigare tillstånden "Särskilt tillstånd för fiske med vissa redskap i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt (effort)" och "Särskilt tillstånd för fiske efter havskräfta med botten-trål försedd med artsortande rist".

TORSKFÅGANDE REDSKAP I VÄSTRA OCH ÖSTRA ÖSTERSJÖN

Från och med januari 2017 ersatte tillstånden "Särskilt tillstånd för fiske efter torsk i Östersjön" med tillståndet för "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Östersjön".

Inför 2018 infördes separata fisketillstånd för fiske med torskfångande redskap i delområdena för västra respektive östra Östersjön. Separata tillstånd bedömdes bland annat öka möjligheten att kunna bevilja nyetableringar om beståndssituationen tillåter det i ett delområde, men inte i det andra. Det bedöms också underlätta möjligheten till nyetablering med torskfångande redskap efter andra arter än torsk om tillståndet inte längre gäller hela Östersjön.

Nio nyetableringar inom fisket med passiva torskfångande redskap för fiske i det östra torskbeståndet har beviljats under år 2018.

TORSKFÅGANDE REDSKAP I VÄSTERHAVET

Inom systemet för individuella årliga fiskemöjligheter prövas ansökningar om nyetableringar inför varje år och inför 2018 beviljades fyra nyetableringar inom tillståndet torskfångande redskap i Västerhavet, varav samtliga avser fiske med passiva redskap. Nyetableringar främst inom kräftfisket med burar kommer att beviljas inför fiskeåret 2019.

FISKE EFTER RÅKA

De senaste åren har antalet räktilstånd varit 62. För att få förnyat tillstånd krävs en infiskning på minst 1 000 kg under föregående förvaltningsperiod. Ingen nyetablering har skett under året.

TILLSTÅND FÖR FISKE EFTER ÅL

Ål är en hotad art och fiske regleras genom en särskild EU-förordning som ställer krav på nationella handlingsplaner för ålförvaltning.

Till följd av ändringar i Fiskelagen, som trädde i kraft den 1 oktober 2014, ändrades tillstånden för att fiska ål från att vara personliga till att vara knutna till fiskefartyg. Eftersom flera tillståndshavare har flera fiskefartyg har antalet tillstånd ökat. Varje tillståndshavare har dock en fångstbegränsning som är oberoende av antalet fartyg som används. Ålfisket har därför inte ökat genom de nya bestämmelserna. Antalet ålfiskare har däremot minskat över tid. Under år 2018 fanns 202 tillståndshavare.

EU:s fiskeministrar har beslutat om nya regler under 2018 för att skydda den hotade ålen. Reglerna innebär förbud för yrkesfiske efter ål i havet under en valfri sammanhängande period på tre månader, mellan den 1 september 2018 och den 31 januari 2019.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att genomföra EU-beslutet i Sverige och har beslutat om förbud mot fiske efter ål mellan 1 november 2018 och 31 januari 2019.

Pelagiska systemet och överlåtelse av pelagiska fiskerättigheter

Sedan införandet av överlåtbara fiskerättigheter 2009 har den pelagiska fiskeflottan mer än halverats. Under 2018 har HaV godkänt 638 överlåtelser av pelagiska fiskerättigheter inklusive pelagiska kvotbyten med andra länder inom EU.

Förbud för visst trålfiske i Skagerrak och Kattegatt

Under 2018 har HaV infört ett utökat förbud för trålfiske med en maskstorlek om minst 16 millimeter men understigande 32 millimeter till att också gälla under oktober månad varje år. Den utökade förbudstiden leder till att man undviker att det sker ett fiske efter skarpsill för annat än humankonsumtion under tidig höst, och därmed sparas huvuddelen av för skarpsillfisket nödvändiga bifångstknoten av sill i Skagerrak och Kattegatt till det riktade skarpsillsfisket som sker i november och december varje år.

Återrapportering

Hållbart nyttjande
och hållbar förvaltning

Utveckling av fiskerinäringen

Utgångspunkten för förvaltningen är att fiskbestånden ska återställas och bevaras på nivåer över maximalt hållbar avkastning. Denna ansats skapar långsiktiga förutsättningar för en hållbar förvaltning. Det är också ett uttalat mål inom den gemensamma fiskeripolitiken.

Inom fisket med fartyg över åtta meter som fiskar med passiva torskfångande redskap i Östersjön har det funnits vissa möjligheter till nyetablering. Under året har dessa tillstånd delats upp i västra och östra Östersjön. Separata tillstånd har ökat möjligheterna till att kunna bevilja nyetableringar om beståndssituationen tillåter det i ett delområde, men inte i det andra. Det bedöms också underlätta möjligheten till nyetablering med torskfångande redskap efter andra arter än torsk om tillståndet inte längre gäller hela Östersjön. Under 2018 har nio ansökningar beviljats för fiske med torskfångande redskap med fartyg över 8 meter i östra beståndet.

För fiskelicensinnehavare som inte ingår i det demersala systemet med individuellt fördelade fiskemöjligheter och som fiskar med fartyg under tio meter med passiva redskap eller med fartyg över tio meter, har fisket kunna bedrivas inom de så kallade kustkvoterna, inom de flesta kvoter, utan fångstbegränsningar. Detta gäller bland annat det passiva fisket efter torsk i Östersjön och fisket efter sill och skarpsill.

Tio fartyg som endast arbetade med pelagiskt fiske i Östersjön och landade i östersjöhamnar har fått en extra tilldelning av regionala skäl utöver sina överlåtbara pelagiska fiskerättigheter. Även trålare som endast fiskar i Östersjön med tillstånd för torskfångande redskap och som inte har andra särskilda tillstånd för att fiska i andra områden har fått en regional extratilldelning av torsk. 20 trålare har fått en sådan extratilldelning. Den regionala tilldelningen av torsk motsvarade 20 procent av kvoten för torsk i östra beståndet i Östersjön.

Inom det demersala systemet med årliga överlåtelse av fiskemöjligheter har koncentrationsnivåer (högsta möjliga innehav av en kvot under året) införts för att särskilt skydda det småskaliga fisket så att inte fiskemöjligheterna koncentreras till ett fåtal licensinnehavare.

Inom räkfisket har en särskild fördelningsmodell använts som innebär att man tagit hänsyn till fartygets aktivitetsnivå samt den ransonsklass fartyget tidigare tillhört. Detta har inneburit att mindre fartyg fått en större tilldelning än vad man historiskt har fiskat. För att skydda och bevara det småskaliga räkfisket har också begränsningar införts så att mindre fartyg inte kan överlåta fiskemöjligheter till större.

Under 2018 har nya enklare regler införts kring utförsel av ny fartygskapacitet i den svenska fiskeflottan. Det innebär att utförselreglerna för maskinstyrka och fartygsvolym mätt som bruttodräktighet förenklats och kraven har minskat. Giltighetstiden för kapaciteten har också förlängts från 12 månader till 36 månader.

Samråd med intressenter för fiskförvaltningen

Under året har vi hållit informations- och samrådsmöten med företrädare för pelagiskt och demersalt fiske i Östersjön och Västerhavet. Vid dessa samrådsmöten deltar även SLU och Jordbruksverket. Dagordning fastställs gemensamt med fiskets företrädare. Återkommande frågor vid dessa samrådsmöten har bland annat varit infasning av landningsskyldigheten, översyn av fiskeregleringar i marint skyddade områden, kvothantering och fördelningsfrågor. Ett flertal informations- och samrådsmöten kring mer avgränsade frågor har även hållits inför till exempel EU-Norge förhandlingar, kvotförhandlingar samt kring uppföljning och anpassning av det demersala systemet om tillfälliga överlåtelse av fiskemöjligheter.

Under året har kustkommuner visat ett fortsatt stort engagemang i fiskefrågor. Frågan om lokalt hållbart fiske togs också upp på konferensen Östersjöfiske 2020 i Simrishamn den 15-16 november där HaV deltog. Hav har konstaterat att det finns behov av ett ökat samråd med lokalsamhällen om fiskförvaltningsfrågor. Detta kommer att vara särskilt viktigt i det fortsatta arbetet med att utveckla modellen för fördelning av fiskemöjligheter i demersalt fiske.

Fiskerikontroll

HaV har det övergripande nationella ansvaret att kontrollera den fisk som fångas, landas, importeras, exporteras, transporteras och säljs i Sverige. Detta sker bland annat genom att vi följer upp fångster och kvoter samt utför dokument-, landnings-, transport- och handelskontroll. HaV:s kostnad för denna fiskerikontroll redovisas i tabell 19. Ansvaret innebär också att vidareutveckla och förbättra hur fiskerikontrollen bedrivs. Verksamheten genomförs i nära samarbete med Kustbevakningen, som ansvarar för att genomföra fiskerikontroller till sjöss. Samverkan sker också med andra myndigheter som: Tullverket, Transportstyrelsen, Polisen, Länsstyrelserna, Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket och Sjöfartsverket.

Tabell 19. Prestation fiskerikontroll

Fiskerikontroll	2018	2017	2016
HaV:s arbete med fältkontroll, administrativ kontroll, EU beredning, tillsynsvägledning, information, utbildning, överträdelsehantering och förebyggande arbete.			
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	55 219	51 111	50 405
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	36 091	33 406	30 923

Kommentar till prestation fiskerikontroll

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Prestationen fiskerikontroll omfattar all kontrollverksamhet kopplad till genomförandet av EU:s kontrollförfordning. Det innebär samtliga kostnader för exempelvis fältkontroll, administrativ kontroll, information och support, systemförvaltning och tillsynsvägledning. Även myndighetens beräknade overheadkostnad är med i prestationen. Totalkostnaden för fiskerikontrollen år 2018 har stigit med ca 8 %. Detta är främst en kostnad kopplad till IT- och utvecklingsprojekt.

Tillsynsplan och tillsynsvägledning

SAMVERKAN MED KUSTBEVAKNINGEN

Tillsammans med Kustbevakningen tar HaV varje år fram en tillsynsplan för fiskerikontroll som ger en samlad bild av prioriteringar och inriktningar. Resursprioritering och en god planering ska skapa förutsättningar för att uppfylla målen. Planen är ett styrande dokument för den operativa tillsynen inom de båda myndigheternas ansvarsområde för fiskerikontroll. Myndigheterna har under 2018 träffas regelbundet för gemensam operativ planering.

INSTRUKTIONER, LATHUNDAR OCH UTBILDNING FÖR LANDNINGSKONTROLLEN

Rutiner och lathundar skapas och uppdateras kontinuerligt och vid särskilda behov. Exempelvis har HaV under 2018 både förbättrat sina rutiner för transportkontroll och även tillämpat dem i fält. Rutiner vid pelagiska kontroller har setts över och jämförts med rutiner i andra medlemsstater för att skapa lika villkor även över landsgränserna. HaV använder sig av Europiska fiskerikontrollbyråns (EFCA) ”e-learning” moduler som en del av introduktionen för nyanställda på enheterna för landningskontroll.

Kompetensutveckling inom landningskontrollen sker löpande när det gäller fiskerilagstiftningen. Under 2018 anordnades också ett studiebesök till Danmark i syfte att fördjupa kunskapen om trålar och utvecklandet av selektiva funktioner. En utbildning i hantering av drönare har genomförts under året.

Riskbaserad fiskerikontroll

Under 2018 har fiskerikontrollen i Sverige fortsatt utveckla och arbeta riskbaserat. Arbetssättet ger en möjlighet att hålla hög kvalitet på arbetet samt att vi lägger insat-

ser och resurser där vi bedömer att de ger mest nytta. Vi har också arbetat med att samordna kontrollresurserna i tid och rum för en mer effektiv fiskerikontroll.

I 2018 års tillsynsplan utpekades åtta riskkategorier där målet var att öka regelefterlevnaden. Riskområdena i den svenska fiskerikontrollen var de samma som EFCA identifierat inom den EU-gemensamma fiskerikontrollen och arterna är de samma som de som omfattas av "Special control and inspection programs" (SCIP). Inom de olika riskområdena bedömer vi för vilken kombination av art, havsområde och redskapstyp risken för överträdelser är stor och inriktar sedan kontrollinsatserna denna. För sju av de åtta utpekade riskområdena nåddes målet att regelefterlevnaden ökade, tabell 20.

Tabell 20. Prioriterade riskområden i fokus för fiskerikontrollen 2018 samt utgångsvärden, mål och utfall för efterlevnad

Riskområde	Art	Havsområde	Redskapstyp	NCF* 2017	Mål 2018	Utfall
Felaktig rapportering i loggbok	Pelagiskt fiske	Västerhavet	Aktiva redskap	16%	Under 15%	5%
Felaktig rapportering i loggbok	Pelagiskt fiske	Västerhavet	Passiva redskap	11%	Under 10%	7%
Felaktig rapportering i loggbok	Demersalt fiske	Västerhavet	Aktiva redskap	15%	Under 10%	2%
Felaktig rapportering i loggbok	Demersalt fiske	Västerhavet	Passiva redskap	18%	Under 15%	12%
Felaktig rapportering i loggbok	Pelagiskt fiske	Östersjön	Passiva redskap	11%	Under 10%	6%
Felaktig rapportering i loggbok	Demersalt fiske	Östersjön	Aktiva redskap	11%	Under 5%	1%
Felaktig rapportering i loggbok	Demersalt fiske	Östersjön	Passiva redskap	11%	Under 5%	9%
Underlåtenhet att förämala landning	Pelagiskt fiske	Östersjön	Passiva redskap	50%	Under 20%	86%

* NCF (Non Compliance Frequency) uttrycks i procent som antalet överträdelser i relation till totala antalet fiskeresor som gjorts inom riskområdet, alternativt antalet överträdelser i relation till antalet inspektioner.

Kvotuppföljning

Under 2018 stoppades inga svenska kvoter på grund av att de var uppfiskade (tabell 21). HaV mäter effektiviteten i kvotuppföljningen utifrån målsättningarna att inga kvoter ska överskridas och att de ska nyttjas fullt ut. Kvoter som har ett temporärt överskridande under pågående fiskeår kan normalt höjas genom kvotbyten med andra medlemsstater. Från år 2015 finns möjligheten till flexibilitet mellan år vilket innebär att medlemsländerna kan överskrida årets kvot upp till 10 procent utan att det betraktas som ett överskridande. Motsvarande kvantitet som överskrids dras av från kommande års kvot ton för ton.

Tabell 21. Överskridande av fiskekvoter samt kvotutnyttjande

Särskilt tillstånd	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Antal överskridna kvoter	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Kvotutnyttjande i stoppade fisken %	-	-	96,3	98,5	98,5	96,0	98,0	99,1	99,8

*Under 2018 stoppades inga svenska kvoter på grund av att de var uppfiskade.

Svenskt fiske hade under 2018 tillgång till 54 kvoter. De fiskemöjligheter som tilldelades Sverige i form av kvoter uppgick till 246 000 ton samt 28 359 laxar. Av dessa nyttjades 86 respektive 98 procent.

Sverige har genom HaV genomfört 158 kvotbyten med andra länder under 2018. Framför allt har byten skett med Danmark, men byten har också skett med Nederländerna, Finland, Storbritannien och Tyskland. De byten som genomförts har framförallt berört tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling.

Byten sker dels för att täcka mindre överskridanden, av Sverige eller andra länder, men också för att skapa bättre fiskemöjligheter under året. Vissa byten görs också för att omfördela en kvot mellan områden och därigenom kunna koncentrera fisket till färre områden. Sådana byten har genomförts för tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling. Det fortsatta stora antalet byten jämfört med tidigare år beror på att fartyg inom det pelagiska systemet med individuella fiskerättigheter gjort ett stort antal individuella byten. Fiskets följsamhet mot rapporteringskraven, en effektiv dokumentation samt snabb och korrekt dataläggning av uppgifterna är viktiga orsaker till att kvoterna har kunnat hållas.

Landningskontroll

Kvoter avräknas normalt med den kvantitet som fiskarna redovisar i sina landningsdeklarationer. Vid landningskontroll är det däremot de fångstuppgifter som verifieras som används för kvotavräkning. Det innebär att fångstkontrollen är en mycket viktig del vid landningskontroll. Utöver uppgifter om fångst kan också exempelvis redskap, rapportering och transporter kontrolleras. I Sverige arbetar fiskerikontrollen utifrån olika risker och den önskade effekten av det riskbaserade arbetssättet är att öka regelefterlevnaden hos aktörerna. Under året har HaV arbetat mer med särskilda inriktningar, så kallade kampanjer och pådrag.

En effekt som framgår av uppföljningen är att antalet kontroller som genomförts under 2018 har minskat något. Det är främst antalet kontroller av torskfisket i Östersjön som minskat och har sin förklaring i nedgången av antalet aktiva yrkesfiskare i Östersjön, i kombination med det allt mer utvecklade riskbaserade arbetssättet som tillämpats sedan 2016. Andelen kontroller med anmärkningar ligger på ungefär samma nivå som tidigare år, se tabell 22.

Tabell 22. Anmärkningar vid landningskontroll

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Antal landningskontroller	779	826	760	923	817	928	1 173
Antal med anmärkningar	91	101	95	102	92	72	102
Andel med anmärkningar (%)	11,7%	12,2%	12,5%	11,1%	11,3%	7,8%	8,7%

Landningskontroller utförs dels inom de riskområden där sannolikheten till överträdelser är stor, men även övrigt fiske kontrolleras regelbundet för att säkerställa att riskbedömningen är riktig.

Tabell 23. Prestation landningskontroll

Landningskontroll	2018	2017	2016
Antal landningskontroller	779	826	760
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	22 877	28 186	26 466
Kostnad per landningskontroll, kr/st	29 367	34 124	34 824
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	14 952	18 422	16 237

Kommentar till prestation landningskontroll

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Kostnad för landningskontrollen har minskat under 2018. Främsta anledningen är att personalkostnaderna 2017 var högre än normalt på grund av avvecklingskostnader kopplat till den organisationsjustering som då gjordes. Vi har inte heller uppnått full bemanning efter fjolårets organisationsjustering.

Tabell 24. Antal kontroller och kontrollerad kvantitet vid olika landningskontroller

		2018		2017		2016	
		Utfall/Mål	%	Utfall/Mål	%	Utfall/Mål	%
Pelagiskt fiske i Västerhavet	antal*	29/29	100	29/28	104	24/36	67
	ton*	1910/1355	141	2583/1585	163	1539/1619	95
Demersalt och räkfiske i Västerhavet**	antal	260/240	108	293/314	93	-	-
Demersalt fiske i Västerhavet	antal	-	-	-	-	146/-	-
	ton	-	-	-	-	106/160	66
Räkfiske i Västerhavet	antal	-	-	-	-	129/-	-
	ton	-	-	-	-	143/183	78
Kräfftiske i Västerhavet**	antal	98/94	104	118/183	64	59/100	59
Pelagiskt fiske i Östersjön**	antal	53/-	-	58/-	-	48/-	-
	ton	3703/4552	81	2437/3741	65	5460/5508	99
Fiske efter torsk i Östersjön**	antal	28/33	85	206/279	74	168/-	-
	ton	159/-	-	927/-	-	1087/590	184
Transportkontroll	antal	22/50	44	2/90	2	41/90	46

* EU-krav.

** 2018 enbart aktiva redskap

Målen för landningskontrollen finns i tillsynsplanen för fiskerikontroll och är satta utifrån en nivå som bedöms rimlig för att öka eller bibehålla regelefterlevnaden inom de olika fiskerierna. De mål som inte är nationellt bestämda i tillsynsplanen kommer från EU-bestämmelser och är markerade med * i tabell 24. Av tabellen framgår att dessa mål, antal landningar och andel landad vikt från pelagiskt fiske i Västerhavet är uppnådda. Målen för de övriga fiskerierna kopplade till Västerhavet är också uppnådda. Målen för demersalt fiske och räkfiske har satts gemensamt från 2017 eftersom räkfisket även fångar förhållandevis stora mängder demersala arter.

Målet att kontrollera 7,5 procent av landad kvantitet för det pelagiska fisket i Östersjön har inte uppnåtts, tabell 24. Omständigheter kring kontroll av detta fiskeri har lett till att insatserna inte gett det utfall som var beräknat. Med anledning av svårigheterna att kontrollera större pelagiska lossningar har en översyn av föreskriften som reglerar detta påbörjats.

Målet har inte nåtts för landningskontroll av fartyg som fiskar torsk i Östersjön. En starkt bidragande orsak till detta är minskningen av antalet aktiva torskrålare i Östersjön.

Vad gäller det nationella målet av transportkontroller så har kontrollrutiner utvecklats samt tillämpats i fält. Målet av antalet transportkontroller har däremot inte uppnåtts med anledning av att andra kontroller prioriterats.

De flesta av landningskontrollens kvantitativa mål har uppnåtts och de flesta, 7 av 8 inom området regelefterlevnad, har uppnåtts. Landningskontroller av hög kvalitet med fokus på rätt riskområde kan, i kombination med flera andra fiskerikontrollaktiviteter, antas ha bidragit till den ökade regelefterlevnaden. Utöver de fiskerier och kontrollnivåer som följs upp i årsredovisningen utförs även andra fältkontroller. HaV:s landningskontroll har gjort 289 kontroller utöver de som framkommer i tabell 24.

Kontroll i försäljningsledet

RÄKENSKAPSKONTROLL

HaV genomför granskningar av aktörer som handlar med fisk i första handelsledet, så kallade fångstmottagare. Underlag i form av inköps- och försäljningsfakturer, lagerredovisning, bokföring samt kontoutdrag samlas in. Underlagen granskas och korskontrolleras för att bland annat verifiera och validera rapporteringen från yrkesfisket. 2018 gjordes tre sådana kontroller och analysen kommer att slutföras 2019.

Under årets sista månad planeras tre kontroller att genomföras. Analys och sammanställning av resultatet presenteras under nästkommande räkenskapsår.

SAMVERKAN KRING FISKERIKRIMINALITET

Nordiska ministerrådet stödjer, efter ett norskt initiativ, ett projekt avseende informationsdelning kring fiskerikriminalitet som löper över tre år (2017- 2019). Förvaltningsorgan för projektet är North Atlantic Fisheries Intelligence Group (NA-FIG) som är ett myndighetsöverskridande initiativ för internationellt samarbete.

Havs- och vattenmyndigheten och Skatteverket deltar i projektet och har tillsammans med Kustbevakningen sammanställt information om problem och brottslighet inom vissa fiskerier. Detta beskrivs i en rapport "Från hav till bord – fiskerikriminalitet ur ett svenskt perspektiv". Inom projektet genomfördes en workshop med andra myndigheter med uppdrag gentemot branschen. Vid workshopen deltog cirka 40 personer från 11 myndigheter.

Målsättningarna var att:

- skapa en samlad bild av problematiken av kriminalitet inom branschen
- sprida och utbyta erfarenheter och kunskap
- främja samverkan mellan berörda myndigheter och mellan de nordiska länderna
- utveckla och effektivisera metoder att upptäcka brott. Fiskets uppgiftslämnande

Ett av enhetens övergripande ansvarsområden är att ta emot, kvalitetssäkra och registrera en stor mängd uppgifter från fiskets olika aktörer, både i pappersformat och i elektroniskt format (tabell 25). Inkomna uppgifter måste hanteras skyndsamt då de primärt ligger till grund för en korrekt kvotavräkning, men utgör också en viktig del för statistiska ändamål och som underlag i förhandlingar. Under året har arbetet med att minimera den manuella hanteringen och få in flera aktörer i det elektroniska rapporteringsflödet intensifierats. Under senare delen av 2018 har HaV driftsatt en valideringstjänst som hjälper oss att kvalitetssäkra data som skickas in till myndigheten.

Tabell 25. Statistik över fiskets uppgiftslämnande

Rapport	2018	2017	2016
Loggbok (papper)	15 568	16 922	19 212
E-loggbok	13 199	13 433	15 712
Kustfiskejournal	1 955	2 571	2 754
E-journal	2 282	2 065	1 915
Deklaration om övertagande (papper)	122	119	187
Deklaration om övertagande (elektronisk)	3 266	3 699	4 790
Avräkningsnota (papper)	2 746	3 875	4 250
Avräkningsnota (elektronisk)	25 890	30 000	32 822

I HaV:s uppdrag ingår också att skapa goda förutsättningar för både yrkesfiskare och aktörer i handelsledet att kunna leva upp till god regelefterlevnad. Det görs kontinuerligt genom att tillhandahålla service och support. Under 2018 har vi jobbat med översyn och uppdatering av informationstexter på hemsidan, publicering av vägledningar och utskick av nyheter i regelverk.

Support, service och övervakningscenter

På enheten finns också en dygnet-runt-funktion där de huvudsakliga uppgifterna är att ta emot anmälningar om landningar av fångst, ge support åt yrkesfiskare som har problem med sin elektroniska rapportering samt hantera frågor om regelverket. Ett annat högt prioriterat uppdrag är att övervaka fartyg i marint skyddade områden. Under 2018 har servicecentret hanterat 8000 samtal (tabell 26).

Tabell 26. Telefonstatistik service centret 2018

Samtalstyp	2018	2017	2016
Anmälningar	5 542	6 365	10 616
Support elektronisk rapportering	1 754	2 008	2 558
Övriga supportärenden	1 355	1 244	1 292
Summa	8 651	9 671	14 446

Samtalen minskade kraftigt mellan 2016 och 2017 på grund av att kravet på effortrapportering avskaffades. Skillnaden i antalet samtal mellan 2017 och 2018 kan till viss del härledas till att yrkesfiskarna själva kan styra sin infiskning med det individuella fördelningssystemet. Det betyder att samma fångstmängder kan fiskas upp under färre antal fiskeresor vilket i sin tur minskar antalet anmälningar om landningar. Samtal gällande elektronisk rapportering har minskat för att systemet är stabilare. Samtalen är färre samtal men de samtal som kommer berör ofta problem av mer komplex karaktär och kan ta längre tid att lösa.

Olagligt, orapporterat och oreglerat fiske

Olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU-fiske: Illegal, Unreported and Unregulated fishing) är idag ett av de största globala hoten mot långsiktigt hållbart fiskbestånd. För att säkerställa att de fiskeprodukter som importeras till Sverige inte bryter mot gällande regelverk genomför HaV granskning via myndighetens IT-system Fångstintygsportalen (tabell 27).

Tabell 27. Handlagda fångstintyg i fångstintygsportalen

Fångstintygsportalen	2018	2017	2016
Inkomna fångstintyg	16 427	17 098	18 263
Omsatta	14 702	13 721	16 179
Ej omsatta	355	3 377	2 084
Annullerade	1073	1 316	1 300

År 2016 och 2017 granskades fångstintygen enbart automatiskt i HaV:s IT-system Fångstintygsportalen. Under 2018 har vissa förbättringar gjorts i systemet och en del av inkomna fångstintyg har även granskats och kvalitetssäkrats fysiskt. Sammantaget har det resulterat i färre antal ”ej omsatta” och ”annullerade” intyg.

Utveckling av fiskerikontroll

IT-utvecklingen och tillhörande verksamhetsutveckling inom fiskerikontrollen sker främst inom myndighetens utvecklingsprogram Fikon 2020. Programmet syftar till att nå målen för området Kontroll och tillsyn i det svenska Havs- och fiskeriprogrammet för perioden 2014-2020. Finansieringen sker med stöd från Europeiska Havs- och Fiskerifonden (EHFF).

Fikon 2020 består av projekten Indata, Spårbarhet, Utdata, Fältdata och Infrastruktur. Huvudsyftet med projekten är att utveckla och göra anpassning till de krav EU ställer i kontrollföreskrifterna och IUU-förordningen, samt de krav som finns i nationella kontrollföreskrifter. Insatserna är i de flesta fall kopplade till den föregående kontrollreformen då kraven ökade på elektroniskt uppgiftslämnande från såväl fisket som kontrollen av fisket.

Inom projekt Indata har utvecklingsinsatser genomförts inom olika kontrollsystem som rör uppgifter som lämnas av fisket och efterföljande led. Dessa system utgör grunden för stora delar av fiskerikontrollen och även för statistik över svenskt yrkesfiske. HaV har fortsatt arbetet med att ersätta den nuvarande fångstdatabasen och under 2018 har nya e-tjänster utvecklats för registrering av vissa uppgiftstyper. Ett succesivt införande sker också av ett automatiskt system för kontroll av uppgifter (datavalidering) enligt fasta regler. Det innebär bland annat att den som sänder elektroniska rapporter omedelbart får en återkoppling om rapporten innehåller fel eller tveksamheter. Inom Indata fortsätter också arbete med att utveckla ett system som ska ersätta nuvarande fartygsövervakningssystem. Arbetet bedrivs i samarbete med DG Mare vid EU-kommissionen och med en del andra medlemsstater. Det har varit en komplex

Återrapportering
Genomförandet av Havs
och fiskeriprogrammet

utvecklingssituation och för att effektivisera arbetet valde HaV att under 2018 i större utsträckning prioritera insatser som svarar mot svenska behov.

Under 2018 har spårbarhetsprojektet arbetet med både verksamhetsutveckling och IT-utveckling inför driftsättning 2019. Insatserna beskrivs närmare i den särskilda återrapporteringen på nedan.

Utdataprojektet omfattar insatser i system baserade på vidareanvändning av uppgifter från fisket och efterföljande led. Där ingår också system för tillstånd och licenser som hanterar individuella fiskerättigheter, system för styrning och uppföljning av kontrollverksamheten, samt system för administrativ hantering av överträdelser. E-tjänsten Fiskerätt som hanterar handel och byten av fiskerättigheter har förbättrats under året, och som ett led i utvecklingen av ett system för riskhantering och riskanalys har olika programvaror prövats i verksamheten. Arbetet med att ersätta nuvarande överträdeleregister har intensifierats under året och särskilt kravanalys om integration med HaV:s diariesystem.

Inom projekt Fältdata har vissa förbättringar av skett i IT-stödet för HaV:s fältkontroll. Insatserna under året har i övrigt främst rört integration med Kustbevakningen, där merparten av arbetet som rör inspektionsprotokoll från kontroller till sjöss har slutförts.

Aktiviteter som är generella för samtliga av kontrollsystemen bedrivs inom projekt Infrastruktur. Under året har ett relativt omfattande arbete genomförts för att etablera den EU-gemensamma informationsdelningsplattformen FLUX (Fisheries Language for Universal Exchange). Arbetet har dels rört utveckling av kanalerna för informationsdelningen, dels utveckling av affärsregler som ska användas för kontroll av kvaliteten i de uppgifter som sänds och tas emot. Införandet av FLUX sker succesivt med styrning av DG-Mare. HaV har efterlevt den tidsplan som KOM har beslutat om för olika typer av uppgifter. Kustbevakningen förvaltar databasen Sjöbasis, vilken utgör en informationsdelningsplattform för de civila myndigheternas uppgifter om sjöläget och om sjöinformation. HaV delar sedan tidigare uppgifter om fartygspositioner med mera. från fartygsövervakningssystemet (VMS), och under 2018 har vi utvecklat möjligheten att dela information om fiskefartyg i HaV:s fiskefartygsregister.

Återrapportering

Genomförandet av
spårbarhetsprogrammet

GENOMFÖRANDET AV SPÅRBARHETSSYSTEMET

Genomförandet under 2018 är en fortsättning på HaV:s utveckling av teknik och verksamhet för spårbarhet. Den legala grunden för det svenska genomförandet av kontrollförordningen krav på spårbarhet fastställdes 2017. Då utfärdade HaV föreskrifter (HVMFS 2017:14) och regeringen utökade sanktionsbilagan till förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen med bestämmelser som rör spårbarhet.

Under 2018 arbetade HaV vidare med den infasning av spårbarhetssystemet som föreskrifterna anger. Berörda aktörer skulle ha ansökt om registrering redan den 1 oktober 2017, men vid utgången av 2017 hade endast 149 stycken ansökt om registrering av de cirka 300 som bedömts beröras av kravet. HaV genomförde därför, innan några rättsliga åtgärder påbörjades, såväl riktade informationsåtgärder till aktörer som förmodades beröras, som bredare insatser genom information på vår webbplats. Antalet aktörer som ansökt ökade därefter och vid utgången av 2018 hade 226 stycken ansökt om registrering. Uppgifterna inkluderar inte de 16 aktörer som under 2016-2018 avregistrerats av olika skäl. I samband med ansökan om registrering var det

56 stycken som anmälde att de planerade koppla sitt eget affärssystem till HaV och använda detta i sitt spårbarhetsarbete. Av dessa var det 21 stycken som förde fram särskilda skäl för en senare start av rapportering och märkning än den 1 januari 2019, varav 5 stycken godkändes och resterande beslutas under 2019. Det innebar att alla aktörer inte hade förutsättningar att påbörja sin rapportering och märkning vid årsskiftet, utan att det kommer att ske en successiv infasning av aktörer under första halvåret 2019.

Ett av livsmedelsstrategin strategiska områden är regler och villkor. Strategin tar upp regelförenkling och administrativa lättnader bland åtgärderna som kan stärka konkurrenskraften och lönsamheten och därmed bidra till målet för strategiområdet. Inom regelförenklingsområdet har HaV framförallt arbetat med information och vägledning för att underlätta för berörda aktörer att följa bestämmelserna. HaV har också anpassat IT-systemet med en särskild anslutning (Bastjänst 2) som underlättar för aktörer som använder tjänster av GS1. Även HaV:s manuella e-tjänst för IT-systemet har anpassats för att öka användarvänligheten och undvika dubbelarbeten.

Dialogen med berörda aktörer har förts i olika fora och med olika grupperingar. Inom utvecklings-projektet finns en egen referensgrupp för näringen med möten två gånger per år. Även om mötena hålls med branschorganisationerna, är det vanligt att flera av medlemsföretagen också deltar. Syftet är att branschföreträdare ska kunna följa och kommentera fortskridandet i utvecklingsarbetet.

Under hösten och vintern 2017/2018 hölls en serie tekniska möten med branschorganisationer och dess medlemsföretag i slutet av värdekedjan. Dialogen följde på de invändningar branschorganisationerna riktade mot de föreskrifter som beslutades i september 2017. Flera av de tekniska frågor och pressfrågor som hindrat branschorganisationerna att rekommendera medlemsföretagen registrering vid HaV enligt föreskrifterna kunde lösas ut. En förnyad kritik mot det svenska genomförandet framfördes till HaV i samband att EU-kommissionen presenterade sina förslag till ändringar av spårbarhetskraven i fiskets kontrollförfordning. Det uttrycktes en oro för att HaV:s lösning inte är framtidssäker i förhållande till kommande EU-reglering och att bestämmelserna om märkning och rapportering därför inte borde börjagälla från den 1 januari 2019, utan avvakta EU:s reglering. Införandeprocesserna enligt föreskrifterna har dock fullföljts under 2018. Det har bland annat inneburit dialoger med de enskilda aktörerna om tekniska lösningar och tester i samband med anslutningen till HaV via bastjänster. Dialoger har också förts med aktörer med särskilda behov av anpassningar av e-tjänsten för att undvika omfattande merarbete när uppgifter ska lämnas.

ÖVERTRÄDELSEHANTERING

För att säkerställa ett hållbart fiske och att bestämmelser som reglerar fisket följs, ska HaV besluta om sanktionsavgifter, särskilda avgifter och påföra prickar när överträdelser sker enligt fiskelagen (1993:787), lag om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (1994:1709) och förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (1994:1716) samt ett antal bindande EU-förordningar. Sanktionerna riktar sig mot befälhavare, fiskelicensinnehavare och förstahandsmottagare. HaV kan även anmäla överträdelser av fiskerilagstiftningen till åklagarmyndigheten för att åklagaren ska väcka åtal för fiskebrott. HaV:s rätt att meddela sanktionsavgifter, framgår av förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen samt lag om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken. Följande ärenden har beslutats under året.

Tabell 28. Prestation överträdelsehanteringen

Överträdelser	2018	2017	2016
Beslut om sanktionsavgift	128	92	89
Beslut om anmälan till åtal	11	10	2
Beslut om särskild avgift	5	2	30
Beslut genom avskrivning	0	1	69
Ärendet avslutas med information	23	27	29
Beslut om att påföra prickar	19	16	13
Beslut om att inte påföra prickar	5	5	9
Beslut att inte vidta någon åtgärd –avskrivna	0	27	0
Föreläggande eller underrättelse om föreläggande	29	27	12
Överklagade ärenden	7	6	8
Upphävda beslut efter överprövning av domstol	1	0	0
Totalt antal beslut (rad 1-5 och 8 och 9 ovan)	196	186	219
Totalt antal hanterade ärenden	243	207	261
HaV:s kostnad inklusive OH, tkr	2 456	2 326	2 410
HaV:s kostnad exklusive OH, tkr	1 605	1 520	1 479

Kommentar till prestation Överträdelsehantering

Eftersom OH-kostnaden är 10 procentenheter lägre 2018 (53%) än 2016 (63%) redovisar vi kostnaden både inklusive OH och exklusive OH i årets tabeller för prestationer. Se tabell 35 för redovisning av OH.

Totalt antal hanterade ärenden visar hur många överträdelseärenden som har tillkommit under året inklusive de ärenden från tidigare år som ligger kvar för hantering, d.v.s. totalt hanterade ärenden under året.

Tabellen visar att Havs- och vattenmyndigheten fattat beslut i 243 ärenden under året. Det är en ökning av antalet hanterade ärenden. Ökningen beror bland annat på att det gjorts ett ökat antal administrativa kontroller. Ökningen beror också på att myndigheten meddelat ett stort antal förelägganden för att företag som tar emot fisk, ska ansluta sig till ett digitalt spårbarhetssystem som tillhandahålls av Havs- och vattenmyndigheten.

Under året har vi meddelat fler sanktionsbeslut än tidigare år. Vi har beslutat och underrättat om förelägganden i större omfattning än tidigare år, vi har lämnat över fler brottanmälningar till åklagaren än tidigare år, vi har avslutat ärenden med information i större utsträckning än tidigare år, då det gällt en mindre enstaka överträdelse.

SANKTIONSHANTERINGEN – ÄRENDETYPER

Det stora antalet ärenden har rört fel i loggbok såsom bland annat, överträdelse av toleransmarginalen. Flera ärenden har även rört differensen mellan vägd och landad vikt för de fiskare som väger ombord, samt olika typer av förseelser som avser slarv med att anmäla landningar i förhand.

ÅTALSANMÄLNINGAR

Åtalsanmälningarna under 2018 har avsett befälhavare som inte har vägt sin fångst vid landning, fiske med fartyg som saknat fiskelicens, otillåtet fiske av fredad art samt fiske i skyddade områden.

SÄRSKILD AVGIFT

Denna ärendetyp har genom åren minskat på grund av att landningsskyldigheten har införts samt införandet av individuella demersala fiskemöjligheter. HaV har under året påfört särskild avgift när det har skett ett otillåtet fiske, till exempel under en period då fiskaren inte har haft licens eller tillstånd.

PRICKAR

Under året har HaV meddelat 19 beslut som gäller prickar. Antalet beslut där prickar har påförts har ökat. Samtidigt har vi raderat prickar, där nya överträdelser inte har upptäckts inom en treårsperiod. Då ska prickarna raderas för befälhavare och fiske-licensinnehavare. Vi har mottagit domar och andra slutliga avgöranden från andra EU-länder som rör svenska fiskare och tagit ställning till om prickar ska påföras.

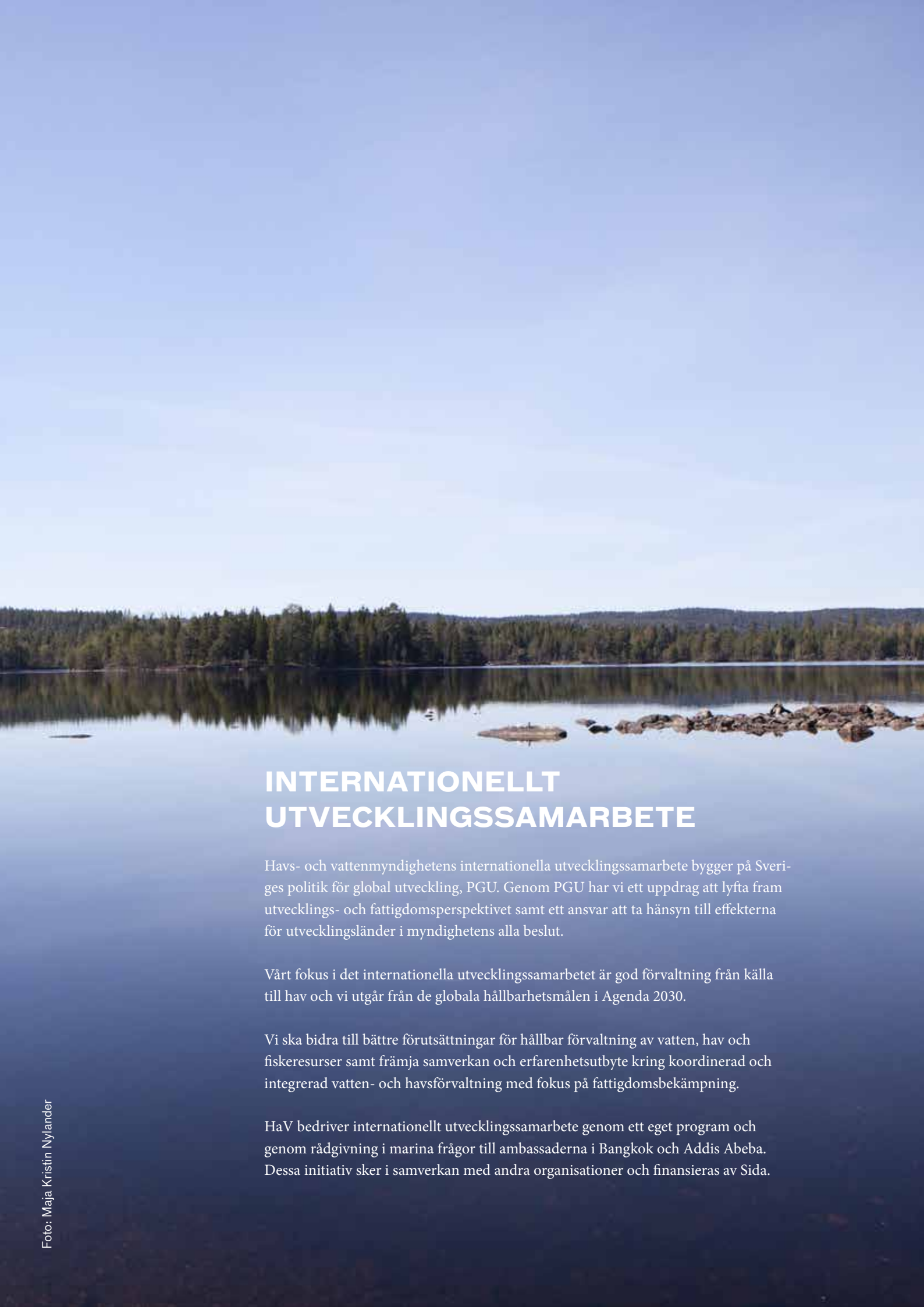
INFORMATION

HaV har vid ett flertal tillfällen, istället för att sanktionera, lämnat information om regelverket, där detta varit lämpligt. Vi har även lämnat information om regelverket i några fall då mängden fisk har varit försumbar jämfört med den totala fångsten vid fiskeresan eller då regelverket varit ottydligt och det avsett en enstaka överträdelse.

FÖRELÄGGANDE

I ett flertal fall har vi förelagt en ansvarig fiskare att korrigera sitt fel. I ett fall har vi förelagt fiskaren vid vite att sända in landningsdeklarationer och i ett fall har vi förelagt licensinnehavaren vid löpande vite att inte bedriva fiske i ett skyddat område. Fiskarna har därefter gjort rätt och vitet har därför inte behövt dömas ut.

Flera av föreläggandena har gällt föreläggande vid vite att ta med SLU:s personal på fartyg för att genomföra provtagning ombord eller att registrera sig i HaV:s spårbarhets-system som mottagare av fisk. Eftersom förelägganden har följts har vitet inte behövt dömas ut.

INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Havs- och vattenmyndighetens internationella utvecklingssamarbete bygger på Sveriges politik för global utveckling, PGU. Genom PGU har vi ett uppdrag att lyfta fram utvecklings- och fattigdomsperspektivet samt ett ansvar att ta hänsyn till effekterna för utvecklingsländer i myndighetens alla beslut.

Vårt fokus i det internationella utvecklingssamarbetet är god förvaltning från källa till hav och vi utgår från de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Vi ska bidra till bättre förutsättningar för hållbar förvaltning av vatten, hav och fiskeresurser samt främja samverkan och erfarenhetsutbyte kring koordinerad och integrerad vatten- och havsförvaltning med fokus på fattigdomsbekämpning.

HaV bedriver internationellt utvecklingssamarbete genom ett eget program och genom rådgivning i marina frågor till ambassaderna i Bangkok och Addis Abeba. Dessa initiativ sker i samverkan med andra organisationer och finansieras av Sida.

Vårt internationella utvecklingssamarbete bygger på Politiken för global utveckling (PGU) samt FN:s Agenda 2030. Av de 17 fastställda målen i agendan är det främst mål 6 om rent vatten och sanitet, mål 14 om havet samt mål 15 om biologisk mångfald som berör vårt ansvarsområde. Genom våra internationella insatser har HaV även möjlighet att bidra till mål 1, 2, 5 och 17. Myndigheten bedriver internationellt utvecklingssamarbete genom ett program i samverkan med Sida och fungerar som rådgivare i regionala marina frågor till ambassaderna i Bangkok och Addis Abeba.

HaV förtydligade under året sin ambition att arbeta långsiktigt med Agenda 2030 genom antagandet av en ny strategi för internationellt utvecklingsarbete. Strategin tar sin utgångspunkt i de globala havs- och vattenmålen och anger att dessa ska integreras i och utgöra en grund för prioritering i vårt internationella arbete.

I såväl det nationella som internationella arbetet på myndigheten betonar vi vikten av att arbeta med ekosystembaserad havs- och vattenförvaltning genom koordinerad förvaltning från källa till hav. Myndigheten har under året bidragit på flera sätt till ökad kunskap om FN:s hållbarhetsmål. Det har bland annat skett genom att ta fram underlag om Sveriges arbete med mål 6 inför FN:s High Level Political Forum for Sustainable Development i juli. Rapporteringen fokuserade på det svenska åtgärdsarbetet för mål 6, men visade även kopplingar till flera andra vattenrelaterade mål. Vi bidrog särskilt till ökad kunskap om "källa till hav"-perspektivet i kopplingen mellan mål 6 och 14 och visade på hur föroreningar i havsmiljö påverkas av landbaserade källor och tillståndet i sjöar och vattendrag. Vid tillämpningen av cirkulär ekonomi kan föroreningar begränsas genom ändamålsenlig avfallshantering och återvinning av material. Likaså främjar god vattenförvaltning möjligheter att hållbart förvalta marina och kustnära ekosystem.

Under våren har vi på regeringens uppdrag sammanställt och följt upp de svenska frivilliga åtaganden som gjordes vid FN:s havskonferens i New York 2017. Underlaget har vi använt för att stärka dialogen och hitta synergier för det fortsatta genomförandet. Vi samlade aktörer för en dialog vid bland annat Havs- och vattenforum i maj och vid ett seminarium under Almedalsveckan på Gotland. Vi har också stöttat arbetet med de frivilliga åtaganden genom aktivt deltagande i FN:s Communities of Ocean Action.

Vi har under året deltagit i flertalet tematiska webinarier, bland annat om havsförsurning, marint skräp, mangroveträsk och implementering av FN:s havsrättskonvention. Vi har där lyft de svenska frivilliga åtagandena och bidragit till att utveckla dialogen och ta fram idéer om samarbeten och åtgärder för att nå mål 14.

Globala programmet

Myndigheten bedriver internationellt utvecklingssamarbete i samverkan med Sida genom ett så kallat Globalt program. Arbetet inom programmet knyter nära an till HaV:s uppdrag, roll och kompetens. Samtidigt har våra insatser fokus på fattigdomsbekämpning samt rättvis- och genderaspekter för en hållbar förvaltning av hav och

vatten globalt. Programmet startade 2014 och avslutades i december 2018. En plan för ett nytt program har utarbetats under året med förhoppningen att det ska ta vid under våren 2019 och pågå i fyra till fem år.

Det nuvarande programmet har syftat till förbättrad förvaltning för säkerställande av akvatiska ekosystemtjänster och mer rättvis fördelning av akvatiska resurser, som gynnar och möjliggör utveckling för fattiga människor och samhällen. Programmet har arbetat i fyra tematiska områden. Nedan beskrivs några exempel från de olika områdenas respektive aktiviteter som genomförts under 2018.

TILLTRÄDE TILL FISKRESURSEN SAMT HÅLLBARA OCH RÄTTVISA FISKERIAVTAL MED UTVECKLINGSLÄNDER

Målet för myndighetens utvecklingssamarbete inom området Tillträde till fiskresursen har varit att bidra till att utarbeta och tillämpa kriterier som tar större hänsyn till kuststaternas rättigheter vid fördelning av fiskemöjligheter. Fokus har varit på arbetet inom regionala fiskeriförvaltningsorganisationer om gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd av framförallt tonfisk. Vi har inriktat vår verksamhet på två frågor. Vi har identifierat strategier för att bättre bistå utvecklingsländer att få en större andel av nyttan med fisket. Vi har också bidragit till att öka möjligheterna för utvecklingsländer att påverka förvaltningen i de regionala tonfiskorganisationerna och deras tillträde till de resurser som förvaltas.

Vi har medverkat till att driva på processerna genom att delta aktivt vid årets möten inom de regionala fiskeriförvaltningsorganisationerna för Indiska oceanen (IOTC) och Stilla havet (WCPFC). Vårt engagemang har till stor del handlat om att lämna underlag till svenska positioner inom EU-samarbetet samt att påverka ställningstaganden i såväl EU-interna förhandlingar som vid de regionala förvaltningsorganisationernas vetenskapliga möten samt årsmöten.

Insatsområdet Fiskeriatvål avser utländska flottors tillträde till utvecklingsländers fiskeresurser i deras exklusiva ekonomiska zoner. Arbetet sker genom att i olika fora verka för att avtalen ska vara hållbara och rättvisa.

Arbete med gemensamma standarder och riktlinjer för fiskeriatvål är en viktig del av detta arbete. För att skapa möjligheter för förbättrade villkor för utvecklingsländerna och det småskaliga fisket, bland annat inom ramen för fiskeriatvål, är frågan om definitionen av fiskeritjänster av stor betydelse. Vi har drivit frågan sedan 2014. En expertkonsultation ägde rum i Göteborg i mars 2018 och genomfördes tillsammans med FAO. Experter från olika delar av världen deltog. Konsultationen var ett viktigt steg framåt i att vidga definitionen av fiskeritjänster för att säkra mer rättvisa fiskeriatvål. Slutsatsen från konsultationen var att två viktiga förutsättningar behöver uppfyllas för att fiskeriatvål ska anses vara en internationellt handlad tjänst. Kuststaten behöver rådighet över fiskresursen som fiskas samt fisken som landas i kuststaten eller på annan plats angiven av den kuststat som säljer tillträdet till sina fiskevatten. I tillägg till detta konstaterades även att fiskeriatvål ger upphov, eller har potential att ge upphov till, en ökad handel med andra fiskeritjänster. Vid ett möte i juli 2018 fick FAO stöd för att fördjupa sitt arbete med handeln med fiskeritjänster. Vi deltog i förberedelserna av EU:s ståndpunkter i frågan samt genomförandet av expertkonsultationen som bidrog till detta resultat.

En viktig aspekt för att säkerställa hållbara avtal är en förbättrad tillämpning av begreppet överskott som grund för kuststaternas försäljning av tillträde till fiske. Vi arbetar med såväl strategiskt påverkansarbete som tekniskt stöd genom SLU i det vetenskapliga arbetet för förbättrad kunskap om tillgängliga fiskresurser och utvärdering av förvaltningsåtgärder, för att borga för att de fiskerättigheter som säljs till tredje land inte medför ett högre fisketryck än vad bestånden tål för sin långsiktiga reproduktion. Vi arbetar även aktivt för en ökad transparens avseende nyttjande av fiskresursen. HaV ingår i den styrelse som bildades förra året inom den internationella rådgivande gruppen The Fisheries Transparency Initiative. Styrelsen har ansvar för genomförande av initiativets globala standard för offentliggörande av information kring marint fiske.

INTEGRERAD OCH GRÄNSÖVERSKRIDANDE VATTENFÖRVALTNING

HaV är en unik myndighet med ett samlat ansvar för havs- och vattenförvaltningen samt fiskförvaltning. Myndigheten har en viktig roll att spela i internationella sammanhang genom att visa på de möjligheter en mer integrerad och holistisk förvaltning betyder för att minimera negativa effekter på havs- och vattenmiljön. Inom ramen för programmet har HaV arbetat för en ökad integration vid förvaltning av sötvatten och hav i policyprocesser och projekt genom strategiskt påverkansarbete och genom insatser för ökad medvetenhet. Den övergripande målsättningen är att upprätta förvaltningssystem som möjliggör rättvis fördelning av resurserna, en uthållig livsmedelsproduktion och livsmedelssäkerhet samt andra viktiga ekosystemtjänster som ökar människors möjligheter till utveckling och att därigenom ta sig ur fattigdom. HaV har genom dialog med nationella och internationella aktörer, bland annat våra samarbetspartners inom det bilaterala anslaget och genom egna eller deltagande i av andra organisationer genomförda arrangemang vid olika globala fora bidragit till att förvaltningsansatsen "Source to Sea" har fått genomslag såväl i Sverige som internationellt. Som en del i detta arbete sitter vi i styrgruppen för "Action Platform for Source to Sea Management", som är ett internationellt nätverk där ett större antal globalt betydelsefulla aktörer och organisationer ingår. Vårt deltagande möjliggör ett större inflytande över policyutvecklingen globalt.

En viktig aktivitet inom området om integrerad vattenförvaltning under 2018 har varit genomförande av en seminarieserie, vilken byggde vidare på de slutsatser och rekommendationer som framkom i samband med det sidoevenemang som HaV medarrangerade vid FN:s havskonferens 2017. Seminarieserien innefattade evenemang vid Vietnam International Water Week, 8th World Water Forum i Brasilien samt World Water Week i Stockholm. Seminarieserien har bidragit till att ytterligare stärka argumenten för, dela erfarenheter av samt beskriva lösningar och vikten av en ökad integrerad förvaltning för att nå målen i Agenda 2030.

Utöver det mer övergripande påverkansarbetet bedrivs även mer konkreta insatser inom bland annat marint skräp, som kräver integrerad förvaltning. Myndigheten har under året getts möjlighet att ingå i en internationell expertarbetsgrupp om marint skräp och mikroplaster. Etableringen av expertgruppen beslutades vid FN:s tredje miljöförsamling (UNEA 3) i december 2017 i syfte att inför nästa miljöförsamling, som äger rum i mars 2019, bland annat ha kartlagt utmaningar för att bekämpa marint skräp och mikroplaster inklusive utmaningar relaterade till resurser i utvecklingsländer. Vidare ska gruppen identifiera alternativa åtgärder och innovationer, samt miljömässiga, sociala och ekonomiska kostnader. Vidare utreds olika alternativa handlingsvägar.

Regionalt stöd – samverkan mellan Sida och Havs- och vattenmyndigheten

Sida inledde 2017 en dialog mellan två organisationer – SWIOFC och Nairobi-konventionen. Syftet var att utreda möjligheten att ge ett eventuellt stöd till ett gemensamt program om regional havsförvaltning, inriktat på förbättrade levnadsvillkor för kustbefolkningen med tonvikt på småskaligt fiske och även ett sektorsövergripande miljöarbete. Under 2018 pågick slutförhandlingar inför tecknandet av ett avtal. HaV deltog på ett möte i september 2018 för att följa processen åt Sida.

Inom ramen för rådgivningen till Ambassaden i Bangkok som getts under 2018 har HaV följt utvecklingen inom de svenskfinansierade regionala programmen Mangroves for the Future (MFF), ASEAN-ländernas fiskeriutvecklingscenter SEAFDEC, det mellanstatliga "Coordinating Body of the Seas of East Asia (COBSEA) sekretariatet samt det nya marina partnerskapsprogrammet (PEUMP). Rådgivningen har framförallt handlat om att lämna underlag för svenska ståndpunkter inför de aktuella mötena. Vi har också deltagit i diskussioner och beslut om programmens årsrapporter och arbetsplaner.

HaV deltog på och rapporterade från MFFs kommittémöte i Indonesien den 24 - 27 september. Vid mötet utvärderades programmets tredje fas 2014-2018 och programmets uppdaterade ansökan till den gröna klimatfonden diskuterades. Vid mötet beslutades det att utvärderingsrapporten ska vara klar i början på december och att programmet skulle förlängas till och med april 2019. Ett avslutande regionalt möte kommer att genomföras i början av 2019 då resultaten från programmet kommer att sammanställas och rapporteras till Sida och Ambassaden i Bangkok.

Vi deltog vid Sidas årliga möte för SEAFDEC i Bangkok i april. Programmet förlängs till och med 2019 och att en slutlig utvärdering planeras till i början på 2019. Dessutom deltog och rapporterade HaV från SEAFDECs 41:a programkommitté möte i november.

I samband med COBSEAs andra mellanstatliga möte den 1 april i Bangkok fattades beslut om organisationens nya strategiska inriktning för de kommande fem åren och den regionala aktionsplanen för att åtgärda problemen med marint skräp uppdaterades. Dessutom informerades om planeringen av ett nytt program för att minska den marina nedskräpningen med fokus på minskat utsläpp av miljöfarliga plaster som Sida kommer att stödja. Verksamheten kommer att fokuseras på några av de länder i Sydostasien (Kina, Indonesien, Vietnam, Kambodja, Thailand) som orsakar en stor del av den marina nedskräpningen i regionen.

Uppföljningen av det svenska stödet till PEUMP har huvudsakligen inneburit granskning och komplettering av stödet till utveckling av kustfisket i de berörda länderna. Inför det första regionala styrande kommittémötet som hölls på Nya Kaledonien i mitten på november lämnade HaV underlag avseende indikatorer för att kunna stärka regionens genomförande av delmålen under mål14 i Agenda 2030 samt om tillämpning av FAOs frivilliga riktlinjer för småskaligt fiske. En jämförande analys av de nuvarande så kallade "Songlines" riktlinjer som används i Stilla havet genomfördes också för att analysera hur mänskliga rättigheter och genderfrågor kommer att kunna tillämpas inom programmet.

MYNDIGHETENS UTVECKLINGSARBETE

Klimat

Klimatet och klimatförändring påverkar våra hav, sjöar och vattendrag. Ett förändrat klimat påverkar växt och djurliv såväl som viktiga samhällsfunktioner anknutna till vatten. HaV behöver i princip beakta klimatförändringen i allt arbete som görs.

I vår klimatstrategi tar vi avstamp i myndighetens uppdrag och verksamhetsstrategi. Vi ska nå vår vision, levande hav, sjöar och vattendrag till glädje och nytta för alla, även i ett förändrat klimat. Vi arbetar för en anpassning till förändrat klimat men även för att minska klimatförändringen och öka kunskapen om klimatförändringen och dess effekter.

Återrapportering
Klimatanpassning

KLIMATSTRATEGI

Under året fastställdes en treårig klimatstrategi för myndigheten, Syftet med strategin är att stärka och synliggöra myndighetens strategiska och långsiktiga arbete med klimat, i linje med myndighetens uppdrag och vision. I anslutning till strategin beslutades även en handlingsplan för klimatanpassning. Klimatstrategin och handlingsplanen bedöms i allt väsentligt uppfylla de krav på myndighetsmål och handlingsplan för klimatanpassning som finns i den nya förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete som träder i kraft 1 januari 2019.

Handlingsplanen är strukturerad i 6 olika temaområden. Under året har det initierats tolv olika aktiviteter, alla temaområdena berörs.

HaV deltar i Myndighetsnätverk för klimatanpassning (MNKA). Med stöd från nätverket har HaV ansökt och beviljats bidrag av SMHI till två projekt, ett för att utveckla en databas för klimatåtgärder samt ett för att utveckla en IT baserad process för en ”smartare” hantering av klimatinformation. Projekten har påbörjats och genomförs i samarbete med andra myndigheter.

Under året arrangerade HaV tillsammans med Naturvårdsverket och länsstyrelserna en gemensam ledningskonferens på temat klimatanpassning.

HaV har tillsammans med SMHI, Göteborgs universitet och SGU beviljats medel från FORMAS för ett treårigt forsknings projekt, Integration av klimatförändringseffekter i en ekosystembaserad förvaltning och planering av den svenska marina miljön (ClimeMarine). För HaV:s del innebär detta en möjlighet att utveckla Symphony, ett verksamhetsstöd i havsplaneringen som tar hänsyn till kumulativa effekter av påverkan på miljön, till att även innefatta klimatinformation för att kunna ge stöd för en långsiktigt hållbar ekosystembaserad havsförvaltning.

HaV har under året återrapporterat om hur myndigheten arbetar med att främja klimatanpassning inom sitt ansvarsområde, arbetsprocesser och samarbeten.

Organisation och styrning

Vi är en kunskapsorganisation, vars samlade resultat bygger på varje medarbetares kompetens, engagemang och bidrag. I vår verksamhetsstrategi uttrycker vi en viljeinriktning om att vi ska vara en god arbetsplats. I målbilden lyfter vi fram ett antal faktorer som är kritiska för en god arbetsplats. Det gäller till exempel att utveckla och tillvarata kompetens, ha en god arbetsmiljö och ett gott samarbetsklimat.

Organisation och styrning

Inledningsvis kan vi konstatera att de organisationsjusteringar som genomfördes under 2017 har slagit igenom helt under 2018.

För att bättre möta regeringens och omvärldens krav på ökad digitalisering har myndigheten bildat en ny avdelning för digital utveckling. Uppdraget är att leda och utveckla myndighetens samlade förmågor för ökad digitalisering. Ansvaret omfattar även den tidigare IT-enhetens ansvarsområden.

Vad avser myndighetens arbete för att säkerställa god intern styrning och kontroll så genomförs löpande förbättringar, främst avseende verksamhetsplanering och kvartalsuppföljning. Syftet är att säkerställa och tydliggöra hur myndigheten genomför sitt uppdrag, möjliggöra prioriteringar samt för att hantera det samlade betinget för att förebygga stress bland våra medarbetare. För att ytterligare förtydliga myndighetens inriktning i viktiga frågor har dels en klimatstrategi och dels en strategi för internationellt utvecklingssamarbete utarbetats.

Digitalisering

Myndigheten förmåga att jobba med digitalisering har identifierats som en strategisk fråga för framtiden. Offentlig sektor behöver öka sin samverkan och förenkla för företag och privatpersoner genom digitalisering. Myndigheten har under året tagit ytterligare steg för en strategisk satsning som ska säkerställa att den möter regeringens mål och omvärldens förväntningar om "Digitalt först".

Ny avdelning för digital utveckling

Under året har en ny avdelning för digital utveckling etablerats på HaV. Avdelningen har, förutom den tidigare IT-enhetens uppdrag, också till uppgift att strategiskt leda och underlätta myndighetens digitala omformning.

ARBETE FÖR ATT ÖKA TAKTEN I DIGITALISERINGEN

Avdelningen för digital utveckling har prioriterat fem områden som behöver utvecklas och som är en förutsättning för att nå målen

- Ta fram en digitaliseringsstrategi – Digitaliseringsstrategin tar sin utgångspunkt i myndighetens verksamhetsstrategi och förtydligar vad digitalisering innebär för myndigheten. Den innehåller också styrande principer för verksamhetsutveckling och informationshantering som vägledning i digitaliseringsarbetet.
- Uppdatera och förtydliga styrmodeller för utveckling, förvaltning och leverans – En sammanhållen kedja med tydliga arbetssätt, roller och ansvar krävs för effektivitet och skalbarhet i den digitala omformningen.
- Stärk myndighetens förmåga att hantera och nyttja sina informationstillgångar – Kontroll över informationstillgångarna är en grundförutsättning för digitalisering. Myndigheten har påbörjat ett systematiskt arbete för att klassificera, beskriva, och göra informationen synlig och tillgänglig. I arbetet återanvänds i huvudsak metoder och modeller från Smartare miljöinformation.
- Mät och följ upp myndighetens digitala mognad – En första mätning av myndighetens digitala mognad har genomförts. Mätningen kommer att ligga till grund för prioriteringar av satsningar som ska utveckla den digitala förmågan och undanröja begränsade arv i teknik, organisation och styrning.
- Arkitektur för digitalt först – Standardisering och återanvändning av såväl arbetsätt som tekniska lösningar är en nödvändighet för en effektiv digitalisering. Ett arbete har påbörjats med att ta fram målbild och principer för myndighetens arkitektur i syfte att skapa en tydlig vägledning för hur lösningar ska utformas.

Smartare miljöinformation – program Vatten och hav

HaV ansvarar för ett av programmen inom Naturvårdsverkets regeringsuppdrag Smartare miljöinformation. Inom uppdraget finns tre olika program; Vatten och hav, Miljöskydd och Natur. Vi ansvarar för programmet Vatten och hav som behandlar miljöinformation som rör vattenförekomster och hav. I programmet deltar HaV, Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, SMHI, SKL (Sveriges kommuner och landsting) och Sveriges lantbruksuniversitet.

Under året har programmet fortsatt arbetet med en övergripande kartläggning av den nationella miljöinformationen om vatten och hav. För att kunna göra miljöinformation synlig för interna och externa målgrupper behöver den först beskrivas med metadata. Därför har det genomförts ett terminologiarbete och vi arbetar nu med att fram en gemensam metadatapolicy för miljösektorn.

Informationsförsörjning inom samhällsplaneringen är ett prioriterat område för programmet. Fokus ligger på dricksvattenförsörjning, dagvatten, små avlopp och havs- och kustzonsplanering.

Inom dricksvattenförsörjning och dagvatten planeras det för att genomföra verksamhetsanalyser med syfte att beskriva aktörer, processer och informationsbehov. Berörda organisationer och företrädare kommer att bjudas in att delta i arbetet.

För området små avlopp har en verksamhetsanalys genomförts under året. Initiativet syftar till att öka åtgärdstakten för bristfälliga små avlopp och därmed minska påverkan avseende övergödning, miljögifter och smittskydd. I initiativet små avlopp vill man digitalisera arbetsflöden och informationshantering för berörda aktörer. En effektiv och enhetlig hantering av information bidrar t.ex. till att miljöinspektörer kan fokusera och spendera tid på rätt saker, det vill säga inspektion framför administration. Det bidrar också till snabbare processer för fastighetsägare, slamtömmare och entreprenörer.

Inom kustzonsplanering har programmet genomfört ett experiment tillsammans med Strömstads kommun, med syfte att automatisera inhämtning av kartunderlag från flera olika källor/organisationer. Experimentet har visat att det finns tidsbesparingar att göra och att det även är möjligt att inhämta kartunderlag oftare, vilket bidrar till bättre beslut.

Programmet genomför även ett initiativ där information om kustvattenförekomster görs tillgängligt på Wikidata/Wikipedia. Detta med syfte att nå ut med information till en bredare målgrupp.

Regeringsuppdraget slutrapporteras i mars 2019 och har då resulterat i en organisation och ett arbetssätt för bred samverkan om miljöinformation som en gemensam resurs.

Kommunikation

Havs- och vattenmyndighetens kommunikationsstrategi beskriver tre kommunikativa spår. HaV har under 2018 utvecklat arbetat aktivt med framförallt två av dessa: Myndighetskommunikation – när HaV kommunicerar om beslut, vägledningar och tillsynsvägledningar, samt Upplysning och påverkan – när HaV verkar pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och arbetar för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.

Genom ett proaktivt kommunikationsarbete med olika sakfrågor inom myndighetens uppdrag ökar HaV:s synlighet, samtidigt som regeringens prioriterade frågor får fokus i media, sociala medier och i samhällsdebatten.

Myndighetskommunikation

– när HaV kommunicerar om beslut, vägledningar och tillsynsvägledningar

Med hjälp av medveten och planerad kommunikation, har HaV både nått en god uppslutning och fått till stånd en engagerad dialog inför samrådet om förslag till havsplaner. Samrådsunderlaget och ett omfattande kartmaterial presenterades på myndighetens webbplats, där även arbetsprocessen, presentationsmaterial och anteckningar från dialogmötena finns. Arbetet väcker fortsatt stort intresse och totalt har över 160 aktörer yttrat sig i samrådet.

HaV informerar om regler, föreskrifter och vägledningar bland annat via webbplatsen, och genom pressmeddelanden. Tydlig exponering leder till ökad kännedom, vilket skapar förutsättningar för berörda att följa de regler som gäller. I april 2018 läste till exempel fler än 1100 personer på myndighetens webbplats om nya regler för rapportering av makrill.

Under året har HaV utvecklat sök- och filtreringsmöjligheterna på webbplatsen för den som söker aktuella publikationer, vägledningar och tillsynsvägledningar.

Upplysning och påverkan

– när HaV verkar pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och arbetar för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.

Genom ett proaktivt kommunikationsarbete med olika sakfrågor inom myndighetens uppdrag ökar HaV:s synlighet samtidigt som regeringens prioriterade frågor får fokus i media, sociala medier och i samhällsdebatten. Några exempel från 2018:

- Sanering av miljöfarliga vrak har väckt stort medialt intresse. Inför bärgningen av olja och spökgarn bjöd HaV in redaktioner att följa arbetet på plats. Vraksaneringsarna har lett till totalt 490 artiklar och inslag i tidningar, radio och tv under året.
- HaV informerade i juli om fynd av klångmanet (*Gonionemus vertens*). Uppmärksamheten i sociala medier och från nyhetsredaktioner om maneten och om japanskt jätteostron i svenska vatten, gjorde att antalet besök på HaV:s webbsidor om arter ökade med 26 procent under juli och augusti jämfört med 2017. Antalet besök på webbsidan om inrapportering av främmande arter ökade med 284 procent under juli-augusti, jämfört med 2017.

- HaV:s information om skrotningspremie för småbåtar har spridits i press, radio och tv och i sociala medier. I samband med publiciteten i början av september ökade antalet ansökningar till båtskrotning från 441 (januari-augusti 2018) till 1072 (september – oktober 2018). 2017 återvanns totalt 142 fritidsbåtar. Till och med oktober 2018 har 389 båtar återvunnits, 68 procent av dem i september och oktober.
- Genom aktiv kommunikation i dialoger, samråd och arbetsmöten görs både HaV:s arbete och resultat synligt. Några exempel från 2018 är brottslighet inom fiskerinäringen i samarbete med Skatteverket och Kustbevakningen, åtgärder för att bevara fiske i marina skyddade områden samt spårbarhet av fiskeriprodukter.

Konferenser och seminarier

HaV:s medarbetare är årligen engagerade i ett stort antal konferenser, seminarier och dialoger för att samverka, hämta in och sprida kunskap till nytta för myndighetens uppdrag. HaV:s representanter kommunicerar ofta direkt från arrangemanget genom texter, bilder och filmer i sociala medier.

Årets Havs- och vattenforum hade tema Östersjön, från källa till hav, och samlade nära 400 personer från myndigheter, kommuner, näringsliv, föreningar, intresseorganisationer, akademi och forskning. I programmet medverkade bland andra Sveriges miljöminister Karolina Skog, Sveriges havsambassadör Helen Ågren, Sveriges klimatambassadör Lars Ronnås och FN:s särskilda havssändebud Peter Thomson. HKH Kronprinsessan Victoria närvarade i sin roll som ambassadör för att främja FN:s mål för hållbar utveckling. Sjöstjärnan, ett nationellt vattenmiljöpris för engagerat, lokalt vattenvårdsarbete i god samverkan, delades ut av miljöministern till projektet ”8 fjordar”.

Intresset var stort för de paneldiskussioner som HaV arrangerade i Almedalen. Fyra i egen regi och två i samarbete med Sveriges geologiska undersökning och två i samarbete med Havsmiljöinstitutet. Vi deltog också i tretton seminarier och paneldebatter, arrangerade av andra under veckan. Våra fokusfrågor var:

- marint områdesskydd och ekosystembaserad förvaltning
- miljöinformation
- övergödning och lokala insatser i Östersjön
- havsplanering
- rent hav
- fattigdomsbekämpning

För första gången direktsände HaV våra egna seminarier och de finns även på vår webbplats.

Webb och press

Antalet besökare på webbplatsen har ökat med 63 procent under året (24 procent 2017). Största ökningen har skett på sidorna som handlar om badvatten, miljöpåverkan och arter. Under året har HaV utvecklat nya sidor om digitala havsplaner och underlag för inledande bedömning inom havsmiljöförvaltningen, samt gjort förändringar för att möta lagkrav om förbättrad tillgänglighet till digital offentlig service och data-skyddsförordningen.

Under 2018 har HaV publicerat 60 pressmeddelanden. Mest spridning fick miljöfarliga vrak, ålfiskeförbud, kontroll med drönare, bidrag till skrotning av fritidsbåtar och tillståndet i Hanöbukten. Vecka 47 hade HaV totalt 154 noteringar i medier, mot i genomsnitt cirka 50 noteringar per vecka. Fokus den veckan låg på vrakundersökningar av Skytteren, nya pengar till båtskrotning, fiske i marina skyddade områden och ålfiskeförbud.

Internkommunikation

Två interna uppdrag har haft särskilt fokus under 2018

- Tack vare en strukturerad intern arbetsprocess och långsiktigt planerad intern kommunikation har myndigheten ändrat arbetssätt och ökat kunskaperna i organisationen när det gäller personuppgiftslagen (GDPR).
- HaV har utvecklat en ny karriärsida, kopplad till myndighetens webbplats, för att nå viktiga målgrupper vid rekrytering. Vi arbetar samtidigt aktivt i sociala medier och under 2018 har vi attraherat cirka 1500 nya följare på LinkedIn.

Regeringsuppdrag marin pedagogik

I regleringsbrevet för 2018 fick HaV ett regeringsuppdrag att stärka arbetet med utbildning för hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor, särskilt marin pedagogik. Tre miljoner kronor avsattes för uppdraget under 2018. 500 tkr användes för att ta fram ett kunskapsunderlag om lokalt arbete med marin pedagogik och förslag till fortsatt arbete. Regeringsuppdraget återrapporterades till miljö- och energidepartementet den 28 september 2018 och finns att läsa på vår webbplats.

Regeringsuppdrag
Marin Pedagogik

Medarbetare och kompetensutveckling

Vi är en kunskapsorganisation, vars samlade resultat bygger på varje medarbetares kompetens, engagemang och bidrag. I vår Verksamhetsstrategi uttrycker vi en viljeinriktning om att vi ska vara en god arbetsplats. I målbilden lyfter vi fram ett antal faktorer som är kritiska för en god arbetsplats. Det gäller till exempel att utveckla och tillvarata kompetens, ha en god arbetsmiljö och ett gott samarbetsklimat.

En viktig utgångspunkt för hur vi förhåller oss till varandra och till andra är vår gemensamma värdegrund. På vår arbetsplats samspelar det goda ledarskapet och det aktiva medarbetarskapet.

Arbetsmiljö

Alla vi som arbetar på HaV skapar tillsammans vår arbetsmiljö. Chefer har ett särskilt ansvar att minska sjukfrånvaron och att förebygga arbetsrelaterade sjuk-skrivningar. Chefer, HR-medarbetare, skyddsombud och fackliga företrädare arbetar dagligen med frågor som rör vår gemensamma arbetsmiljö. Under året har en rad åtgärder vidtagits för att motverka ohälsa på arbetet.

HaV har under året beslutat om en åtgärdsplan för att minska ohälsa och främja hälsa, planen som omfattar perioden 2018-2020 inkluderar flera aktiviteter. Under 2018 har bland annat psykosocial skyddsronnd genomförts. Vi har även utvecklat dialogformerna mellan chefer och medarbetare och utvecklat uppföljningen inom arbetsmiljöområdet.

Återrapportering
Sjukfrånvaro

Vi arbetar aktivt med att hitta alternativa arbetsuppgifter inom myndigheten för de medarbetare som drabbats av arbetsrelaterad ohälsa. Vi arbetar tillsammans med företagshälsovården med förebyggande, rehabiliterande och efterhjälpande åtgärder för att motverka ohälsa.

HaV har under året fortsatt med att erbjuda fullvärdiga kurser i mindfulness internt för både medarbetare och chefer. Genom träning i medveten närvaro minskar vi vår stress och våra reaktiva, automatiserade sätt att hantera problem.

Det partsgemensamma arbetet kring otillåten påverkan har fortsatt under året och har resulterat i en rutin för otillåten påverkan, genomförande av en myndighetsövergripande handlingsplan och särskild incidentrapportering för denna typ av incidenter.

Alla medarbetare har under slutet av året blivit erbjudna utbildning i ergonomi i syfte att ge kunskap om vilka risker som finns i den fysiska arbetsmiljön när det gäller bildskärmsarbetsplatser och vilka faktorer som är avgörande för att förebygga risk för belastningsbesvär.

LEDARSKAP

Under året har HaV påbörjat ett ledarutvecklingsprogram. Cheferna träffas i mindre samlingsgrupper och samtalar om utmaningar i chefsrollen och utbyter erfarenheter. Programmet syftar till att stärka cheferna i deras roll och att bli ett bättre stöd för varandra.

Vi har under introducerat en upphandlad digital plattform som ger cheferna möjlighet att när som helst ta del av korta filmade föreläsningar på olika teman kopplade till ledarskap exempelvis inom medarbetarsamtal, arbetsmiljö, aktuella rättsfall från arbetsdomstolen.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Det finns en etablerad strategi för riktad jobbannonsering och aktiv rekrytering. Vi använder uteslutande riktade annonser mot valda målgrupper samt egna urval med inbjudningar till ansökningar. Ett upphandlat verktyg används för kvalitetssäkring av kandidat- och medarbetarupplevelsens olika skeden från ansökan och intervju till anställning och introduktion. Utfallet visar att kandidatupplevelsen är mycket positiv. Under året har vi skapat en karriärsida som dels visar våra lediga jobb och dels beskriver bland annat våra uppdrag och roller. Medarbetare och chefer medverkar i bild och film och berättar om hur det är att arbeta på HaV.

VÅRA MEDARBETARE

HaV har idag cirka 290 medarbetare, varav merparten arbetar på huvudkontoret i Göteborg. De flesta på HaV arbetar som olika typer av utredare och handläggare men här finns också fiskerikontrollanter, systemutvecklare och jurister för att nämna några exempel. Våra fiskerikontrollanter finns vid kontoren i Göteborg, Simrishamn, Karlskrona. Vi hade i medeltal 290 medarbetare (266 ÅA) 2018. Av dessa är 60 procent kvinnor och 40 procent män. Inom chefskollektivet har fördelningen varit 52 procent kvinnor och 48 procent män. Vid 2018 års utgång var medelåldern 45,2 år för kvinnor och 45,8 år för män. Tabell 29 visar åldersfördelning per kön. Personalomsättningen för 2018 uppgår till 11,74%. Den totala sjukfrånvaron minskade något

från 2017, se tabell 30. Under året har 58 personer anställts och 34 personer slutat. Majoriteten av våra anställda har högskoleutbildning, främst inom naturvetenskap och samhällsvetenskap.

Tabell 29. Åldersfördelning per kön

Ålder	2018		2017		2016	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
≤29	10	10	2	6	2	5
30-40	31	38	32	37	32	42
41-50	24	80	45	76	45	66
51-60	38	38	38	31	37	33
61-66	12	8	9	5	5	9
≥66	1	0	1	0	1	0

Tabell 30. Sjukfrånvaro i procent

	2018	2017	2016
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	4,3	5,3	5,1
Kvinnor	6,0	7,6	6,3
Män	2,3	2,9	3,5
Andel total sjukfrånvaro som varit sammanhängande 60 dagar eller mer	55,9	68,7	66,0
Kvinnor	58,7	68,8	66,0
Män	47,7	68,5	65,8
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år eller yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	9,0	2,6	0,3
Kvinnor	13,7	2,7	0,5
Män	2,2	2,2	0,0
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	4,3	6,0	4,8
Kvinnor	5,8	8,1	6,3
Män	2,3	3,2	2,5
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	3,8	4,3	5,9
Kvinnor	5,3	6,4	7,0
Män	2,4	2,4	5,0

Redovisning av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet

Havs- och vattenmyndigheten är enligt myndighetsinstruktionen en förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurserna.

Det är vårt ansvar att verka för att uppnå generationsmålet och de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen har antagit. Miljö kvalitetsmålen definierar och sätter gränser för vad hållbart nyttjande innebär i praktiken. Vi har ett särskilt uppföljningsansvar för tre av målen; Ingen övergödning; Levande sjöar och vattendrag; och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

I detta kapitel beskriver vi våra utgångspunkter för planering och redovisning samt hur vi integrerar miljömålen i genomförandet av vår verksamhet.

Kapitlet ger läsanvisningar med tabeller som visar var i texten vi redovisar:

- Exempel på åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen.
- Våra prestationer.
- Uppgifterna i instruktionen.
- Återrapporteringskraven i regleringsbrevet.
- Regeringsuppdragen.

Kapitlet avslutas med en redovisning av fördelning av intäkter och kostnader.

Vår verksamhet

Vi har delat in vår verksamhet i sex verksamhetsområden:

1. Kunskapsuppbyggnad
2. Havs- och vattenförvaltning
3. Havsplanering
4. Fiskförvaltning
5. Internationellt utvecklingssamarbete
6. Administration och intern service

Dessa områden är sedan nedbrutna i verksamhetsprocesser. Verksamhetsstrukturen utgör också grunden för innehållsförteckningen i årsredovisningens resultat-redovisning.

Instruktion och regleringsbrev

I tabell 31 ger vi en läsanvisning till redovisningen av uppgifterna i vår instruktion. Här visar vi också kopplingen mellan instruktion och prestationer. Tabell 32 och 33 ger läsanvisning till våra regeringsuppdrag och återrapporteringskrav.

Tabell 31. Uppgifter enligt Havs- och vattenmyndighetens instruktion

Uppgifter enligt instruktion	Läs om i kapitel/ avsnitt
1§ Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.	Hela årsredovisningen
2§ Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.	Hela årsredovisningen
3§ Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.	Åtgärder och andra insatser för miljömålen, sid 150 Hela årsredovisningen
4§ Myndigheten ska samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.	Miljömålsuppföljning, sid 36 Prestation Miljömålsuppföljning, sid 36
5§ Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt	
1. ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.	Tillsynsvägledning, sid 62 Prestation tillsynsvägledning, sid 62
2. bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen.	Miljöprövning, sid 55 Prestation yttranden i tillståndsärenden, sid 56
3. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket	Miljöprövning, sid 55 Prestation yttranden i tillståndsärenden, sid 56
4. vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön, sid 40
5. arbeta med frågor som rör havsplanering	Havsplanering, sid 85 Prestation havsplanering, sid 92
6. ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen	Fiskerikontroll, sid 113 Prestation fiskerikontroll, sid 114 Prestation landningskontroll, sid 117

7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav	Biologisk mångfald – skydd av områden och arter, sid 79 Prestation åtgärdsarbete, sid 65 Reglering inom havs- och vattenförvaltning, sid 60 Prestation föreskrifter inom miljöområdet, sid 61 Reglering inom fiskförvaltning, sid 98 Prestation föreskrifter inom fiskets område, sid 98
8. i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde	Miljöövervakning, sid 26 Miljömålsuppföljning, sid 36 Prestation miljöövervakning, sid 26 Prestation miljömålsuppföljning, sid 36
9. ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken 1	Miljöövervakning, sid 26 Prestation datainsamling, sid 30
10. inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete	Forskningssamverkan nationellt och internationellt, sid 22 Prestation forskning, sid 25
11. göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda	Kommunikation, sid 135 Hela årsredovisningen
12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården	Åtgärdsarbete, sid 65 Prestation åtgärdsarbete, sid 65
13. följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens Jordbruksverk	Säl förvaltning, sid 70
14. samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.	Åtgärdsarbete, sid 65 Prestation åtgärdsarbete, sid 65

5a §	Havs- och vattenmyndigheten är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter i fråga om arter som lever i vatten. Förordning (2017:203).	Reglering inom havs- och vattenförvaltning, sid 60 Reglering inom fiskförvaltning, sid 98
6§	Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Reglering inom havs- och vattenförvaltning, sid 60 Reglering inom fiskförvaltning, sid 98
7§	Myndigheten får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som myndigheten bedriver internationellt och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, en annan förordning eller ett beslut som regeringen fattat. De sammanlagda intäkterna från myndighetens hela tjänsteexport får motsvara högst fem procent av myndighetens totala förvaltningskostnader. Förordning (2013:1046).	Internationellt utvecklings-samarbete, sid 126

Regeringsuppdrag

Tabell 32. Regeringsuppdrag 2018

Uppdrag	Från Rapportering
Marina skyddade områden utan lokal mänsklig påverkan	Regleringsbrev 2018 31 oktober 2018
Redovisning av arbetet med att stärka det marina områdesskyddet	Regleringsbrev 2018 30 september 2018
Skyddade områden inom Helcom och Ospar	Regleringsbrev 2018 30 september 2018
Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Ospar	Regleringsbrev 2018 30 april 2018
Förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning	Regleringsbrev 2018 31 augusti 2019
Pilotområden mot övergödning	Regleringsbrev 2018 31 december 2020
Marin pedagogik	Regleringsbrev 2018 30 september 2018
Underlag till uppföljning av Agenda 2030	Regleringsbrev 2018 28 februari 2018
China Europe Water Platform	Regleringsbrev 2018 31 mars 2018
Medelsanvändning miljöövervakning	Regleringsbrev 2018 31 mars 2019

Uppdrag	Från Rapportering
Långsiktig strategi för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet	Regleringsbrev 2018 28 april 2018
Moderna beredskapsjobb	Regleringsbrev 2018 3 april 2018
Verksamheten inom den gemensamma fiskeripolitiken (GFP)	Regleringsbrev 2017 1 mars 2018
Uppdrag om nedskräpning (dnr 2170-17)	Separat beslut under 2017 1 maj 2019
Uppdrag att utarbeta vägledande strategier för kultur- miljöfrågor (dnr 2257-17)	Separat beslut under 2017 31 oktober 2019
Uppdrag att föreslå föreskrifter för att under allvarliga och akuta förhållanden undvika vattenbrist (dnr 2294-17)	Separat beslut under 2017 31 januari 2019
Uppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden (dnr 3199-17)	Separat beslut under 2017 31 maj 2018
Uppdrag att föreslå utformning av rapporteringsskyldighet och fördelning av den tillgängliga fiskeresursen för andra fiskare än yrkesfiskare (dnr 3235-17)	Separat beslut under 2017 1 maj 2018
Uppdrag att utarbeta en gemensam rekommendation om bevarandeåtgärder (dnr 4314-17)	Separat beslut under 2017 1 oktober 2018
Uppdrag till statliga myndigheter att ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2016 – 2018 m.m. Dnr 554-2106	Separat beslut under 2016 1 april 2018 och 1 april 2019
Uppdrag till statliga myndigheter att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2016 – 2018 (dnr 638-16)	Separat beslut under 2016 1 april 2019
Uppdrag att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen	Separat beslut under 2015 Årligen i årsredovisningen
Uppdrag att bistå i Miljömålsrådet	Separat beslut under 2015 Årligen i årsredovisningen samt årligen 1 mars från och med 2016
Uppdrag att övervaka miljön i Hanöbukten under tre år för att undersöka eventuella samband mellan miljöfarliga ämnen och fiskhälsa (dnr 2206-14)	Separat beslut under 2014 28 februari 2018
Inrättande av analysgrupp för regional tillväxt och attraktionskraft 2014 – 2020	Separat beslut under 2014 2014-2020
Uppdrag att ta fram långsiktiga strategier för myndigheternas medverkan i det regionala under perioden 2014 – 2020 (dnr 3051-14)	Separat beslut under 2014 2014-2020

Tabell 33. Återrapportering enligt regleringsbrev 2018

Återrapporteringskrav	Läs om i kapitel/avsnitt
Marint områdesskydd inom det globala och regionala havsmiljöarbetet	Skydd av marina områden, sid 70
Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten arbetar med skydd av marina områden och marin biologisk mångfald inom det globala och regionala havsmiljöarbetet. Arbetet inom FN:s förhandling om ett genomförandeavtal för skydd av biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion, konventionen för skydd av biologisk mångfald (CBD), Oskar, Helcom samt Arktiska rådet ska särskilt uppmärksammas.	
Genomförande av FN:s hållbarhetsmål för hav och marina resurser	Agenda 2030, sid 156
Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur den bidragit till arbetet med att främja genomförandet av FN:s hållbarhetsmål för hav och marina resurser (mål 14) och särskilt genomförandet av regeringens frivilla åtaganden vid FN:s havskonferens i New York 2017	
Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken	Förstärkt arbete med införandet av den gemensamma fiskeripolitiken, sid 97
Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa de insatser som vidtagits för att säkerställa ett effektivt genomförande av det nya regelverket för den gemensamma fiskeripolitiken, särskilt avseende införandet av en landningsskyldighet och vad den förstärkta finansieringen i budgetpropositionen 2016(2015/16.1) inneburit	
Genomförande av Havs- och fiskeriprogrammet	Genomförandet av Havs och fiskeriprogrammet, sid 36
Havs- och vattenmyndigheten är förmedlande organ för åtgärden datainsamling inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet. Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa de insatser som vidtagits för att säkerställa en effektiv handläggning av ansökningar inom åtgärden	
Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning	Utveckling av fiskerinäringen, sid 112
Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för sitt arbete med ett hållbart nyttjande och en hållbar förvaltning av fiskresurserna redovisa hur myndigheten beaktat fiskerinäringens, inklusive vattenbrukets, förutsättningar och hur myndighetens arbete bidragit till fiskerinäringens utveckling. Redovisning ska särskilt belysa utvecklingen av det småskaliga kustnära fisket	

Återrapporteringskrav

Läs om i kapitel/avsnitt

Genomförandet av spårbarhetsprogrammet

Genomförandet av spårbarhetsprogrammet, sid 122

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur genomföranden av det nya spårbarhetssystemet för fiskeri- och vattenbruksprodukter fortskrider. Redovisningen ska fokusera på hur genomförandet förhåller sig dels till spårbarhetskraven i förordning (EG) nr 1224/2009, dels till En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop.2016/2017:104) vars målsättning är att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Redovisningen ska också innehålla en redogörelse av dialogen med berörda aktörer

Ekosystembaserad fiskförvaltning

Ekosystembaserad fiskförvaltning, sid 99

Havs- och vattenmyndigheten ska redogöra för hur myndigheten arbetar för att en ekosystembaserad fiskförvaltning blir en integrerad del i att uppfylla målet i havs- och vattenförvaltningen

Klimatanpassning

Klimat, sid 131

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten arbetar med att främja klimatanpassning inom sitt ansvarsområde, arbetsprocesser och samarbeten. Som en del av det ska myndigheten redogöra för vilka prioriteringar myndigheten har valt att göra, hur arbetet fortskrider samt hur planerna för arbetet ser ut för kommande år. Redovisningen ska göras till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 september 2018

Sjukfrånvaro

Våra medarbetare, sid 138

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att minska sjukfrånvaron bland kvinnor och män vid myndigheten

Prestationer

De prestationer som vi följer över tid återspeglar resultatet från uppgifterna i vår instruktion som också ligger till grund för våra verksamhetsprocesser, se tabell 31. Kopplingen mellan prestationer och uppgifterna enligt myndighetsinstruktionen ges i tabell 34.

Tabell 34. Prestationer

Prestation	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljömålsuppföljning	Miljömålsuppföljning, sid 36 Tabell 5
Miljöövervakning	Miljöövervakning, sid 26 Tabell 3
Åtgärdsarbete	Åtgärdsarbete, sid 65 Tabell 9
Yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken	Miljöprövning, sid 55 Tabell 6
Tillsynsvägledning	Tillsynsvägledning, sid 62 Tabell 8
Havsplanering	Havsplanering, sid 85 Tabell 11
Datainsamling	Utveckling och anpassning till nya krav och behov av data, sid 28 Tabell 4
Tillstånd inom fisket	Tillträdesfrågor, sid 104 Tabell 13
Fiskerikontroll	Fiskerikontroll, sid 113 Tabell 19
Landningskontroll	Landningskontroll, sid 116 Tabell 23
Överträdelsehantering	Överträdelsehantering, sid 123 Tabell 28
Forskning	Forskningsamverkan nationellt och internationellt, sid 22 Tabell 2
Bidragsbeslut	Åtgärdsarbete, sid 65 Tabell 9
Föreskrifter	Reglering inom havs- och vattenförvaltning, sid 60 Tabell 7 Reglering inom fiskförvaltning, sid 98 Tabell 12

Tabell 35. Overhead för prestationer

2018	2017	2016
53 %	53 %	62 %

I kostnaden för samtliga prestationer ingår overhead. Vår modell för beräkning av overhead baseras på samtliga kostnader för stödenheter och generaldirektör tillsammans med kostnader för avdelningschefer. Dessa kostnaders procentuella andel av de totala kostnaderna för de fem verksamhetsområdena utgör overheadpåslag på de redovisade prestationerna. Overheadkostnaden, OH, framgår av tabell 35. OH har minskat i år jämfört med 2016 och vilket främst beror på att:

- Kostnaderna för styrning och stöd är lägre 2018 och 2017 eftersom volymen inom IT-området varit lägre än tidigare år.
- Arbetet inom sakområdena har ökat, vilket medför ökade kostnader inom framför allt havs- och vattenförvaltning samt fiskförvaltning.

Intäkter från avgifter och annan verksamhet

Tabell 36. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m. 2016	+/- 2017	Budget int. 2018	Int. 2018	Budget kostn. 2018	Kost. 2018	+/- 2018	Ack. +/- utgå. 2018
Tjänsteexport								
Utvecklingssamarbete m.m.	1 184	215	5 700	5 949	5 700	5 978	-29	1 370
Uppdragsverksamhet								
Avgifter enligt avgiftsförordningen §4 m.m.	0	0	3 000	1 789	3 000	1 789	0	0

I resultaträkningens post "Intäkter av avgifter och andra ersättningar" ingår även medel från vattendomar samt försäljning av fordon (918 tkr). Ovan redovisas i regleringsbrevet upptagna avgiftsområden.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras (tkr)

Verksamhet	Ink. tit.	+/- t.o.m. 2016	+/- 2017	Budget int. int. 2018	Int. 2018	Budget kostn. 2018	Kost. 2018	+/- 2018	Ack. +/- utgå. 2018
Offentligrättslig verksamhet									
Sanktionsavgifter	2714	1 730	492	500	533	0	0	533	2 755
Övrig offentligrättslig verksamhet	2552	69	0	25	0	0	0	0	69
Övriga inkomster av statens verksamhet	2811	818	20	25	21	0	0	21	859
Summa		2 617	512	550	555	0	0	555	3 683

Tabell 37. Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten

	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kost- nader	Intäkter av avgift- er m.m. som inte dispon- eras	Medel som tillförts statens budget från uppbörds- verksamhet	Erhållna medel för finansiering av bidrag	Finansiella intäkter i trans- fererings- avsnittet	Finansiella kostnader i trans- fererings- avsnittet	Avsätt- ning till/ upp- lösning av fonder m.m.	Lämnade bidrag	Resultat
2018											
Kunskapsupp- byggnad	153 794	2 609	-158 240	0	0	29 102	0	0	0	-29 102	-1 837
Havs- och vatten- förvaltning	179 571	9 877	-189 459	0	0	675 578	0	0	169	-675 747	-11
Havsplanering	19 150	1 988	-21 137	0	0	35	0	0	0	-35	0
Fiskförvaltning	108 857	27 505	-128 532	555	-555	30 215	5 311	-9 266	-43	-26 217	7 831
Internationellt utvecklings- samarbete	7 285	9 260	-16 574	0	0	0	0	0	0	0	-29
	468 657	51 239	-513 942	555	-555	734 931	5 311	-9 266	126	-731 102	5 954
2017											
Kunskapsupp- byggnad	156 270	2 591	-161 172	0	0	22 478	0	0	0	-22 478	-2 311
Havs- och vatten- förvaltning	151 987	14 691	-166 678	0	0	601 921	0	0	566	-602 487	0
Havsplanering	21 737	166	-21 903	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	107 538	9 895	-124 750	512	-512	19 743	9 819	-1 170	-20 361	-8 031	-7 317
Internationellt utvecklings- samarbete	4 365	7 729	-11 883	0	0	0	0	0	0	0	212
	441 898	35 072	-486 387	512	-512	644 142	9 819	-1 170	-19 794	-632 997	-9 417
2016											
Kunskapsupp- byggnad	145 018	1 727	-148 770	0	0	27 702	0	0	0	-27 702	-2 025
Havs- och vatten- förvaltning	127 301	7 561	-134 863	30	-30	668 415	0	0	501	-668 916	0
Havsplanering	15 891	175	-16 065	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	104 794	6 865	-116 388	360	-360	19 379	13 417	-3 766	-6 642	-22 387	-4 729
Internationellt utvecklings- samarbete	4 099	6 743	-10 643	0	0	0	0	0	0	0	199
	397 104	23 071	-426 729	390	-390	715 497	13 417	-3 766	-6 142	-719 005	-6 554

Regeringsuppdrag

Åtgärder och andra
insatser för miljömålen

Åtgärder och andra insatser för miljömålen

Havs- och vattenmyndigheten deltar i Miljömålsrådet tillsammans med övriga myndigheter och identifierar samarbeten som på sikt kan leda till åtgärder för att snabbare nå miljömålen. Vi ansvarar för tre samverkansåtgärder där cirka tio andra myndigheter ingår. Vi deltar i tio samverkansåtgärder som andra myndigheter leder.

Sju av riksdagens 16 miljökvalitetsmål har direkt anknytning till vatten. Vi har upprättat en plan med åtgärder. Planen togs fram integrerat med HaV:s övergripande planeringsprocess och utgör ett viktigt underlag i vår verksamhetsplanering.

Genomförandet av åtgärder och insatser för att nå miljömålen redovisas i tabell 38. Åtgärder och insatser har sorterats in under endast ett miljökvalitetsmål som bedömts mest relevant, även om många åtgärder och insatser bidrar till att nå flera miljökvalitetsmål.

Tabell 38. Miljökvalitetsmålen

ETT RIKT VÄXT OCH DJURLIV

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Genomför handlingsplaner för grön infrastruktur (Naturvårdsverket)	Grön infrastruktur, sid 73
Genomförande av planen för ett utökat skydd och förvaltning av marina områden	Skydd av marina områden, sid 70
Utveckla metoder för kontroll och lokal bekämpning av invasiva främmande arter	Invasiva främmande arter, sid 72
Utveckla tekniskt verktyg för att i ökad grad tillgängliggöra samt komplettera information om främmande arter	Invasiva främmande arter, sid 72
Utveckla ett nationellt varnings- och responssystem för tidig upptäckt av nya invasiva främmande arter samt hanterings- och beredskapsplaner för dessa	Invasiva främmande arter, sid 72
Införa nya fiskebestämmelser för att freda särskilt hotade kustlekande bestånd innanför trålgränsen i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön	Ingen aktivitet 2018
Utreda var ytterligare fredningsområden bör inrättas i kustområdena, samt inrätta sådana områden	Skydd av marina områden, sid 70
Utreda för vilka arter och under vilken tid på året som generella fredningstider bör införas för kustfisk, samt inrätta sådana	Ingen aktivitet 2018
Ta fram övergripande ramar för nationella åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper i marin miljö samt samordna arbetet nationellt	Hotade arter, sid 71

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Ta fram kunskapsuppbyggande program för hotade arter och naturtyper i marin miljö samt samordna arbetet nationellt	Hotade arter, sid 70
Utveckla vägledning för vad förvaltningsdokument för marina skyddade områden ska innehålla	Skydd av marina områden, sid 70
Ta fram en samordnad åtgärdsstrategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön	Restaurering av marina miljöer, sid 74
Utveckla metoder för ekologisk kompensation och restaurering av marina miljöer	Restaurering av marina miljöer, sid 74
Kommunikation om ekosystemtjänster genom etablerat nätverk för ekosystemtjänster	Grön infrastruktur i akvatiska miljöer, sid 73

GIFTFRI MILJÖ

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester (Transportstyrelsen)	Grön infrastruktur i akvatiska miljöer, sid 73
Åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten – nationell samverkan (Livsmedelsverket)	Skydd av marina områden, sid 70
Samverkan för en innovativ och miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling	Invasiva främmande arter, sid 72
Nationella åtgärder för att nå en acceptabel dioxinsituation	Invasiva främmande arter, sid 72

GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Bevarande och skydd av källmiljöer (SGU)	Skydd av limniska områden, sid 68
Tillsynsvägledning för skydd av vattentäkter	Tillsynsvägledning, sid 62
Riksintresse för vattenförsörjning	Ingen aktivitet 2018
HaV ska utveckla vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricks-vattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt utveckla:	Vattenskyddsområden, sid 64
a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden, och	
b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner	

HAV I BALANS SAMT LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljömålsuppföljning (årlig och fördjupad)	Miljömålsuppföljning, sid 36
Förslag till Havsplaner för Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken	Havsplanering, sid 85
Nationell fiskereglering	Nationell förvaltning, sid 101
En samordnad plan för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens åtgärdsprogram	Ett år med Havs- och vattenmyndigheten, sid 14
Utred omfattningen av trålfiskets skador på forn- och kulturlämningar på havets botten	Ingen aktivitet 2018
Införa nya fiskebestämmelser som syftar till att fisket innanför trålgränsen bedrivs mer artselektivt i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön	Ingen aktivitet 2018
Införa fiskebestämmelser som syftar till att minska fiske-trycket på kustlevande bestånd innanför trålgränsen i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön som behöver stärkt skydd men som kan fiskas till viss del	Översyn av fiskeregler på ostkusten, sid 101
HaV ska ta fram vägledning till verksamhetsutövare, länsstyrelser och kommuner om hur spridning av miljögifter kan förhindras vid muddring, dumpning av muddermassor och annan vattenverksamhet som berör sediment, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas	Tillsynsvägledning, sid 62
Anpassa fiskeflottans kapacitet till tillgängliga fiskemöjligheter i vissa flottsegment	Anpassning av flottans kapacitet, sid 104
Utreda möjligheter att påverka den interna näringsbelastningen, lokalt i övergödda vikar och fjärdar samt i Egentliga Östersjön	Åtgärdsarbete, sid 65
Vägledning kring hur förändrade hydrografiska förhållanden påverkar biologisk mångfald och ekosystem	Ingen aktivitet 2018
Ta fram en vägledning för kommunal havs- och kustplanering enligt Plan- och bygglagen	Ingen aktivitet 2018
Främja en effektiv och hållbar insamling och mottagning av förlorade fiskeredskap samt förebygga förlusten av nya	Ingen aktivitet 2018

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Ta fram en riktad nationell informationskampanj till allmänhet och konsumenter om vanligt förekommande skräpföremål i den marina miljön, dess negativa påverkan på miljön samt kopplingen till konsumenternas beteende	Restaurering av marina miljöer, sid 74
Stödja initiativ som främjar, organiserar och genomför strandstädning i särskilt drabbade områden	Restaurering av marina miljöer, sid 74
Ekosystembaserad förvaltning (RU) och nationella mål för fiskförvaltningen	Ekosystembaserad fiskförvaltning, sid 99
Forskning till stöd för miljöarbetet	Miljöforskningsanslaget, sid 22
Vetenskaplig rådgivning till förvaltningen	Miljöforskningsanslaget, sid 22
Övervakning av vattenmiljöer, havsmiljön, fisk, arter och habitat fisk enligt EU:s miljödirektiv	Miljöövervakning, sid 26
Rapportering om tillståndet i miljön nationellt	Miljöövervakning, sid 26
Rapportering om tillståndet i Östersjön och Nordsjön	Miljöövervakning, sid 26
Datainsamling kommersiellt fiske	Datainsamling och fiskets ekonomi, sid 105
Internationella konventioner, Polarfrågor samt RAG Fiske (externa dimensionen)	Internationell samverkan och internationella konventioner, sid 78
Internationell samverkan - politiken för global utveckling	Internationellt utvecklingsarbete, sid 126
Agenda 2030 - globala hållbarhetsmålen	Agenda 2030 för hållbar utveckling, sid 157
Ökad tillgänglighet av miljödata	Miljöforskningsanslaget, sid 22
Hållbar vindkraftsutbyggnad	Havsplanering, sid 85

INGEN ÖVERGÖDNING

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljömålsuppföljning (årlig och fördjupad)	Miljömålsuppföljning, sid 36
HaV ska: a) fortsätta att arbeta med utveckling av styrmedel så att utsläppen av kväve och fosfor från enskilda avlopp minskas, samt b) i frågor kring provning och tillsyn av enskilda avlopp, fortsätta att utveckla sin vägledning till länsstyrelser och kommuner	Tillsynsvägledning Små avloppsanläggningar, sid 63
Miljöövervakning (traditionell referensövervakning nationell och regional)	Miljöövervakning, sid 26
HaV ska utveckla vägledning, rådgivning och information om hur åtgärder kan genomföras i syfte att minska internbelastningen och halterna av näringsämnen i vattenförekomster med internbelastning där det behövs för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Myndigheten ska också verka för en långsiktig etablering av näringsreducerande åtgärder direkt i sjöar och kustvatten och uppföljning av åtgärdernas effektivitet	Åtgärdsarbete, sid 65
Rapportering om tillståndet i miljön nationellt	Miljöövervakning, sid 26
Internationell rapportering av miljöinformation	Övergripande arbete, sid 27

LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljömålsuppföljning (årlig och fördjupad)	Miljömålsuppföljning, sid 36
Tillsynsvägledning om vattenverksamhet	Vattenverksamhet, sid 62
Tillsynsvägledning för miljö kvalitetsnormer	Miljö kvalitetsnormer för vattenkvalitet och havsmiljön, sid 64
Tillsynsvägledning för skydd av vattentäkter	Vattenskyddsområden, sid 64
Miljöbalksprövningar som stödjer miljömålets genomförande	Miljöprövning, sid 55
Kalkning mot försurning	Kalkning mot försurning, sid 68

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Åtgärdsprogram för hotade arter	Hotade arter, sid 71
Främmande arter	Invasiva främmande arter, sid 72
Utveckling av strategin för åtgärder inom vattenkraften	Samordning av arbetet med vattenmiljön, sid 47
Officiell statistik	Utvecklingsarbete för inventering av kunskapsbehov och spridning av kunskap, sid 25
Åtgärdsuppföljning - kalkning av sjöar och vattendrag	Miljöövervakning, sid 26
Samverkan i samhällsplaneringen	Åtgärdsarbete, övergripande
HaV ska ta fram en ny nationell plan för kalkningsverksamheten som ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Den nationella planen ska vara ett stöd för länsstyrelsernas kalkningsverksamhet och prioriteringar samt innehålla en analys av i vilken omfattning den nuvarande kalkningsverksamheten bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs	Kalkning mot försurning, sid 68
HaV ska vägleda länsstyrelserna vid en prioritering av miljöförbättrande åtgärder som minskar vattenkraftens miljöpåverkan, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas	Samordning av arbetet med vattenmiljön, sid 47
HaV ska ta fram en nationell strategi för finansiering av åtgärder med avseende på vattenverksamheter / vattenanläggningar som saknar ansvarig verksamhetsutövare	Samordning av arbetet med vattenmiljön, sid 47
Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas	
HaV ska i sitt arbete med att ta fram hanteringsprogram för invasiva främmande arter i vattenmiljöer inkludera de främmande arter som har en sådan påverkan att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte kunna följas	Invasiva främmande arter, sid 72

Agenda 2030

Havs- och vattenmyndighetens verksamhet bidrar på olika sätt till att uppnå FN:s hållbarhetsmål, inte minst genom genomförandet av miljömålen och generationsmålet. Myndigheten har särskilt fokuserat på mål 4, 6, 14, 13 och 15 som berör en hållbar förvaltning av havs- och vattenresurser från källa till hav – i ett föränderligt klimat. Vår strategi är att bygga långsiktiga samarbeten och partnerskap enligt mål 17 och bidra till kunskapsspridning enligt mål 4. Här finns många goda exempel från arbetet i Östersjö- och Nordsjöregionen som är en bra grund för kunskaps- och erfarenhetsutbyte med andra länder och regioner i världen. Inom vårt internationella utvecklingssamarbete är dessutom mål 1, 2 och 5 av särskild relevans.

Vi har under 2018 följt upp arbetet med FN:s havsmiljökonferens i New York och flera av de svenska frivilliga åtagandena, till exempel kring marina skyddade områden och ekosystembaserad fiskförvaltning. I övrigt har vi bedrivit omvärldsbevakning, integrerat agendan i verksamhetens styrdokument, deltagit i kommunikationsinsatser och arbetsmöten och levererat underlag till SCB kring dess uppföljning. HaV har också haft dialog och erfarenhetsutbyten om agendan på internationell nivå genom våra strategiska samarbeten inom miljö- och klimatområdet bland annat med Brasilien, Ryssland och Kina. Nedan lyfter vi fram några exempel på insatser på myndigheten som har en tydlig koppling till målen i Agenda 2030.

- Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt
- Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk
- Mål 4. God utbildning för alla
- Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt
- Mål 6. Säkerställa tillgången till och hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla
- Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser
- Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för hållbar utveckling
- Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald
- Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

HaV:s internationella utvecklingsstrategi

Under 2018 förtydligade HaV sin ambition att arbeta långsiktigt med Agenda 2030 genom att anta en ny strategi för internationellt utvecklingsarbete. Strategin tar sin utgångspunkt i de globala havs- och vattenmålen och anger att dessa ska integreras i och utgöra en grund för prioritering i vårt internationella arbete. Se sid 126, Internationellt utvecklingssamarbete.

HaV:s Klimatstrategi

MÅL 13

Under 2018 har myndigheten fastställt en treårig intern klimatstrategi för sitt långsiktiga arbete med klimatfrågor. Syftet har varit att stödja, stärka och synliggöra arbetet som myndigheten för att nå miljömålen och de globala hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030. I anslutning till strategin beslutades även Handlingsplan för klimatanpassning. Se sid 131, Myndighetens utvecklingsarbete, Klimat.

Fortsatt uppföljning av FN:s havskonferens

Fokus på mål 14 men omfattar även mål 1, 2, 5, 6, 13, 15 och 17.

HaV har under 2018 följt upp egna och andra svenska aktörers frivilliga åtaganden som initierades under FN:s havskonferens i New York 2017.

Vid årets Havs- och vattenforum bjöd myndigheten in FN:s speciellt utsedda sändebud med ansvar för havsfrågor, Peter Thomsson, och Sveriges Klimatambassadör Lars Ronnås till ett samtal om framtidens hav och klimatets påverkan.

Under 2018 har myndigheten fortsatt bevaka arbetet inom initiativet Friends of Ocean Action genom deltagande vid flera webinarier.

Målet att nå de globala målen i Agenda 2030 har även varit styrande för de aktiviteter som genomförts inom ramen för myndighetens Sida-finansierade globala program. Under 2018 har HaV tagit fram förslag till ett nytt program som enligt planen ska starta under 2019 och löpa fram till och med 2023. Se sid 126, Internationellt utvecklingssamarbete.

Rapportering av Agenda 2030 samt miljömål

MÅL 6, 14 OCH 15

Den fördjupade uppföljningen av miljömålen kommer att levereras av Naturvårdsverket i januari 2019. Som en del av den fördjupade utvärderingen av miljömålen koordinerade HaV under 2018 en arbetsgrupp med temat hav och vatten kopplat till mål 6 och 14 i Agenda 2030.

HaV och SCB har fortsatt sin dialog kring underlag inför kommande rapporteringar och uppföljning av indikatorer. Se sid 156, Hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 och rapportering av indikatorer. Se sid 150, Miljömålsuppföljningen.

Forskning och Agenda 2030

MÅL 4, 6, 13, 14, 15, 17

Miljömålen har varit styrande för de forskningsutlysningar som myndigheten är involverad i. Under året har vi även beaktat målen inom Agenda 2030 för våra vägval inom forskningen. Vi samverkar med andra EU-länder för gemensamma forskningsutlysningar. Flera av myndighetens pågående initiativ kan direkt kopplas till mål 6 och 14. Som exempel kan nämnas den vetenskapliga rådgivning som SLU bistår HaV med inom fiskets område och som rör mål 14. Inom BONUS och Joint-program initiativen JPI Water och JPI Ocean, pågår forskning om hållbar havsförvaltning, blå ekonomi, integrerad vattenförvaltning och en särskild satsning på plastpartiklar i havet.

Myndigheten har också bistått regeringskansliet med underlag inför planeringen av FN:s Ocean Science Decade 2020-2030, som koordineras av UNESCO-IOC.

Se sid 22, Forskningssamverkan nationellt och internationellt.

Marin pedagogik

MÅL 4, 6 OCH 14

Under 2018 hade HaV ett regeringsuppdrag med fokus på marin pedagogik. Havsmiljöinstitutet sammanställde på myndighetens uppdrag ett kunskapsunderlag om lokalt arbete med marin pedagogik i Sverige och förslag till fortsatt arbete.

En utlysning av medel riktades särskilt mot aktörer i lokalsamhället som arbetar med att öka kunskapen om havet bland barn och unga. Resultaten från dessa pågående projekt kommer att rapporteras under 2019.

Myndigheten har även kontakt med UNESCO-IOC för fortsatt samverkan kring satsningen på Ocean literacy som Sverige finansierar.

Se sid 137, Regeringsuppdrag Marin pedagogik.

Integrerad havs- och vattenförvaltning – svenska prioriteringar inom Helcom och Oskar

MÅL 6, 14 OCH 17

De regionala havsmiljö-konventionerna Helcom och Oskar utgör plattformar för genomförande av hållbarhetsmål 6 och 14 och andra globala miljökonventioner. HaV har under 2018 rapporterat ett regeringsuppdrag med ett förslag till strategi för fortsatt arbete inom dessa regionala konventioner. Se sid 41, Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Oskar.

Skydd för biologisk mångfald på internationellt vatten

MÅL 14 OCH 15

Under 2018 arbetade myndigheten vidare med frågor om marint områdesskydd och bistod regeringskansliet i de fortsatta FN-förhandlingarna inom konventionen för Biologisk mångfald, CBD, och om skydd för biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ). Därutöver har HaV fortsatt bidra till arbetet inom Arktiska rådets grupp PAME, samt konventionen avseende marina resurserna i Antarktis, CAMLR. Se sid 78, Internationell samverkan och internationella konventioner.

Bilateralt miljö- och klimatsamarbete

MÅL 4, 6, 14, 15 OCH 17

Internationell samverkan och samarbete bidrar till att uppnå de svenska miljömålen inklusive generationsmålet, Agenda 2030 och åtaganden inom internationella miljökonventioner. Under 2018 har samarbetet med Kina, Brasilien och Ryssland dominerat, men vi har även utvecklat samarbetet med USA, Sydafrika och Vietnam.

Under 2018 har myndighetens samverkan med Kina och ett flertal europeiska länder kommit igång på allvar inom ramen för China Europe Water Platform, CEWP, där myndigheten koordinerar ett arbetspaket om integrerad vatten- och havsmiljöförvaltning.

Se sid 81, Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder.

Samverkan med FAO och WTO om fiskefrågor

MÅL 14, MÅL 17

Under 2018 har HaV:s arbete framför allt inriktats på FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Världshandelsorganisationen (WTO) för att lyfta frågor om handel med fiskeritjänster och om fiskesubventionerna. Se sid 94, Den gemensamma fiskeripolitiken, Globala organisationer.

Ekosystembaserad fiskförvaltning

MÅL 14

Under 2018 har HaV arbetat vidare med regeringsuppdraget att ta fram en strategi för hur en ekosystembaserad fiskförvaltning kan utvecklas så den blir en integrerad del i uppfyllandet av målen i havs- och vattenförvaltningen. Se sid 94. Den gemensamma fiskeripolitiken, Ekosystembaserad fiskförvaltning.

Finansiell redovisning

Verksamhetens utfall

Verksamheten visar ett utfall om 5 954 tkr. Den främsta orsaken till utfallet är de projekt inom EU:s datainsamlingsförordning och kontrollförordning, som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Tidigare år har dessa projekt resultatförts då bidragsbeslut inte erhållits innan årsskiftet och de upparbetade kostnaderna därmed inte kan periodiseras. Under 2018 har bidrag betalats ut gällande flertalet av dessa projekt och därmed har intäkten för dem resultatförts.

Resultaträkning

Årets utfall gällande verksamhetens intäkter och kostnader är högre jämfört med föregående år. Detta beror till stor del på en ökad tilldelning av anslagen 1:11 – Åtgärder för havs- och vattenmiljö och 1:2 – Miljöövervakning samt 1:15 – förvaltningsanslag. Dessutom har myndigheten erhållit bidrag från Statens Jordbruksverk gällande projekt som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) och som inte har resultatförts. Händelserna påverkar intäktssidan genom att posterna Intäkter av anslag samt Intäkter av bidrag ökar. På kostnadssidan har framför allt posterna Kostnader för personal och Övriga driftkostnader ökat medan Avskrivningar och nedskrivningar minskat.

I transfereringsavsnittet är utfallet högre. Detta beror framför allt på ökad tilldelning gällande den del av anslag 1:11 – Åtgärder för havs- och vattenmiljö, som disponeras av Havs- och vattenmyndigheten.

Balansräkning

Under året har arbete gjorts i stora utvecklingsprojekt som hänförs till EU:s Kontrollförordning, vilket medför ökning av posten Balanserade utgifter för utveckling. Ökningen på posterna Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret samt Oförbrukade bidrag beror på inbetalade bidrag från Statens Jordbruksverk gällande egenutvecklade IT-projekt som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) och där investeringen finansieras av lån i Riksgäldskontoret. Ökningen av posten Lån i Riksgäldskontoret beror på belåningen av egenutvecklade IT-projekt.

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	2018	2017
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	468 657	441 898
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	8 657	9 963
Intäkter av bidrag	3	42 028	24 462
Finansiella intäkter	4	554	648
Summa		519 896	476 970
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-203 620	-186 706
Kostnader för lokaler		-16 069	-15 756
Övriga driftkostnader	6	-272 446	-258 636
Finansiella kostnader	7	-175	-300
Avskrivningar och nedskrivningar	11	-21 632	-24 988
Summa		-513 942	-486 387
Verksamhetsutfall	10	5 954	-9 417
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	555	512
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-555	-512
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		718 680	624 843
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		330	76
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	15	15 921	19 223
Finansiella intäkter	17	5 311	9 819
Finansiella kostnader	17	-9 266	-1 170
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	17	126	-19 794
Lämnade bidrag	9	-731 102	-632 997
Saldo		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	10	5 954	-9 417

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2018-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	11, 20		
Balanserade utgifter för utveckling		139 268	120 329
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		1 414	1 456
Materiella anläggningstillgångar	11, 20		
Förbättringsutgifter på annans fastighet		1 913	1 656
Maskiner, inventarier och installationer m.m.		7 680	10 491
Finansiella anläggningstillgångar	11		
Andra långfristiga värdepappersinnehav		155 789	151 291
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		144	29
Fordringar hos andra myndigheter		9 406	9 064
Övriga kortfristiga fordringar	12	2 083	2 499
Periodavgränsningsposter	13		
Förutbetalda kostnader		6 641	7 415
Upplupna bidragsintäkter		6 972	2 266
Övriga upplupna intäkter		1 370	1 105
Avräkning med statsverket	14		
Avräkning med statsverket		64 712	55 605
Kassa och bank	23		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		83 972	38 450
Kassa och bank		339	11 328
SUMMA TILLGÅNGAR		481 703	412 983
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	16		
Statskapital		187	187
Balanserad kapitalförändring		-17 658	-8 241
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	5 954	-9 417
Fonder			
Fonder	17	169 602	169 728
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	18	795	486
Övriga avsättningar	19	1 506	5 614
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	20	114 034	89 517
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		29 887	47 532
Leverantörsskulder		33 021	26 915
Övriga kortfristiga skulder	21	3 889	14 011
Periodavgränsningsposter	22		
Upplupna kostnader		49 715	34 225
Oförbrukade bidrag		90 772	42 427
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		481 703	412 983

Anslagsredovisning i tkr

Samtliga anslag är ramanslag

ANSLAG		Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleingsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not till anslagsredovisningen
Utgiftsområde 20								
Allmän miljö- och naturvård								
20 01 002	Miljöövervakning m.m. (a)	1 069	132 700	-1 069	132 700	-125 368	7 332	1
	003 Miljöövervakning m.m. - del till HaV (a)	1 069	129 700	-1 069	129 700	-122 368	7 332	
	005 Bidrag till Swedish Water House (a)	0	3 000	0	3 000	-3 000	0	
20 01 004	Sanering och återställning av förorenade områden (a)	0	25 000	0	25 000	-12 343	12 657	2
	007 Sanering o återställ - Sanering vrak - del till HaV (a)	0	25 000	0	25 000	-12 343	12 657	
20 01 011	Åtgärder för havs- och vattenmiljö (a)	12 928	814 565	-12 928	814 565	-786 791	27 774	3
	002 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (a)	12 928	814 565	-12 928	814 565	-786 791	27 774	
20 01 015	Havs- och vattenmyndigheten (a)	6 601	244 280	0	250 881	-243 301	7 580	
	001 Havs- och vattenmyndigheten (a)	6 601	244 280	0	250 881	-243 301	7 580	
Utgiftsområde 23								
Areella näringar, landsbygd och livsmedel								
23 01 007	Ersättningar för viltskador m.m. (a)	475	20 000	-475	20 000	-20 000	0	4
	003 Bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffade sådana skador (a)	475	20 000	-475	20 000	-20 000	0	
Summa anslag		21 072	1 236 545	-14 471	1 243 146	-1 187 803	55 342	

Noter till redovisning mot anslag

Anslagstilldelningar/indragning enligt regeringsbeslut samt kommentar

Not

- Enligt regeringsbeslut I:15 daterat 2017-12-21 disponeras ingen anslagsbehållning från 2017. Beslutet innebär att 1 069 tkr därmed blir indraget. Se not 24.
- Anslaget har inte förbrukats fullt ut på grund av fördröjningar i upphandlingar kring arbetet med att sanera vrak.
- Enligt regeringsbeslut I:14 daterat 2017-12-21 disponeras ingen anslagsbehållning från 2017. Beslutet innebär att 12 928 tkr därmed blir indraget. Se not 25.
- Enligt regeringsbeslut IV 3 daterat 2017-12-18 disponeras ingen anslagsbehållning från 2017. Beslutet innebär att 475 tkr därmed blir indraget. Se not 26.

REDOVISNING MOT INKOMSTITTEL

Inkomstittel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	25	21	
2714	Sanktionsavgifter	500	533	5
2552	Övrig offentligrättslig verksamhet	25	0	
Summa		550	555	

Not till redovisning mot inkomstittel

Not

- 5** Under 2018 har högre sanktionsavgifter per ärende dömts ut enligt fiskelagen

REDOVISNING AV BESTÄLLNINGSBEMYNDIGANDEN

Anslag / anslags- benämning	Tilldelade bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år								Not
				2018-12-31	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
20 01 002 003 Miljöövervakning m.m.	30 000	29 557	28 616	25 809	2 807	0	0	0	0	0	0	6
20 01 004 007 Sanering och återställning av förordade områden	30 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
20 01 011 002 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	335 000	213 910	279 534	143 546	91 576	27 232	7 750	5 922	2 338	1 169	8	

Noter till redovisning mot beställningsbemyndiganden

Not

- 6** Av den totala bemyndiganderamen för år 2018, 30 000 tkr, har 28 616 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under år 2019-2020.
- 7** Av den totala bemyndiganderamen för år 2018, 30 000 tkr, har inga medel bundits upp i framtida åtaganden. Detta beror främst på fördröjningar i upphandlingen kring arbetet med att sanera vrak.
- 8** Av den totala bemyndiganderamen för år 2018, 335 000 tkr, har 279 727 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under åren 2019-2025. Bemyndiganderamen har använts för ett större antal fleråriga projekt, särskilt till länsstyrelserna. Utnyttjandet av bemyndiganderamen är högre jämfört med 2017, vilket beror på ökad tilldelning av medel 2018.

FINANSIELLA VILLKOR FÖR ANSLAG 1:11

Anslag / anslagspost	Ändamål	Belopp enligt RB	Utfall
20 01 011 002	Villkor 1 i RB , för arbete enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön får högst 74 800 tkr användas		
	- varav bidrag till länsstyrelserna enl tidigare fördelningsnyckel (Högst 34 800 tkr)	34 800	34 800
	- varav bidrag till länsstyrelser som är vattenmyndigheter (Högst 17 000 tkr)	17 000	17 000
	- varav bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (Högst 15 000 tkr)	15 000	15 000
	- varav bidrag till Sveriges geologiska undersökning (Högst 8 000 tkr)	8 000	8 000
20 01 011 002	Villkor 2 i RB , för arbete enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt LOVA (Högst 135 000 tkr)	135 000	135 000
20 01 011 002	Villkor 3 i RB , för arbete med kunskapsinhämtning, kartläggning... förlorade fiskeredskap m.m. (Högst 10 000 tkr)	10 000	8 199
20 01 011 002	Villkor 4 i RB , för att utveckla åtgärdsarbetet mot övergödning i avrinningsområden m.m. (Minst 9 000 tkr)	9 000	9 238
20 01 011 002	Villkor 5 i RB , till insatser i marint områdesskydd och stärka arbetet med bevarandeplaner m.m. (Högst 50 000 tkr)	50 000	35 383
20 01 011 002	Villkor 6 i RB , för arbetet med och insatser för att stärka vatten- och marin pedagogik. (Högst 3 000 tkr)	3 000	3 004
20 01 011 002	Villkor 7 i RB , till förstärkt arbete med vägledning, tillsyn, prövning och omprövning av vattenverksamheter m.m.	30 000	21 789
20 01 011 002	Villkor 8 i RB , till Göteborgs universitet för Havsmiljöinstitutet	5 000	5 000
20 01 011 002	Villkor 9 i RB , för utveckling av selektiva redskap (Högst 8 000 tkr)	8 000	3 351
20 01 011 002	Villkor 10 i RB , till Internationella fiskesekretariatet FISH, (Högst 2 000 tkr)	2 000	2 000
20 01 011 002	Villkor 11 i RB , till Internationella havsforskningsrådets vetenskapskonferens 2019 (Högst 1 500 tkr)	1 500	289

ÖVRIGA VILLKOR

Låneram	115 000
Räntekontokredit	20 000
Anslagskredit	
20 01 002 003	0
20 01 002 005	0
20 01 011 002	0
20 01 015 001	7 328
23 01 007 003	0

Finansiella villkor enligt:

Regeringsbeslut I:15 2017-12-21

Regeringsbeslut I:14 2017-12-21

Regeringsbeslut IV 3, 2017-12-18

Regeringsbeslut I:9 2018-06-14

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

ALLMÄNT

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Årsredovisningen för Havs- och vattenmyndigheten har upprättats i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Redovisningen följer god redovisningssed i enlighet med förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

VÄRDERING AV FORDRINGAR OCH SKULDER

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER

Projektkostnader periodiseras till upparbetat värde. För periodiseringar av leverantörsfakturor avseende omkostnader i verksamheten tillämpas en beloppsgräns om 50 tkr.

LIKVIDITETSFLÖDET

Havs- och vattenmyndigheten tillämpar principen att in- och utbetalningar belastar räntekontot. Vid transfereringar och förbrukning av anslagen 1:2, 1:4, 1:7 och 1:11 belastas statens centralkonto (SCR) som inte är räntebärande.

MEDEL FRÅN VATTENDOMAR, FONDREDOVISNING M.M.

Havs- och vattenmyndigheten administrerar medel från vattendomar och beslut (villkorsmedel). Dessa medel används för transfereringar till olika externa bidragsmottagare, men också till Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet enligt regeringsbeslut.

De medel som använts i Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet har redovisats på intäkts- och kostnadskonton i resultaträkningens verksamhetsdel. Samtliga medel, inklusive avkastning och förvaltningskostnader, har redovisats i resultaträkningens transfereringsdel. Detta avser såväl Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet som bidrag till externa mottagare. Fakturerade avgifter enligt vattendomarna redovisas som kortfristig fordran och beloppen avsätts därefter till fond. Fonderna förvaltas av Kammarkollegiet och återfinns också som tillgångspost. Fondernas bokförda värde per den 31 december 2018 uppgick till 150 451 tkr.

Som fonder räknas; medel från vattendorar, villkorsmedel, foderavgiftsmedel samt medel avseende Dalälven. Medlen återfinns under rubriken "Fonder" i balansräkningen.

VÄRDERINGSPRINCIPER FÖR ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Avskrivningarna enligt plan grundas på anläggningarnas ursprungliga anskaffningsvärde och fördelas över den beräknade livslängden. Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en ekonomisk livslängd som uppgår till minst tre år. Förbättringsutgifter på annans fastighet och immateriella tillgångar redovisas som anläggningstillgångar om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr. Följande avskrivningsperioder tillämpas.

	Avskrivningstid (år)
IT - utrustning	3
Inventarier	5
Fordon och andra transportmedel	5
Licensavgifter	3
Förbättringar på annans fastighet	återstående kontraktstid
Immateriella tillgångar	
- Egenutvecklade IT-program	7
- Övriga immateriella tillgångar	3

Egenutvecklade IT-program har en avskrivningstid om sju år med anledning av bedömning att den tekniska livslängden är betydligt längre än fem år.

BIDRAGSFINANSIERADE PROJEKT

Kvarstående över/underskott i avslutade helt eller delvis bidragsfinansierade projekt avräknas mot förvaltningsanslaget.

UTBETALADE ERSÄTTNINGAR TILL LEDAMÖTER

I INSYNSRÅDET MED MERA

Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut till ledamöter i insynsrådet och ledande befattningshavare inom Havs- och vattenmyndigheten samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller aktiebolag.

Namn	Uppdrag	Belopp
Generaldirektör		Bruttolön: 1 337
Jakob Granit	Ledamot Kustbevakningens insynsråd	
	Ledamot Naturvårdsverkets insynsråd	
	Ledamot Arbetsgivarverkets styrelse	
		Förmåner: 124

Insynsrådsledamöter	Uppdrag	Arvoden
Jan-Olof Larsson	Inga uppdrag	1,5
Emma Nohrén	Ersättare Gentekniknämnden	1,5
	Ordförande för miljömålsberedningen	
Åsa Ranung	Inga uppdrag	1,5
Lisbeth Schultze	Ledamot Energimyndighetens insynsråd	1,5
Lars Tysklind	Ledamot Socialstyrelsens rättsliga råd	1,5
	Ledamot Gentekniknämnden	
Christina Nordin	Inga uppdrag	1,5
Kerstin Cederlöf	Inga uppdrag	1,5
Pernilla Winnhed	Ledamot Strålsäkerhetsmyndighetens insynsråd	1,5
Peter Ronelöv Olsson	Inga uppdrag	1,5

NOTER

NOT 1 Intäkter av anslag

		2018	2017
1:15	Havs- och vattenmyndigheten	242 835	229 947
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	114 194	109 797
1:2	Miljöövervakning m.m.	99 284	102 153
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden, sanering vrak	12 343	0
Summa		468 657	441 898

Utfall på intäkter av anslag 1:15 skiljer sig från utfallet i anslagsredovisningen. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld, som intjänas före år 2009.

NOT 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

4§ Avgiftsförordningen	2018	2017
Uthyrning av lokaler	219	285
Konsultuppdrag	197	179
Övrigt	371	797
Summa	787	1 261

Intäkterna, enligt 4 § avgiftsförordningen, kommer från verksamhet som är av tillfällig natur eller av mindre omfattning. Vid bedömning av vad som är av mindre omfattning sätts intäkterna i relation till de totala kostnaderna för myndighetens verksamhet. Intäkterna får inte överskrida 5 % av kostnaderna. För Havs- och vattenmyndighetens del uppgår andelen till 0,15 %.

Övriga ersättningar	2018	2017
Intäkter från tjänsteexport, utvecklingssamarbete m.m.	5 949	6 035
Medel från vattendomar	509	1 416
Övriga avgifter och andra ersättningar	1 411	1 249
Summa	7 870	8 701
Summa avgifter och andra ersättningar	8 657	9 963

NOT 3

Intäkter av bidrag

	2018	2017
EHFF, via Statens Jordbruksverk	22 174	855
EU	11 471	9 924
Naturvårdsverket	5 953	10 133
SMHI	1 028	950
Arbetsförmedlingen	532	226
Skogsstyrelsen	363	0
LST Västmanland	203	546
Formas	76	0
Svenska Institutet	64	10
Lantmäteriet	59	59
Försäkringskassan	53	0
Nordiska ministerrådet	51	29
Bygg-Göta	2	0
Kammarkollegiet	0	1 729
Summa	42 028	24 462

Ökningen av intäkter av bidrag beror främst på att myndigheten erhållit bidrag från Statens Jordbruksverk gällande projekt, som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

Projekt gällande sanering av vrak finansierades 2017 av Naturvårdsverket.

NOT 4

Finansiella intäkter

	2018	2017
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	493	411
Realiserade kursvinster	61	237
Summa	554	648

NOT 5

Kostnader för personal

	2018	2017
Lönekostnader	136 457	125 599
Varav arvode till Insynsrådet	14	21
Arbetsgivaravgifter, premier, pensioner	66 970	60 835
Övriga personalkostnader	5 175	4 938
Aktiverade utgifter för egenutvecklade tillgångar	-4 981	-4 665
Summa	203 620	186 706

NOT 6

Driftkostnader

	2018	2017
Kostnader för köpta tjänster	252 213	241 581
Kostnader för resor	9 033	8 464
Övriga kostnader	11 200	8 591
Summa	272 446	258 636

NOT 7

Finansiella kostnader

	2018	2017
Ränta räntekonto i Riksgäldskontoret	119	111
Realiserad kursförlust	48	177
Övriga finansiella kostnader	7	12
Summa	175	300

NOT 8

Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras

	2018	2017
Övriga inkomster av statens verksamhet	21	20
Sanktionsavgifter	533	492
Summa	555	512

NOT 9

Lämnade bidrag

	2018	2017
Bidrag till statliga myndigheter	696 249	602 365
Bidrag till statliga bolag	-170	1 549
Bidrag till övriga statliga sektorn	50	50
Bidrag till kommuner och övriga kommunala sektorn	9 556	3 751
Bidrag till landsting	152	30
Bidrag till andra EU-länder	0	72
Bidrag till övr länder och internationella organisationer	825	641
Bidrag till övr organisationer och ideella föreningar	21 969	17 544
Bidrag till privata företag	2 471	6 995
Summa	731 102	632 997

Lämnade bidrag sker huvudsakligen från 1:2-, 1:7- och 1:11-anslag samt utbetalning av medel från fiskeavgiftsmedel och vattendomar.

Tilldelningen av anslag 1:11 och 1:2 har ökat 2018 jämfört med 2017, vilket förklarar förändringen.

NOT 10

Analys av årets kapitalförändring

	2018	2017
Avgiftsfinansierad verksamhet	-29	215
Bidragsverksamhet	5 983	-9 632
Årets kapitalförändring	5 954	-9 417

Årets kapitalförändring består främst av projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden. 2018 har medel erhållits för tidigare års projekt och vars saldo återfinns i kapitalförändringen.

NOT 11

Anläggningstillgångar

	2018-12-31	2017-12-31
IMMATERIELLA TILLGÅNGAR		
Pågående projekt dataprogram		
Ingående anskaffningsvärde	54 430	72 811
Årets upparbetade utgifter, egen utveckling	33 244	32 376
Årets aktivering egenutv program	-8 982	-50 757
Bokfört värde	78 691	54 430
Dataprogram		
Ingående anskaffningsvärde	123 533	72 776
Årets anskaffningsvärde	0	0
Årets aktivering egenutv program	8 982	50 757
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	132 515	123 533
Ingående ackumulerade avskrivningar	-57 495	-41 677
Årets avskrivningar	-14 305	-15 818
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-71 799	-57 495
Ingående ackumulerade nedskrivningar	-139	-139
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-139	-139
Bokfört värde	60 577	65 900
Summa bokfört värde		
balanserade utgifter för utveckling	139 268	120 329
Rättigheter och andra immateriella anläggningar		
Ingående anskaffningsvärde	12 143	12 143
Årets anskaffningsvärde	1 508	0
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	13 650	12 143
Ingående ackumulerade avskrivningar	-10 687	-9 073
Årets avskrivningar	-1 549	-1 614
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-12 236	-10 687
Bokfört värde	1 414	1 456
Summa immateriella tillgångar	140 683	121 785

MATERIELLA TILLGÅNGAR

	2018-12-31	2017-12-31
Förbättringsutgifter, annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	6 136	6 015
Årets anskaffningsvärde	941	150
Årets försäljning/utrangering	<u>0</u>	<u>-29</u>
Utgående anskaffningsvärde	7 077	6 136
Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 480	-3 486
Årets avskrivningar	-684	-1 011
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	<u>0</u>	<u>18</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-5 164	-4 480
Bokfört värde	1 913	1 656
Bilar		
Ingående anskaffningsvärde	5 578	5 366
Årets anskaffningsvärde	0	283
Årets försäljning/utrangering	<u>-906</u>	<u>-71</u>
Utgående anskaffningsvärde	4 672	5 578
Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 255	-2 164
Årets avskrivningar	-1 011	-1 091
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	<u>787</u>	<u>0</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-3 479	-3 255
Ingående ackumulerade nedskrivningar	71	0
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	<u>0</u>	<u>71</u>
Utgående ackumulerade nedskrivningar	71	71
Bokfört värde	1 263	2 394
Datorer kringutrustning		
Ingående anskaffningsvärde	16 240	15 928
Årets anskaffningsvärde	1 070	1 914
Årets försäljning/utrangering	<u>0</u>	<u>-1 602</u>
Utgående anskaffningsvärde	17 310	16 240
Ingående ackumulerade avskrivningar	-11 636	-10 476
Årets avskrivningar	-2 335	-2 752
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	<u>0</u>	<u>1 593</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-13 970	-11 636

	2018-12-31	2017-12-31
Övriga inventarier		
Ingående anskaffningsvärde	24 858	24 492
Årets anskaffningsvärde	1 332	366
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	26 190	24 858
Ingående ackumulerade avskrivningar	-21 364	-18 662
Årets avskrivningar	-1 749	-2 703
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-23 113	-21 364
Bokfört värde	3 077	3 494
Summa bokfört värde maskiner, inventarier och installationer m m.	7 679	10 491
Summa materiella tillgångar	9 593	12 147
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	150 275	133 932

För finansiering av anläggningstillgångar se Not 20

Finansiella anläggningstillgångar

Havs- och vattenmyndigheten har tillgångar hos Kammarkollegiet. Dessa tillgångar avser fiskeavgifter beslutade enligt vattenlagen. Medlen redovisas både på tillgångs- sidan och på skuldsidan i balansräkningen och återfinns därför också under "Fonder". Beloppet inkluderar utdelningar och ränteintäkter.

Medlen hos Kammarkollegiet består av 25 fonder med olika placering i aktiekon- sortium, räntekonsortium samt likviditetsförvaltning. Kammarkollegiet ansvarar för förvaltningen. Fondernas bokförda värde per 31 december 2018 uppgår till 150 451 tkr fördelat på Räntekonsortie 62 130 tkr samt Aktiekonsortie 88 321 tkr.

Nedan angivna belopp är Kammarkollegiets marknadsvärde.

	2018-12-31	2017-12-31
Kammarkollegiet Aktiekonsortie	95 982	95 517
Kammarkollegiet Räntekonsortie	59 807	55 774
Summa	155 789	151 291

NOT 12

Övriga kortfristiga fordringar

	2018-12-31	2017-12-31
Medel från vattendomar	1 051	2 464
Övriga fordringar	1 032	34
Summa	2 083	2 499

NOT 13

Periodavgränsningsposter

	2018-12-31	2017-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	3 945	3 765
Övriga förutbetalda kostnader	2 696	3 649
Summa	6 641	7 415

Upplupna bidrag

Upplupna bidragsintäkter myndigheter	5 032	874
Upplupna bidragsintäkter övriga	1 940	1 392
Summa	6 972	2 266

Övriga upplupna intäkter

Upplupna avgiftsintäkter	1 370	1 105
Summa	1 370	1 105

Projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden. 2017 hade endast förhandsbesked erhållits och därmed återfanns saldot i årets kapitalförändring.

NOT 14

Avräkning med statsverket

	2018-12-31	2017-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	-1	-2
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-555	-512
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	553	513
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel (+)	0	0
Fordringar/Skulder avseende uppbörd	-3	-1
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	61 985	33 060
Redovisat mot anslag (+)	944 502	836 794
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-934 085	-807 869
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	72 403	61 985
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-6 601	-6 876
Redovisat mot anslag (+)	243 301	230 257
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-244 280	-230 100
Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	118
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-7 580	-6 601
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	994	1 305
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-466	-310
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	528	994
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-772	-1 242
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	31 988	34 451
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-965 383	-841 337
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	933 532	807 356
Saldo	-636	-772
UTGÅENDE BALANS	64 712	55 605

NOT 15**Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag**

	2018	2017
Kammarkollegiet fiskeavgifter	15 552	19 225
EU	61	-152
Övriga	308	150
Summa	15 921	19 223

Myndigheten lämnar bidrag finansierade av fiskeavgiftsmedel till externa bidragsmottagare, enligt Förordning (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter.

Två domar med höga utdömda engångsavgifter tillfördes fiskeavgiftsmedel år 2017.

NOT 16**Specifikation av myndighetskapitalet**

	Stats- kapital	Bal.kap Anslagsfin. verksamh.	Bal. kap. Avgiftsfin. verksamh.	Bal. kap. Bidragsfin. verksamh.	Kapital- förändring enl. RR	Summa
Föregående års UB	187	645	2 773	-11 658	-9 417	-17 471
A Ingående balans	187	645	2 773	-11 658	-9 417	-17 471
Föregående års kapitalförändring	-	-	215	-9 632	9 417	0
Årets kapitalförändring	-	-	0	-	5 954	5 954
B Summa årets förändring	0	0	215	-9 632	15 371	5 954
C Utgående balans	187	645	2 988	-21 290	5 954	-11 517

NOT 17

Fondredovisning m.fl.

Fond/konto i BR	6:5	6:6	Äldre	6:9	Untran- Lanforsen	Villkors- medel	Flott- leder	TOTALT FONDER
IB 2018	99 460	18 040	6 591	6 152	20 040	19 080	365	169 728
Avsättning/upplösning	-482	1 224	-16	-152	-413	-286	0	-126
UB 31/12	98 978	19 264	6 574	6 001	19 627	18 794	365	169 602
Inkomna bidrag	5 710	9 263	160	0	0	926	0	16 060
Lämnade bidrag								
- till egen verksamhet	0	0	0	0	0	-509	0	-509 ²⁾
- till externa	-3 610	-7 933	0	0	0	-180	0	-11 723
Finansiella intäkter ¹⁾	3 074	247	208	198	598	985	0	5 311
Finansiella kostnader ¹⁾	-5 657	-354	-385	-350	-1 011	-1 509	0	-9 266
Summa	-482	1 224	-16	-152	-413	-286	0	-126

¹⁾ I posterna ingår uppbokningar av orealiserade värdeförändringar, som görs enligt bestämmelserna för värdering av finansiella instrument.

²⁾ Lämnade bidrag - till egen verksamhet Villkorsmedel reg.beslut 2017-03-30 -509

NOT 18

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående avsättning	486	1 947
Årets pensionskostnad	456	-254
Årets pensionsutbetalningar	-147	-1 208
Utgående avsättning	795	486

Avser delpensioner samt pensionsersättning och särskild löneskatt.

NOT 19

Övriga avsättningar

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående balans	5 614	1 449
Avsättning personalkostnader	-4 538	4 538
Årets avsättningar för lokalt omställningsarbete	430	-373
Utgående balans	1 506	5 614

Avsättning för lokalt omställningsarbete 0,3 % av bruttolönesumman per månad. Användandet av medel beslutas årligen gemensamt av arbetsgivare och arbetstagarorganisationer.

Avsättning personalkostnader avser beslut tagna och därmed anslagsavräknade 2017.

NOT 20

Skuld till Riksgäldskontoret

Lån till anläggningstillgångar

Enligt regleringsbrevet för år 2018 disponerar Havs- och vattenmyndigheten en låneram på 115 000 tkr i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål.

Mot bakgrund av ovannämnda redovisas finansieringen av anläggningstillgångar på följande sätt:

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående balans	89 517	72 516
Nyupptagna lån	24 517	17 001
Årets amorteringar	0	0
Utgående balans	114 034	89 517
Finansiering av anläggningstillgångar	150 275	133 932
Lån Riksgäldskontoret 2018-12-31	114 034	89 517
Nyinköp, balanserat aktivering, avskrivning och nedskrivning 2018-12	5 014	7 315
Pågående utvecklingsprojekt, ej lånefinansierat	9 394	9 394
Anl. ej lånefinansierade	21 833	27 706
Summa	150 275	133 932

Beviljad räntekontokredit i Riksgäldskontoret för år 2018 är 20 000 tkr.

NOT 21

Övriga kortfristiga skulder

	2018-12-31	2017-12-31
Personalens preliminärskatt	3 723	2 892
Ofördelade projektmedel från EU	0	10 489
Övriga kortfristiga skulder	166	630
Summa	3 889	14 011

2017 fanns ej ännu utbetalade projektmedel för EU-projekt där Havs- och vattenmyndigheten är koordinator. Detta utgör skillnaden mot 2018.

NOT 22

Periodavgränsningsposter

	2018-12-31	2017-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och arvoden	422	2 113
Upplupna semesterlöner	13 850	14 772
Upplupna kostnader, övrigt	35 443	17 340
Summa	49 715	34 225

Oförbrukade bidrag

Oförbrukade bidrag myndigheter	57 652	3 410
Oförbrukade bidrag övriga	33 120	39 017
Summa	90 772	42 427

Upplupna kostnader avser främst överenskomelser som finansieras med anslag 1:2 och 1:11.

Projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden. 2017 hade endast förhandsbesked erhållits och därmed återfanns saldot i årets kapitalförändring. 2018 har Havs- och vattenmyndigheten erhållit bidrag för projekt inom EU:s kontrollförordning. Dessa medel kommer främst att finansiera avskrivningskostnader gällande egenutvecklade IT-system.

Oförbrukade bidrag myndigheter förväntas att tas i anspråk enligt nedanstående intervall.

Inom 3 mån	4-12 mån	13-36 mån	mer än 36 mån	Totalt
4 637	6 390	15 739	30 886	57 652

NOT 23

Kassa och bank

	2018-12-31	2017-12-31
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	83 972	38 450
Kassa och bank	339	11 328
Summa	84 312	49 778

Behållningen på räntekontot i Riksgäldskontoret har ökat då Havs- och vattenmyndigheten erhållit bidrag för projekt inom EU:s kontrollförordning.

På Kassa och bank fanns 2017 ännu ej utbetalade projektmedel för EU-projekt där Havs- och vattenmyndigheten är koordinator. Detta utgör skillnaden mot 2018.

NOT 24

Specifikation av anslag 1:2, Miljöövervakning m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 0 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2018 tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel, vilket kan innebära återbetalning av medel.

Totalt kommer myndigheten att återföra 7 332 tkr till staten.

NOT 25

Specifikation av Anslag 1:11, Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 20 000 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2018 tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel, vilket har inneburit återbetalning av medel. Totalt kommer myndigheten att återföra 27 774 tkr till staten, återbetalda medel är en del av detta belopp.

NOT 26

Specifikation av Anslag 1:7, Ersättningar för viltskador m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 392 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2018 tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel, vilket har inneburit återbetalning av medel.

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

	2018-12-31	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Låneram hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	115 000	105 000	75 000	55 000	40 000
Utnyttjad vid räkenskapsårets slut	114 034	89 517	72 516	41 525	31 521
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	20 000	20 000	45 000	45 000	45 000
Maximalt utnyttjad under året	15 843	2 635	16 609	8 311	14 797
Räntekonto					
Ränteintäkter	493	411	271	92	64
Räntekostnader	119	111	38	34	4
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter, utfall	8 657	9 963	10 209	9 364	7 801
Disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	8 700	10 000	9 500	7 000	4 000
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	555	512	390	580	480
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	550	525	500	275	350
Anslag - Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	7 580	6 601	6 876	6 140	7 377
Anslagssparande sakanslag	47 763	14 471	23 073	1	6 545
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	395 000	330 000	330 000	245 000	165 000
varav gjorda åtaganden	308 150	243 467	275 650	202 214	108 729
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	7 328	6 903	6 758	6 239	6 201
Utnyttjad kredit	0	0	0	0	0
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	266	263	252	248	242
Medelantalet anställda	290	283	272	255	246
Driftkostnad					
Per årsarbetskraft	1 850	1 753	1 618	1 473	1 368
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	5 954	-9 417	-6 554	-4 875	943
Balanserad kapitalförändring	-17 658	-8 241	-1 687	3 188	2 245

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Göteborg 2019-02-19

Jakob Granit

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 39 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se